

לבוש

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

הבוץ וארנמן

דוא לבוש הרביעי מטערה לבושי מוכות אשר חצר הגאון מוהרר **ברדכי יפה** זללה"ה וקרא שמו לבוש הבוץ והארגמן על שם הפסוק ומרדכי ילא מלכתי המלך בלבוש מלכות כו' והכריך בוך והארגמן' וגוי והוא כולל כל דיני סדר נשים המבוארים בטור אבן העזר כמבואר בהקדמה הראשונה הנדפסה עם שני לבושים הראשונים אשר התמה לבוש התכלת ולבוש החור ע"ש .

ואידי' המשיב' יד הכל משמש ב' וספי חמו מרוב חיבת הקודש ולא נשאר' כ"א בלאחזיקן ועתה העיר ה' רוח מניחה על המושבים ה"ה הו" מוהרר **ישראל** בשרבני מוהרר **אברהם** וה"ה מוהרר **יוסף** במוהרר **צבי** מדפיסים דמה להעלות מחדש לספרי עברה לבושים על משנת הדפוס בנייר יפה ובאותיות מסודרים כאשר עשיתי הראשון תמונה משרים .

רביעי

חלק

גם אלה לחמישים יביתו מדעתם כי לא כגוים שהיו בימי חמני הש"ס ז"ל הגוים האלה אשר אנו מתגוררים בארצותם כי הם היו עובדים טובים ומלכות ודבקים בכל התעבו' לא ידעו את ה' ולא דבר קדש לא הגירו אבל העמים שביתוניהם אז ד' הם יראים ונותנים כבוד לתורתו עושים משפט ולדק בארצותם וחמד עם היהודים החוסי' תחז' כנפיק' תללה לנו לדבר או לכתוב שום גמאי עליה' וכל מקו' שמער בספר' גוי או נכרי או או"ה וכדומה הטובה על עכו"ם אח' שהיו בימי חמני התשנה .

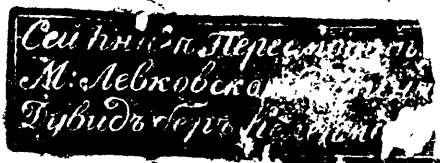

תחת מתלמדי ארזוניו הקוסר השפע פריסוויטליוסע דערזאויניסי ווילקי האסידר אימפאטער **אלכסנדר פאולאוויטש** סאחוע דערזיטע אווס' ראסיסקי האסידר אווסע טילעסטייוסע זר"ה .
גדרוקט אין בריטשוב אין וואלינעטען גישרעטחאץ מיט באווליצונג אייני העכטע פערזאדענטען קיערמייסן לענו ברשיון הצענזור אשר באקדעמיי דווילנא

גרפס פה קיק

ברדימשוב

יד-הדולד וגדול

ד אם החתן אינו רוצה לעשות סעודה וקרובי הכלה רוצים שיעשה סעודה כופין אותו שיעשה סעודה לפי כבודו ולפי כבודה ואינו כבוד כדס הוא יותר צריך לעשות לפי אותו הכבוד שאפי' כבוד בני משפחתו יותר מכבוד בני משפחתו צריך לעשות לפי כבודה דקיימא לן היא עולה עמו ואינה יורדת דכתיב בעולת בעל דה"ל למיכתב והיא בעולה או בעולת איש מאי בעולת בעל ואמרו ר"ל שפי' לומר שעולה היא עם הבעל ואינה יורדת עמו מכבודה לכבודו אם הוא פחות ממנה.

ה אין בונסין בתולה לחופה בשבת לפי שעל ידי החופה זוכה במציאתה ובמעשה ידיה וה"ל כקונה קניין בשבת ואנו ק"ל שאין קניין קניין בשבת וע"ל בלבוש החור סי' של"ט סעיף ד' ואלמנה אין חיבת חופה קונה בה כמו בתולה אלא על ידי ייחוד של ביאה וזכה במציאתה ובמעשה ידיה לפיכך צריך להתייחד עמה קודם שבת כדי שלא יהא כקונה קניין בשבת, מכל מקום אין לכנוס בתולה ביום ישישי לבעול ביום שבת לפי שאין בתי דינים קבועין בשבת ומה שנהגו האידנא לכנוס ביום ו' משו' דאף בכל ימי שבעה אין לנו בתי דינים קבועין ומי שיש לו עסק מקבץ שלשה ימים מסדר מענותיו לפנייהם וזה יכול לעשות אפילו בשבת.

ו אין נושאין נשים בחול המועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמות אבל מחזיר גרושתו מן גנישו ואין אבל לא מן האירוסין ודעמא משום דאין מעריכין שמחה בשמחה וע"ל בלבוש החור סי' תקמ"ו ומותר לישא בערב המועד דין מי שהכין צרכי סעודה וארעו אבל ע"ל בלבוש ע"ז סימן שמ"ב.

סדר מצוה לעמח חתן וכלה ודין מת וכלה וכו' ודין מעיפים

א אמרו חז"ל מצוה גדולה לשמח חתן וכלה ולרקוד בפניה ולומר שהיא נאה וחסודה ואפילו אינה נאה כדי לחבבה על בעלה שכן מצונו במלאכים ושאלו לאברהם א"ה שרה יגומר כדי לחבבה על בעלה והואו יומיה לגבייהו היה כמו יום נישואין הואיל ונתבשרו בכנים וחורה שרה להיות לה ארח כנשים, לפיכך מצוה גם כן לחבב הכלה על בעלה ביום נישואיה ואמרו על רבי יהודה גר אילעי שהיה נוטל בד של הרים ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה וכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות כלומר לא יוכה לאלו ה' קולות בנחמות ירושלים דכתיב כה קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' וגו' ומבטלין אפי' תלמוד תורה להכנסת כלה לחופה.

ב ואף על גב שמצוה לרקוד בפניה אסור להסתכל בה ואף על גב שעל ידי ההסתכלות בה יכול לשבחה ביותר ולחבבה על בעלה יותר אפי' הבי אסור כדי שלא יבא לידי הרעור כמו שאסור בשאר נשים מכל מקום מותר להסתכל בתכשיטין שעליה ובפריעת ראש שזה אינו מביא כל כך לידי הרעור לפיכך משום כדי לשבחה ולחבבה מותר אף על גב דבשאר נשים אסורים גם בזה.

ג כבר כתבנו בלבוש החור סימן תק"ס שככל שמחה צריכין לעשות שום דבר זכר לאבילות ירושלים בדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי וגומר ואמרו ז"ל זה אפר מקלה שבראש התנים שנוהגין בשעת ברכת החופה שהיא עיקר השמחה לתת אפר בראש התנים ומניחין האפר במקום תפילין דכתיב לשום לאבילי צו' לתת להם אפר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקום תפילין מנח לה, ויש מקומות שנהגו לשבר הכוס אחר שהחתן משבר הכלי שברכו עליו ברכת אירוסין וכל מקום ומקום עושה זכר לאבילות לפי מנהגו גרמא נהרא ופשטיה דין זריקות אפילו לפני החתן והכלה עיין בלבוש התכלת סימן קצ"א.

ד מת וכלה, שפגעו זה כזה מעכירין את המת מלפני הכלה ליתן לח את חרדך רכבוד חיים עדיף.

הלכות כתובות

מה כמה דיני כתובה וכו' י"ג סעיפים.

א אח"ל אסור לאדם לשהות עם אשתו בלא כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והציינו דוקא שיכתוב לה שטר כתובה בכתב וישעבד לה נכסיו כדי שיהיו כל נכסיו משועבדין לה בשטר בעד כתובה ואז אף אם לפעמים יכשם עליה על שיעלה ברעתו לגרשה מתוך כעסו יהיה קשה בעיניו למכור נכסיו ויתן כתובה ובין כך ובין כך יתפיים ולא יגרשנה אבל אם ירצה לייחד לה בתיבה במערת או בשאר מטלטלין אין שומעין לו שכיון שחתן כתובה מוכנת לפניו ליתן לה המעות או המטלטלין תהיה ג"כ קלה בעיניו להוציאה מתוך הכעס אם יכעום עליה ועוד שמא יאבדו או יזלו לפיכך צריך שיכתוב לה שטר על עצמו

בדמי כתובה והיו כל נכסיו משועבדין לה והבעל הוא כלה נכה וצריך הוא לתת שכר הסופר והחמירו עוד שאפי' בו ביום שהנכס' לחופה אסרו לו להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה ויש מקילין ומתירין להתייחד עמה בו ביום או ב' או ג' ימים בלא כתובה ובלכוד שלא יבעול בלא כתובה, וי"א דה"ה דאם יעד עליו עדים ויקנו מדיו שהוא חייב לה מנה או מאתים וישעבד לה נכסיו על ז' פגי בלא כתובה דקניין לכתובה עומד ויש חולקין ואומרים שאין לסמוך אע"פ לכתובה רק בשעת הדחק ומיד שיהא לו פנאי לכתוב צריך לכתוב וכן ראוי להורות ואם רוצה להעמיד לה ערב קבלן בעד הכתיבה והתנה עמה שהוא יהא פטור ממנה והיא ג"כ תתבע אלא הערב זה ג"כ אסור דבכה"ג ג"כ היא קלה בעיניו להוציאה כיון שאין לה שיעבוד עליו אלא צריך שיהא שיעבדה גם עליו ואין לעדים לחתום הכתיבה אלא לאחר שקבל החתן קניין לפנייהם שהרי שקר הם חותמין ויש מקילין בזה אפני שסומא מקנה לה וכן לפעמים יש ערים שהותמין על הכתיבות שקראו תחת החופה אע"פ שהם לא שמעו הקריאה אע"פ דלאו שפי' עבדי אין לשנות מנהגן שלא להוציא לעז על הכתיבות הראשונות אם יוכל לשעבד עצמו לכתוב בדבר שלא בא לעולם ע"ל בלבוש ע"ש כ"י ס'.

ב אם אינו יכול לכתוב לה כתובה כגון בשבת או ששכח לכתוב יכול ליתן לה מטלטלין כנגד כתובה ויקבל עליו אחריות אם יאבדו או יזלו ואז מותר לו לבעול עד שיהא לו פנאי לכתוב וכשיהיה לו פנאי יכתוב לה מיד.

ג ואם כתב לה כתובה ונאבדה או שמחלה לו וכתבה לו התקבלתי כתובתי צריך לכתוב לה אחרת בעיקר הכתיבה שאסור לו לשהות עם אשתו אפי' שעה אחת בלא עיקר כתובה שחוקו לה חכמים מטעם שלא תרא קלה בעיניו להוציאה אבל התוספות במחלה אין צריך לחזור ולכתוב לה אם לא ברצונו שהדי מחלה. עיר שכבשוה ברקום או שגלו מן העיר ואבדו הנשים הכתובות שלהן צריכין להחדש הכתובות לנשותיהם אע"פ שיש לומר שמא ימצאו אח"כ כתובתיהן או יוחזרו להן מ"מ מאחר שהכתובות בחוקת אבדות צריכין לכתוב כתובות אחרות ואם אין ידוע סך שכתובין שם בכתובות אם נשאר קצתן אוליגן בתרייהו ואם לאו דנין ע"פי זקני העיר ולפי המנהג העש' לפי עשרו והעניו לפי עניו וכשנאבדה הכתיבה ונא לכתוב לה אחרת צריך לכתוב לה כך גדולה כמו שדחתה הראשונה.

ד אשה שנאבדה כתובה שצריך לכתוב לה אחרת אי ידעי סהדי זימנא קמא כתבי ההיא זימנא ואי לא ידעי כתבי מהשתא אבל במוחלת כתובה הראשונה ורוצה לכתוב לה אחרת אין כותבין לה אלא מזמן של עכשיו שלא תטרופ מזימנא קמא שכבר מחלה עליו ותטרופ שלא ברין שאין השעבוד מתחיל אלא מהשתא.

ה אם מכרה כתובה לבעלה צריך לכתוב לה כתובה אחרת כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אבל אם מכרה כתובה לאחר אין צריך לכתוב לה כתובה אחרת שמפני זה לא תהא קלה בעיניו להוציאה שאם יוציא צריך לפרוע הכתיבה ללוקח כמו שהיה נתון לה.

ו וכמה שיעור כתובה אמרו חכמים ז"ל דלכתולה דחבת נישואיה מרובה ינחב מאתים זו ולא למנה שאין חבחה כ"כ יכתוב מנה כי שיערו ז"ל דבהכי לא תרא קלה בעיניו להוציאה וכתובה זו היא דרבנן שאמרו שיכתוב לה כתובה מן הטעם שאמרו ולפיכך אמרו קצת דשל זו וזו כסף מדינה קאמר כמו כל שעורו דרבנן נמצאת אומר כתובת בתולה חכ שלשים ושבעה דרה"ם והצי' בסף צרוף וכתובת אלמנה מחציתם שדם י"ח דרה"ב ושלושה רביעי' בסף צרוף וע"ל בלבוש ע"ז סימן רצ"ד וסי' ש"ה ערך המטבע שנקראת דרה"ם וכל זה לדעת קצה פוסקים דס"ל שכתובה בתולה אינה רק זווי דרבנן שמאתים של בתולה עולין שטר סרעים ורביעי' סלע ויש מי שמשער כתובת בתולה עשרה זהובים ואלמנה חמשה זהובים אבל לדעת קצת פוסקים מאתים של בתולה וימנה של אלמנה משערי בזווי דאורייתא ודוא שמנה פעמים יותר ונהני לכתוב דחוי ליכי מדאורייתא וכן אנו נוהגין ולא משום דס"ל דכתובת אשה היא דאורייתא שלא מצינו בתורה שצריכין לכתוב לאשה כתובה אלא ק"ל שאין כותבת אשה אלא מדרבנן ומשום דק"ל דטעמא דתקנו רבנן כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה נר' לנו דמאתים ומנה זווי מדינה דבר מועט הוא שעריין תהא קלה בעיניו להוציאה לכך מפרשינן הא דתקנו רבנן מאתים לכתולה ולא למנה מנה בודאי לא אמרינן אלא למטבע כסף החוטר כבודה הכתיבה בתורה והוא כסף צורף וק"ל שמצינו בתורה בקצת בתולה חמשים שקלים וכתובת כהן כמותר הבתולות אסמכו רבנן אחאי קרא לתת כתובה לכתולה חמשים שקלים כסף צורף שהם מאתים דינרים ומה שנהגו לכתוב דחוי ליכי מדאורייתא לא דמדאורייתא חייבין לכתובה אלא כדי שלא יטעה אדם לומר כיון שהיא דרבנן לא תגבה אלא סלעים דרבנן לכך מפרשינן דה"ל סלעים דאורייתא.

לבוש הלכות כתובות הבוץ וארנמן כו

ואורייתא אבל רבנן תקנהו וחבי פירושו ויהבנא ליכי מהר בתוליהי כסף וזו מאתן דחוי ליכי מתקין דרבנן שתקנו לתת מטבע דאורייתא כו' וי"א שכיתבין דחוי ליכי סתם ומנהג לכתוב לכתולה דחוי ליכי מדאורייתא אבל לא לאלמנה משום דידוע לכל דכתובת אלמנה היא חציה של בתולה ולא אתי למטעי וכל זה במקום שאין מנהג אבל במקום שיש מנהג הולכין בגביית הכתובה אחר המנהג וכמו שיתבאר לקמן בע"ה

אם ירצה החתן להוסיף על שיעור כתובה שנתבנו יכול להוסיף ולא אמרינן הואיל ועבדי רבנן קצתה לכתובה הרי הוא מכישיש פי שאין לו שלא אמרו רבנן קצבה זו אלא שלא לפחות כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא אבל אם בא להוסיף מוסיף ותוספות זה שמוסיף יש דברים שדינו בהם בעיקר הכתובה ויש דברים שחלוקים הם מעיקר הכתובה כמו שיתבאר לקמן בע"ה וכשמוסיף אין צריך לפרש עיקר הכתובה בפני עצמה והתוספות בפני עצמה אלא בולל הכל ביחד אם ירצה ויש חולקים וס"ל שצריך לכתוב הכתובה של מנהג המדינה בפני עצמה והתוספות בפני עצמה וכן נהגין דככה"ג אין כאן משום כדי שלא לבייש את מי שאין לו דליכא כיסופא כהבי כיון שעיקר הכתובה היא שוה לשאר כתובות וכי אלו בעי למיתב לה מריליה מי לא מצוי יהיב לה דכי איכא למיחש לכיסופא כשכוללין עיקר הכתובה יחד עם התוספות וכותבין לזו מוהר אחר ולזו מוהר אחר יותר או פחות אז איכא כיסופא אבל ככה"ג לא כתובה שנתבנה בה ודן נדוניא דהנעלת ליה כך וכן יצונו כו' והוסיף לה מן דיליה כך וכך אין עיקר כתובה בכלל שלא הוסיף לה זה אלא כנגד מה שהבניסה לו וצריך לשלם לה עיקר כתובה בפני עצמה עד שיהא כתוב בה ויהבינא ליכי מוהר בתוליהי כסף וזו אלף כו' דבלשון זה כולל עיקר הכתובה עם התוספות

יש מי שאומר שמה שנתן לה בשעת נישואין אין צריך קניין דהן הן ג"כ בכלל הדברים הנקנין באמירה משום חבת נישואין ויש חולקין

כל הפוחת משיעור כתובת בתולה מאתים ואלמנה מנה הרי זה בעילתו ונות שעובר על דברי חכמים שתקנו זה כדי שלא תהא קלה כולו לא מכעיא אם כתב לה הכל והיא כתבה לו אחר כך התקבלתי ממך הכתובה או מקצת דאז מדינה אין לה עליו אלא מה שנשאר חייב לה ופטור מהשאר לדעת קצת פוסקים דפשיטא שבעילתו בעילת ונות שהיא אין לה אצלו שאר כתובה אלא אפילו התנה בשעת הקדושין שלא יהא לה כתובה פטונה או שפיתח לה משיעורה אע"פ דכזה תנאי בטל ויש לה עליו כתובה משלם מתנאי בית דין שעשאו חיזוק לרבריהם וכטלו דתנאי אפ"ה בעילתו בעילת ונות כיון שהיא סבורה שאין לה ולא סמכה דעתה

אם יש משפח' שנהגין לכתוב בכתובתן יותר משיעור' חכמים אין למחות בידם ולא עוד אלא אפילו אחד מבני המשפחה דהיא שנשא אשתו ולא כתב לה כתובה לאשתו מגבינה לה בתנאי בית דין כפי שרגילין בני משפחתו לכתוב לפיכך אשה שאברה כתובתה ורקדקי בכתובות קרובותיה כפי מה שנהגו לכתוב בני המשפחה בותבין לה ואפילו כתב לה דחוי ליכי אפילו הכי נביא מנהג בני משפחה דהכי קאמר לה דחוי ליכי לפי מנהג בני משפחתה ואם כתובות נשי משפחתו יתירות מכתובות נשי משפחתה בותב לה לפי מנהג בני משפחתו דבעולת בעל קרייה רחמנא מילמד שעולה עמו ואינה יורדת

הנושא אשה סתם כותב לה לפי המנהג וכן היא שפסקה להנשים נותנין כפי מנהג המדינה והוא לך קצת מנהג מדינה זו ממה שהאשה מכנסת לבעלה הן מעות הן בגדים והוא מקבלן עליה והן באחריותו נקרא נדוניא ככל מקום ואינה נגבית אלא עם הכתובה אבל לשאר דברים אין דינו בכתובה כמו שנתבאר לקמן ויש מקומות שהחתן מוסיף לה נדונייתא וכותב לה יותר ממה שקבל והולכין בזה אחר המנהג ומן הסתם אחריות הנדוניא עליו כנסת צאן ברזל ואם ירצה להצין לה הנדוניא וברשותה ושלא לקבל עליו אחריות עליו הישות בידו ועל ריש סימן צ"ג וק' עוד מדינן אלו נהגין כשהאב קיים משיא את בתו כותבין בכתובה ודן נדוניא דהנעלת ליה מבי אביו ובשאיין האב קיים בותבין דהנעלת ליה מבי נשא מיד אם שינה לית לן בה דשני הלשונות עניין אחד הם ואין חילוק ביניהם בכתובת גרושה כותבין מתרכתא כרי שיער שיהא גרושה ואסורה לכתובתה ובשבתה לגבות כותבתה מגבין לה מת שכתובתה לפי מנהג המדינה ואם היא אמרת שהחתן יתן לה יותר מן המנהג המדינה צדיקה להביא דאינה לדבריה או כותבין מקיימת אבל אם יש בידה שטר כתובתה ואינו מקיים א' אחר מן העדים החתומים עליה הוא פסול אע"פ שמראה גם התנאים שהיו ביניהם שקבל עליו בקנס גדול לכתוב לה כך וכך אינה גובה אלא לפי המנהג דאף על גב שכתוב כך בתנאים ששיעור עצמו לכתוב לה שצא לא כתב לה והכתובה אינה ראייה

להוציא מן הורשין שהרי אין הכתובה מקיימת ואין בה אלא עד אחד כשר וכמה קתנה המותר שאין מוציאין על פי עד אחד ועל סימן ק' ובכל אלו הדברים וכו' וצא בהו מנהג המדינה הוא עיקר ויול פיו אנו דנין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל המדינה מיהו אם רוצה להתנות ולפחות לאשתו מן המנהג הרשות בידו ובלבד שלא יפחות ממה שתקנו רבנן ודוקא שהתנה כן בשעה שעשה השידוכים אבל אם עשו שידוכין סתם ושיעברו עצמן בקנסות צריך לכתוב לפי המנהג ולא יוכל לשנות ויש נהגין לכתוב כל הכתובות בשוה אפילו לא הבניסה לו כלום כדי שלא לבייש אותה ואם ירצה להוסיף לה נוסף לה בשטר בפני עצמו ואם ירצה לפחות לת בותבת היא לו בשטר אח"כ כו"כ קבלתי על כתובתי ובלבד שישאיר לה מאתים לכתולה ומנה לאלמנה וכן אנו נוהגין במדינת אלו

יש נשא אשה ממקום אחר על דעת שתדור עמו במקומו הולכים אחר מנהג מקומו דהא על דעת כן נשאה

יש מקומות שרגילין לחתום בכתובה הרבה ערים אפי' פסולים לכבוד ושני עדים כשרים החתומים בראש ועל פיהם מקיימין הכתובה אבל מקומות שאין רגילין לחתום בכתובה אלא כשרים הראויים להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרות דהיאך יעיד יחתום והוא לא קרא מה שכתוב בה ולכן עם הא"י שבא לגרש ואמר שלא הכין מה שהיה כתוב בתנאים או בכתובה אינו נאמן דמסתמא העדים לא חתמו אא"כ קראו בפניו תחלה על פה בלשון שהכין ואחר כך חתמו

סו דין נוסח הכתובות בתולות ואלמנות וכתובה דאירכסא וכו' א סעיפים

נוסח כתובת בתולה בשני בשבת ביום שלשים לחדש ניסלו שהוא ראש חרש שבת שנת חמשת אלפים ושלוש מאות וחמשים ותשע לבריאת עולם למניין שאנו מניין כאן עיר פוזנן איך רבי פלוני בר פלוני אמר לה להרא בתולתא פלונית בת פלוני הוי לי לאנתו כרת משה וישראל ואנא אפלת ואוקיר ואני ואפרנס יתיכי כהלכת גוברין יהודאין דפלחין ומקדין וזנין ומפרנסין נגשיהון בקושטא ויהבינא ליכי מהר בתוליהי כסף וזו מאתן דחוי ליכי מדאורייתא ומוזניכי ובמתיכי זספוקיכי ומעל לותיכי כאורח כל ארעא וצביאת מרת פלונית בתולתא דא בת פלוני והות ליה לאנתו דן נדוניא דהנעלת ליה לפני אביו בין בכסף בין בזיב בין בחבשיטין במאני דבבשא כשימושי דירה ובשימושי דערסא הכל קבל עליו רבי פלוני חתן דנן בר פלוני כמאה זקוקים כסף צרוף וצבי רבי פלוני חתן דנן בר פלוני והוסיף לה מן דיליה עוד מאה זקוקים כסף צרוף אחרים כנגדן סך הכל מאתים זקוקים כסף צרוף וכך אמר רבי פלוני חתן דנן בר פלוני אחריות שטר כתובתא דא נדוניא דן ותוספתא דא קבלתי עלי ועל ירתי בתרא להתפרע מן כל שפר ארננסין וקנינן דאית לי תחות כל שמיא דקנאי ודעתיד אנא למקני נכסין דאית להון אחריות ודלית להון אחריות כולהן יהון אחראין וערבאין לפירוע מנהון שטר כתובתא דא נדוניא דן ותוספתא דא מנאי ואפילו מן גלימא דעל כתפאי בחיי ובמותי מן יומא דנן ולעלם ואחריות שטר כתובתא דא נדוניא דן ותוספתא דא קבל עליו רבי פלוני חתן דנן בר פלוני כחומר כל שטרי כתובות דנהגין בכנות ישראל העשוין כתקון חכמים דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי דקנאין מן רבי פלוני חתן דנן בר פלוני למרת פלונית בתולתא דא בר פלוני ככל מה דכתיב ומפורש לעיל במנא דכשר למקניא ביה

והכל שריר וקיים

מעמי פרטי ענייניה ולשוניה ופירושה משפטי הימים בשבוע ודעי ספרם בכמה בחרש ושמות החדשים נתבארו הכל בהלכת גיטין ס' קכ"ו יש לכתוב לחדש ולא לירח דלא לפתח פה לשטן דגבי ירח כתיב גירושין דכתיב גרש ירחים ועוד גבי נישואין כתיב ל' חדש דכתיב כי יקח איש אשה חדשה למנין בחד יוד איד ר' פב"ב כאן אין כותבין החתן עד אחר וצביאת כו' כיון דעדיין לא חזבר שנתרצית לו האשה להיות לו לאשה וגם אין כותבין פלוני בר פלוני דנן או פלונית דא כיון דלא דחזברו כבר דן ודא לא שייך אלא כשהזכירו כבר תחלה

להרא בתולתא אם היא אלמנה כותבין ארמלתא לומר שכתובתה מנה ואם היא גרושה כותבין מתרכתא ואם היא חלוצה כותבין חלוצתא כדי לפרסמי ולגלווי שהי' אסורה לכהן ואם היא אנוסה או ספורת יש כותבין פתם אמר לה להרא פלונית ואין כותבין בעולה כי ננאי הוא לה להזכיר זה ויש אומרים שצריכין לכתוב בעולה וכן עיקר כדי לפרסם שנבעלה ושמה אסורה לכהן דנבעלת לפסול לה דעבשויה הרוב פסולי אצלה שהרי יש גוים הרבה הפוסלים אותה לכהנת ואם היא שתוקית או אסופית דלא ידעי' למיתבן שם אביה כותבין בת פלוני כו' לדודיע כו' שהיא פגומה ואמר' לברתי ואין כותבין בת אברהם אבינו דלא ליתי למטעי לאי' דחודת היא

היא היא עדיפה משתוקת ואסופית להכשיר ורעה אפילו לכהונה כמו שנתבאר לעיל סימן ו' .

ג פלונית בת פלוני כאן אין כותבין מרת כיון שעריין לא הוזכר שנתרצית להיות לו לאשה כי מרת הוא לשון שררה ומעלה ואין לאשה מעלה וכבוד כל זמן שלא נישאת ויוצאת מרשות אביה אף על נכ דכשנשאת גם היא ברשות הבעל מכל מקום עולה עמו שהיא עקרת הבית אשת חבר כחבר .

ד ואנא אפלה ואוקיר בו' אף ע"ג שישנה יותר תנאי בתובה כגון אם לקת' חייב ברפואתה ואם נשכית חייב לפדותה תקנו חכמים דברים ההוים תמיד והשאר אף ע"ג דלא נכתבו כאלו נכתבו דמו מכה תנאי כ"ד א"נ אפשר דכלולים הם בכלל אפרנס דהכל נקרא פרנסה .

ה מרת כתוליכי בו' ואם אינה בתולה כותבין ארמלותיכי או מתרכתיכי או חלוצתיכי .

ו וכן כסף זויים מאתן אם אינה בתולה כותבין כסף זויי מאת דחזו ליכי מדרבנן וגם יש שאין כותבין לשאינה בתולה מהר אלא כותבין ויהיבנא ליכי בכתיבתך כסף ארמלותיכי או מתרכתיכי או חלוצתיכי זויי מאת דחזו ליכי מדרבנן דלא מצינו מהר אלא בכתולה דכתיב כמהר הנתולו' ומאניכי היינו שאר וכסותיכי וספוקיבי היינו כסת ושאר צרכיה , ומיעל לתיכי היינו עונה .

ז וצביאת מרת פלונית בתולתא דא בו' כאן כותבין בתולתא אחר פלונית ואין כותבין וצביאת בתולתא דא מר' פלונית שכיון שכותבין מרת פלונית מדקדקין להודיע שנעשית מרת שהוא לשון של נשואה כלומר עקרת הבית כעוד שהיא בתולה ומשום שכותבין כן בתולה כותבין ג' כבשאינה בתולה כגון באלמנה כותבין מרת פלונית ארמלתא דא ואין כותבין וצביאת ארמלתא דא מרת פלונית בו' כרי שלא לשנות הכתובות , והות ליה לאנתו בו' והות כותבין בלא יור אחר הוי' מפני דהות ביור הוא תרגום של הייתי והות בלא יור תרגום שלוהיתה אשר לא היתה לאיש תרגום דלא הות לכובר .

ח דהנעלת ליה מבי אבהו כן כותבין כשהאב קיים ואם אינו קיים כותבין מבי נשא אע"ג שאין הפרש ביניהם ניהוין כן ואסופי' ושתוקי' דלא ידעינן מי הם אבותיה מן האב יתוב סתם דהנעלת ליה בין בכסף בו' .

ט בין בכסף בין בזהב בו' מה שכותבין כל האריכות ולא כותבין סתם דהנעלת ליה שוה כסף כמאה זקקים בו' היינו משום כבודה לומר שנתנה לו כתובה גדולה כסף וזהב ותכשיטין ולכך אפילו לא הכניסה לו כלום כותבין הכי משו' כבודה ולא מיחו כשיקרא בין שהוא מודה ככך הדורות בעל דין כמאה עדים דמי' ועוד משום דצריכין לכתוב שהכניסה לו מאני דלבושא ושימוש דערסא כדי להודיע שהכניסה לו איתם ולא יהא לו רשות למוסרן בלא רשותה משום שבת בו' אביה וכמע' זה מיישבין קצת נוסח הכתובה שכותבין בין בכסף בין בזהב בין בתכשיטין במאני דלבושא ובשימושי דערסא שיש לדקדק למה כותבין מלת בין בכסף וזהב ובתכשיטין ואין כותבין בין במאני דלבושא ובשימושא דערסא ומיישבין דלכך אין כותבין בין במאני בו' משום דבין משמע קצת ספיקא אם הכניסה לו זה כלומר אפילו אם תמצא לומר שהכניסה לו זהב וכסף בו' סקן הכל כך וכך בו' ואף על גב דיכול להיות שלא הכניסה לו זה אלא דברי' אחרים כסף זה אבל על מאני דלבושא בו' לא רצו לכתוב בין לומ' שמורה הוא שהכניסה לו וראי מאני דלבושא ושימוש דערסא ונ"מ שלא יהא רשאי למיכרן .

י מן הדין היה ראוי לזוהר שלא לכתוב הכתובה עד אחר שקבל החתן הקניין דמיחי' כשיקרא וגם היה מן הראוי שלא לחתום הכתוב' עד אחר החופה דאי' יחתמו על וצביאת מרת פלונית והות ליה לאינתו קודם שתיכנס לחופה והוא שקר גמור ומה שהעולם אין נזהרין בזה משום דלפעמים כשעושין החופה בע"ש יש תיגרא ביניהם ומשהין החופה ע' ס' צד לחשיכה ואם היו מאתרין החתמה עד אחר החופה לא היו יכולין לחתום מחמת שהוא שבת לכך חותמין קודם לכן בכל הכתובות וסומכין כיון שעסקין באיתו ענין לא מהוי' כשיקרא אבל יש מקומות שנהגו שאין חותמין הכתובה עד אחר החופה ונעשה הקנין בפניהם כשהכלה עומדת תחת החופה .

יא נוסח כתיבה דאירכסא מה דהות קרמנא בכך וכך בשבת בכך וכך בחדש פלוני שנת כך וכך בו' ושגו מונין כאן בעיר פלוני אידך רבי פלוני בר פלוני אתא לקרמנא ואמר לנא דהא מרת פלונית בת פלוני הוה נסיבת ליה בתולתא או ארמלתא או מתרכתא לאנתו מן קרמט דנא כהלכת בנת ישראל דמתנסכין לגובריהון בקירושיין ובכתובתא וכרו א אירכס שטר בתובה דהות כתיבה לה מההוא ינמא דאתניסבת לי ואמרו רבנן דאסור ליה לבר ישראל לשהויי עם אנתתיה בלא כתובה אפי' שענתא חרא וכען בעינא למיכתב לה כתובה אחריתא כחריקא דהיא כתובתא קמייתא ונדוניא ותוספתא זילה ל אירכסא ככן אנתנא סהדי דחתמן לתת לא ידיע לן זמן כתובה

קמייתא דאירכסא וקנינא מיני' השתא וכתיבנא לה כתובה דא ונדוניא דן ותוספתא דילה חלופי היא כתיבה קמייתא דאירכסא מן יומא דנן ובלישנא דאמר לנא דהות כתיבא כתובתא קמייתא דאירכסא אידך רבי פלוני בר פלוני דנן אמר לה להא מרת פלונית בת פלוני אנתתיה נסיבת ליה בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קרמט דנא הוי' לי' לאנתו כרת משה וישראל ואנא אפלה בו' עד וצביאת מרת פלונית דא דהות בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קרמט דנא והות ליה לאנתו כהלכת דאתניסבת ליה בקרמטא ודן נדוניא דהנעלת ליה בו' עד סוף כל הכתוב' בו' הכל שריר וקים .

סו דין כתובת אלמנה וחרש ושוטה וקמן היא או הוא וגר שנתגייר וכו' י' סעיפים .

א בתולה שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן האירוסין ונישאת לאחר כתובתה מאתים דהא בחזקת בתולה נישאת ויש לה טענת בתולים .

ב נתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן הנישואין כגון שנכנסה עם הראשון לחופה אין כתובתה אלא מנה דמשנכנסה לחופה הרי היא בחזקת בעולה אפילו יש לה עדים שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרים שכתוקת בעולה נשאה ואין לה אלא מנה ולפיכך אין לו עליה ג' טענות בתולים .

ג גורת ושכיה ושפחה שנתגיירו ושנפרדו ושנשתחררו פחות מבת ג' שנים ויום אחד כותבין מאתים דאפי' אם תמצא לומר נבעלו בעודן גזיות ושכיות ושפחות בתולותיהן חזרות דכשנבעלה פחות מג' שנים בתולותיה חזרות ויש לה טענת בתולים נתגייר או נפרדו ושנשתחררו מכת שלש שנים ויום א' ומעלה כתיבתן מנה ואין להן טענת בתולים דמסתמא בחזקת בעולות הן .

ד קטנה פחות' מכת ג' שנים ויום א' שנבעלה אפי' בא עליה גרול עריין כתולה נחשבת דהא בתוליה חזיר' וכתובת' מאתים וקמן פחות מכן ט' שנים ויום א' שבא על הגדולה ונישאת כתיבת' מאתים שאין ביאתו ביאה עד שיהא בו ט' שנים ויום א' ודוקא שלא השיר בתוליה אבל אם השיר בתוליה אינו חוזרין ואין לה אלא מנה שהרי מ"מ אינה בתולה ולא עדיפא מסכת עין דכתובתה מנה .

ה הכונס אשה ע"מ שהיא בתולה ונמצאת כעולה אע"ג דלענין קירושיין מקודשת לענין כתובה אם רוצה לגרשה אין לה כתוב' כלל אפי' מנה אין לה דה"ל מקח טעות אבל אם כנסה ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עין אין זה מקח טעות לכ"כ רוב בני אדם אינם מקפדין על זה לפיכך כתובת' מנה כמו בהכיר בה שהיא מוכת עין שאין לה אלא מנה דהא מ"מ לאו בתולה היא .

ו בתולה שהיא בוגרת אע"ג דסתם בוגרת כלו בתוליה כמי שיתבאר בס' שאחר זה אפי' כתובת' מאתים דמ"מ בתולה היא . סתם סימא כתובתה מאתים דבחוזה בתולה היא ולא אצרינ' מסתמא לא היתה יכולה לשמור בתוליה דמשום סמיכות' נחכט' לפעמים בקרקע ונשרו בתוליה אלא ס"ל דיכול' להשמר והיא בחזקת' כשאר בתולות ואם לא ימצא לה בתולים יש לה טענת בתולים ואיילונית אם הכיר בה שהיא איילונית ואעפ"כ נשאה הרי היא כשאר בתולות וכתובתה מאתים ואם לא הכיר בה הרי היא מקח טעות ואין לה כתובה כלל .

ז השוטה לא תקנו לה נישואין כלל שהרי לא תוכל לשמור עצמה ולא תתקיים התקנה שיתקנו לה וכ"ש שאין לה כתובה ממי שנכנסה שאין אדם דר עם נחש בכפיפה .

ח וחררשית תקנו לה נישואין מדבריהם שהרי יכולה לשמור עצמה ותתקיימת תקנתם אבל לא תקנו לה לא כתובה ולא מוגיות ולא שום תנאי מתנאי כתובה דחשי' חז"ל אם יתקנו לה כתובה או תנאי כתובה ימנעו מלישא איתה לפיכך ל"ש נשאת לפקח או לחרש ושוטה אין לה כתובה ואם כנס החררשית ונתפקחה ורצת לקיימה יש לה כתובה ותנאי כתובה מכאן והלאה ואין כתיבתה אלא מנה שהרי עכשיו אינה בתולה שהרי כבר נבעלה ואם קנס שוטה ונשתפית ורצת לקיימה צריך לקרשה שקירושיין הראשונים אינם כלום וצריך לכתוב לה כתובה ותנאי כתובה וכתובתה מנה .

ט ואם נשא חררשית או שוטה וכתב לה כתובה אפי' מאה מנה כתובתה קיימת שהרי זה רצת ברצונו לחזיק נכסיו ואיהו דאפסיד אנפשיה .

י חרש או שוטה שנשא נשים אפי' שנשתפק חרש ונשתפה השוטה אין לשניהם כלום דלא תקינו להם חז"ל כלום אפי' לחרש בד"א כשאין רוצי' לקיימן אבל אם רוצין לקיימן אחר שהכריזו לא עדיפי' משאר אנשים שאסורים לשהות עם נשותיהם בלא כתובה וצריכין לכתוב לה כתובה וכתובת' מנה דהא בעולות הן ואם הב"ד השיאו את החרש לפקחית ובתבו לה כתובה על נכסיו נוטלת כל מה שכתבו לה כ"ד דלא גרע מאלו תקנו לו שפחה לשמשו אבל השוטה

השוטה אין כ"ד משיאין אותו שלא תקנו רבנן נישואין לשוטה כלל בין זכר בין נקיבה שהרי לא תמקיים תקנתם. לא לקמן לא תיקנו ליה רבנן נישואין וכי תימא מ"ש חרש דתיקנו ליה נישואין ומ"ש קטן דלא תיקנו ליה חרש דלא אתי כלל לירי נישואין תקינו ליה רבנן נישואין קטן דאתי לירי נישואין לא תקינו ליה רבנן נישואין ואף על גב דקטנה דאתי לירי נישואין ותיקנו לה רבנן נישואין וכתובה היינו משום שלא ינהגו בה כמנהג הפקר קודם שתגדיל אבל בקטן ליכא למיחש למידי לפיכך קטן אפילו מבן תשעה שנים ולמעלה שביאתו ביאה והשיאו אביו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימה ובא עליה אחר שהגדיל יש לה כתובה מאתים לכתובה אם היתה בתולה כשנשאה ומנה לאלמנה דמסתמא על דעת כן בא עליה כשהגדיל שתהא ככתובה קיימת משעה ראשונה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ודוקא עיקר כתובה מנה ומאתים יש לה אכל התוספות שהוסיף לה בקטנותו אין לה ואפי' השיאוהו בית דין ואפי' העיקר אינה גובה מכח שטר הכתובה שכת' לה בקטנותו כי השטר חספא בעלמא הוא אלא מתנאי בית דין היא גובה לפיכך אינה גובה אלא מבני חורי ולא ממשעבדי שנמכרו בקטנותו על ידי אפוסטרופסיו וכן הדין בגי' שנתגדיר ואשתו עמו ובא עליה אחר שנתגדיר יש לה כתובה כתחלת נישואיה בתולה מאתים ואלמנ' מנה ולהרמב"ם לא עדיפא זו מגורת שנתגדיר יתירה על שלש שנים שאין לה אלא מנה הכי נמי אפילו נשאת לזה בחזקת בתולה כשנשאה בגיורתו אין לה אלא מנה.

עמתוך שהיא גדולה נתפרו אבריה ואם אינה בגורת שואלין אותו שמה היתה ומתוך כך נראה לך כפתוח או עמא לא בעלת בגת אלא ככה ומתוך כך לא הרגעת כדוחק וגראת לדכפתוח ואם אומר לא כי ודאי פתוח מצאתי הרי זה טענת בתולים ככל בתולה שלא נגרה בין בריאה בין חולה שכל נערה פתחה סתום. ו"א אע"פ שמוציא דם טענת פתח פתוח נענה היא שאף על פי שמוציא דם שמה נבעלה ולא נשרו כל בתוליה כבר. ויש אומרים אם מצא דם אפילו לא נגרה אינו יכול לטעון טענת פתח פתוח הדרם מוכיח שבתולה היא ויש אומרים דטענת פתח פתוח לא מצי לטעון אלא מי שהיה נשוי כבר שהוא בקי בבעילה ויודע שפתח פתוח מצא כאן אבל בחור לא מצי לטעון פתח פתוח וארובה מלקין אותו כשטעון כך דמאדר שלא היה נשוי כבר אינו בקי בכך ושקר הוא טוען וכוננו להוציא דבה עליה לכך מלקין אותו הרשת ושוטה ומוכת עין אין להן טענת בתולים כלל עי"ל ע"ל בסמ"ק הקורב סעי' ה' ו' ו' ו'.

טענת בתולים שאמרנו מידי בבתולה שנחארסה זמן מה קודם שרבינסה לחופה ואחר שרבינסה לחופה ובא עליה הוא מוען שלא מצא לה בתולים וטוען שזינתה בין אירוסין לנישואין דבהכי מיירי קרא דלא מצאתי לכתך בתולים לפיכך אם הוא כהן שאשתו שזינתה תחתיו אפילו באונס אסורה עליו והוא טוען שזינתה ודאי אע"ג דאיכא ספק דשמה קודם שנחארסה זינתה הואיל ואין כאן אלא ספק אחד שמה קודם אירוסין זינתה ומיתרת לו או שמה אחר שאירסה זינתה ואפי' זינתה באונס אסורה עליו מן החורה רכא בטענת בתולים נמי אסורה עליו דבשל תורה הולכין להחמיר בחדא ספיקא ואפי' נתייחדה עמו תחלה אסורה לו כיון שהוא אימר כרי לוי שלא באתי עליה הרי שוית' לנפשיה דתיכא דאיסורא והוא נאמן על עצמו שתהא אסורה לו וכן הדין אם הוא ישראל וקבל בה אביה קידושין כשהיתה פחותה משלשה שנים ויום אחד ועכשיו כשכנסה טוען ברי טענת בתולים הכי נמי אין כאן אלא ספק אחד דהא ודאי אחר שנתארסה זינתה דאי קודם שנתארסה היו בתולה חורוין ואין כאן אלא חרדא ספיקא שמה באונס שמה ברצון שאם באונס מותרת לו ואם ברצון אסורה לו והואיל ואין כאן אלא חרדא ספיקא אסורה עליו אבל בישראל וקבל בה אביה קידושין יתירה מבת שלשה שנים ומעלה אינה אסורה עליו דהוה ליה ספק ספיקא שמה לא היתה תחתיו כשזינתה ואם תימצא לומר היתה תחתיו שמה אנוסה היתה ומותרת לו יש אומרים הא דאמרין דכשהוא ישראל וקבל בה אביה קידושין בעוד היתה פחותה מבת ג' שנים שהיא נאסרת משום דהוי ספק אחד שהיא ספק אונס ספק רצון היינו דוקא שהיא עכשיו בשעת טענה גדולה שיש להסתפק בה שמה זינתה ברצון אחר שנשאת גדולה ואסורה על בעלה אבל אם עכשיו בשעת טענה עדיין היא קטנה אינה נאסרת כלל על בעלה דאפי' את"ל שנתפתח זינתה ברצון קי"ל פיתוי קטנה אינס הוא ואינס בישראל מאשרי שרי וע"ל סימן קע"ח סעיף ג' ויש אומרים עוד הא דנאמן לאיסורה על עצמו בין כשהוא כהן בין כשהוא ישראל דוקא במכחישותו ואומרת שהיתה בתולה או שתלת דכיון שהוא טוען ברי שויתה אנפשי' חתיכא דאיסורא אבל אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתני בתולה אבל נאנסתי תרתך אם הוא ישראל מותרת לו וכן אם הוא כהן וטוענת נבעתי קודם שאירסתני מותרת לו מפני שהיא טוענת כרי והוא טוען שמה שהרי היא אינו יודע אם קודם שאירסה או אחר שאירסה או אם באונס או ברצון וברי ושמה כרי ירדה עדיף.

ח ולענין להפסידה כתובתה אין חלוק בין אשת כהן לאשת ישראל וכן בין אם קבל בה אביה קידושין בעודה קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמיננהו חכמים דחוקה אין אדם פורח בסעודה ומפסידה כלומר אין לחוש שישטעון אדם כך אלא א"כ טוען האמת שאם היה שונא אותה מתחלה לא היה פורח בסעודה וכונסה ומפסיד סעודתו חנם אלא היה מגרשה תחלה ודוקא שהיא מכחישתו ואומרת שמצאה בתולה או שותקת אבל אם היא אומרת תחתיו נאנסתי ולא אברתי כתובתי בשביל זה כמו שיתבאר בסעי' הסמוך והוא אומר שמה קודם לכן נאנסת והיה מקחי מקח טעות ואין לה כתובה ככתולה או אחר כן נבעלה במזיד ואברה כתובתה היא נאמנת דהוי ליה שמה וברי וברי עדיף אפילו לפי הסברא הראשונה דבסעיף הקודם דלית ליה כרי דירה עדיף הני מילי לענין איסורא אבל לענין ממון מודה דברי דירה עדיף ולא הפסידה כתובתה בטענתו מ"מ הוא טחריס סתם על מי שטוען שקר החיובי ממון אבל שבועה אין לו עליה כיון שהוא אינו טוען כרי אלא מחריס מתקנת הגאונים ואין לומר כשמכחישתו ואומרת בתולה מצאתני תהא נמי נאמנת כמז דאי בעי אמרה נאנסתי תחתך או מוכת עין אני דמגו להוציא לא אמרינן ועוד מגו גרוע הוא שאינה רוצה לפגום עצמה ומוכ' ע"ל לא שכיח וכל היכא דאמרין דהפסי' כתובת' בטענתו

כה כיצר טענת בתולי' ומתי נאסרת ומפסדת כתובתה וכו' סעיפים

- א** כל בתולה שאמרנו שכתובתה מאתים יש לה טענת בתולים וכל שכתובתה מנה וכל שכן שלא תקנו לה כתובה כלל אין לה טענת בתולים דהא לא על מנת שתהא בתולה נשאה וכל המתייחד עם אירוסתו קודם נישואין אין לו טענת בתולים.
- ב** אם מנהג המקום להעמיד ערים באותה הלילה שימשמשו ויראו שלא יערים ויקרקל מעשיו בתרמית שלא יראה דם בתולי' שיאכר אותו וזו לא תוכל להביא המפה שיש עליה טפי דמים וארבע הדבר שמה שלא העמידו ערים אף על פי שנבצר מצדה אינו יכול לטעון שוב טענת בתולים שהרי האמין לה לבעלה בלא עדים ואמרין שהיה לה דם בתולים ונאבד.
- ג** ומה הוא טענת בתולים שנושא אשה בחזקת בתולה ואחר כך אומר לא מצאתיה בתולה ושני סימנים יש לה לכתולה האחד שהרם שותת ממנה בסוף ביאה ראשונה בשעת תשמיש ע"י השרת בתולים והיא טוען ואומר בדקתי אחד דם בתולים ולא מצאתי לה ואם כן לא היתה בתולה והשנית שימצא דוחק בביאה ראשונה כשע' תשמיש וכשאינו מוצא דוחק בביאה ראשונה זהו נקרא פתח פתוח שטוען ואומר לא כדקתי אלא נמצא לה דם אם לא אבל פתח פתוח מצאתי שבעלתיה בלא דוחק ואם כן לא היתה בתולה וטענת דמים ישנה בין בקטנה בין בגדולה שכל בתולה יש לה דמו' בין קטנה בין נערה בין גדולה אבל טענת פתח פתוח אינו אלא בקטנה או בנערה אבל בכוגרת שכבר נתפרו אבריה ונתרווח רחמה אף על פי שלא נבעלה דומה לו כאלו פתחה פתוח.
- ד** טוען ואמר בעלתיה ולא מצאתיה בתולה והיא אומרת לא בא עלי ועדיין בתולה אני בודקין אות' שמושיבין אותה על פי חבית של יין אם היא בתולה אין ריחה נורף ואם היא בעולה ריחה נורף פירוש מירחין ריח היין שנכנס לה דרך פתח התוח או חזור ובוטל על פי עדים פי' שמכסין הסודר בפני עדים שאין בו טפי דמים ומתייחד עמה בפניהם ובוטל אם יראה דם הרי היא בתולה ואם לאו הרי טענתו אמתית אבל לבעול ממש בפניה' פשיטא שאסור דפריצותא רבה הוא.
- ה** טוען ואמר בעלתי ולא מצאתי דם בתולים וגם היא מוד' שבעלה אלא שאומרת כנות משפחתי אין להם דם נדו' ולא דם בתולים בודקין אחר בנות משפחתה אם נמצ' כדבריה דרי' היא בחזקתה ואם לא נמצא כדבריה רואים אם יש בה צד חולי או רעבון כגון שהתעצית הרבה שאיפשר לתלות בו שמתטו יבש ולחוחות מכוניסין אותה למרחץ ומטיבתי אותה ומאכלין אותה ומשקין אותה עד שתכריא ותיבעל פעם שנית ונראה אם יצא דם אם לאו ואם אין עור שום דבר לתלות בו הרי זה טענת בתולים אפילו לא מצא פתח פתוח כיון שלא מצא דם שכל בתולה יש לה דם בין קטנ' בין גדולה לפיכך יש לה טענת בתולים אפילו סומא או איילוני' וע"ל סימן ס"ז סעיף ו'.
- ו** ואם לא טוען טענת דמים אלא שכת' ואמר לא בדקתי בדמים אבל פתח פתוח מצאתי אם היא בגורת אין טענתו טענה

אני נאמן להפסידה אלא מנה ומאתים שתקנו לה חכמים שהם חקנו לתת לה והם חזרו והאמינוהו להפסידה בטענתו אבל תוספות שכתב לה מרעתו הוה ליה כשאר שטר חוב שיש עליו עדים שאינו נאמן להפסידה אלא א"כ נודע לו כראייה ברורה שהיתה בעולה קודם שנתארס או שהודית לו שהיא בעולה קודם שנתארסה והטעתו לפיכך יש לו להשביעה בנקיטת חפץ כדון כל הנשבעין ונוטלין ואח"כ תנכה התוספות אבל היא אין לה להשביעו שלא מצאה בתולה ויפטר רחוקה שאין אדם טורח במעודה ומפסידה מסייעה לו ומהני ליה שלא תוכל היא להשביעו כדי ליפטר אלא תחרים סתם על מי שטוען עליה שקר כדי להשביע' ונשבעת ונוטלת .

ט אם כשהוא טוען שלא מצאה בתולה פענה היא ואמרה מוכת עין אני נאמנת ותהיה כתובתה מנה כדלעיל כמימן הקודם סע' ה' ויש לו להחרים סתם שלא בא עליה איש שאם בא עליה תנה ליה מקח טעות ואפילו מנה אין לה כדלעיל כסעיף הגזכר ואם אמרה משארסתי נאנסתי הרי זו נאמנת וכתובתה מאתיים כמו שהיתה דנכתפה שרהו ואם היא טוען שמה עד שלא ארסתך נאנסת או שמה אחר שארסתך נבעלת כרצונך ואברתה בתוכתך חרי זה מחריב סתם על מי שטוען כדי לחייבו ממון . ומי שטוען טענת בתולים בנענה מעלייתא שנאמן עליה והוא באופן שלא נאסרה עליו ורוצה לקיימה אח"כ לאשה כתב לה כתובה מנה מבאן ואילך שהרי אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה .

י אין טענת בתולים מהני להפסידה כתובתה אלא כשטוען מיד אחר שנסתרה ונתייחדה עמו בפעם ראשון אבל אם אינו מערער מיד אינו נאמן דלא מוקי איניש אנפשה שלא יערער מיד כשיבעל ולא ימצא בתולים ושקורי משקר אלא בעל ומצא בתולים ועתה נהפך לבו לשנאתה ואפי' אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצאתי עתה בתולים אינו נאמן דמתוך שנהפך לבו לשנאתה הוא אומר כן כדי שיאמינו לו .

כט במה כתחייב האדם לאשתו ובניו ובנותיו וכו'
כע פים

א כל איש הנשוא אשה בין בתולה בין בעולה בין קטנה בין גדולה אחד בת ישראל או גזירת או משוחררת יתחייב לה מיד כשנשאה בעשרה דברים ויזכה ממנה בד' דברים אפי' לא נכתבו בכתובתה או אפי' לא כתב כתובה כלל אלא נשאה סתם . ז ואלו הן העשרה דברים שמתחייב בהן שלשה מן התורה דכתב שארה כמותה ועונתה לא יגרע . שארה זה מזונותיה כסותה כמשמעה . עונתה לבא עליה בדרך כל הארץ והשבעה הם מדברי סופרים וכולם מתנאי בית דין אפי' לא נכתבו האחד מהם הוא עיקר כתובה . והשאר נקראים תנאי כתובה ואלו הן חייב לפרואתה אם חלתה ולפרותה אם נעבית וקוברת אם מתה עשבת בביתו ולהיות ניונות מנכסיו אחרי מותו כ"ו אלמנותה ולהיות נכותיה כמנו ניונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם כירושה שעם אחיהם ג ואלו הן הארבע שהוא זוכה בהן ממנה מעשה ידיה ומציאתה ואוכל כל פירו נכסיה בחייה ואם מתה בחייו יורשנה וכולן מדברי סופרים ויתבארו בולן לפנינו אחד אחד בסמינים הבאים בע"ה .

ך עוד תקנו חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שרוא נותן לה וכל זה עשו משום שלום בית שליון שהיא חייב במזונותיה מן התורה אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תרויח הרבה במעשה ידיה ותחזיק לעצמה ולא תתן לו יהיה לו איכה עליה ולא יהיה לו שלום עמה כבי' רק ריב וקטט לכך תקנו ז"ל שתתן לו מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית לפיכך אם אמרה איני ניונות ואינו עושה שומעין לה דכל שאמרה אי אפשי בתורת חכמים שתקנו לטובתו שומעין לו ועיין לקמן סימן פ"א . יש אומרים דכל אשה האומרת פעם אחת איני ניונות ואינו עושה מחלה על התקנה ונתבטלה התקנה אצלה ושוכ לא תוכל לחזור ולומר אני ניונות ואינו עושה לו שאין זה סברא שיהא הרשת בידה לשנות הדבר בכל פעם שתרצה שא"כ כשלא תמצא מלאכה תצוה להיות ניונות וכשתמצא תאמר אני ניונות ולקתה מדת הדין לפיכך מיד שאמרה אי אפשי בתקנת חכמים הפסידה ושוב אין לה מזונות . ויש חולקים . וכל שאינה ניונות אין לה גם כסות דכל שנא בני אדם כסות בכלל פרנסת מזונות הן והבעל שאמר איני זנך ואינו נוטל מעשה ידיך אין שומעין לו דלאו כל כמינה למימר לעקר דבר שה' מן התורה ושמה לא יספיקו לה מעשה ידיה ותר' עוקר דבר מן התורה אבל יכול לומר הואיל ותיקנו לו חכמים ל' מעשה ידיך כנגד המזונות צאי וטלי לך מעש' ידיך במזונותך

ומה שלא יספיק לך אשלים אני לך .
ה ומה שתקנו לו חכמים שיאכל פירות נכסיה בחייה עשו כן לטובתה דילמא אישתבי ולא יפרוק לה וינהיגה במטות בין הניס לפיכך אמרו שהוא יאכל פירות נכסיה כל ימיו באם יבא שתהא נשנית יהא חייב לפדותה בכל מה שיש לו מהמט אכילה פירות ולא יכול הוא לומר איני אוכל ואינו פודה בין יהיה לה פירות הרבה בין לא יהיה לה פירות כלל כדי שלא תהא מסומנת בין הגוים דמי יפרנה אס' לא יפרה הוא לפיכך גם היא אם תאמר אני נותן לך פירות נכסי וגם איני חפץ שחפרני אם אשבה אף על פי שלטובתי תקנו אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים ובנענו דא דטבא לה עבדינן לה אפי' בעל כרחא וכן ירושת כתובת גרוניתה תקנו לו בין תהיה מעט בין תהיה הרבה כדי שאם תמות יקברנה ולא יניחנה מוטל באשפה כזומן על פני השדה ואין א' מהם יכול לומר איני קובר ואינו יורש אלא קובר ויורש דטבא לה כזו עבדינן לה בעל כרחא .

ו התנה הבעל בשעת נישואין שלא יתחייב באחד מן הדברים שהיא חייב בהם או שהתנית דאשה שלא יזכה הבעל ממנה באחד מן הדברים שיש לו לכות בהם התנאי קיים ואפי' התנה על הרברים שהם מן התורה כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר זכבות כיון שרתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נשאה תנאי קיים חוץ משלשה דברים שאין התנאי מעיל בהם . ואלו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה כיצד התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה חייב בעונתה כיון שאינו תנאי שר ממון דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאי קיים דממון ניתן למחילה אבל עונתה שהוא צערא דגופא לא ניתן למחילה והרי מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל וכן אין התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתיים ומחלה לו עליה אף על גב דדבר שבממון הוא ואף על גב דדבר דמריבנן הוא דקיימא לן כתוב' דמריבנן אפי' הכי תנאו בטל ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתיים דאלימו רבנן תקנתם כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה שלא תוכל למחות לו ולא יפחות לה ממנה אפי' שוה פרוטה ואם פוחת הוא בעילתו בעילת גנות ועיין לעיל סימן ס"ה .

ז וזה שאמרנו שאין תנאי מועיל להסתלק מירשותה היינו דוקא כמתנה עמה אחר שנשאה או קוד' שארסה דקודם שאירסה לא שייך לומר שמתלק ממנה כיון שערין אין לה בה שום שייכות מה שייך לומר שמתלק ממך יסתלק וכי שייך באופן שיאמר על נכסי שטוען אני מסתלק סתם שלא לירשם ולאחר שנשאה כבר זכה בירושתה ולשון הסתלקות אינו מועיל כגו שאינו מועיל לאדם שיאמר אני מסתלק מירשת איני אלא צריך להקנות אותה אי למכור אותה באופן שנתבאר כאומר מה שאיש מאבא אני מוכר לך על בלבוש עיר שושן סימן ר"א אבל אם מתנה עמה בעודה ארוסה שאי ישר לה בהו קצת שייכות תנאי קיים דכיון שיש לו בהו קצת שייכות ועדיין אינו ראוי לירשה עד שישאנה שייך לומר שיסתלק מהם כמו שיתבאר בס' צ"ב בע"ה אמרו חז"ל אין לך כשרה בנשים אלא אשה שעושה רצון בעלה .

ע דין חוב מזונות אשתו ואם חייב להשכיר עצמו וכו' ב סעיפים

א כיצד חייב במזונותיה אוכלת עמו קמה שהוא אוכל ושותה ממנה שהוא שותה ואם משפחה ובית אביה מנהגם בגדולות יותר ממה שנהג הבעל עם פל בני משפחתו בין אותם שהם עשירים בין אותם שאינם עשירים מבקשים אותם הגדול' אז צריך להנהיג בדרך שנהגם בני משפחת' דקיימא לן מקרא עולה עמו ואינה יורדת עמו ואם אין כל משפחתה מבקשים אותם הגדולות אז אינו חייב לה בהן כל זמן שאוכלת עמו שאינו חייב לתקן לה שולחן בפני עצמה אבל אם אנה אוכלת עמו אלא נותן לה מזונותיה לבדה ודיני הכי הוא שיש ברשותו ליתן לה מזונות והיא תאכל לבדה כמו שיתבאר בסעיף הסמוך בע"ה אז צריך להנהיגה בדרך שהיתה נוהגת בבית אביה .

ב יש אומרים בעל שרוצה ליתן לאשתו מזונותיה הראוין לה ותהיה אוכלת ושותה לבדה הרשות בידו ובכלל שתאכל על שולחן בליל שבת שרוא ל' הענינה וראוי לקרבה ולחבבה ויש חולקין ואומרים שלא יוכל ראוי לומר לאשפת שבת לה מזונות והיא תאכל לבדה משום דשמעי' בה אינשנ' ונצי' בת מילתא שיאמרו הבריות מה ראתה זו להתרחק מהשולחן בעל' לפיכך אינו יכול לכופה אלא א"כ קבלה עליה מהשולחן וכן עיקר' ג כמה מזונות פוסקין לאשה לחם שתי מעורות בכל יום ופרפרת לאכול בה את הפת כגון קטנית או ירקות ושמן לאכילה והדלקת

הדלקת הנר ופירות ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו
הגשמים יין ואם היתה מניקה נתן לה יין בכל מקום מה שנוהגין
לשתות ליום שכיון שהיא מניקה צריכה יותר להחזיק עצמה להרבות
החלב וקשבת נתן לה שלשה סעודות ובשר ודגים כמנהג
המקום ונתן לה בנות שבת מעה כסף לצרכיה כגון למרחץ ולכבס
וכיוצא בזה ונתן לה עץ לבשל מאכלה בד"א בעני שבשראל
אבל אם היה עשיר הכל לפי עושרו ואם צמצמה והותרה כאלו
המוזנות שפסקו לה הוא של הבעל רהא לא היתה צריכה יותר
ואם היה הבעל עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' הלחם שהיא
צריכה כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה עליו בחוב עד שתמצא
ידו וי"א שאין כופין אותו להוציא דכיון שאין לו למה יכופו אותו
לא גרע משאר ב"ח שטוען שאין לו לשלם ומה יעשו לו מיהו לא
דמי לגמרי לב"ח דב"ח שיש לו מעט ממון לא מחייבין לספרע
מינה אלא לבתר דשימינן ליה מוזן שלשים יום ושאר מילי
דסירור בעל חוב גבוי ממוגנת אשתו כיון דלאו זוי אסק' כיה אלא
גשתעבר לה לזונה חייב לזונה לפי כבודה אפי' אי לית ליה אלא
סווגי דהד יומא חייב למיזנה מנייהו או למיכל בהדה מאי דאכל
איהו ויש אומרים עוד דמספר כתיבה נלמד שחייב אדם להשכיר
עצמו בפועל לפרנס את אשתו דכתיב ביה אנא אפלא ואוקיר
ואוון ואפרנס בו ופירשו מלת אפלא שר"ל להשכיר עצמו ולוון
בו וי"א דמשם אין ראייה דאנא אפלא אין פירשו שישכיר עצמו
אלא עבודה שדרך האדם לעשות בכיתו כמו להרוש ולזרוע היו
לו קרקעות חרשות ביד האשה ליקח מוזנותיה מפירות הקרקעות
או בגוף הקרקעות או צריך למוכרן לצורך מוזנותיה .

ד הנושא אשה כשהיתה פקחית ואחר כך נשתתית חייב לזונה
ולרפאותה ואע"ג דלקמן מי' ע"ט סעי' ג' אמרו בחולי ארוך
שיכול לומר לה הרי כתובתך מונחת או רפאי עצמך מכתובתך או
הריני מנרשך ונותן כתוב' הגי מילי בפקחית שיכולה לקבל גטא
בחוליתיה אבל זו שנשתתית ואינו יכול לגרשה בגט כסתתפה שרהו
ומלו גרמה וחייב לזונה כל ימי חולייה ולרפאותה .

ה מי שהלך למדינת הים ובאת אשתו לבית דין ותבעת מוזנות
שלשה חדשים הראשונים מיום הליכתו אין פוסקין לה בהם
מוזנות שהוקה אין אדם מנח ביתו ריקן ולפחות מסתמא הניח לה בהם
לשלשה חדשים מבאן ואילך אפי' לא שמעו בו שמת ואפי' אין
שטר כתיבתה בידה פוסקין לה דחוקה שיש לה כתיבה שאין אדם
דר עם אשתו בלא כתיבה וכשפוסקין לה אין פוסקין לה אלא מבאן
ולחבא מיום התביעה ואילך אפי' המתנה הרבה מלכתוב אחר
שלשה חדשים אין פוסקין לה לשעבר רהא אלו היה הבעל הכא הו'
מצי טעון ואמר פרעתי ולא הוה מחייבין ליה י"א דוקא שהלך
אמנה ושלם ביניהם אבל אם נפרד ממנה מתוך ריב וקטש וכונתו
לעגנה פוסקין לה לאלתר דוראי הניח ביתו ריקן כדי להקניטה אין
פוסקין לה אלא מוזנות אבל במה שתקטש אין פוסקין לה שכיון
שאין בעלה בכאן אינה צריכה להתקטש . היו לה נכסים בית דין
יורדין לנכסיו ומוכרין למוזנותיה אפי' לא שמעו בו שמת ואין
מחשבין עמה על מעשה ידיה עד שיבא בעלה ואם ימצא שעתה
הרי אלו שלו וכן אם לא באה לב"ד אלא מכרה לעצמה למוזנותיה
מכרה קיים ואינה צריכה הכרזה ולא שבועה שלא מחלה על
כתובתה או שלא תפשה צריכי וכי האי גוונא עד שיבא בעלה
ויטעון או עד שתבא לגבות כתובתה אחר מותו ואז מגלגלין עליה
שלא מכרה אלא למוזנות שהיתה צריכה להם .

ו מי שנשתתה או מתחרש מפרנסין אשתו ומנכסיו ופוסקין לה גם
תכשיטין שאע"פ שהיא שוטת או חרש צריכה להתקטש בפניו
כמו שהיא מרגיש .

ז מי שהלך למדינת הים והפקיד מטלטלין ביד אחד מוציאין מיד
הנפקד למוזנות אשתו מדר' נתן אפי' אם ציה הבעל שלא ליתן
ואם החזיר הנפקד לבעל אחר שתבעתו האשה לדין חייב לשלם
לה דאם לא כן מה הועיל דרבי נתן אבל אם השאילם ליד אחר
לזמן אין מוציאין מיד השואל כל זמן שאלתו ולפי שדין משועבדי'
יש להם כל זמן שאלתם ואין מוציאין למוזן האשה מנכסים
משועבדים וכשמוצאין מן הנפקד או מן השואל אחר זמן שאלתו
אין מוציאין רק לששה חדשים אפי' אם ירצה הנפקד או השואל
אין מעבדין ממנו של בעל יותר ואין מוציאין מנכסים ביד אחרי'
כל זמן שיש כאן בני חרוין .

ח הלך הבעל לעמדה הים ועמדה היא ולתה בעדים ואכלה חייב
הבעל לשלם אלא כשהוא בפנינו יכול הבעל לטעון לאו בעל
דברים ידתי את לפיכך חוקקת היא את האשה והיא תובעת את
בעלה מכל מקום אם אין האשה כאן יכול לתבוע את הבעל וחייב
לשלם מרבי נתן לפיכך אם מחלה האשה לבעלה אין הבעל חייב
לשלם שהיו אין באודרבי נתן יכול לומר לו לאו בעל דברים ידתי את
אם פסקו לה הב"ד מוזנות וצונו לאחר לפרנסה ולגבות חובו מנכסי
בעלה אם מת' הבעל אין לו עליה כלום שלא הלוה לה אלא ע"מ

להשתלם מנכסי בעלה ולא ממנה אבל אם אמרו לו ב"ד שילוח
לה אם מת הבעל או אין לו לשלם ונפל לה ירושה ממקום אחר
צריכה היא לשלם שאז היא נשתעבד' לו שעל עיניהם הלוה אצל
מי שימצא לשלם ישלם לו אבל אם לא קותה אלא עמד אחר
ופרנס שימצא לשלם אין הבעל חייב לשלם דכיון שלא ציוה לפרנסתה
הוה לה כפורע חובו של חבירו שהווא פטור ואין חלוק בין
אביה שפרנסה או איש אחר שפרנסה מיוז מי שהיה חייב
לבעל ועמד ופרנס את אשתו יכול לנכות לו מחובו שאין זה
פורע חובו של רבירו אלא בתורת פרעון חוב בעלה נתן לה
שהרי היה משועבד לה מדר' נתן אב שעמד ופרנס
את כתו עם חותנו אפילו דכי אין צריך לשלם לו רק מוזנות
שלו ולא של בתו היו לה נכסים ולא לותה אלא מכרה נכסיה ופרנסה
את עצמה מהם אין לה עליו כלום אבל מעשה ידיה שלה דהוה
ליה כאלו אמרה איני ניוזנות ואיני עושה רשומעין לה .

ט ואם בשע' שהלך ממנ' אמר לה גלי מעש' יודך למוזנותיך
ושתקה שתיקה כה ראה רמי וכאלו קבלה עליה בפירו' ליטול
מעשה ידיה במוזנותיה ואם לא יספיקו מוחלת לו ואין לה מוזנות
ומעשה ידיה שלה .

י דרבי שתבעה מוזנות בבית דין ופסקו לה מוזנות ומכרו בית
דין ונתנו לה או או שאכרה היא בעצמה ובא הבעל ואמר
הנחתי לה מוזנות הרי זו נשבעת בנקיטת הפין שלא הניח לה ואם
לא תבעה ולא מכרה אלא לותה או שהתה עד שבא הוא
ואמר הנחתי לך מוזנות והיא אימרת לא הנחת אלא ליתני מזה
ונתפרנסתי נשבע הוא שבועת היסת שהניח לה ונפטר וישאר החוב
עליה ומה שאמרנו שנשבעה היא בנקיטת הפין והוא נשבע שבועת
היסת משום דשבועתה היא דומה לנשבע ונפול הגזרת במשנה
וכל שבועת המשנ' היא בנקיטת הפין ושבועתו היא שבועת היסת
כרין כופר בכל ונתבאר זה בלבוש ע"ש בהלכות שבועה ע"ש ודוקא
על מה שעבר יכול לטעון כן הנחתי לך ונשבע ונפטר אבל להבא
אינו נאמן לומר כבר נתתי כך וכך על העתיד דאין אדם פורע
תוך זמנו ואם מכרה מטלטלין ואמרה למוזנות מכרתי והוא טוען
ואמר והרי הנחתי לך למוזנותיך נשבעת היא שבועת היסת שלא
הניח לה טען ואומר היה לה להוציא מעשה ידיה למוזנותיה אם
לותה בלא בית דין והיא בעלת מלאכה שמעשה ידה מספיקין לה
לדברים גדולים שצריכה אף על פי שאינם מספיקים לדברים קטנים
טענתו טענה ואין משלם מה שלותה שיוכל לומר כיון שהיו מעשה
ידיה מספיקין לדברים גדולים לא היה לך להלוות לה שהיתה
דוחקת עצמה ומצמצמה קודם שהיתה מתכיישת עצמה לבא לבית
דין על עסק מוזנותיה בשכיל הדברים קטנים אבל אם נתכיישה
ובא לבית דין הרי גלתה דעתה שאינה רוצה להתפרנס בחוק ואין
לו עוד טענה על מעשה ידיה לומר שהיתה דוחקת עצמה בו לפיכך
פוסקין לה בית דין כל מה שתצטרך לה בין גדולים כן קטנים וצריך
לשלם כל מה שלותה הן לצורך גדולים הן לצורך קטנים כמו שפסקו
לה בית דין .

יא ואם לא תבעה מוזנות בבית דין וגם לא לותה ולא מכרה
כלום אלא דחקה עצמה ביום ובלילה ועשתה ואכלה הואיל
ושתקה ולא עשתה כלום סתמא מחלה על המזונ' ואם אח"כ תבעה
מן הבע' אין לה כלום אבל מה שעשתה והותירה אבל הוא שלח
שכל שאינו נתן לה מוזנ' וכתה היא במעש' ידיה שתקו כנגד
המוזנות ואפי' דרך שתיקה ולא אמר' איני ניוזנות ואיני עושה אלא
סתמא זכתה בהן .

יב האשה שיצא מבית בעלה והלכה לבית אחר ונתנה אמת לא
לדבר באמרה שהיא בשכונה שחוששה שיוציאו עליה
שם רע וכיוצא בזה ותבעה טבעלה לתת לה מוזנות לבית אשר היא
שם אם נראית ממשות באמתלא חייב לזונה שם אבל אם שהתה
ולא תבעה מוזנות אין פוסקין לה על מה שעבר דוראי מחלה כיון
ששתקה והוא הדין אם היה לה קטש עם בעלה ולא מתר לה עמו
אם המניעה היתה ממנו ולותה למוזנות צריך לשלם אבל אם היתה
המניעה מצדה אין צריך לשלם שאין איש חייב במוזנ' אשתו
אלא כשהיא עמו בבית ורוקא כשבעלה בעיר אבל אם אין בעלה
בעיר והיא הלכה מבית חמיה לבית אביה או כי האי גוונא אין
נפקותא בזה וצריך לזונה בבית אביה או משום מלאכות שצריכה
לעשות בבית אם היא חולה ופשימא שחיי' בעלה לתת לה מוזנ'
בבית אביה דחולה לאו בת מלאכה היא ואם אינה חולה מנכה לה
ממוזנותיה כפי מה שצריך לשכור מי שעושה לו מלאכות הקטנות
שכבית אבל אינה מפסדת משום זה מוזנותיה רק מחמת מעשה ידיה
אם בת מלאכה היא ובמקום שחייב לה מוזנות אעפ"י שהכריז
בעלה שלא ילוה לה שום אדם והוא בעיר ולא תבעתו כרין ולותה
מאחרים חייב לשלם דלאוכל כמיניה להפקיע מוזנותיה והוא דלא
ספקא במעשה ידיה דאי ספקא יכול לומר לא היה לך גלות לה
שהיתה מצמצמת ומסתפק' במעשה ידיה .

עא שחייב

עא שחייב לזון בניו ובנותיו כשהם קטנים ובו די סעיפים .

א אע"פ שלא מצינו בתורה שחייבה את האדם לפרנס את בניו ובנותיו אפי' כשהם קטנים חייבוהו לפרנס אותם עד שיהיו בני שש אפי' יש להם נכסים שנפלו להם מכית אבי אמם חייב לזונם וכופין אותו כיון דתקנת הכמים הוא זנו במזונותיהם אפי' אם יש להם משלהם ומשש ואילך מצוה לזונם ג"כ מתקנת חכמים עד שיהיו גדולים ואמרו שעל זה אמר דוד ע"ה עישה צדקה בכל עת זה המפרנס בניו ובנותיו כשהם קטנים עד שיגדלו אבל אם אינו רוצה אין כופין אותו אלא מפצירין בו בדברים אם אינו מתרצה בדברים מכלימין אותו ומכריזין עליו פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לפרנס בניו והרי הוא גרוע מעוף טמא שמרחם על בניו והוא אינו מרחם אבל אין כופין אותו בכפיות ועונשין כד"א שאינו אמוד לנו במזון לתן לצדקה אבל אם הוא אמוד שיש לו מזון לתן לצדקה ומספקת להם לוקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה דהא קי"ל שכופין על הצדקה וזנין אותם עד שיגדלו ודוקא לענין מזונות כופין על הרדף שאמרנו בין לבנים בין לבנות אבל אין כופין אותו להשיא בנותיו ואע"פ שמצוה לתן לבתו נדוניא הראויה לה לא כייפינן לה אלא מה שרצה יתן רק שישא .

ב מי שהלך למדינת הים והניח בניו כאן מוכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש אבל מבני שש ומעלה אין זנין אותן מנכסיו ויש אומרים דהיינו דוקא שלא התחיל לזון אחר שש דשמו אם היה כאן לא היה מפרנסן אפי' הכריזו עליו שהוא אכזרי כו' אבל אם התחיל לזון אחר שש הרי גלה דעתו שדעתו לפרנסם עד שיגדלו וזן אותן מנכסיו דוראי נוחא ליה בהכי ואם הוא אמוד וזנין אותן בכל ענין משום צדקה .

ג מי שנשאתה מפרנסין בניו ובנותיו מנכסיו אפי' הן יתירין על שש עד שיגדלו ומסתמא ניהא ליה ולא דמי למי שהלך למדינת הים שאין מפרנסין היתם כיון שיצא לדעת אם היה רוצה שיתפרנסו מנכסיו היה לו לצוות אבל נשתתה יצא מן העולם שלא לדעת ומסתמא ניהא ליה עיניו בניו ובנותיו משלו .

ד הכא על הפניה וילדה מאנו אם הוא מודה שממנו נתעברה ולד זה חייב לזונן אבל אם אינו מודה בכך אפי' נודע שבא עליה והיא טוענת ברי שהיא מעוברת ממנו כיון שאינו מודה לה בזה הרי איפשר שנתעברה מאחר דכי היכי דאפקרה גפשה לגביה אפקרה גפשה גבי אחריני ואינו חייב לזונן .

עב דין המדיר אשתו מליהנות לו ובו סעיף אחר

א המדיר את אשתו מליהנות ממנו או שלא תטעום א' מכל המינים או שגדרה היא וקיים לה הוא עיי' בלבוש ע"ז סי' רל"ה סעיף ב' וג' .

עג שהייב בכסות ומדור וכלי בית לאשתו ובו ט' סעיפים .

א כסותה כיצד צריך להלבישה לפי כבודו ובגמרא נתנו שיעור ברמי' כמה יהיו שוים הנגרים שהוא צריך לתן לה אבל בזמן הזה אין הרמים עיקר כי יש מקומות שהבגדי' הם ביוקר ויש מקומות שהם בזול לפי העיקר שסומכין עליו הוא שמחייבין לתן בגדים הראויין לתן לה לינות הגשמים בימות הגשמים ולימות החמה בימות החמה לפחות כסות שלוכשת כל אשה בעלת בית באותה מדינה ובמקום שאין דרך לצאת האשה לשוק עד שיהיה לה רדיד החופה את כל גופה כמו טלית נתן לה בכלל הכסות רדיד הפחות שבכל הרדיון אם הוא עשיר נתן לה לפי עושרו מיהו לא תרגיל האשה להיות יצאנית לצאת הרבה בשוק שאין יופי לאשה אלא לישב בכות ביתה וכל כבודה בת מלך להיות פנימה בבית אישה כדכתיב ואם בית אישה ונ' שכן מצינו בכתוב בשרוצה להזכיר גנות של נשים אמרו שהיא יצאנית שנאמר ותצא רינה אבל יש לה רשות לצאת לבית האבל או לפעמים לבית המשתה לגמול חסד עם רעותיה וקרובותיה כדי שיבאו גם הם לה וכן יצאת לפעמים לבית אביה לבקרו שאין בנות ישראל כשבויות לישב כמו בבית הסהר שלא תצא ולא תבא כלל אלא שגנאי הוא לאשה שתהא יוצאה תמיד לחוץ פעם בחוץ פעם ברהובות ויש לבעל למנוע לאשתו מזה ואסמכתא אקרא דכתיב וכבשה מלמד שהאיש כובש את האשה שלא תהא יצאנית אלא כמו פעם א' או פעמים בחדש כפי הצורך ובכלל הכסות שהוא חייב לה חייב לה לתת כלי בית ומדור שיושבת בו ומה הן כלי בית משה מוצעת ומפץ אין מחצלת לישב עליה וכלי אכילה ושתייה כגון קיררה וקערה וכוס ובקבוק וכיוצא בהן .

ב והמדור שהוא ניתן לה צריך להיות נקרא בית דכתיב בית אישה לפיכך אמרו שצריך להיות לפחות ארבע אמות על

ארבע אמות לפחות מזה אינו נקרא בית ותהיה לו רחבה חוצה לו כדי להשתמש בו ויהיה לו בית הכסא חוץ ממנו דבלא זה אינו נקרא דירה .

ג וצריך ליתן לה תכשיטה כגון בגדי צבעונין להקפף על ראשה ופדחתה ופוך ושק וכיוצא בהן כדי שלא תתנהג עליו .

ד כמה דברים אמורים בעני שבישראל אבל בעשירי הכל לפי כבודו ועושרו .

ה קצרה ידו ליתן לה אפילו בעני שבישראל כופין אותו להוציא ותהיה הכתובה חוב עליו עד שיעשיר וע"ל סי' ע' סעיף ג' .

ו גם לבניו ובנותיו חייב ליתן להם כסות וכלי תשמיש ומדור עם המזונות עד שיהיו בני שש ולהם אינו צריך ליתן כפי עשרו אלא כפי צרכן בלבד .

ז זה הכלל כל מי שיש לו עליו מזונ' בין בחייו בין לאחר מותו יש לו עליו גם כן כסות וכלי בית ומדור וכל שנית דין מוכרים למזונותיו מוכרים גם כן לכסותו וכלי ביתו ומדורו .

ח ודין הבעל עם אשתו כטענת הכסות והכלים אם הוא אומר נתתי והיא אומרת לא נתן כרינים כטענת המזונות .

ט איש שהשבין כסות אשתו אפילו נודע אחר כך שבעל כרחו לקחו ממנה ואבד המעות בקוביא וכה"ל אין האשה יכולה להוציאו מיד המלוה בולא כלום משום תקנת השוק דכרוב הוא ממשכנו ברצונה וטאן לימא למלוה בכל פעם אם הוא ברצונה או שלא ברצונה וע"ל סי' צ' .

עד המדיר את אשתו מכמה דברים ובו י"ב סעיפים .

א הדירה שלא תתקשט ותלו בתשמיש שאמר קונם הנאת תשמישך עלי אם תתקשטי הרי היא תתקשט מיד ותיאסר בתשמיש הואיל והוא התחיל בנדר לאוסרה מ"מ אין כופין אותו להוציא מיד אלא נותנין לו זמן ז' ימים דאמרינן היא עצמה מתר-וית בכך לתת לו זמן ז' ימים דחוששת הואיל והיא התחיל להריר לא התחיל אלא מתוך רוגז שיש לו עכשיו עליה בלבד ובתוך ה' ימים תתיישב דעתו ויתחרט וימצא פתח לנדרו ויתירנו ואם לא ימצא או לא יתחרט תוך ה' ימים או יוציא ויתן לה כתובה ויש אומרים לעניות שאין דרכן להתקשט תמיד אם הדירה שלא תתקשט נותנין לו זמן שנה תמימה או ילי יתחרט ויתיר נדרו יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן כתובה ובעשרות שרגלין להתקשט תמיד נותנין לו זמן ל' יום יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא מיד ויתן כתובה .

ב ואם נדרה היא שלא תתקשט או שאומר קונם תשמישך עלי אם אתקשט ושמע הוא וקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה דכיון שהיא התחילה להריר לא שייך למימר מתוך רוגז של עכשיו הוא קיים לה ובזמן קצר תתיישב דעתו אלא אמרינן שנאה ישנה היתה נטורה לו עליה בלבד ומיד שהוא שומע נדרה היא מגלה שנאתו ומקיים לה וכיון דשנאה ישנה יש כאן אינה מצפה עוד להתיישכות דעתו ולפיכך יוציא מיד ויתן כתובה וע"ל בע"ז סי' רל"ה עוד מרינים אלו .

ג אסר הבעל בלי שבניו על עצמו שלא יהנה מהם או שאסר כליו על שבניו שלא יהנו מהם עד שמתוך כך לא תוכל היא להשאל בלה לאחרים שהרי הם שלו והוא יכול לאסור אותם על הכל או לא תוכל להשאל כלום מהם להשתמש בהם בביתה שהרי בעלה לא ינהג מהם יוציא מיד ויתן כתובה מפני שמיאיה שם רע בשכנותיה וכן היא שאסרה כלים של אחרים עליה או שאסרה בליה על אחרים ותלאה נדרה זה בתשמיש כגון שאמרה קונם תשמישך עלי אם אשאל משבני כלים או אם אשאלם מכלי וישמע הוא וקיים לה עד שמתוך כך לא יוכל להשאל מכלי לאחרים כדי שלא תיאסר תשמישה עליו וזה דבר קשה לקיים מכל מקום הואיל וקיים לה הוא נתן אצבע בין שיניה ויוציא מיד ויתן כתובה כדכתיבנא טעמא לעיל דהואיל והיא התחילה לנדרו והיא קיים לה נתגלה דעתו דשנאה ישנה יש לו עליה ולא תצפה להתיישבות דעתו לפיכך אין נותנין לו זמן אלא יוציא מיד ויתן כתובה אבל אם הוא אמר קונם תשמישך עלי אם תשאל כלום משבני או תשאלם וזה ודאי אי אפשר לה לקיים שלא תשאל ביה משבני או תשאלם והרי היא נאסרה עליו מיד לתשמיש מ"מ כיון שהיא התחיל בנדר ותלאו בתשמיש אמרינן המתוך רוגז וכעס שיש לו עכשיו עליה עשה לפיכך נותנין לו זמן ז' ימים או ילי יתחרט עליה ויתיר נדרו כדלעיל ואם לא יתירנו מיד אחר ז' ימים יוציא מיד ויתן כתובה ואם היא אסרה כלי שכניה עליה ולא תלאה בתשמיש אלא שלא תשאל מהם כדי שלא תחזיק להם טובה או אסרה על עצמה על בעלה שלא תוכל להשאלם לאחרים כדי שלא יחזיקו להם טובה או שגדרה שלא לארוג בגדים נאים לבנו דברים אלו אינם תלויים לא בכיומו ולא בהפרתו מפני שאין דברים שבניו לכינה והוא צריכה לקיי נדרה ואסרה לארוג ולשאל ולהשאל כלים לפי' תצא בלא כתובה מפני שמשאתו שם רע בשכניו .

ד נדרה שלא תלך לבית אביה ותלאו בתשמיש שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית אבי שאם לא תלאו בתשמיש אלא אמרה קונם בית אבי עלי אינו יכול להפיר שאין דבר זה שבינו לבניה אבל כיון שתלאו בתשמיש יכול להפיר וכיון ששמע ולא הפיר הרי נתן אצבעו בין שניה ויוציא מיד ויתן כתובה ואם הוא אומר קונם תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך יותר מחדש אם הוא דר בעיר או יותר מרגל אם הוא דר בעיר אחרת ימתין ז' ימים ואז יוציא ויתן כתובה דאם אביה דר בעיר והוא אומר יותר מחדש מסתמא לא מוקמה אנפשה כל כך וכן אם אביה דר בעיר אחרת והוא אומר יותר מרגל אי אפשר לה למוקמה אנפשה כ"כ וכיון דאי אפשר לה לקיימו והוא מתוך רוגז אמר כן כיון שהיא התחיל לפיכך ממתינין שבועה ימים אולי יתחרט ויתירנו ואח"כ יוציא ויתן כתובה וכן הדין אם אמר חסם קונם תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך שימתין ז' ימי ואז יוציא ויתן כתובה מן הטעם שכתבתי אבל אם פי' ואמר פחות מחדש ואביה דר בעיר או פחות מרגל והוא דר בעיר אחרת יקיים דמציא מוקמה אנפשה.

ה נדרה היא ואמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית האביל או לבית המשתה ושעמך ולא היפיר דברים אלו ישנן בידו להפיר אפי' בלא קונם תשמישך מפני שהם נדרי עינוי נפש כמו שנתבאר בלבוש ע"י סימן קנ"ד סעיף ס"ב ונקטו הפוסקים שאמרה קונם משום חילופי הדירה הוא דסעיף ו' דבלא קונם לא יוכל הבעל לאסור דבר על אשתו וכיון שלא הפיר יוציא מיד ויתן כתובה כדכתיבנא טעמא לעיל סעיף ב'.

ו ואם הדירה הוא שאומר קונם הנאת תשמישך עלי אם תלכי לבית האביל או לבית המשתה הרי זה אוסרה הרי זה המורה ונעל בפניה ואין זה נכון לעשות לאשה ומסתמא מתוך כעס עשה לפיכך יוציא לאחר ז' ימים אם לא יתיר נדרו ויתן כתובה ואם טוען הדריה בשביל בני אדם פרוצים המצויים שם אם החזיקו שם נאמן ואם לאו אינו נאמן.

ז נדרה היא שלא תלך למרחץ של רכבים שבת אחת ובכפרים שתי שבתות או נדרה שלא תנעל מנעל בכפרים שלשה ימים ובכרכים מעת לעת יקיים יתר על כן יוציא ויתן כתובה מפני שהיה לו להפיר.

ח הדירה הוא ואמר לה קונם תשמישך עלי אם תלכי לבית המרחץ בכרכים יותר משבת אחת ובכפרים יותר מנ' שבתות או אם תנעל מנעל בכפרים יותר מנ' ימים ובכרכים יותר מעת לעת ימתין ז' ימים ואח"כ יוציא ויתן כתובה.

ט האומר לאשתו אין רצוני שיבאו לבית אביך ואמך ואחיותיך שומעין לו שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברושותו ותיהיה היא הולכת להם כשארדע להם דבר ותלך היא לבית אביה פעם אחת בחדש ובכל רגל ורגל לא יכנסו הם לה אלא אם אידע לה דבר כגון חולי או לידה.

י וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי ואמך ואחידך ואחיותיך ואני שוכנת עמהם בחצר אחד מפני שמרעין לי ומצירין לי וגורמין קטטה ביני ובין בעלי שומעין לה ודוקא שגראה לבית דין שיש ממש בדרכיה ואם רואין בית דין שאין ממש בדבריה לאו כל הימנה ואין שומעין לה דבזה יפה כח הבעל מבחנה לפי שהמדור הוא של הבעל ואינה שלה לפיכך אינה יכולה למחות על דין אלא בסענה ונוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים שחודר עמהם עד שיתבאר בשל מי נתגלגל הריב והקטט.

יא האיך שאמר איני דר במדור זה מפני שבני אדם רעים או פרוצים או גוים בשכונתי ואני מתירא מהם שומעין לו ואפי' לא החזיקו כ"כ בפריצות אשתו כצו חכמים ז"ל היחזק משכנך רע ואפי' היה המדור שלה מוציאין אותה משם ושוכן בין בני אדם כשרים יב וכן היא שאמרה כן אע"פ שהיא אומר איני מקפיד עליהם שומעין לה מפני שיכולה למרר איני רוצה שיצא עלי שם רע בשכונת אלו איש הסכה את אשתו או היא מקללתו עיין דינא לקמן סימן קנ"ד סעיף ג'.

עין דין חיוב עונה וכו' י"ג מעיפים

א מקראי רגבי מנחה יעקב לעשו ששלח עוים מאתים ותשישם עשרים וגו' אסמכו רחוב עונה האמרה כתירה אינה שיה לכל אדם אלא כל איש ואיש לפי כחו וכפי מלאכתו ושיערו חז"ל לכל אחד כפי מלאכתו ואמרו המייליים והם אנשים הבטלים שאין להם מלאכה והם בראי' ומעונגים שאין להם מלאכה הבטלות כחם מלאכה אוכלין ושותין ויושבין בבתיהן עונתן ככל לילה.

ב ומי שיש לו מלאכה כגון חייט או אורג או כנאי וכיוצא בו ועשה מלאכה בעירו עונתו שני פעמים בשבת ואם עושה מלאכה בעיר אחרת ובא ולן ככל לילה בביתו כולו בעונה אחת בשבת מפני טורח הדרך והפועלים שאין לנים בביתם יוצאים שבעה ימים וביום השמיני שבים לביתם וכן לעולם משמונה ימים לשמונה ימים שבוע פעם אחת לביתם והחמרים פעם אחת בשבת הנגמלים פעם אחת לשלשים יום והספנים פעם א' לששה חרשים ותלמידי חכמים פעם אחת בשבת מפני שיתדותי אומנתו ומתשת כחו ודרך ת"ח לנהיר אתו פעם לשמש ממנו מליל שבת לליל שבת משום

זו לארץ אחרת או אפי' התנה עמה שיוציאה מארץ זו לארץ אחרת כגון מגליל ליהודה מ"מ אינו יוכל להוציאה אפי' באותה ארץ עצמה שנשאה שם מעיר לכפר או מכפר לעירנכמו שיתבאר טעמא בסמוך בע"ה כשהיא והוא באותה הארץ אבל הנשוא אשה באחת מהארצות והוא גם הוא מאנשי אותה הארץ אינו יכול להוציאה לארץ אחרת אפילו היא מאותה ארץ האחרת שיכולה לומר אדעת' דהכי נתקדשתי לך לדור כאן כי יש לי נחת רוח כאן כיון שהורגלתי כאן אבל מוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ ואינו יכול להוציאה מעיר לעיר מכפר לכפר שיש דברים שישיבת העיירות טובה להם ויש דברים שישיבת הכפרים טובה להם וניחא לה יותר לדור בעיר מכפר או בכפר מכפר יש אומרים שאם היו שניהם מארץ אחת ונשאה בארץ אחרת היא יכולה לכופו אותו לילך עמה לארצה אפילו מכפר לעיר או מעיר לכפר דכיון שידוע שגם הוא מבני ארצה יכולה לומר ע"מ כן נשאתי אותו שילך עמי לארצי ולמקומי אבל הוא אינו יכול לכופו אותה שיכולה לומר הואיל והורגלתי פה יש לי יותר נחת רוח בכאן ובעל האכירה חוזר על אכירתו אבל שניהם מארץ אחת ונשאה באותה ארץ אין אחד מהם כופה לשני להוציאו מעיר לכפר או מכפר לעיר אבל מעיר לעיר או מכפר לכפר האשה יכולה לכופו שילך עמה למקומה האויל והם שוים אבל הוא אינו יכול לכופה שתלך עמו למקומה הבעל האכירה חוזר על אכירתו היה דר עמה כעירו ולא מתיר לה ליה שם והלך עמה לעירה דרך מקרה ולא אתרר ליה גם שם יכול לחזור ולהוציא לעיר אחרת יש אומרים אם לא יכול להחיות ולפרנס עצמו כופין את אשתו שתלך עמו לכל מקום שירצה ויש חולקין מי שהוא ממדינה אחת ויש לו שם אשה ונשא אחרת במדינה אחרת צריכ' לילך עמה לעיר דורא ע"מ כן נשאה זה שישוב לביתו וע"ל סימן קנ"ו סעיף ט' עוד מדינים אלו.

ב וכשמוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ לא יוכל להוציאה מנה יפה לנה רע וגם לא מרע' ליה מפני שהנדה היפה כדוק פ' שכנוה היפה צריכה היא להיטפל ולבדוק עצמה כדי שלא תהיה קלה ובעורה ויש לה מורה רב ביותר וכן לא יוציאה ממקום שרובה ישראל למקום שרובו גוי' ובכל מקו' מוציאין ממקו' שרובו גוי' למקו' שרובו ישראל ואינו יכול להוציאה ממקום שהמושל טוב למקום שהמושל רע וכ"מ שיכול להוציא ממקומה היינו לאחר שנשא אבל קודם גישואין לא יוכל להוציא לשום מקום צריך לכוונס במקומה אם לא שהתנה בפירוש עם האשה עצמה אבל אם התנה עם אמה לאו כלום הוא שאין הבת ברשית אמה מיהו אם יש אמתלאות וטעמים לדבריו צריכה האשה לילך אחריו.

ג בד"א מחוצה לארץ לחוצה לארץ או מארץ ישראל לארץ ישראל אבל מחוצה לארץ לארץ ישראל כופין לעלות אפילו מנה היפה ורובן ישראל לנה הרע ורובן גוים ומא' לחיל אין מוציאין אפילו מנה הרע ורובן גוים לנה היפה ורובן ישראל.

ד אמר האיש לעלות והיא אינה רוצה תצא בלא כתובה אבל נכסי מלוג הם שלה ונכסי צאן ברזל הקיימין נוטלת ואם אינן קיימין אם הוא הפסידן אין צריך לשלם ואם נגנבו או נאבדו חייב באחריותו וצריך לשלם ונכסי מלוג אינו חייב באחריותו לפיכך אם נגנבו או נאבדו אינו חייב לשלם ואם הוא הפסידן חייב לשלם והוא הכתובה אין לה דוקא כל זמן שהוא נשאר בארץ ישראל אבל אם חוזר אפילו לסוף כמה שני' להתיישב בחוצה לארץ צריך לשלם לה או ליורשיה אף כתובתה דאל"כ כל איש שירצה להבדיר כתובה מאשתו ילך לארץ ישראל לחזור אמרה היא לעלות והוא אינו רוצה יוציא ויתן כתובה והוא הדין לכל מארץ ישראל לירושל' שהכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין משם הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם.

ה יש מי שאומר דא דכופין לעלות לארץ ישראל היינו בדאיפשה בלא סנה אבל במקום סנה כגון סנהת ליסטים או סנהת ים אסור לסכן עצמו.

ו וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי ואמך ואחידך ואחיותיך ואני שוכנת עמהם בחצר אחד מפני שמרעין לי ומצירין לי וגורמין קטטה ביני ובין בעלי שומעין לה ודוקא שגראה לבית דין שיש ממש בדרכיה ואם רואין בית דין שאין ממש בדבריה לאו כל הימנה ואין שומעין לה דבזה יפה כח הבעל מבחנה לפי שהמדור הוא של הבעל ואינה שלה לפיכך אינה יכולה למחות על דין אלא בסענה ונוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים שחודר עמהם עד שיתבאר בשל מי נתגלגל הריב והקטט.

ז האיך שאמר איני דר במדור זה מפני שבני אדם רעים או פרוצים או גוים בשכונתי ואני מתירא מהם שומעין לו ואפי' לא החזיקו כ"כ בפריצות אשתו כצו חכמים ז"ל היחזק משכנך רע ואפי' היה המדור שלה מוציאין אותה משם ושוכן בין בני אדם כשרים יב וכן היא שאמרה כן אע"פ שהיא אומר איני מקפיד עליהם שומעין לה מפני שיכולה למרר איני רוצה שיצא עלי שם רע בשכונת אלו איש הסכה את אשתו או היא מקללתו עיין דינא לקמן סימן קנ"ד סעיף ג'.

עה חלוק הארצות לענין גישואין ודיני ארץ ישראל וכו' ת"ס

א הנשוא אשה ממקום אחד חסם מסתמא היא נישאת ע"מ שתורר עמו במקום שהיא חפץ ואם שניהם יחד אחד מסתמא היא נישאת לו על מנת שידור עמה במקום ששאה ויקרה לפעמים דלא מתרר ליה שם ורוצה ללכת לעיר אחרת לפיכך חלקו חז"ל הארצות לפי חכמתם ז"ל באומר דעת הגוים מאיה עיר או מאיה ארץ יכל להוציאה לעיר או לאר' אחרת ואמרו שלש ארצות הן בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין גישואין יהודה ועבר הירדן והגליל וכן הדין בכל מדינות הישוב שחם חלוקות לארצות כגון כנעו וארץ מצרים וארץ תימן וה"ה שאר כל הארצות החלוקים בשמות לשינונם ואמרו ז"ל שמי שהיה מארץ הארצות ונשאה אשה בארץ אחרת כיון אותה ויוצאה עמו לארצו אפי' מעיר לכפר או מכפר לעיר או תצא בלא כתובה ובלא תוספות דסתמא ע"מ כן נשאה אף על פי שלא פירש דאמרינן מסתמא גם היא ידעה ע"מ כן נשאת לו מיהו אע"פ שיכול להוציאה מארץ

כמה דברים אמורים בני שגופו ברי ויכול לקיים העונה הקצובה לו אבל מי שאינו ברי אינו חייב אלא לפי מה שאומדין אותו שיכול לקיים

די חייב כל אדם לפקוד את אשתו בליל טבילתה ובשעה שהוא יוצא לדרך מפני שבאלו הזמנים היא משתוקקה אליו ביותר ועל בלבוש ע"י סי' קפ"ז סעיף י'

די אין האיש רשאי לצאת לסחורה או לצורך דבר אחר לדרך רחוקה בענין שמתבטל מעונתו המוטלת עליו אלא ברשות אשתו ואפי' אם תתן לו רשות אין ראוי לו להתאחר אלא הדרש צהוי וחרש בביתו כי אע"פ שנותנת לו רשות ע"י פיוס או ע"י שמתבטל מעונתו היא מצטערת בלבה לפיכך לא נתנו לו ז"ל יותר מחדש ואסמכו אקרא דרבנן הימים דכתיב לכל דבר המחלוקת הבאה והיוצאת חרש בחדש לכל החדש השנה וגומר אבל מי שתורתו אומנתו יכול לילך ללמוד הן ברשות אשתו הן בלא רשות לב' או לג' שנים וכן מיילשעשה ת"ח אין אשתו יכולה לעכב שישנה עונתה מדיון טייל לדיון תלמיד חכם אבל בשאר בעלי מלאכות יכולה היא למונעו לצאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה כגון המר שבקש לעשות גמל או גמל שבקש לעשות ספן אע"פ שיש בה דיוח יותר יכולה היא למחות בו

די אשה שהרשית לבעלה אחר הנישואין שימנע עונתה הרי זה מותר בר"א שקיים פריה ורביה אבל אם לא קיים פריה ורביה חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהוא מצות עשה של תורה שנ' פרו ורבו

די מדיון תורה נושא אדם כמה נשים אפי' מאה בין צבת אחת בין בלו אחר זו ואין אשתו יכולה לעכב עליו והוא שיהיה יכול לתן שאר נסות וענה כראוי לכל אחת ואחת ואינו יכול לכופ אהון לדור עמו כולן כחצר אחד דכל אשה מתקנאת בירך חברתה וירבה המחלוקת ביניהן אלא צריך לדור עם כל אחת לעצמה וכמה היא עינת לפי מניין כיצד פועל שעונתו שתי פעמים בשבת והיו לו שתי נשים יש לו עונה אחת בשבת ולו עונה אחת בשבת היו לו ד' נשים נמצא עונה כל אחת מהן פעם אחת בשתי שבתות וכן אם היה ספן שעונתו פעם אחת לששה חדשים והיו לו ארבע נשים תהיה עונה כל אחת מהן פעם אחת לשתי שנים לפיכך צו חכמים דתלמידי חכמים שעונתן פעם אחת לשבת לא ישא יותר מארבע נשים אפי' יש לו ממון הרבה כדי שיגיע לכל אחת עונה פעם אחת בחדש

די בר"א במקומות שנוהגין לישא שתיים או שלשה נשים אבל במקום שנהגו שלא לישא אלא אשה אחת אינו רשאי לישא על אשתו שלא ברשות ראומדני דמוכח הוא דאדעת' דהכי אינסיבת ליה דלא לנסוב אחריתי וה"ל כחמר שאינו רשאי לעשות גמל כ"י וכ"ש אם התנה בכתובה שלא ישא אשה אחרת עליה ועיין לעיל סימן א'

די המליר את אשתו מתשמיש המטה בין שהדירה סתם או שכירש ז' ימים או יותר יקיימה ז' ימים אולי יתחרט ויתיר נדרו ולאחר שבעה ימים יוצא ויתן כתובה אפי' הוא ספן שעונתו לששה חדשי שאינו דומה למי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו כלומר פשוטא יושבת עמו בלא נדר אע"פ שאין עבשיו זמן עונתה דעתה נוחה שהיא מצפה שמא יבא בתוך הזמן אבל זו משהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה לבעול ומצערת

די וכיצד הוא מדירה מתשמיש שיהא הגדר חל כשאומר לה בלשון זה הנאת תשמישך אסור עלי שאו הוא נאסר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר הנאת תשמישי יאסר עלך או נשבע שלא לשמשה אין נדרו חל שככה הוא משועבד לה לתשמיש ולא כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה ואם נדר ברשותה הגדר חל ואסורה לו מיהו מותר לו להתייחד עמה מקו' מנדה שהיא בברת ועל בעז"י סי' רל"ד סעיף ס"ז

די אסור לאדם למונע מאשתו עינתה ואם מצעה כדי לצערה עובר בלא תעשה שנ' שארה כסותה ועינתה לא יגרע ואם חלה או תשש כהו ואינו יכול לבעול ימתין ששה חדשים עד שיכריא שאין לך עונה גדולה מזו ואח"כ או יטול ממנה דשות או יוציא ויתן כתובה

די האשה שנדרה נדר שיכול הבעל להפך כגון נדר של עינוי גפוש או מרבדים שבינו לכינה ואמר לה אני מפירו לך ע"מ שתאמר לפלוני מה שדברנו יחד בדברים של שחוק וקלו' שאדם מדבר על עסקי תשמיש הרי זה יוציא מיד ויתן כתובה כדין המקיים לה דאמרה סמני סני לה כדאמרין לעיל סימן ע"ד סעיף ב' ה"נ כיון שאומר לה כן סתמא היא אינה יכולה להעיו פניה ולומר אלו הדברים ונמצא שלא הופך הגדר והי כאלו קיים לה וכן הדין אם אמר לה אני מפירו לך ע"מ שתתפלל מיד אחר התשמיש כדי שתנפץ השי"י ולא תתעבר הרי זה אסור ולא תעשה והרי ג"כ אינו מופר או שאמר לה ע"מ שתעשי מעשה שוטים כגון שתמלא עשר כדים מים ותערה לאשפה וכיוצא כאלו שאם היתה עושה כן היתה נחשבת לשוטה

ומכתמא לא תעשה והרי אינו מופר לפיכך יוציא מיד ויתן כתובה יג האומר אי אפשי אלא אני בכגדי והיא בכגרה ויציא ויתן כתובה וכל שכן כשאינו נזקק לה כלל שיוציא ויתן כתובה וה"ל היא שאומר אי אפשי אלא אני בכגדי והוא בכגרה שתצא בלא כתוב' א

עז דיני מורד ומורדת או אימרת מאים עלי וכו' ה' סעיפים

א איש המורד על אשתו ואמר הריני זן והריני מפרנס אבל איני בא עליה מפני ששנאתיה אמרו חכמים ז"ל מוסיפין לה על כתובתה משקל ל"ו שעורים של כסף בכל שבוע ויושב כן ולא ישימש כל זמן שתוצה היא לישב ואף על פי שכתובתה הולכת ונוספת הרי הוא בלא תעשה שנאמר עונתה לא יגרע ואם היא רוצה כופין אותה להוציא מיד ולתן כתובה ואם היא מתרצה לגרש מיד ולתן כתובה יש אומרים דשוב אין מוסיפין לה על כתובתה אם היא אינה רוצה להתגרש וגם שוב עובר בלאו דלא יגרע שהרי מן התורה יכול לגרשה בעל כרחו ולא אמרה תורה לא יגרע אלא כשאינו רוצה לגרשה

ב ואשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא נקראת מורדת ותקנו בה חז"ל ג"כ תקנות כמו שאבאר בע"ה או"ל בתחלה

שואלין אות' מפני מה מרדה אם אמר מאסתיה ושנאתיה ולא אוכל להבעל לו מדעתי אם רצה הבעל לגרשה אין לה כתובה כלל מיהו כיון שמונעה מאים עלי אם האמת עמה מה לה לעשות הלא קצת אנוסה היא ואינה כשבויה שתבעל לשנוי לה ואע"פ שאין זה מועיל לה לכוף לגט דא"כ לא הגדה בת לאברהם איניו יושבת תחת בעלה שיתנו עיניה באחר וימרדו בבעליהן כטענת מאים ז"מ נוטלת בלאותיה הקיימין בין מנכסים שהכניסה לבעלה ונתחייב באחריותן בין נכסי מלוג שלא נתחייב באחריותן שאינה מפסדת כזה את שלה שמא אמת טוענת אבל משל בעלה אינה נוטלת כלום זאפילו מנעל שברגלה ומטפחת שבראשה שלקחם לה פושט' ונתנת זכן כל מה שנתן לה מתנה מחזרת אותו דאדעתה למישקל ולמפקח לא יהיב לה זבל זה דוקא שמבקשת גט ואינה מזכרת כתובה אבל אם אימרת יתן לי גט ובעינא כתובתי חיישינן שמא נתנה עיניה באחר ויש לה דין מורדת דבעינא ליה ומצערא ליה שיתבאר בסמוך ואם מרדה מתחת בעלה כדי לצערו אמרה הריני מצערת אותו בכך מגני שעשה לי כך וכך או מפני שקללני או מפני שעשה עמדי מריבה וכיוצא בדברים אלו שולחין לה מכות דין ואמרין לה הוי יודעת שאם את עימרת במרדך אפי' כתובתך מאה מנה הפסדתה איתה ואחר כך מכריזין עליה בבתי נכסיות ובבתי מדרשות בכל יום ארבע שבתות זו אחר זו ואומרים פלונית מרדה על בעלה ויש אומרים שאין צריך להכריז בכל יום אלא ד' שבתות ממש וכן עיקר ביום דמצויין רבים בב"ה ומה שתקנו הכ"ז במורדת כדי לצערו ולא תקנו הכ"ז במורדת משום מיאוס היינו טעמא משום דזו האומרת בעינא ליה ומצערנא ליה ואינו מיאוס עליה אפשר שתתבייש ותחזור למוטב על ידי הכרזה אבל במיאוס עלי מן הסתם לא תחזור בה ככמה הכרזות ולא יועיל הכרזה ואחר הכרזה שולחין לה בית דין פעם שנית אם את עומדת בה עול דהפסדת כתובתך אם עמדה במרדה ולא חזרה בה נמלכין בה עול פעם אחרת ותאבד כתובתה ולא יהיה לה כתובה כלל ויש מפרשים דנמלכים בה פירש דלא סגי בששולחין לה מכות דין לומר הוי יודעת כו' אלא הבית דין בעצמם שולחין אחריה ונמלכין בה קודם שיפסקו הדין להפסידה כתובתה דכפני הב"י דין תבבייש ויתר ושמא תתוצה ותשמע להם וכן עיקר ואין נותנין לה גט עד ר"ב הדרש אולי תתפייס בתוך ה"יב חרש וכמו שכתבתי טעמא בהכרזה אבל אין לה מונות ג"כ כל אותן ה"יב הדרש והוא אוכל פירות ואפי' היא מעוברת אך מעשה ידיה שלה ואם מתה קודם הגט בעלה יורש' וחייב כפדיונה ובקבורתה ולאחר י"ב חדש הואיל ואבדה כתובתה אין לבעל עליה כלום ולא היא על בעלה ואין לה כל תנאי כתובה הואיל ויכול לגרשה בלא כתובה והוא מעכבה מרצונו ואם חזרה בה לאחר י"ב חדש לא מהני חזרתה אלא אבדה כתובתה ואם רוצה לקיימה צריך לכתוב לה כתובה אחרת אבל תוך י"ב חדש יכולה לחזור בה ויש לה כתובה ואם מת תוך י"ב חדש יש לה כתובה מן היררשים ואם רוצה לגרשה תוך י"ב חדש נותן לה צאו ברזל שלה וכתובתה מנה ומאתים אבל לא מה שכתב לה שלא כתב לה ע"ד שתצא ממנו י"א דבזמן הזה באלו הארצות שאין נושאין שתי נשים לא משהנין לה שנים עשר הדרש אם רוצה לגרשה ואם אינה רוצה מתירין לו לישא אחרת ויש הולקין ואומרים שאין להתיר לו לישא אחרת וכן עיקר ודוקא כשנשואה אבל בארוסה המורדת על בעלה ואינה רוצה ליכנס לו יגרשנה בעל כרחו או מתירין לו לישא אחרת וכתב מורי ז"ל וכל זה דוקא תוך י"ב חדש אבל לאחר י"ב חדש אפילו נשואה אם הוא רוצה לגרש צריכה לקבל ממנו בעל כרחו או מתירין לו לישא אחרת שאין כח ביד האשה לענוו לעולם עד באן לשנוי יש אומרים דאפי' תוך שנים עשר הדרש

אם עבר ונשא אחרת מחמת מירודתה אין הנוץ לגרש כסדר הזה עשין לה אם מרדה בו כדי לצערו ואפילו היתה נדה או חולה שאינה ראויה לתשמיש דין מירדות יש לה אין חלוק בין דתחילה למרוד קודם חיה או מרדה בתוך חליה שאינו רוצה לטבול ואמרה מצערנא ליה ובעינא ליה ואפי' היה בעלה ספן שענתה לששה חדשים ואפי' יש לו אשה אחרת וכן ארוסה שהגיע זמנה לינשא ומרדה כדי לצערו ולא נשאת הרי זו נקראת מורדת מתשמיש וי"א שגם יבמה שלא רצתה להתייבם כדי לצערו מורדת היא ועושין לה ג"כ כסדר הזה .

ג המורדת הוית כשהיא יוצאת אחר י"ב חדש בלא כתובה תחזיר כל דבר שהוא של בעל אבל נכסים שהכניסה לו ובלאותיהם הג'י"ט אם תפשה אין מוציאין מידה ואם לא תפשה אין נותנין לה וכן כל מה שאבד מנכסיה שקבל הבעל עליו אחריותו אינו משלם לה כלום ואם יש קרקעות בין של נכסי צאן ברזל בין של נכסי מלוג ברשותה הם והיא נוטלתן כל מה שאמרנו בסעיף ב' במורדת מחמת מיאוס ו"א הדינו דוקא כשאינה נותנת אמתלא וטעם לדבריה למה היא אומרת דמאים עליה אבל בנותנה אמתלא ל"בירה כגון שאומר שאינו הולך בדרך ישרה ומכלה טמונו וכיוצא בזה אם נראין דבריה אמת מבוררין אז דינינן ליה בדינא שתקנו הגאונים ונקרא דינא דמתיבתא והוא זה שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניס לו בנדוניית' דהיינו צאן ברזל אם הם בעיני וראויים למלאכתן הראשונה נוטלת הכל כמו שהוא ואם אינן ראויין למלאכתן הראשונה וכל שבן אם נגנבו או נאבדו צריך הבעל לשלם הכל ונכסי מלוג שלה אם הם בעיני או דבר הבא מכחן נוטלתן אבל אם כלו לגמרי אין הבעל צריך לשלם אבל כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נוטלת כלום דארעתא למשקל ולמיפק לא יתיב לה ואפי' אם תכשה צריכה להחזיר ואין כופין אותו לגרש ולא אותה להיות אצלה כיון שנותנת אמתלא לדבריה אינה כשבויה להיות תחת השני' לה ואם עשה שלא כהוגן שקדשה ברמאות ובתחבולות כופין אותו אפי' לגרש וי"א עוד שמשילין חרם אם בני אדם למרוד לגרור או שהיא עושה כך משום כעס וקטש שביניהם או כוונה לחוציא מאנו ממנו או אפי' מה שנטלה מנכסי' נטילין מידה ומחזירין לבעל ואין חלוק בין אם תפשה או לא אלא בטוענת מאיס עלי ואינה נותנת אמתלא מבוררת לדבריה אבל מכל מקום נותנת קצת אמתלא ונראין שאין בזה רמאות ואף הכית דין יורנו בזה לפי ראות עיניהם ויכולים להשביע אותה על כך אם טוענת כאמת מאיס עלי אם לא וכן ראוי להורות וכל זמן שלא נתן גט אין לו כפייה ונגישה עליה שנתכשל האישות שביניהם מכל מקום אין לה רשות לתן משלה לאחרים ויובל למחות בה שהרי אם מתה יירשנה ואפי' במקו' שכופין אותה לגרש אם מתה קדם שגרשה הוא יורש אותה דמכ"מ אשתו היא ואין יורשה ונפקעת ממנו אלא בגירושין ובמקו' דתליא בתפיסה אם תפש אביה נדונייתא שהכניסה לו מהני כאילו תפשה היא בעצמה דמסתמא הוא הכניסה לת ועל מנת שתמרוד לא הכניס והיא גב היא סומכת על אביה בכל מה שהוא עושה שתהא ידו כירה . אין נקראין צאן ברזל אלא מה שהכניסה לו בשומא אבל בגדיה אין דרך לשום אותו ואין לתן דין נכסי צאן ברזל .

ד איש ואשתו שבאו לבית דין הוא אומר היא מורדת מתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והיא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה מחרימין תחלה על מי שמורד ואינו מודה כב"ז ואם לא הודו אומרי' להם תתייהרו בפני עדים נתייחזרו ועדיין הם טוענין מבקשין מן הגטעו ועושין פשרה בפני כח חרדין אבל בפני עדי' אי אפשר שהרי אסור לבעול בפני כל בריה .

ה ארוסה שאינה רוצה לינשא לארס מטענת מאיס עלי אין אביה חייב לתן לו מה שפסק לתן לה בנדונייתא שהרי לא פסק אלא על דעת שתינשא לו .

ו כהן שנשבת אשתו אע"פ שנאסרה עליו חייב לפדותה הואיל שמתחלה היתה מותרת לו ואיסור שבייה גרם לה לאסר הרי חל עליו חיוב פדיונה מיד שנשבת ושוב אע"פ שנאסר' עליו מחמת חשש אונס שמא נטמא' נסתחפה שדהו ופודה אותה ומחזירה לבית אביה ואפילו הוא בעיר אחרת חייב להטפל לה עד שמחזירה לעירה ומגרשה ונותן לה כל כתובהה ותוספות ואם היה בעלה ישראל שהשבויה מותרת לו מחזירה לו לאשה כמות שהיתה ואם רצה אח"כ מגרשה ונותן לה כתובת' ושבויה שנאסר' אף לבעלה ישראל כגון במקום שיש לחוש שמא נבעלה ברצון כדרך שנתבאר לעיל סימן ז' אין בעלה חייב לפדותה הואיל והיא אסרה את עצמה עליו ברצונה למה לו לפדותה .

ז אשה שנשאת לבעלה באיסור מחמת שהיא מחייבי לאוין דקדושין תופשין לה בה כגון אלמנה לכהן גדול וגדולה וחלוצה לכהן הריטו ומסורת ונתנה לישראל ונשבת לא תקינן לה חכמים לפדותה הואיל ונשאת לו באיסור אלא נותן לה כתובה ומשלם לה הפירות שאכל מנכסיה והיא תפדה את עצמה ועל"ס ק"ו סעיף א' .

ח לא תקנו חז"ל לפדות האשה אלא הבעל בחייו אבל אלמנה אינה נפדית מנכסי בעלה לא מבעיא אם נשבת אחר מותו שאין הורשין חייבים לפדותה מנכסיו אלא אפילו אם נשבת בחייו ולא הספיק לפדותה עד שמת אין הורשין חייבין לפדותה שאין אני קרא בה מה שכתוב בתנאי כתובה ואותבינך לי לאנתו לפיכך אפילו אם היא זקוקה ליבם אינה נפדית משל בעלה דג"כ לא קרינן בה ואותבינך לי לאנתו אלא נפדית משל עצמה או חטול כתובת' ותפדה את עצמה .

ט איש ואשתו שבאו לבית דין הוא אומר היא מורדת מתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והיא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה מחרימין תחלה על מי שמורד ואינו מודה כב"ז ואם לא הודו אומרי' להם תתייהרו בפני עדים נתייחזרו ועדיין הם טוענין מבקשין מן הגטעו ועושין פשרה בפני כח חרדין אבל בפני עדי' אי אפשר שהרי אסור לבעול בפני כל בריה .

עז חוב רפואתה וכו' ג' סעיפים .

א פדיונה כיצד נשבת חייב לפדותה ואינו יכול לומר לה הרי גיטך וכתובתך ופדי את עצמך ואפילו אם יאמר איני פורד ולא אטול פירותך אע"פ שתקנו פרק"ה תמט פירות שאוכל משלה אפ"ה אין שומעין לו אלא צריך לפדותה פתיקון חכמים ועל"ס ס"ט .

ב אם היה לה חולי תדיר שצריכה רפואה בכל יום ורצו הורשים לקצוץ עם הרופא שיקבל עליו רפואה עולמית בכך וכך כדי שיהא לה קצבה ופטרו ממנה הרשות כידם . בלבד שיקבל עליו הרופא לרפאות' כל ימיה והיא תשלם לו .

ב יש אומרים שלא חייבו חכמים ז"ל את הבעל לפדות גת אשתו יותר מרמיה אלא ממה שהיא שוה למכור כמו בשאר שבויים שאמרו על נפני תקון העולם שלא ימסרו הגוים נפשם לשבות כדי להעלות על דמיהו כשוראין שיפדו אותו יותר מכדי שיוין ועל"כ בע"ז סימן רנ"ב סעיף ד' ויש אומרים כיון דאשתו כגופו דמאי יוכל לפדות אותה אפילו בכל אשר לו כמו שיוכל לפדות אדם את עצמו אפילו בכל מה שיש לו .

א מעשה ידיה שהיא חייבת ודיני מניקה ושאינה רוצה לעשות מלאכה וכו' ח' סעיפים .

ב יתר מרמיה אלא ממה שהיא שוה למכור כמו בשאר שבויים שאמרו על נפני תקון העולם שלא ימסרו הגוים נפשם לשבות כדי להעלות על דמיהו כשוראין שיפדו אותו יותר מכדי שיוין ועל"כ בע"ז סימן רנ"ב סעיף ד' ויש אומרים כיון דאשתו כגופו דמאי יוכל לפדות אותה אפילו בכל אשר לו כמו שיוכל לפדות אדם את עצמו אפילו בכל מה שיש לו .

א מעשה ידיה לבעלה כיצד הכל לפי מנהג המדינה מקום שריבן לארונ אורגת לרקום רוקמת לטיות צמר או פשתים מוזה ואם לא היה דרך נשי העיר לעשות כל המלאכה האילו אינו כופה לעשות

לעשות אלא לטוות בצמר בלבד שהפשתן מוזק הפה והשפתיו ודמיו היא מלאכה המיוחדת לנשים שנאמר וכל אשה חכמת לב כידו' טוה דהנה עצמה ועשתה יותר מהראוי לה כגון שעשתה מלאכה בלילות בשעה שבני אדם ישנים המותר לבעל ודוקא בשנותן לה מעה כסף בכל שבוע כמו שנתבאר לעיל סימן ע' שאותו המעה כסף תקנו לה מחמת המותר שאמרו שהיא לבעל לפיכך אם הוא נותן לה המעה נוטל המותר ויכולה האשה לומר איני נוטלת המעה כסף ואיני נותן המותר דלתקנה תקנו אותה המעה כנגד המותר ואפי' לא תעשה המותר צריך ליתנו לה לפיכך היא יכולה לומר איני נוטלת המעה ואיני נותן המותר אבל הבעל לא יוכל לומר כך .

ב היה לו ממון הרבה אפי' היו לו כמה שפחות אינה יושבת בטלה בלא מלאכה שהבטילה מביאה לידי זימה אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום כולו אלא לפי רוב הממון ממעטת במלאכה .

ג המדיר את אשתו שלא תעשה מלאכה יוציא ויתן כתובה שהבטילה מכאן לידי זימה .

ד כל אשה רוחצת לבעלה פניו ידיו ורגליו ומצעת לו את המטה ועומדת ומשמשת בבניו בעלה כגון שתתן לו מים או כלי או שתטול מלפניו וכיוצא בדברים אלו אבל אינה עומדת ומשמשת בפני אביו או בנו וי"א דהיינו דוקא באינן סמוכין על שלחן בעלה אבל סמוכין על שלחן בעלה בעלה גמ' בדברים אלו .

ה וכל המלאכות שאמרנו בסעיף הקודם שאשה עושה לבעלה צריכה לעשות דוקא היא בעצמה ואפי' יש לה כמה שפחות אין עושין מלאכות אלו לבעל אלא אשתו מפני שאין בהן טורח כל כך וגם הם דברים של חיבה ואין ראויין לעשות ע"י אחרת ובהצעת המטה יש מחלוקת וע"ל סעיף ח' .

ו ואם הם עניים יש עוד מלאכות שהיא צריכה לעשות לבעלה והם אלו מטחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ואם מת בנה אינה מחוייבת להניק בשכר וליתן לו השכר וכן בנו מאשה אחרת אינה מחוייבת להניק וצריכה ליתן תכן לפני בהמתו שהוא רוכב עליה ולא לפני בקרו מפני שטרחו מרובה .

ז הבניסה לו שפחה אחת או נכסי' שראוי לקנו' מהן שפחה אחת או שהיה לו לעצמו שפחה או מטון כדי לקנות ממנו שפחה אחת לא חיובה רבנן להטחין ולא לאפות ולא לכבס ולא ליתן תכן לפני בהמתו דע"מ כן הבניסה לו או נשאת לו כשראתה שהיה לו כדי לקנות שפחה אחת שיקנה שפחה שתעשה אלו המלאכות ולא היא או ישכור לה .

ח הבניסה לו שתי שפחות או נכסים הראויים לקנות מהם שתי שפחות או שהיו לו לעצמו שתי שפחות או ממון שראוי לקנות מהם שתי שפחות אינה עושה לו המלאכות שאמרנו בסעיף הקודם וגם אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה הבניסה לו בלשון שפחות או ממון או שיש לו ממון שיכול לקנות שלשה שפחות י"א דאף מטון אינה מצעת רק בפריסת סדין ומסדרת לו מטתו שהוא דרך חיבה וכל אשה תעשה זאת אפי' יש לה כמה שפחות .

ט היא אומרת שיש לו כמה לקנות שפחה או לשכור אותה והוא אומר שאין לו עליה להביא ראייה וכל זמן שאינה מביאה ראייה מן הסתם היא משועבדת לו מתקנת חכמים אבל אין כאן מקום לשבועה להשביע הבעל שאין לו לפי שהי' אינה תובעת ממנו דבר מה שהוא חייב לתת לה שנאמר ישבע היסת ויפטר אלא שהיא באה ליפטר מן השיעבוד שהמילו עליה חכמים ואינה יכולה להפטר אלא בראייה .

י כל אלו המלאכות אין מחייבין אותה לא בטולן ולא במקצתן אלא אם כן יהיה דרך משפחתו ומשפחתה לעשותן שאם דרך משפחתו לעשותן ומשפחתה אין דרך לעשותן גם היא אינה צריכה לעשותן שאינה יורדת עמו ואם דרך משפחתה לעשותן ומשפחתו אין דרכה לעשותן ג"כ אין מחייבין אותה לעשותה דהא קיימא לן עולה עמו .

יא כל זמן שהיא מניקה את בנה פוחתין לה ממעשה ידיה שאינה יכולה לעשות כל כך כשהיא מניקה ומוסיפין לה על מוונותיה דברי' היפ' לחלב כגון יין וכיוצא בו ואם לא הוסיפו לה על מוונותיה אם יש לה משלה צריכה לאכול משלה כדי שיהיה לה חלב הרב' ולא תמיתנו .

יב פסקו לה מוונות הראויים לה ודדי היא מתאוה לאכול יותר או מתאוה לאכול מאכלות אחרות יש מי שאומר שאין הבעל יכול לעכב משום סכנת הולד מפני שצער גופה קודם ויש מי שאומר שיכול לעכב .

יג ילדה תאומים אין כופין אותה להניק שניהם אלא מניקה אחד ושוכר הבעל מינקת לשני וי"א אם יכולה להניק שניהם צריכה להניק שניהם .

יד הרי שרצתה להניק בן חבירתה עם בנה הבעל מעכב ואפי' בנה שיש לה מאיש אחר וכו' היכי משכחת לה והא אמור

לישא מינקת חבירו כדאיתא לעיל סי' י"ג סעיף א' משכחת לה כגון שגירשה בעלה הראשון קודם שיכירה הולד שאינה חייבת להניקו ואינה נקראת מינקת חבירו ונשאת בהיתר ונתעברה וילדה ואח"כ רצתה לחזור ולהניק בנה מבעלה הראשון יכול הבעל השני לעכב עליה .

טז כל אשה שתמנע מלעשות מלאכה לבעלה ממלאכות שהיא חייבת לעשותן ואמרה יזון אותי בעלי ואני עושה לו מלאכות אחרות וזו איני עושה כופין אותה לעשותה שיכול הבעל לומר לא אזון אותך אם לא תעשה עמדי מלאכ' זו או אם ירצה בית דין משמתין אותה עד שתעשה או סוכרין כתובתה לשכור עליה עכ"ד או שפחה ויש אומרים שכופין אותה בשוטים אם ירצה הבעל וכל זה באומרת ניוונת אני ואני עושה אכל אם אומרת איני ניוונת ואני עושה הרשות בידה כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ט ויש אומרים דאפי' באומרת איני ניוונת ואני עושה צריכה לעשות צרכי בית ולזה כופין אותה אע"פ שאינה נוונת משל בעלה .

טז טען הוא שאינה עושה והיא אומרת שעושה ואינה נמנעת מלעשות מושיבין אשה או שכינים ביניהם שישמכו עליהם מה שיעידו הנהגתה .

יז אשה ששכרה כלים בעת שעשתה מלאכותיה בתוך ביתה פטורה ולא מן הדין אלא תקנה שאם אי אתה אומר כן אין שלום בבית לעולם שע"י כך תהיה נזררת ונמנעת מרוב המלאכות שמא תשכר כלים ונמצאת קטמה בבית לעולם .

יח איש שהתנה עם אשתו שלא יתחייב כמוונותיה וכן היא לא תתחייב לו במעשה ידיה ואחר כך נתרצה היא ונתחייב לה ברצונה כמוונותיה אין מעשה ידיה שלו דהא לא תקנו לו מעשה ידיה מחמת מוונותיה אלא משום איבה וזה לא שייך אלא בסתם נשים האוכלת מחמת נשואין סתם אבל זו שאכלת מחמת שנתן לה המוונות במתנה ברצונה הטיב בלא חיוב נשואין ליבא למיטר שיהיה לו איבה עליה אם לא תתן לו מעשה ידיה אשה ששתקה ולא תבעה מוונות ולא המעה כסף מן הסתם מעשה ידיה וגם המותר שלה ולא אמרינן שמחלה מעשה ידיה אבל מה שאינו מספיק לה אין הבעל צריך לשלם רכיון ששתקה ודאי מחלה לו אשה שהלכה מבית בעלה מחמת קטם ואינו רוצה לשוב לביתו עד שיקרא לה בעלה אין זו נקראת מורדת לא מתעמיש ולא ממלאכה ולא הפסידה מחמת זו מוונותיה דאמרינן שהיא בושה ממנו לשוב אליו בלא קריאה הואיל ויצתה ממנו בלא רשותו והוא אינו מראה לה פנים בקריאה ואם היה הוא בא אליה לא היתה מונעתו מכלום אבל אם היא אינה רוצה לכא אליו עד שיפרע מה שלותה הרי זו אברה מוונותיה שזה אחד מרכי המורדת שכל מורדת אית לה מענה כגון כשאומרת בעינא ליה ומצערנא ליה מסתמא אומרת טענה על הצער שהיא רוצה לצערו וגם זו עליה מצאה לצערו ותולה בפרעון מה שלותה כל אשה הבאה לבית דין ותובעת מוונות מבעלה אינה צריכה להראות כתובתה שהרי יושבת תחת בעלה וחזקה שיש לה כתובה מוונות ואין הבעל נאמן לומר שמחלה או מכרה לו עד שיביא ראייה ברורה ואפילו כמוונות שעברו אם לא טען אין טוענין לו ואם טוען פרעתי מוונות שעברו חייב שבועת היסת דלא גרע ממלצה על פה וכו' ככל דמחייב היסת .

יח המקדיש מעשה ידיו אשתו וכו' סעיפים .

א כתיב איש כי יקדיש את ביתו קדש וגומר ואז"ל מה ביתו הוא בעולם וברשותו אף כל מה שיש לאדם בעולם והוא ברשותו יכול להקדישו אבל מה שאינו ברשותו וכל שכן מה שאינו בעולם שאינו יכול להקדישו לפיכך אמרו המקדיש מעשה ידיו אשתו אפילו מעלה לה מוונות ומעלה לה המעה כסף לצרכיה אין הקדישו חל לא במעשה ידיה ולא במותר דה"ל מקדיש דבר שלא בא לעולם ואם אמר לה יקדישו יריך לעושהו הרי כל מעשה ידיה קדש דהא ידיה משועבדים לו והם ברשותו וגם הם בעולם והא למה זה דומה לאומר אילן זה קדש שהאילן וכל הפירות היוצאים ממנו קדש הא נמי הידים הן כאילן ומעשה ידיה הם כפירות וכולו קדש ויש אומרים אפילו אם אמר לה יקדישו יריך לעושהו אין מעשה ידיה הקדש שאין הידים נקראו ברשותו כיון דקיימא לן שהיא יכולה להפקיעם משיעבודו ולומר איני ניוונת ואני עושה חשיבי הם ברשות עצמה ולא ברשותי .

ב אשה שאסרה מעשה ידיה על בעלה כגון שאמר' קנים מה שאני עושה לפיך וכו' הא הוי דבר שלא בא לעולם ולא תוכל לאסרו עליו לא אמרן אלא כגון שאמרה יתקדשו ידיו לעושהו דהשתא לא הוי הדבר שלא בא לעולם שהרי ידיו הם בעולם אם אינו מפר לה הרי נדרה קיים לפיכך יפר שהרי הוא מדברים שבינו לבניה ואע"פ שכבר היא משועבדת לו ואין הנדר חל שלא תוכל לאסרה כיון שהיא משועבדת לו ולכא למיטר הכא כיון שתוכל לומר איני עושה ואיני ניוונת תוכל להפקיע עצמה דלא אמרינן דבר

בא המקדיש מעשה ידיו אשתו וכו' סעיפים .

א כתיב איש כי יקדיש את ביתו קדש וגומר ואז"ל מה ביתו הוא בעולם וברשותו אף כל מה שיש לאדם בעולם והוא ברשותו יכול להקדישו אבל מה שאינו ברשותו וכל שכן מה שאינו בעולם שאינו יכול להקדישו לפיכך אמרו המקדיש מעשה ידיו אשתו אפילו מעלה לה מוונות ומעלה לה המעה כסף לצרכיה אין הקדישו חל לא במעשה ידיה ולא במותר דה"ל מקדיש דבר שלא בא לעולם ואם אמר לה יקדישו יריך לעושהו הרי כל מעשה ידיה קדש דהא ידיה משועבדים לו והם ברשותו וגם הם בעולם והא למה זה דומה לאומר אילן זה קדש שהאילן וכל הפירות היוצאים ממנו קדש הא נמי הידים הן כאילן ומעשה ידיה הם כפירות וכולו קדש ויש אומרים אפילו אם אמר לה יקדישו יריך לעושהו אין מעשה ידיה הקדש שאין הידים נקראו ברשותו כיון דקיימא לן שהיא יכולה להפקיעם משיעבודו ולומר איני ניוונת ואני עושה חשיבי הם ברשות עצמה ולא ברשותי .

ב אשה שאסרה מעשה ידיה על בעלה כגון שאמר' קנים מה שאני עושה לפיך וכו' הא הוי דבר שלא בא לעולם ולא תוכל לאסרו עליו לא אמרן אלא כגון שאמרה יתקדשו ידיו לעושהו דהשתא לא הוי הדבר שלא בא לעולם שהרי ידיו הם בעולם אם אינו מפר לה הרי נדרה קיים לפיכך יפר שהרי הוא מדברים שבינו לבניה ואע"פ שכבר היא משועבדת לו ואין הנדר חל שלא תוכל לאסרה כיון שהיא משועבדת לו ולכא למיטר הכא כיון שתוכל לומר איני עושה ואיני ניוונת תוכל להפקיע עצמה דלא אמרינן דבר

בא המקדיש מעשה ידיו אשתו וכו' סעיפים .

א כתיב איש כי יקדיש את ביתו קדש וגומר ואז"ל מה ביתו הוא בעולם וברשותו אף כל מה שיש לאדם בעולם והוא ברשותו יכול להקדישו אבל מה שאינו ברשותו וכל שכן מה שאינו בעולם שאינו יכול להקדישו לפיכך אמרו המקדיש מעשה ידיו אשתו אפילו מעלה לה מוונות ומעלה לה המעה כסף לצרכיה אין הקדישו חל לא במעשה ידיה ולא במותר דה"ל מקדיש דבר שלא בא לעולם ואם אמר לה יקדישו יריך לעושהו הרי כל מעשה ידיה קדש דהא ידיה משועבדים לו והם ברשותו וגם הם בעולם והא למה זה דומה לאומר אילן זה קדש שהאילן וכל הפירות היוצאים ממנו קדש הא נמי הידים הן כאילן ומעשה ידיה הם כפירות וכולו קדש ויש אומרים אפילו אם אמר לה יקדישו יריך לעושהו אין מעשה ידיה הקדש שאין הידים נקראו ברשותו כיון דקיימא לן שהיא יכולה להפקיעם משיעבודו ולומר איני ניוונת ואני עושה חשיבי הם ברשות עצמה ולא ברשותי .

ב אשה שאסרה מעשה ידיה על בעלה כגון שאמר' קנים מה שאני עושה לפיך וכו' הא הוי דבר שלא בא לעולם ולא תוכל לאסרו עליו לא אמרן אלא כגון שאמרה יתקדשו ידיו לעושהו דהשתא לא הוי הדבר שלא בא לעולם שהרי ידיו הם בעולם אם אינו מפר לה הרי נדרה קיים לפיכך יפר שהרי הוא מדברים שבינו לבניה ואע"פ שכבר היא משועבדת לו ואין הנדר חל שלא תוכל לאסרה כיון שהיא משועבדת לו ולכא למיטר הכא כיון שתוכל לומר איני עושה ואיני ניוונת תוכל להפקיע עצמה דלא אמרינן דבר

ובני גבי דירה אלא כשאמר בפירוש אינו ניונית ואינו עושה וכל מה שאני עושה לפיך קונם עליך אבל כל זמן שלא תאמר כן מן הדמם היא משועבדת לו מתקנת חכמים ול ועל כרחא מעשה ידיו ואפי' המותר הוא של הבעל והוא נתון לה בעמה כסף מכל מקום יפר לה דאף על גב דעכשוו כל זמן שהיא תחתיו לא תוכל לאמר עליו יש לחוש שמא יגרשנה ואז יחול הנדר ושוב תהיה אסורה לחזור לו וזה הוא השוב דבר שבינו לבני' לפיכך יפר .

פכ נדרה שלא להניק את בנה ודין מניקה שמתגרשת וכו' ח' סעיפים .

א נדרה שלא להניק את בנו אין הנדר חל מפני שהיא משועבדת לו לפיכך כופה אותה ומניקתו עד שיהיה בן כ"ד חרש אחד היכר ואחד הנקבה דהכי קום להו לחול שזו שיעור קיום הולד .

ב ואם היא אומרת אני מניק את בני והוא אינו רוצה שתניק בני שלא תחנול שומעין לה שהחלב מצער אותה .

ואם היא אומר שתניק והיא אינה רוצה אם אין בני משפחתו רגילין להניק אע"פ שכני משפחתה רגילין להניק או שאין גני משפחתה רגילין להניק אף על פי שכני משפחתו רגילין להניק שומעין לה דעולה עמו ואינה יורדת וצריך לשכור מניקה . היא אומרת ראו לשכור מניקה והוא אומר אני ראי עליה להביא ראיה שהיא משועבדת לו וכדכתיבנא טעמא לעיל במסין פ' סעיף ט' גבי שפחה .

ג אשה שנתגרשה אפי' היא מאותן שרגילין להניק בניהם אין כופין אותה להניק את בנה אלא אם רצתה נותן' לה שכרה איתקו ואם לא רצתה נותנת לו את בנו והוא מיטפל בו כמה ברים אמורים שלא הניקה אותו עד שמכירה אבל אם רכירה עד אינו רוצה להניק מאחרת אפילו הוא כוסא שאינו רואה מי מניק עמו אין מפרישין אותו ממנה מפני שיש בו סכנה לולד שהוא נגיש בריחא וטעמא דחלב שהרגיל אף על פי שאינו רואה אלא פניו אותה ומניקתו כ"ד חרש והיא נותן' לה שכר הנקה יש אמורים גפילי אשה אחרת להניקה בן חבירתה עד שמכירה כופין אותה וניקתו בשכר עד כ"ד חרש מפני סכנת הולד וי"א הא דגרשה צה מחוייבת להניק באינו מכירה היינו כעמ' הבעל מניקת אחרת ו לו לשלם שכר המניקה אבל אם אינו מוצא מניקת אע"פ שיש לו או שמוצא ואין לו שכר המניקה טופה ומניקתו אפילו אינו נירה וכשיש לו נותן לה שכרה בעל ששכר מניקה לבנו ואשתו הכירה עצמה כרצונו לאחר להניק בנו והניקה אותו הבן האחר ע שמכירה ואינו רוצה לניק באחרת ואחר כך רוצה הבעל עזוז' ותניק בנו פשיטא שאין שמעין לו וכופין אותה שתניק או הבן האחר כיון שכבר הכירה ויש בו סכנה אם תפרושני מנה יבנה הא יונק מאחרים ואין בו סכנה ולא עד אלא אפילו אנהלך הבעל לעיר אחרת ומניקת בנה אינו רוצה להניק עוד מני שאין מי שיפרע לה דהשתא יש גם כן סכנה לבנה אם לא תקנו אפ"ה צריכה להניק הבן האחר שאין דוחין נפש מפני נפש דמאי חזית אלא הב"ד שוכרין מניקה לבנה .

ד הגרושה אע"פ שהיא מניקה את בנה אין לה מונות אבל היא נותן לה יותר על שכרה דברים שהקטן צריך להם ממדת ומאל ומשקה וסוכת הולד וכיצא בזה שהרי בנה הקטן אצלה ועל מופל לפרנסו אבל גרושה מעוברת אין לה כלום שהרי אינה מטפלת עם ולד .

ה שלמו חרשיו וגמלתו אם רצתה הגרושת שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן ששה שנים גמרות ולא ושם נחת רוח דירה אלא משום נחת רוח הולד דצות דאמו ביחא י"ה לפיכך כופין את האב ונותן לו מונות והוא אצל אמו עד ששה שנים דעד ששה שנים אין האב חייב להכניסו למלמד ללמדה תורה אבל אחר שש שנים שחייב האב להכניסו ללמדו תורה כול האב לומר אם אינו אצלי לא אתן לו מונות אבל הבת אצלה אמה לעולם ואפילו לאחר ששה דצינתא דאמה ניתא לה לעול' לפיכך אם היה האב ראוי לכופו שיתן צדקה מוציאין ממנו את הראוי לו לתת בעל כרחו וזנין אותה והיא אצלה אמה ואפי' נשאת האם לאחר יתה אצלה ואיכה ון . אותה משום צדקה עד שימות האב ותיוון אחר כך מנכסין בתנאי כתובתה והיא אצלה אמה ודוקא שנראה לבית די שטוב לבת יהיות עם אמה אבל אם נראה להם שטוב לה יותר ליטב עם בית אבה אין האם יכולה לכופ שתהיה הבת עמה מתה האם אין אם אמה יכולה לכופ שיהיה הכנסים בני כפת עמה .

ו אם לא רצתה האם שיהיו בניה עמה אחר שגמלתן אחד זביב' ואחד נקבות הרשות נירה שאינה חייבת לגרל בניו בעל כרחא אם אינה אצלה אלא נותנת אותם לאניהם או משלכת אותם על הקהל אם אין להם אבותם מטפלים בהם אחד זכרים ואחד נקבות .

ז חבלת אשת איש למי הוא וכו' ב' סעיפים .

ח אשת איש שחבלו בה השבת לבעלה כיון שאעשה ידיו שלו

והרי היא מתבטלת ממעשה ידיו ולא כל מה שמתבטלת ממלאכתה הראשונה נקרא שבת דנימא ביה שנותן לו אלא שאם היתה טוה מתרדה והתך ידיו והרי אינה ראוייה אלא לשמור קישואין זה הוא נקרא שבת ודמותר הוא בכלל פגם שהוא נזק ודין אחר יש לו כמו שיתבאר בסמך לפיכך נותן לו כל ימי חוליה עבר בטול של שמיית קישואין וכן אם חבלו בה ולא אפחיתה מכספה כגון שצמתה ידר וסופה לחזור והרי אין כאן אלא שבת לחוד ואותו כולו של הבעל וכן הרפוי נותן לבעלה דהא אינו רייב לרפאות והצער הוא שלה דצערה דגופא לא תקינו ליה רבנן לבעל והבשת והנזק אם בגלוי הוא כגון שחבל בפניה או בציארה או בידיה או בזרועותיה כאלו המקומות הבעל שייך בבושתה וניקה מפני שגם הוא כתבייש בבושתה ומצטער בפגמה שנמאסת עליו והוא צריך לסבול לפיכך אמרו שיהיו שני שלישים לבעל ושליש שלה ואם היא כתר השליש הוא של הבעל ושני שלישים של האשה ומד שהיא שלו נותנים לו מיד ומה שהיא של האשה הפירות הם שלו לפיכך ילקח בהם קרקע והבעל איכל פירות והיא אינה יכולה למחול לא על חלקו ולא על חלקה ואם מחלה אינה מחילה ולא בידה לבדה הוא ואינה יכולה למחול של אחרים מכל מקום אין הבעל יכול לתבוע חלקה אלא ברשאתה דהא הגוף שלה הוא וע"ל סימן פ"ד סעיף ד' וכן הדין אם חירף אותה שום אדם בדברים אף על פי דקיימא לן המכייש בדברים פטור כדאיתא בלבוש ע"ש סימן ת"ב מ"מ אם פייסה במטין אם חרפה בגלוי לו שני חלקים ולה חלק אחד ואם בסתר לה שני חלקים ולו חלק אחד כמה דברים אמורים שחבלו בה אחרים אבל אם הבעל בעצמו חבל באשתו חייב לשלם לה מיד כל הנזק והצער והבשת ורכל שלה ואין דבעל ברם פירות שקסוהו חכמים שלא ידא לו כלום כשהוא עצמו חובל אותה ואפי' אם רצתה ליתן דרמים לאחר' נותנת ואין הבעל יכול למחות והוא צריך ג"כ לרפא אותה כדרך שמרפא כל חלוקה .

ב המזיק את אשתו בתשמיש המטה חייב בנזקה .

פך דין מציאות האשה וכו' סעיף אחד .

א מציאות ראשה לבעלה שתקנו לו רבמים משום שלא יטיל עליה איבה אם לא תתן לו ודוקא אשת איש ודאי אבל ספק מגורשת כגון שוקק לה נט ספק קרוב לו ספק קרוב לה אע"פ שחייב במזונותיה מציאות לעצמה דמידי הוא טעמא שהיא לבעלה משום איבת והכא הא יש איבה ואיבה .

פה דיני נכסי מלוג וצאן ברזל וכו' י"ט סעיפים .

א פירותיה כיצד תקנו חכמים שיאכל הבעל פירות של נכסי אשתו תחת פדיונה שחייבוהו לפדותה אם נשבת ואם אמר הבעל אני חפץ בפירותיה ולא אפדנה אין שמעין לו דשם לא יפיק' דמי פירותיה לפדיונה וכן היא שאמרה איני חפצה בתקנה זו אע"פ שהוא לפדותה אין שמעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים אלא לעולם הוא אוכל מכל נכסיה ופודה אותה .

ב ושני מיני נכסים יש לה האחד נקרא נכסי מלוג והשני נכסי צאן ברזל ונכסי צאן ברזל הם הנכסים שמכנסת לו לגדוניה ושמן אותן וכותבין לה בכתובה ודא נהויא דהנעלת ליה בנדים ותכשיטים כו' ומקבל הוא עליו אחריותה שאם הם עכרים ובהמה ומתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו ואם הם מטפלין ופדתו או הותירו או נגנבו או נאבדו ואפי' נאנס הכל הוא באחריותו שלכך נקרא צאן ברזל שהם לה כברזל שאינו מוסף לה ואינו פחת לה ונכסי' שיש לה ורו' אינו מקבל עליו אחריותן אלא שאם הותירו הותירו לה ואם פחתו פחתו לה וכן אם מתו או נגנבו או נאבדו הכל היא באחריותה הם הנקנאים נכסי מלוג ופי' מלוג כעניין מלגת הראש שתולשין השער ועוזבין הראש כך הם הנכסים הללו הבעל גוזז הפירות ומניח הקרן ואין לו רשות בהן ואינו עליה' אלא כשומר בעלמא לפיכך אפי' אם פשע בהם ונאבדו בפשיעתו פטר מפני שהיא עמו כמלאכתו שהרי משועבדת לו הקי"ל פשיעה בבעלים פטור כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן סימן שמ"ו .

ג יש מי שאומר דנכסי צאן ברזל אינו חייב באחריותן אלא א"כ שמו אותן עליו ברמים קצובים או שקבל אחריותן בפירוש אע"פ שלא שיימנה ויש מי שאומר שמאחר שכתבה בכתובה נתחייב באחריותן אע"פ שלא שמו אותו ולא קבל אחריות בפירוש והראשון עיקר .

ד ק"ל קניין הפירות לאו כקניין הגוף דמי לפיכך הבעל אע"פ דנכסי אשתו קניין לו לפירותהם אין הגוף קניו לו הילכך אם אדם אחד מחזיק בשלה ונא הבעל להוציא מיד האחר צריך הרשאה מאשתו דאי ליכא הרשאה יכול האחר לומר לאו כל דברים ידיו את כד"א שאין פירות באותו דבר שרוצה להוציא אבל בדבר שיש בו פירות כגון קרקע מגו שצריך האחר לדון עמו על הפירות שהיה הם שלו

צריך ג' לרון עמו על הגוף אפי' בלא הרשאה מאשתו שאם אין גוף אין פירות ודוקא לרון עמו בדין אבל לפשרה לעולם צריך הרשאה שהוא אינו יכול לומר משלה בלא רשות ומעות מזומנים הרי הם כקרקע שיש בה פירות לפיכך אם בא לרון על מעות של אשתו אין צריך הרשאה ממנה וע"ל בלבוש ע"ש סימן קכ"ב סעיף ח' .

ה' וכיון דקניין הפירות לאו בקניין הגוף דמי אם יש להאשה פרה של נכסי מלוג לא נחשב הבעל לבעל הפרה לענין שאלה בבעלים שאם השאלה לאחר ונשאל הוא עמה לא חשיב שאלה בבעלי שאין הבעל בעל הפרה שהרי אין לו בה אלא הפירות וע"ל בלבוש ע"ש סימן שמו' .

י' ק"ל עוד דבעל בנכסי אשתו לוקח הוי לפיכך אשה ששאלה פרה מאחר ונישאת ומתה הפרה או אפי' פשע בה הבעל אף על פי שהוא משתמש בפרה כל ימי שאלתה פטור הוא מלשלם הפרה לבעלה מפני שהוא כלוקח מן האשה והאשה חייבת לשלם כשהיה לה ממון בד"א כשלא הודיעה לבעלה שהיא שאלה אבל אם הודיעה לו שהיא שאויה הרי זה נכנס תחתיה .

י"א בא לידה נכסים אחר שנשאה בין שבאו לידה כירושה או שנתנו לה במתנה או שחבלו בה ונתנו לה חלקה בכושתה ופגמה נקראין נכסי מלוג והרי הם כביתם נכסים שהכניסה לו ולא קבצים עליו באחריות אבל אם מכרה כתובתה ונדונייתה בטובת יונאה פ"י שכתרתם בדבר מיעט שאם תתאלמן או תתגרש שיקדם הלוקח אותן הרמים אין הבעל איבד פירותיהם דפירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה וכן אם נתנה היא מתנה לאחר קודם שנשאת כדי להכריחה מבעלה אע"פ שאין המתנה מתנה שלא קנאם המקבל שלא הקנתה לו אלא להבריחה מבעלה אפי"ה אין הבעל אוכל פירות ולא אמרינן הואיל והמקבל לא קנאן הרי הם שלה עדיין וקנאם הבעל לפירות אלא אמרינן הואיל והוא היה סבור שאינם שלה שהרי נתתם לאחר ע"מ כן נשאה שלא יהיו לו פירות מנכסים אלו וכן הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע בין מטלטלין קנתה ואי' הבעל אוכל פירות דמתמא בעין יפה נתן שאפי' הפירו' יהיו שלה ומיהו אינה יכולה למכור מה שנתן לה ולא לתנו לאחר דאף ע"ג שנתן לה בעין יפה שאפי' הפירות יהיה שלה מ"מ אינו רוצה אלא שתתנה היא מן המתנה ופירות' כל ימיה אבל לא שתצא מתחת ידה ליד אחרים אלא כוונתו שאם תמות היא בחייו יירשנה ותחזור המתנה לרשותו וגם הפירות שיוצאין לה ממנה יהא דינן כשאר נכסי מלוג שימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דמתנה עם הפירי נתן לה ופירא דפירא לא נתן לה .

י"ב בד"א שאין הבעל אוכל פירות במתנה שנתלה דוקא כשנתן לה אחר שנשאת אבל אם נתן לה בעודה ארוסה כשמכניסה אחר כך הוא זוכה במתנה זו כמו שזכר בשאר נכסי מלוג שלה ואוכל גם פירות של רמתנה שנתלה ואם נתאלמנה או נתגרשה אחר כך מן הגישואין נימלת מתנה זו חוץ מכתובתה והוא שנתאלמנה או שנתגרשה שלא מתוך מרדה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה מתוך המרדה שכתבו עליה אגרת שדפסידה כתובתה דפסידה גם המתנה שנתן לה הבעל שלא נתן לה ע"מ שתמיד בו .

י"ג המכיר קרקע לאשתו אם היו המעות שלקחה בהם את הקרקע מהבעל גלויים וידועים לבעל שיש לה מעות שהם שלה מנכסי מלוג היתה הקרקע והגוף שלה והבעל אוכל הפירות של אותה הקרקע ואם לא היו המעות גלויים לבעל קודם שקנתה הקרקע ממנו לא קנתה הקרקע שיכול הבעל לומר לא מכרתה לה אלא כדי לראות אם יש לה מעות מלוג טמונים ממני ועכשיו שנתנלו אותם המעות תשאר הקרקע שלו ובעד אותם המעות ילקח בהם קרקע אחרת זה הבעל אוכל הפירות ואין הבעל יכול לומר שלי הן גנבתן משלי שנאמנת האשה לומר על מעות שנמצאו בידה שאלו המעות שלה הם ובמתנה נתנו לה ולא גנבתם משל בעלה ויכול הבעל להחרים עליה אם טוענת שקר ואע"פ שהן עכשיו ביד הבעל שנתנה לו בעד הקרקע כיון שהיא לא נתנם לו אלא ע"ד המכיר לא הורע כחה בכך שהרי כשהוצאתן מרשותה היתה סבורה שיהיה לה שרה אחתיהו"א בד"א כשהיא טוענה ברי הם שלי והבעל טוען שמה שלי היו והיא גנבתם אבל אם הוא טוען ברי שהם שלו ישבע והרי הם שלו לגמרי .

י"ד וה"כא דלא ידעין אי טמונין הוו המעות או אינם טמונים הוא אימר טמונים הוו ממני והיא אומרת לאו טמונים הוו עליה להביא ראייה דהא הקרקע בחזקת בעלה עומדת אע"פ שיש לה שמר עליה כל זמן שלא נתכרר דלאו טמונים הוו כמי שלא נתקיים השטר דמי .

י"ה אחד שנתן מתנה לאשה אפי' אמר לה ע"מ שלא יהא לבעלה רשות בה אני נתן לא אפי"ה קנה הבעל שתהא מתנה זו אצלו כשאר נכסי מלוג שלה שהוא אוכל הפירו' אלא א"כ שיאמר לה הנותן לצורך מה הוא נתן לה גוף מתנה זו כגון שיאמר לה הרי המע' האלו נתוני' לך כמתנ' ע"מ שתלכשי בהן או ע"מ שתאבלי ותשתי בהן

או ע"מ שתעשי מה שתצוי בלא רשיו' דנע' ואז לא קנה בהן הבעל כלום וטעמא דמילתא משום דנע' ל יד אשה ביד בעלה לפיכך אם נתן לה אחר כמתנה כחם מיד שזכתה בה אשה קנאר בעלה דידה בידו וכשמוסיף לומר ע"מ שאין לבעלך רשות בה מוציא הגוף מרשות הבעל אבל הפירות הם שלו כשאר נכסי מלוג שלה אבל כשמוסיף עוד להתנות תנאי בגוף המתנה לומר לצורך כך וכך אני נותנה לך או ע"מ שתעשי בה כל מה שתצוי בלא רשות בעלך הרי מוציאה כולה מרשות הבעל שלא יהא לו בה כלום שאפי' הפירות לא יהיו לו בה . הנותן מתנה לבתו נשואה ואמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות בה אלא מה שנתתי לך מתנה זו היא בת יורשת אף על גב שצריך לצורך כך אני נתן לך מתנה זו לא מהני שלא יהא בה רשות לבעל אלא בחייו ראב"א אצל לאחר מיתת האב לא מהני תנאו ויש לבעל רשות בה לפירות לאחר מיתת דעכשיו זוכה הבעל ממשום ירושה והרי הן לפניו כנכסי מלוג .

י"ז נמצאו ביד אשה מעות או מטלטלין ואומרת היא מתנה נתנו לי והוא אומר ממעשי ידך ושלי הם היא נאמנת וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות ויכול הבעל להחרים על מן שטוען שקר אבל שבועה אינה צריכה כיון שהוא אינו טוען בר אלא טמא ואם אמרה על מנת כן נתנו לי שלא יהא לבעלי רשות בהן אלא שאע"כ בהם מה שאצ"ה ואפילו הפירות אין לבעלי בהן עליה להביא ראייה שכיון שטוענת טעה שאין הבעל יכול להבחי' חוששין משקרת היא ואינה נאמנת אפי' בשבועה שכל ממו שנמצא ביד האשה בחזקת הבעל הוא לפירות שאכל פירותיו ע שתבוי היא ראייה שאין לבעלה אפילו פירות באלו הנכסים ואם אמרה אמת נתתם לי במתנה נשבעת שטועת היסת שנתתם ל הבעל ואינו אוכל פירותיהם כיון שמעוזה בפניו לומר כן חזק שהאמת עמה שאין אשה מעוזה פניה בפני בעלה בדבר שהוא יוד האמת כמות ונאמנת בשבועת דוכת ויש אומרים הא דאמרין בטוענת שאפילו הפירות אינה לבעל שאינה נאמנת ועליה להבי ראייה דוקא במעות טמונים דכיון שהטמינתה בפניו ע עכשיו הרי זו בחזקת משקרת אבל במעות שאינם טמונים נאמנת לומר שלי הם על מנת שנתן לבעלי רשות בהם אפילו הפירות ודוקא כשאינה נושאת ונתנת תוך הבית שאז ודאי נתנו לה כן שאמרה אבל נושאת ונתנת בבית אינה נאמנת דחזקה משל בעל הם וע"ל סימן פ"ו י"א שאב לא ראו המעות עכשיו בידה ויש ל מנו לומר שאין לה או שהחזירם לו נאמנת בכל עניין . וע"ל בלב עיר שושן סימן ס"ב .

י"ח כבר אמרנו שהבעל אוכל פירות של נכסי מלוג שלה ואי' יש לה נכסי מלוג שלה דבר שאינו עושה פירות ימו וילקח בו דבר שעושה פירות ואם הוא אומר שילקח בהם דבר ל וכך יהיא אומרת איני לוקחת בהם אלא כך וכך לוקחין דו שפירותיו מרובים ויציאותיו מועטין בין שהיה הדבר ברצונו ו ברצונה ואין קונין דבר שאין גזעו מחליף דמכליא קרנא סד אם נפל לה בירושה דבר שאין גזעו מחליף אף על פי שלא ישאר קצת מהקצין אין צריך למכרו כגון שהכניסה לו גזע לחלבה או רחל לגיזתה תרנגולת לכיצתה דקל לפירותיו אף ע"פ שאין לה אלא פירות אלו בלבד הרי זה אוכל והולך עד שתתה אפילו הקצין . וכן אם הכניסה לו כלים ובגדים בתורת נכסי מלוג הרי זה משתמש בהן ולבוש ומכסה ומציע בהן עד שיכלה הדין וכשיגרש אינו חייב לשלם לה הכליות של נכסי מלוג שהרי לא כל עליו אחריות .

י"ט נפלו לה עבדים ושפחה אף על פי שהם לקיים ואינם הויין כל כך למלאכה שהיא פירותיה' לא ימכרו אותם אלא ישמש בהם כמו שהם מפני שהם שבח בית אביה נפלו לה זתים וצינים ולא היו לה בגוף הקרקע שהאלנית בתוכה כלום אם וישן כדי טיפולן לא ימכרו אותם מפני שהם שבח בית אביה וז' לא הרי אלו ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות . מן נפלו לה פירות תלושין דינם ככספים וימכרו וילקח בהם קרקע נפלו לה פירות מחוכרין לקרקע הרי אלו של יבעל לגמרי אפי' הגיע זמן ליקצר רביון שהם מחוכרין לקרקע והקרקע שלה הויא גוף הקרקע נכסי מלוג ואלו הן פירותיה ואוכלן הבעל מן עבדים ושפחות ובהמות של נכסי מלוג כיון שהפירות של הבעל חייב גם כן הבעל כמוצותיה' ובכל צרכיהם והם עושים לו והוא אוכל פירותיהם לפיכך ולד שפחה מלוג או ולד בהמות מלוג הם לבעל שהם בכלל פירי מיהו אם גירשה ורצתה האשה לתת לו דמים וליטול ולד השפחה מפני שבח בית אביה שומעין לה ע"ל סימן פ"ה סעיף ג' .

י"י אם רצה הבעל למכור קרקע של נכסי מלוג לאחיו לשנים מרובות שיקח הפירות בכל שנה ושנה ומקדים לו המעות לכל השנים אין שומעין לו אפי' אם הקרקע קרוב לעיר ויכול הבעל לעיין בו בכל יום שפסידנו הלוקח אפי"ה אין שומעין לו משום ריוח ביתה פי' שטוב הוא לה יותר שישאר הקרקע בידו כירשות לקחת

לקחת ממנו קצת פירות בכל שנה כרי שיהיה היצאת הבית מרווחת
 שאם מוכר הפירות לשנים מרובות ונוטל הדמים ביחד לכמה שנים
 לבא רווח ביתה אבל יכול למכור הפירות בכל שנה ושנה אחר
 שליטתן הוא איכא רווח ביתה בכל שנה ושנה וכן אם ימכור
 פירותיו אפי' לשנים מרובות ועושה סחורה במעות איכא ג'כ
 ריוח ושפיר דמי אם בעל חוב של הבעל גובה חיבו מנדוניית
 האשה או מנכסי מלוג שלה עיי' בלבוש ע"ש סי' צ"ו סעי' כ"ו .
 ח' יש מי שאומר שאם הקרקע רחוק הרבה מן העיר שאין דרך
 להביא משם הפירות לבית ומכר הפירות לשנים מרובות
 מכורין אע"פ שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה היה לו ריוח
 ביתה בדמים כיון שהוא רחוק עד שאין יכול להביא הפירות לבית
 וצריך להוציא יציאות לפרוה בכל שנה ושנה טוב יותר למכרו
 לפירות לשנים הרבה בבת אחת .

על שלו אינה נאמנת וע"ל סימן פ"ב סעיף י"ב ליה משנה בשטר
 היא אומרת לא היו המעות טמונים והוא אומר טמונים היו
 עליה להכיבא ראייה ופטר מלשלם עד שתביא ראייה אשת
 שהיו יוצאת שטרות על שמה וע"ל בלבוש ע"ש סימן ס"ב מה
 דינן אשה שמכרה או משכנה מטלטלין אם הקונה או השלוה אינה
 יודע שהם של בעל אין הבעל יכול לכופו שיחזירם אליו אפילו
 אם רוצה להחזיר לו דמיו וטוען שהיא גנתה לו כדכתבנו לעיל
 בסעיף א' גבי נפקד וי"א שאם היא נושאת ונותנת בתוך הבית
 נאמן וצריך להחזיר לו בלא דמים ועל זה כתב מירי ז"ל דוקא
 בשאין דרכה להשכי' או למכור בלא רשות בעלה אבל אם
 דרכה בכך מה שעשתה עשוי עכ"ל וכן נראה וע"ל סי' צ"ו .

פז שאין חוקה בנכסי אשת איש וכו' ב' סעיפים

א איש שטוען על נכסי מלוג של אשתו שהוא מכתם לו
 שיהא גם הגוף שלו ואין לו עדים ולא שטר אלא שבא
 במענת חוקה ואומר שהרי אכלתי הפירות שלשה שנים אין טענתו
 כלום ואפילו סילק עצמו כבר מפירותיה שכתב לה דין ודברים
 אין לי בנכסיה שזה מהני כמו שיתבאר לקמן אפילו הכי אינה
 חוקה דאף על גב שכתב לה בו אין האשה מקפדת אם יאכל פירותיה
 שלא דבין ולכך לא מייחתי בו לפיכך גט חוקה אינה חוקה ומטעם
 זה גם האשה אין לה חוקה בנכסי בעלה במענתה שאכרתם שני
 חוקה שגם האיש אינו מקפיד נגדה מיהו דוקא חוקת אכילת פירות
 לא מהני להם אבל חוקת נזיקין כגון פתירת חלונות וכדומה לזה
 דרכן להקפיד זה על זה לפיכך ישראיש חוקה בנכסי אשתו בענין
 נזיקין וכן לאשה על נכסי בעלה וע"ל בלבוש ע"ש סימן קמ"ט
 סעיף ט' .

ב ואפילו אחר שהחזיק בנכסיה בחיי בעלה והיא לא עשתה
 מחאה אינה חוקה דלא מייחתי בפני שסמכה על בעלה
 שימחה שהבעל יש לו כח למחות כיון שאוכל הפירות ואפילו אם
 כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיה מחאתו מחאה כיון שאם
 תמות הוא ירשה ומפני שלא מייחתי הבעל לא הפסידה היא אבל אם
 החזיק בהן האחר שלשה שנים אחרי מות בעלה אפילו אם התחיל
 להחזיק בהן בחיי הבעל וטען המחזיק בפני מכתם את לבעלך
 והוא מברס לי הוא חוקה כמנו שהיה יכול לומר שקנאן ממנה
 אחר מות בעלה ודבר זה מובאר עוד בלבוש עיר שושן סימן
 קמ"ט ע"ש .

פח פל היוצאת מתחת בעלה במיתה או בגט או כמיואן נוטלת נכסים וכו' י"ב סעיפים

א אשה שיוצאת מתחת יד בעלה בין במיתה בין בגירושין נוטלת
 כל נכסיה עמה בלא שבועה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן
 ברזל אף על פי דבשנתאלמנה אינה נוטלת כתובתה אלא בשבועה
 כמו שיתבאר לפנינו בע"ה נכסיה נוטלת שלא שבועה שהרי שלה
 הן לעולם ונכסי מלוג שלא קבל עליו הבעל אחריות כמו
 שנתבאר לעיל סי' פ"ה נוטלתן כמו שהם אפילו כלו הרבה ואין
 ראוי לעשות בהן מעין מלאכתם הראשונה ואפילו אם אבדו לגמרי
 אינו משלם לה כלום ואם הוקרו והוקרו לה .

ב נכסי צאן ברזל שהם הנקראים נדונייה והם באחריות של
 בעל מן הדין אם פחתו היא נוטלת והבעל או הורשים
 צריכין לשלם לה כל הפחת אף על פי שראוי למאכנתן הראשונה
 אבל נהוג שכל זמן שראויין לעשות מעין מלאכתן ראשונה אפילו
 הם בלאין הרבה נוטלתן כמו שהן ואינו משלם הפרת ואם לא היו
 עושין מעין מלאכתן הראשונה חייב לשלם דמיהן ששמו עליו בשעת
 הנישואין ואם הוקרו והוקרו לו ואינה נוטלתן אלא כשימא הראשון
 של עת הנישואין בר"א במקום שנודינן לכתוב ככתובה שהיא
 דכניסה לו כיו פלוני בסך כך וכך וכלי פלוני בסך כך וכך אבל
 במקום שאין כתבין ככתובה שום כלי בפרטות אלא כוללין הכל
 וכתבין הכניסה לו בגדים ותכשיטין וסד מעות כך וכך והרי כל
 אותו הסד חוב עליו וכשמגיע הזמן לגבותו אפילו היה הנכסים
 חדשים חוזרים לשום אותם כמו שהם שיון עכשיו ואם פחתו פחתו
 לו ואם היתירו היתירו לו ואין חוששין לשומא ראשונה כלל .
ג אפילו במקום שאין כתבין ככתובה שים כלי בפרטות אם
 היא אימרת כלי אני נוטלת כשומת כתובתי והוא אומר דמי'
 אני נותן שומעין לה משום שכתבתי אביה והוא שיהיו עושין מעין
 מלאכתן הראשונה דכשאר עושין מעין מלאכתן הראשונה הרי
 הם כמי שאינם ולא שייך בהו לומר שכתבתי אביה אלא הם
 כשאר מטלטלין שלו וכן ולדות של שפח' ישל בהמה שהם של
 נכסי מלוג אע"פ שהם של הבעל אם הם בעין בעת גביית הכתובה
 יכולה לומר שימאי לה ככתובתה משום שכתבתי אביה וע"ל
 סימן פ"ה סעיף י"ג ולא עוד אלא אפילו הכניסה לו שני פלים

יח אשה שהכניסה לבעלה שני עבדים או שתי שפחות או יותר
 ויש לבעל עוד אשה אחרת יכול הבעל לכוף מקצת העבדים
 או השפחות שיהיו משמשים אותו גם בכית האשה האחרת מפני
 שיש בוה ריוח ביתה של בעלת העבדי' שכל זמן שהעבדים או
 השפחה משמשים בעלה היא אינה צריכה לשמשו לפיכך דוקא
 שימשוהו אצל האשה האחרת יכול לכוף' אבל לשמש את האשה
 האחרת לברכה אינו יכול לכוף' ואין חלוק בין שהיו עבדי מלוג
 בין שהיו עבדי צאן ברזל אבל אינו יכול להוליכם לעיר אחרת שלא
 פדעת אשתו אפי' לשמש אותו שכשהם בעיר אחת אע"פ
 שמשמשי' אותו בבית אחר . אחר שיגמרו שימוש אפשר להם לבא
 אצלה לשמשה לסייע השפחות האחרות מה שאין כן כשהיו בעיר
 אחרת י"א אם יש לאשה ג"מ תכשיטין או מלבושי' שאינם ראויים לה
 כגון שהיא זקנה והם תכשיטין ילדה או איפכא וכה"ג יכול הוא
 לתנם לאחרת או להוציאם דאדעתא שתניחם בקופסא עד שיבול
 ויאכלם סס לא הכניסה לו .

פו שלא לקבל פקדונות מנשים עבדים וקמני' וכו' ב' סעיפים

א צו חז"ל שלא לקבל פקדון מאשה שיש לה בעל שזא ננכה
 משל בעלה והרי הוא מחזיק יד עובדי עבירה שבשטררה
 שאין מקבלין הימנה תחזירונו לרשות בעלה מ"מ אם עבר אחד
 וקבל ממנה פקדון וחזירונו להולא לבעלה אפי' אם הבעל עומד
 וצוהו ואומר שלי הוא דמסתמא אין לנו להחזיקה בגניבתה להוציא
 פירה וכיון שמירה"בא לו עריין הוא בחזקתה ונאמנת היא לומר
 שלי הוא שנתן לי במתנה כמו שנתבאר בס' הקודם סעיף י"ב
 ואם אמרה של פלוני הלא נאמנת כמנו שאם היתה רוצה היתה
 אומרת שלי הם ואם הלכה האשה למדינת הים וכו' הבעל ותכנע
 מן הנפקד ואמר שאשתו ננכה לי לא יתנם לו עד שתבא האשה
 שזא היא טעען שלה הוא ואם שמע שמתה יתנהו לבעל שהרי
 הוא יורשה ואם אמרה האשה בשעת מיתה של פלוני הם אם היא
 נאמנ' בעיני הנפקד יעשה פדבריה ויתנהו לאותו פלוני אפי' אם
 הפעל ויהיה בידו ואם לאו יתנהו לבעל וכן אם מתה ולא אמרה
 בלום יתנו לבעל שהיא יורשה אבל כל זמן שהיא חיה לא יחזיר אלא
 לאשה מיהו אם החזיר לבעל פטור הנפקד ואין האשה יכולה
 לתובעו דכיון שבא ליד הבעל והוא אומר דשלו היא והיא גנתה
 ממנו שזא האמת עמו ולא תוכל להוציא כלום מן הנפקד אפי'
 אינה נושאת ונותנת בתוך הבית יהיה דינא עם הבעל יש מי שאומר
 שאם היא נושאת ונותנת כך ד הבית או אפי' אינה נושאת ונותנת
 אלא שדרך קבעל שמפקד לה כל אשר לו המעות הנמשאות ביה
 אינה נאמנת לומר שלה הם אי של פלוני הם דחוקה גדולה יש
 דמשל בעלה הם כיון שנושאת ונותנת תוך הבית או רגיל להיות
 ממון של בעלה תחת ידיה .

ב בעל שלה מן האשה אין לה עליו כלום בין גירשה אחר כך
 בין לא גירשה שכיון שהמעות הן בידו לא תוכל להוציא ממנו
 במענה דשל' הן וכמתנה נתנו לה אף על גב דלעיל בס' ה' הקודם
 סעיף ט' גבי קמנ' ממנו קרקע אמרינן אע"ג שבאו המעות ליד
 הבעל היא נאמנת לומר שלה הם כי' היינו כדכתבנא טעמא לעיל
 כיון שהיא לא נתנם לו אלא ע"ד המכר לא הורע כחה בכך אבל
 בשלתן לו סתם הרי יצאו מחזקתה דהלואה להוצאה ניתנה והרי הן
 ביד הבעל וחוששים שמא משלו הן שאל"כ לא היה לה להלחחן
 לו אלא לקח ממנו קרקע וי"א דה"מ דוקא אם היו המעות טמוני'
 כשלוה ממנה שיפול לומר לא לוייתים אלא כרי לראו' אם יש לה מעות
 שאיני יודע מהם אבל אם לא היו המעות טמוני' ממנו ולזה ממנה צריך
 לשלם לה ולא מדאי ליה חזקתו אפי' לאחר שגירשה שהיו שידע הוא
 מן המעות הללו לא היה ללוותן ממנה אלא היה לו לרזן עמה
 במענה שיאמר שלי הן לפיכך נשאר המעות בחזקתה וה"ה אם
 תקפס פירה כיון שלא היו המעות טמוני' ממנו נאמנת לומר שלי הוא
 של פלוני הם מיהו אם נושא' ונותנת בתוך הבית או שהבעל מאמינה

או שתי שפחות בתורת נכסי צאן ברזל ושמו אותם כשהבנימסם לו כאלף וזוהו וזוהו ועמדו כאלפי נוסלת א' כאלף וזוהו שלה שהבנימסו לה והשני אם רצתה למח דמיו ולפילו משום שבה בית אביה שומעין לה, ואם האשה אינה רוצה כליה והבעל רוצה לסלקה בהן אף על פי שיש לו מעות יכול לסלק' בכליה המיוחדים לה שכיון שהם מיוחדים לה להשתמש בהן ואין הבעל רשאי למכרם בלא דשותה וגם היא נוטלתם בלא שבועה הרי הם כאלו הם משבון בידה ואפותוקי שלה עליהם ויכול לסלקה בהם אף על פי שיש לו מעות והוא שיהיו עושין מעין מלאכתן הראשונה אף על פי שבכל קצת אבל אם אין ראיון למלאכתן הראשונה אין כאן משום שבה בית אביה והרי הם כשאר מטלטלין שלו ואם אין לו מעות ויכול להגבותן בשומא דכל מילי מיטב הוא ואם יש לו מעות בעין אין יכול לכופה ליטול איתם בשומא בכחובתה.

ה אם הקדישו היורשים נכסי צאן ברזל שלה אחרי מות בעלה או שהיה בגד ופירשו איתו על המת בענין שנאמר בהגאה אף על פי שהוא משועבד לה הרי זה הקדש ונאמר בהגאה ונותנין דמיו דק"ל הקדש וחמץ ושיחורור מפקיעו' מירי שיעבוד.

ו תקנת חכמי' בנכסי מלוג כן הוא כל פירות של נכסי מלוג הנלקטין בעוד תחתיו רבנן שלו ושלא נלקטו בעודה תחתיו הם של האשה אפילו הגיע זמנו ליקצר לפיכך אם הבנימסו לה קרקע וכשיצאה יש בו פירו' מחוברים נוטלתו עם פירותיו אפי' הגיע זמנו ליקצר אף על גב דבעלמא ק"ל כל העומד ליקצר כקצור דמי הכי תקנת חכמים הכי הוא ואם תלשן הבעל קודם הגירושין אע"ג שלא הגיע זמנם ליקצר הרי הם שלו כיון שנלקטו בעודה תחתיו.

ז הוציא הוצאת על נכסי מלוג של אשתו ואכל מפירותיהם וגירשה בין שהוציא מעט ואכל פירות הרבה בין שהוציא הרבה ואכל פירות מעט. אפילו לא אכל אלא גרוגרות אחת מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והוא שאכל דרך כבוד בדרך האיש בביתו אבל אם לא אכל מהם דרך כבוד צריך שיאכל בדינר ולאו דוקא שיאכל אלא בעצמו פירות בדינר אלא אפילו לא לקח בפירות ממה שהוציא הוא תבולה אחת של זמורה שהיא שוה דינר ונתנה לבהמתו חשיב כאוכל פירות בעצמו בדינר ואמרנומה שהוציא הוציא מה שאכל אכל אב"א אם הוציא ולא אכל כלום או שאכל פחות מכשיעור שאמרנו שמין כמה השביחו הנכסים ושואלין אותו כמה הוציא אם השבח יותר על ההוציא' ישבע בנקטת חפץ כמה הוציא ונוטל ההוציא' ואם ההוצאה יתירה על השבח אין לו מההוצאה אלא כשיעור שבה ובשבועה שהוציא כשיעור שבה והוא דנוטל בשבועה דוקא כשאין האשה מכחישתו אבל מכחישתו לא דהא הנכסים בחזקתה הן והמ"ע

ח נפלו לה נכסים במקום אחר והלך אחריהם והוציא הוצאות מרובות והביאן גירש' ואפי' לקח מהן אחר שהביאן והוציא ואכלו אין זה כאוכל מן השבח שנדון בו מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי מהקרן לקח מה שהוציא וה"ל כהוציא ולא אכל כלום אלא ישבע כמה הוציא ויטול עד כדי השבח ששכחו הנכסים דהיינו ששמין אלו המעות כמה שוין לה כאן יותר ממה שהיו שוין לה במקום שהיו תחלה.

ט כמה דברים אמורים במגדש מדעתו אבל אם היא מורדה שמרדה בו ותובעת גם ומקנימ' עד שמגרש' בין אכל בין לא אכל אם השבח יותר על הוציא ישבע כמה הוציא ויטול ואם ההוצאה יתירה על השבח אינו נוטל יציאה אלא כשיעור השבח ובשבועה שהוציא עד כדי השבח.

י יתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה שיכולה למאן אחר כך יש לה נכסי מלוג חשו חכמים ז"ל שמא הואיל ויכולה למאן בו יפסיד נכסיה ויקלקל אותה ולא יוציא עליהם הוצאות מה שצריכין מפני שחושש שמא תמאן בו ותצא ותטול נכסיה עמה ויאמרו לו אפילו הוציא הרבה ואכל מעט מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל כמו שכתבנו בסעיף ז' לפיכך תקנו לו חכמים דין אחר כדי שלא יפסיד נכסיה ואמרו המוציא הוציא' על נכסי מלוג של אשתו יתמא קטנה שהשיאה אמה ואחיה ומיאנה בו ולא אכל מעט או אפילו אכל מעט רואין כמה הוציא וכמה השביח וכמה אכל ושמין לו כארס שהרי ברשות ירד ואם הוא רוצה ליטול הוצאה שיעור שבה מפני שהוא יותר ממה שנותנין לארס שומעין לו ואם הוציא מעט ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי ברשות אכל ודוקא בקטנה שהשיאה אמה ואחיה ומיאנה בו אמרו כן אבל קטנה שהשיאה אביה ויוצאה בנגד דינה כשאר מוציא הוצאות על נכסי אשתו.

יא הוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו ומת אם נתברר בעדים שהוציא ולא אכל ונתברר גם כן מה שהוציא ינבו התומס' מה שנתברר שהוציא אביהם ואם לא נתברר שהוציא או הוציא' ולא נתברר כמה הוציא לא יקחו היורשים כלום כיון דליתיה לבעל דלישתבע דלבעל תיקנו רבנן דליהמינה בשבועה ולא לירושין וכל זה איננו אלא בנכסי מלוג אבל בנכסי צאן ברזל כל שבה

ששיבחו בין מחמת הוצא' בין שלא מחמת הוצאה הכל לבעל מדינא דנמרא ואמרו אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו.

יב ק"ל השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם כמו שנתבאר בלבוש ע"ש טימן של"ו לפיכך בעל שהוריד ארס בנכסי מלוג של אשתו ומגרשה אחר שעבד אותה אם לא היה יודע הארס שהשר' היא של האשה הי כמו הראהו בשל חבירו ונוטל ארסתו משלם ואם יודע הארס שהיא של האשה יש בו חלוק והוא זה שרואין אם הבעל אינו יודע בטיב השרה לעוברו הרי זה השר' על כרח' עומד לעמוד בה ארס ונוטל הארס ארסתו משלם אבל אם יודע הבעל בטיב השרה יכולה היא לומר לארס אף אם לא היית יורד אתה בשדה היה בעלי יורד בה ועובדה ואין לך בארסותך על אלא מה שהייתי נותן לבעלי ודינך עמדי כדן בעלי שהוציא ולא אכל שנתבאר לעיל סעיף ו' וגם הבעל לא יתן לו כלום שכיון שידע הארס שהיה השרה של האש' היה לו להתנות שאם יגרשנה יפרע להם הוא והואיל ולא התנה אם כן אדעתא דהכי נכנס לשרת שישתלק כשישתלק הבעל.

פ"ח חוב קבורת אשתו וכו' סעיפים.

א מתה האשה בחיי הבעל חייב לקבורה שכן תקנו לה חכמים תחת שיוירש איתה כתובתה ונדונייתה וכל מה שיש לה כמו שיתבאר בסמ' ז' בע"ה לפיכך חייביו לקבורה ולטפל בכל צרכי קבורתה לפי כבירה ובכלל זה לתת גם האכס שנותנין על הקבר וכן חייב לעשות לה מספר וקנינים בדרך כל המדינה ואם דרכם להספיד בחלילים לא יפחות משני חלילים ומקוננת אחת אפי' עני שבישראל ואם היה עשיר הכל לפי כבודו ואם היה כבודה יותר מכבודו קוברים אותה לפי כבודה דאסמכו אקרא שעולה עמו ואינה יורדת ואפי' לאחר מיתה.

ב לא רצה הבעל לקבורה ועמד אחד וקברה ב"ד מוציאן מבעלה ונותנין לזה.

ג היה בעלה במדינה אחרת ב"ד יורדין לנכסיו ומכריזין בלא הכרזה כדי שלא לעכב הקבורה וקוביזין אותה לפי ממון הבעל ולפי כבודו או לפי כבודה.

ד כמה דברים אמורים בחיי אכל אלמנתו אינה נקבת מנכסו בעלה אלא יורשי כתובתה חייבין בקבור' ואם מתה ה'ד' שנשבעו על כתובתה יש מי שאומר ביון שלא יכלה לגבות כתובתה כל זמן שלא נשבעה ונשארה הכתובה לירשי הבעל גם חייבים הם בקבורה הואיל ויורשים כתובתה ויש חולקין ואמרים שמה שירשנו הבעל נוטלין כתובתה כל זמן שלא נשבעה לא משום ירושה היא לה אלא משום דאמרי כבר נתפרעה כתובתה או החזיקה צרי' ואם כן למה יתחייבו לקבורה אלא לעולם יורשיה קרוביה חייבי' בקבורתה שהם נקראו יורשיה שהרי יורשיה נדיביתה ונכסי ז"לג שלה שנוטלתן האלמנה בלא שבועה כמו שנתבאר לעיל בריש סי' פ"ח וכן עיקר.

ז דין הבעל יורש את אשתו ומה שהוא אינו יורש וכו' סעיפים.

א י"א דירושת הבעל את אשתו דבר תורה היא וילפינן לה מקראי והכי ילפי לה כתיב ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו יורש אות' ואמרו חז"ל אין שארו אלא אשתו דפי' שארו בשרו והיא כמו בשרו כדכתיב והיו לבשר אחד זלאו אדכתיב לעיל מיניה ואם אין אחים לאביו קאי אלא מילתא באנפי נפשא הוא והאי דכתיב הקרוב אליו ומסקנא דהוא קרא הוא דכתיב ואם אין אחים לאביו ונומר וקאי עליה ונתתם את נחלתו הקרוב אליו ממשפחתו לומר הקרוב הקרוב קודם וכתב שארו בנתיב להסמיכו למלת נחלתו ולהמשיך עצמו ואחר עמו כימר כאלו כתיב שני פעמים ונתתם את נחלתו לשארו ונתתם את נחלתו להקרוב אליו ממשפחתו ומכתיב אחר כך בסוף הפסוק וירש אותה שקוא מיותר על כל פנים בין הוא חוזר על שארו בין הוא חוזר על הקרוב אליו דמכתיב ונתתם נחלתו לשארו או לקרוב אליו יורש אותה למה לי לכך דרשו דירש אותה קאי על שארו ובא ללמד דנתתם את נחלתו לשארו לא נפרשנו כמשמעו' פשיטו דמשמע שיתנו נחלתו לאשתו ואשה תירש בעלה אלא אדרבה היא יורש אותה ולא היא אותו כמו שיתבאר בסמוך ומה שכתוב בתחלה נחלתו לשארו דמשמע איכא סמך על אחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן והוא מדת גורעין ומסיפין ודורשין והכא הכי פירשו גרע ויז' מנחלתו ולמ"ד מלשאר ומסיפין שתי איתיות הללו ז על גב ז' לעשות מהם חיוב אחת והוא לו דירש הכי ונתתם את נחלת שארו לו וירש הבעל אותה ואינו לו לאשמועינן שהבעל יורש את אשתו וארזי אותה למעוטי אשה שאינה יורשת את בעלה ולא נימא דה"ה כמז

א מתה האשה בחיי הבעל חייב לקבורה שכן תקנו לה חכמים תחת שיוירש איתה כתובתה ונדונייתה וכל מה שיש לה כמו שיתבאר בסמ' ז' בע"ה לפיכך חייביו לקבורה ולטפל בכל צרכי קבורתה לפי כבירה ובכלל זה לתת גם האכס שנותנין על הקבר וכן חייב לעשות לה מספר וקנינים בדרך כל המדינה ואם דרכם להספיד בחלילים לא יפחות משני חלילים ומקוננת אחת אפי' עני שבישראל ואם היה עשיר הכל לפי כבודו ואם היה כבודה יותר מכבודו קוברים אותה לפי כבודה דאסמכו אקרא שעולה עמו ואינה יורדת ואפי' לאחר מיתה.

ב לא רצה הבעל לקבורה ועמד אחד וקברה ב"ד מוציאן מבעלה ונותנין לזה.

ג היה בעלה במדינה אחרת ב"ד יורדין לנכסיו ומכריזין בלא הכרזה כדי שלא לעכב הקבורה וקוביזין אותה לפי ממון הבעל ולפי כבודו או לפי כבודה.

ד כמה דברים אמורים בחיי אכל אלמנתו אינה נקבת מנכסו בעלה אלא יורשי כתובתה חייבין בקבור' ואם מתה ה'ד' שנשבעו על כתובתה יש מי שאומר ביון שלא יכלה לגבות כתובתה כל זמן שלא נשבעה ונשארה הכתובה לירשי הבעל גם חייבים הם בקבורה הואיל ויורשים כתובתה ויש חולקין ואמרים שמה שירשנו הבעל נוטלין כתובתה כל זמן שלא נשבעה לא משום ירושה היא לה אלא משום דאמרי כבר נתפרעה כתובתה או החזיקה צרי' ואם כן למה יתחייבו לקבורה אלא לעולם יורשיה קרוביה חייבי' בקבורתה שהם נקראו יורשיה שהרי יורשיה נדיביתה ונכסי ז"לג שלה שנוטלתן האלמנה בלא שבועה כמו שנתבאר לעיל בריש סי' פ"ח וכן עיקר.

ז דין הבעל יורש את אשתו ומה שהוא אינו יורש וכו' סעיפים.

א י"א דירושת הבעל את אשתו דבר תורה היא וילפינן לה מקראי והכי ילפי לה כתיב ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו יורש אות' ואמרו חז"ל אין שארו אלא אשתו דפי' שארו בשרו והיא כמו בשרו כדכתיב והיו לבשר אחד זלאו אדכתיב לעיל מיניה ואם אין אחים לאביו קאי אלא מילתא באנפי נפשא הוא והאי דכתיב הקרוב אליו ומסקנא דהוא קרא הוא דכתיב ואם אין אחים לאביו ונומר וקאי עליה ונתתם את נחלתו הקרוב אליו ממשפחתו לומר הקרוב הקרוב קודם וכתב שארו בנתיב להסמיכו למלת נחלתו ולהמשיך עצמו ואחר עמו כימר כאלו כתיב שני פעמים ונתתם את נחלתו לשארו ונתתם את נחלתו להקרוב אליו ממשפחתו ומכתיב אחר כך בסוף הפסוק וירש אותה שקוא מיותר על כל פנים בין הוא חוזר על שארו בין הוא חוזר על הקרוב אליו דמכתיב ונתתם נחלתו לשארו או לקרוב אליו יורש אותה למה לי לכך דרשו דירש אותה קאי על שארו ובא ללמד דנתתם את נחלתו לשארו לא נפרשנו כמשמעו' פשיטו דמשמע שיתנו נחלתו לאשתו ואשה תירש בעלה אלא אדרבה היא יורש אותה ולא היא אותו כמו שיתבאר בסמוך ומה שכתוב בתחלה נחלתו לשארו דמשמע איכא סמך על אחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן והוא מדת גורעין ומסיפין ודורשין והכא הכי פירשו גרע ויז' מנחלתו ולמ"ד מלשאר ומסיפין שתי איתיות הללו ז על גב ז' לעשות מהם חיוב אחת והוא לו דירש הכי ונתתם את נחלת שארו לו וירש הבעל אותה ואינו לו לאשמועינן שהבעל יורש את אשתו וארזי אותה למעוטי אשה שאינה יורשת את בעלה ולא נימא דה"ה כמז

קודם שנכתבה אותה אינו יורש אותה והיא כרשות הלווהר אותה קודם שנשאה ועכשיו ראוי היא אכל אם הלווהר לאחרים נכסיו מלוג שלה אחר שנשאה ומתה קודם שנכתבה כא הבעל וירשת שהרי שלא כדון הלווהר קרן נכסיו מלוג שלה שהקרו ברשותו הוא ליטול דימנו פירות ואין הלווהר זו ראייה לגביה אלא היא שלו משעת הלוואה ונמלה אפי' לאחר מיתהו , וכל נכסיו שהיו לאשה שאין לבעלה רשות בהן והלווהר אותה לאחרים אין הבעל יורש אותם והיא כדחתר הלווהר אותה בלא בעלה והווי ראוי לגביה כתבו לה מורישה קרקע מחיים ופירות לאחר מיתתם הרי גוף הקרקע שלה מיד גבעל יורש אותם אפי' מתה היא קודם מות מורישה כתב מרי מהרמא ז"ל שטר חצי זכר שנוהגין האידינא בו שכותב האב לבתו ליטול היא כיושתו בחלק דצי זכר באם יהיה לה זרע קיים במיתותיהם לתקדחת בלא זרע קיים יתכחל החוב ומתה הבת בחיי אביה והניחה זרע קיים והרי אע"ג שהבעל אינו יורש כח אותו השטר וה"ל ראוי לגבות מ"ם בניו שהם זרעו ירשו כח אותו השטר ואם מת אותו הזרע הרי הוא יורש כח אותו השטר כחם שהוא אביהם וכשמת אח"כ חמיו אבי אשתו נוטל הוא בעובין חמיו אותו השטר חצי זכר אע"ג שאשתו ובניו מתו כבר עכ"ד .

ב מי שאמר נכסיו לפלוני ואחריו ליורשיו דק"ל והוא הדין ליורשיו יורשיו קאמר ואם היתה לו בת לאותו פלוני ומתה בחיי אותו פלוני והיה לבת בן הבן עומד במקום אמו לירש לאותו פלוני אבל אם אין לבת יורש אלא הבעל אינו יורש אותו פלוני דהיה ליה ראוי לגביה ואחריו מיתת הפלוני ינתנו הנכסים לשאר יורשי אבי הבת ואם אמר נכסיו לפלוני ואחריו מעכשיו ליורשיו הווי ליה מתוק לגבי האשה מיד והבעל יורש אותה .

ג הנשוא אשה מחייב לאוין אע"פ שבאיסור נשאה הואיל וקדושתו תופשין לו בה הרי היא אשתו נמורה ואם מתה תרתיו יירשנה ובנאשה שנשתמרה בעלה יורשה דאע"פ שחטאה ישראלית היא ושאריו נקראת וכן דגושא את הקטנה שצריכה מיאון אע"פ שאין קדושתו נמורין אם מתה תחתיו כל זמן שלא מיאנה אשתו ושאריו היא וירשה אבל פקח שנשא חרשת אפי' נתפקחה אחר שנשאה ומתה אינה יורשה והואיל ואין לה כתובה מאני שהרי לא תקנו לה כתובה בשעת נישואין כדאיתא לעיל סימן ס"ז סעיף ח' כך אינו יורשה ואע"פ שנתפקחה אחר כך אינה בת דעת כל כך שתוכל לזכות לו נכסיה שירשנה והחרש שנשא פקחל ומתה ירשנה והואיל והיתה בת דעת בעת נישואיה ולדעתה ניסת לו וזכתה לו גם כן ממנה .

ד קטנה שנתקדשה לדעת אביה ונשאת שלא לדעתו בין שלא בפניו בין בפניו אפילו ראה האב ושקח אם מתה אין הבעל יורשה אלא א"כ נתרצה האב בפירוש לנישואיה דאע"ג לנתקדשה לדעתו לא זכתה לו התורה שירשנה אלא בשנעשית שאר בשתי דהיינו שהיתה נשואה לו בקרוב בשר אבל לא בעודה ארוסה . ה אשה שהיא נשואה עמו אפי' היא עמו בקטטה ונתן עניו לגרשה ומתה הוא יורשה שעדיין שאר בשרו מקרית ואפי' נתגרשה בספק גירושין כגון שזרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה יורשה ואין הירושה נפקעת ממנו אלא בגירושין גמורין הטוען על אשתו שהיו בה מומין ומקוח טעון טעון כמו שנתבאר לעיל סימן ל"ט ומתה אינה יורשה שהרי הוא בעצמו אומר שמקוח מקח טעון היה ולא היתה אשתו .

ו נפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה מת תחלה ואין לו בנים ממנה יורשי הבעל ואמרם היא מתה תחלה ואנו יירשנו ויורשי האשה אומרם הבעל מת תחלה והכתה היא ככתובתה ואנו יירש אותה כל מה שיש לה נכסי צאן ביטול שלה ונכסי מלוג וכתובתה דהיינו מנה ומאתים ותוספות וכגון שייחד לה נכסים לכתובתה שאינה צריכה לישיבע דאם לא כן אפי' מת הבעל תחלה אין יורשים כתובה כל זמן שלא שנבעה והרי כולם באים בטענת ספק שמא זה מת תחלה שמא זה מת תחלה לפיכך הנכסים שייחד לה הבעל ככתובתה שהיא מנה ומאתים ותוספות שהם גוף ופירות הכל בחזקת הבעל ואין לאשה עליה אלא שיעבד כרובתה יורשי הבעל יורשי אותם שהרי הם בחזקתו ועל יורשי האשה להביא ראיה שהבעל מת תחלה ונכסי מלוג שהגוף הוא בחזקת האשה ואין לבעל חלק בהן אלא שאובל הפירות הם נשארין בחזקתו יורשי האשה נוטלין אותה ונכסי צאן ברזל אע"פ שהגוף הם של האשה והבעל אין לו בהן אלא פירות מ"ם בין שקבל הבעל אחריות אפשר לומר שגם הגוף כרשות הבעל ואין כאן הכרע אם הם בחזקת האשה או בחזקת הבעל לפיכך יחלוקין בניהם יורשי האשה עם יורשי הבעל המזון המוסל בספק חולקין . ז אשה שיש לה נכסים וירצה לינשא וירצה להביח הנכסים כדי שלא יוכה בהן בעלה לא לאכול הפירות ולא ליורשה ועמדה וכתבה כל נכסיה לאחר בתירת מנה קודם שתנשא ונישאת אין הבעל זוכה בהם לאכול מהם הפירות ואפי' אם נשאה אינו יורשה

פני שהבעל יורש את אשתו קודם כל הורשים מפני שהוא בבשרה וקרוב יותר סכל הקרובים כן האשה תירשנו שהיא ג"כ בבשרו ולכן בא אותה למעוטי וכת מאי דוחקיה דקרא לכתוב כן ולסמוך על מדת גורעין ומוסיפין ודורשין כיון דסיף סוף כצד צריך למיתב מלת לו ופלת אותה כמו שאמרנו וגמדה לא כתב בפירוש ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה לאו קושיא היא כלל דהא על כרחך הוצרך לכתוב פעם אחת ונתתם את נחלתו להקרוב אליו ממשפחתו לאשמועינן שהקרוב קרוב קודם וירצה דכתבו ג"כ להשמיע דין ירושת בעל את אשתו והיה צריך לחזור ולכתוב ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה וכבר ידעת מדת חזרתנו הקדושה שדרכה לקצר בלשונה בכל מקום וכן עשתה בכאן כדי לקצר שלא לחזר ולכתוב מחמת תיבת שארו ארבע תיבות והם ונתתם את נחלת לו קצר בלשונה וכתבה תיבת שארו בנתים בין נחלתו והלמד של להקרוב וגו' כדי לדרוש תיבות ונתתם את נחלתו והלמד שני פעמים דהיינו פעם אחת גררו אותה ככתבן ונתתם את נחלתו להקרוב אליו וגומר לאשמועינן דקרוב קרוב קודם ואחר כך נזוור ונדרוש אלו השלשה תיבות עם הל' לתיבת שארו ולומר ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה וגומר ולסמוך על מדת גורעין ומוסיפין ודורשין לאשמועינן שהבעל יורש את אשתו והריוח' כסומכה על אלו המדות לקצר בלשונה שלא לכתוב עוד י"ג אותיות והם ונתתם את נחלת ל"ו כן ג"ל לפרש שמה זו בפרק יש נדחים לדברי האומר ירושת הבעל דארייתא ולמרנו מכאן שהבעל יורש את אשתו והוא קודם לכל הקרובים אפילו יש לה בן שהיה הבעל אינו קרוב לה כשאר קרובים שקרובים לה מחמת משפחתה ואמרה תורה שהוא יירשנה ואם היו הקרובים קודם לו אפילו יירשנה הוא דהא לעולם בירוש' קרובים עד יעקב אבינו אלא על כרחך כאת התורה להקרוב בירוש' לכל קרובה אפילו לגביה , לפיכך אמרו האיש יורש את אשתו שמתה בחיי משמסרה לו או ליר שלוחו כדפירש לעיל בסיון ג"ו וירש כל נכסיה בין נכסיו מלוג בין נכסיו צאן ברזל , כמה דברים אמורים במחוקק לה בעת מיתתה אבל בראוי לכא לה אחר מיתתה כגון ירושה שהיא ראייה לירש ממורישה שמתה היא בחיי מורישה אינו עומד במקטטה לירש דהיינו גם כן מקרא דכתיב ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו , ומקשינן וכי פגיה היה קרקע לפנחס שלא היתה כבר משל אלעזר ופנחס ירשה ממנו ואם כן נבעתו היה לומר למה דימה אחר פנחס וכת' לעולם לא היתה של אלעזר ולא ירשה מאלעזר אלא פנחס קנאה בעד מעותיו מאחריו וקבר בה את אביו לא מצית אמרת הכי דאם כן הוי שדה שחזור ביובל ונמצא הצדיק אלעזר אביו קבור בקבר שאינו שלו אלא מלמד שנש' אלעזר אשה וילדה לו את פנחס ומתה בחיי מורישה ומתו מורישה וירשה פנחס מהם מחמת אמו ולא אלעזר מפני שריחה ראו ולא מחזק בשעת מיתת אשתו אם פנחס וכת' שמה פנחס נשא אשה וכתה יורשה ולא ירשה מאלעזר אביו , ולכן היתה נקראת על שמו של פנחס ולא על שמו של אלעזר וקבר בו אביו שזו אינה יוצאה ממנו ביובל ואי נמי שמא שרה חרמן היתה שהיא לכהנים ואינה יוצאה ביובל ופנחס צ' לחלקו של פנחס וקבר בו אביו לכך אמר דכתוב בגבעת פנחס בנו וגו' פי' דהאי בנו מיותר הוא בפסוק זה דכי לא ידעו' עד עכשיו שפנחס בנו של אלעזר היה ומפני מה כתב בנו ללמד שזו דבע' היה סבור אלעזר שהיה שלו ולא של בנו פנחס מפני שנפלה ממורישי אשתו אם פנחס אחר מיתתה והיה סבור אלעזר שהבעל יורש את אשתו גם כזה והוא קודם לפנחס בנה ובא לדין עם פנחס בני ופסקו לו הדין שהיא של פנחס בנו ולא של שאין הבעל יורש את אשתו בראוי לכך כת' כאן בנו ללמד שהגבע' היתה ברין של בנו ולא שלו כמו שחשב הוא מתחלה רבנו מיעוט הוא גבעת בנו ולא שלו שלא זכה בה ברין ואש"מ שאין הבעל יורש את אשתו בראוי , ונ"ל שאותו הבית דין דקדקו דין זה ג"כ מדכתוב יורש אתה דמשמע אות' יורש ולא מורישה כל' במחוקק לה אלא כראוי לה ממורישה דאל"כ מנא ליה לפסוק כן ולא כדעת אלעזר אלא שהנמרא מביא ראיה מפסוק זה שיש לדקדק כן מירש אתה שהרי אותו בית דין דקדקו כן שהם בקאי יותר מינו ג"ל ושכח שמשביחין נכסיה אחר מיתתה אינו נקרא ראוי שהרי שלו הן וכרשות השכיחו ונוטלו אבל מלוג' אשתו כגון שמתו מורישה בחייה ואפי' אחר שנשא' והיתה להם סויה ביר אחר' ופיתה היא קודם שנכתבה אותה אינו יורש אותה המלה דהווי ראוי לגביה שהמורישו ברשות הלווהר דשלהם היתה ודוקא מלות מורישה אינו יורש דראוי הווי אבל אם הניחו מורישה נכסי אף על פי שלא גבתה אותם בחייה נקראו מוחזקים יורש אותם הבעל ואפילו אם היו משועבדי' לאלמנת האירוש' לכתובתה נקראו מוחזקים דגבי האלמנה היו מחוסר נוכינא ולא גבי יורה שהיא ירשת וכן אם היתה לה מלה ביר אחרים כשנשאה ומתה האשה

גם המקבל לא קנאם לא שנא נתנם לרחוק או לקרוב שהרי לא
 צונו להקנותם אלא להבריחם מבעלה אפי' לא הודיע לעדים
 שמכוננים להבריחם רק שידוע שעומדת לינשא או שנישאת מיד
 אחר המתנה או אומדים דעתה שלהכריח כוונה ולא אמרו' כיון
 שהמקבל לא קנאם א"כ הנכסים הם שלה ויקנם הבעל לאכול הפירות
 זלורשה דבין שנשאה סתם אחר נתי' זאת המתנה לאחר אמרינן
 זראי מחל לה ועל מנת כן נשאה שלא יוכה בהן בד"א שנתנה לו
 כל נכסיה ולא עיצמה כדי פרנסתה שאז אמרינן דעתה
 שלהכריח מבעלה נתכוונה דלא שכיב איניש נפשיה לתת כל אשר
 לו לאחר' ואפי' הם קרוביה ואפי' בנה ובתה אבל אם שיירה לעצמה
 כדי פרנסתה מתנתה מתנה ושיעור כדי פרנסתה הוא פרנסה ל"ב
 חדישים כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן סימן ר"ג סעיף ז' וגם אם
 שיירה כדי פרנסתה דמתנתה מתנה ה"מ שכתב' לו מתנה סתם אבל
 אם כתבה לו מהיום ולבשארצה שפירושו מהיום תתחיל מתנה זו
 וזתיה תלויה ועומדת עד שארצה לקיימה אבל בכל פעם שארצה
 הרשות בידי לבטלה אע"פ שהמתנה תלויה עד שתרצה ועדיין לא
 נגמרה אין הבעל אוכל פירות אלא המקבל ואם תרצה ליתנם או
 למכרם לאחר הרשות בידה אבל כל זמן שלא תמכרם או תתנם
 לאחר אוכל המקבל דפירות ואם מתה בחיי הבעל אין הבעל יורשה
 ותישאר המתנה לקבל שקנאה למפרע שהרי לא חזר' בה ואם מת
 הבעל בחייה או גירשה תחזור לידה ואפי' אם מתה היא מיד אחר
 הגירושין או אחר מיתת בעלה קודם שחזרה בה תחזור ליורשה
 דאזלינן בתר אומרנא שהרי לא נתתם לו אלא כדי להבריחם
 מבעלה ומיד שמת בעלה בטלה המתנה מחמת האומדו' וחזרו
 הנכסים ממילא לרשותה .

ק יש מי שאומר דדינא דמכירת דוקא כשלא כתבה לו מתנה
 גמורה מתנה חלוטה מתנת עלמין אבל אם כתבה לו כן קנה
 לגמרי דדרשינן יתורי לשונות .

ל ובין שהבעל יורש את אשתו וגם אוכל פירות מנכסיה תקנו
 חז"ל שיהיה גם כן אצלה לגבי נכסי מלוג שלה כלוקח
 כאלו קנאם ממנה מיד בשעת נישואין משום שלום בית לפיכך
 אינה יכולה למכור שום דבר מנכסיה ואם מכרה מנכסי מלוג אחר
 שנישאת בין אם נפלז לה קודם אירוסין או אחר אירוסין הבעל
 מוציא מיד הלקוחות שהרי הוא לוקח ראשון ומכרה בטל לאלתר
 והוא מוציא מיד הלקוחות הגוף והפרי אלא לענין זה הם מכורים
 שאם תתאלמן או תתגרש יחזרו ללוקח ואם תמות היא בחייו
 ישארו בידו וי"א שאין מוציא מיד הלקוחות אלא הפירות ולא הגוף
 ונ"מ שכל ימי חי' האשה או ירצה הבעל לבנות או לסתור
 בקרקע יכול הלוקח למחות בו שהגוף עדיין שלו ואם ימות הבעל
 בחי' אשתו תישאר הקרקע ביד הלוקח ואם תמות היא בחי' בעלה
 יורש גם הגוף לעשות בו מה שירצה ואין צריך ליתן ללוקח
 הדמים שקבלה אע"ג דחילופיהן הם בידה והוא יורשה אינו חייב
 לשלם מיניהו ללוקח דמכר' שלה בהו יד קמו זולו עליה בהלוואה
 ומסדר אמר' להו אנא מטלטלי שבקה לי . וזווי דירכו קמו עליה
 בהלווא' ואיני צריך לשלם הלוואתה שהלויתם לה בלא רשותי ומיהו
 אם הדמים שלקחה מלל זכות קיימים בעצמם והם בעין או אפי'
 אין ידוע שהם ממש אוחז הדמים שקבלה אלא שנוכל לתלות שהם
 אלו צריך להחזירם ללוקח ואינו יכול לומר מציאה מצאה .

פ ואם הבעל מודה שברשותו מכר' או שיש עדי' שברשותו מכרה
 אין הבעל מוציא מיד הלקוחות דבשלוחו דמיא ואם אינו מודה
 ואין עדים יכול הלוקח להחזירם סתם אם לא מכרה מדעתו ראה
 הבעל ושחק לה לא אבד משום זה וזכותו שלא היה לו ללוקח
 לקנות' עד שישאלנו . אשה שצוות בעת חוליה לתת לפלוגי כך
 וכך ממלכשיה ונתצה הבעל אם נתנה לעניים אינו יכול לחזור
 בו דהוה כמו נדר לצדקה ואם לעשירים יכול לחזור בו דלא
 נתצה דעתו אלא להפסיד דעתה .

א כד"א שאם מכרה משנישאת שהבעל מוציא מיד הלקוחות
 בנכסים הידועים לבעל אבל בנכסי' שאינן ידועים לבעל אפי'
 נפלו לה משנישאת אם מכרה או נתנה קיים אלא שלכתחלה
 לא תמכור .

יב וכל נכסים שלא היו ידועים לבעל מיד שיוודעו לבעל נעשו לו
 נכסי מלוג וכן פיר' שנמצאו בידה נעשו נכסי מלוג וילקח
 בהן קרקע והוא איכל פירות אשה שיש לה בעל והיא בת יורשת
 שאין לאביה בנים ומת אביה ונפלו הנכסים לידה והורת לאחד
 שאביה צוה לתת לו מנכסיו מנה אם כשהודית להאחר כבר היה
 נודע לבעלה שנפלו לה אלו הנכסים לאו כל כמינה להוציא נכסים
 מיד בעלה לתת לאחרים מכ"מ אם מת הבעל בחייה צריכה היא
 לקיים הדין' לתת המנה לאותו פלוגי ואם לא היה נודע לבעלה
 שנפלו לה הנכסים כשהודית דרי' זו נאמנת דהא אם מכרה ונתנה
 בנכסים שאינם ידועים קיים והדאתו בבית דין כנתנה ממי ארוסה
 שיש לה נכסים בין ידועים לבעל בין אינם ידועים לכתחלה לא
 תמכור אותם ואם מכרה או נתנה קיים .

יג כד"א בנכסי מלוג שהם הגוף באהריות האשה אפי' בחיי בעלה
 דהא אם הותירו הותירו לה ואם פחתו פחתו לה אבל נכסי צאן
 ברזל שהם באהריות דבעל אין לאש' כח בהנכולם לפיכך אם מכרה
 האשה בנכסי צאן ברזל בין מכרתה לבעלה בין מכרתה לאחר' לא עשה
 כל' כי המקח אין בו ממש ובטל מיד וי"א דמ"מ כשתתאלמ' או תתגרש
 צריכה לקיים מכרה וכשם שהאשה אינה יכולה למכור כך הבעל
 אינו יכול למכור ולא מבעי' נכסי מלוג שהן ביהריות' שאינו
 יכול למכרן אלא אפי' נכסי צאן ברזל שהן באהריותו אם מבין
 לבדו מכרן בטל יש מי שאומר האי דמכרן בטל דוקא בשבת הוא
 בחיי אשתו יכולה האשה לכפרו אבל כל זמן שהיאש קיים
 המקח קיים ואם מתה אינה בחייה קנה המקח דאיגלאי מילתא
 שהמכר קיים מתחילתו ויש מי שאומר שאפי' הוא עצמו יכול
 לערער על המכר מיד וכ"ש שהאשה יכולה לבטלו מיד משום
 שבח בית אביה דתקון רבנן שלא יתקיים המקח דבר זה כלל
 שלא תהא האשה צריכה לטרוח ולווציא מן הלקוחות לאחר מיתת
 בעלה ולא דמי לנכסי בעלה שהוא מוכר והמכר קיים עד שתטרוף
 כתובתה מרם דרתם לא חשו הנמים על מורח האשה שמא יפרעו
 לה כתובתה ולא הצטרך לטרוף אבל בנכסים הללו שאפי' אם ימצא
 לבעל נכסי' יכולה היא לומר איני רוצה אלא אלו לפיכך חשו
 חכמים לטרוח האשה ובטלו המקח לאלתר ואפי' אם מתה היא בחייו
 ושחקו עניהם עד עכשיו הבעל יורש את כחה ויכול לבטל .

יד וכמו שאין הבעל יכול למכור קרקע של נכסי אשתו בן
 במטלטלין של נכסי צאן ברזל שהכניסה לו הן זהב וכסף
 זבנדים אינו יכול למכרם או למשכנם אע"פ שיש לו שאר נכסים
 כנגד נדוניתא לפי שהאשה הפצה בשבח בית אביה וכ"ש שאין
 הב"ח יכול ליטלן בחיובו ועל' בלבוש ע"ש סימן צ"ז סעיף כ"ו ואם
 מכרן הבעל או משכנן וי"א מה שעשה עשוי וי"א דמכרו בטל כמו
 גבי קרקע וגם במטלטלין יש בהן משום שבח בית אביה ובגדי
 האשה שהכניסה לו בלא שומא כתב מורי ז"ל שאין להם דין נכסי
 צאן ברזל רק נכסי מלוג כמו שכתב לעיל סימן ע"ד וכן מסתבר
 דהא ודאי אם פחתו מחמת שלבשתן פרתו לה לפיכך אם מכרן
 או משכנן בעלה בטל לכ"ע וכל הובי דאמרינן כבעל לא ימכור
 אב עבר ומכר ואמר שברשותה עשה מה שעשה או שאמר שנתן
 לה מעות המכר או ההלוואה נאמן בשבועת היסת ונפטר והמכר
 קיים ישראל שנבה קרקע בחובו אם יש רשות לאותו הב"ח
 לפדותה אין לקרקע זו גבי האשה רק דין מטלטלין שהדי הגוף
 לא היה קנוי לבעל ואין לאשה כח למחות ביד בעלה שלא למוכר
 שאין שיעבוד כתובתה עליה אבל אם החזיק בה הבעל עד שאין
 הבעל חוב יכול לפדותה יש לה דין קרקע ושיעבוד כתובת האשה
 עליה כמו שאר קרקעות של הבעל .

טו מטלטלין שנתן לה הבעל משלו דינם שיה לנכסי צאן ברזל
 אינו רשאי למכרם לכתחלה חז"ל למטלטלין שקנה לה אפי'
 לא באו לידה ואפי' אין לו במה להתפרנס ואין חלוק בין בגדי
 שבת וי"ט לבגדי חול אבל כלי זהב ובדולח יכול למכרם אם הוצרך
 להתפרנס מהם ואם קרובים נתנו לה יכול הבעל למכור לפרנס
 את עצמו אפי' תכשיטים ובגדים דמסתמא ע"מ כן נתנו לה .

טז מכרו שניהם בנכסי מלוג בין שלקח משניהם ביחד שקבלו לו
 קניין בבת אחת בין שלקח מן האשה תחלה וחזר ולקח מן
 האיש בין שלקח מן האיש תחלה וחזר ולקח מן האשה כלומר שנתן
 לה אחר' דבר מועט כדי שתתמצה גם היא למקח שעשה עמו בעלה
 מכרם קיים ואינה יכולה לומר בנכסי מלוג נחת רוח עשיתי לבעלי
 כלומר שתאמר יגורתי שהיה לבעלה איבה עליה אם לא תמכור
 שהרי הם שלה ומטעם זה ג"ע אשה שמכרה או נתנה נכסי מלוג שלה
 לבעלה מכרה ומתנתה קיימים ואינה יכול לומר נחת רוח לבעלי
 עשיתי ודוקא בנכסי מלוג אבל בשאר נכסי בין שמכרו שניהם בבת
 אחת בין שלקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה יכולה לומר נ"ך
 עשיתי לבעלי שלא יהיה לו עלי איבה והמקח בטל ובשכאה לגבות
 כתובתה טורפת' ממנו אלא א"כ קנה מן האשה תחלה ואח"כ
 חזר וקנה מן האיש אז המקח קיים ואינה טורפתה ממנו שאינה
 יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח
 זה ולגבי בעלה לעולם יכולה לטעון כן כיצד האשה שמכרה
 או נתנה לבעלה מנכסי צאן ברזל בין קרקע בין מטלטלין
 או שדה שיחדר לה בכתובתה שכתב לה כתובה סתם ואחר כך
 יחדה לה או שדה שכתב לה בכתובתה בפירוש או שדה שהכניסה
 לו שום משלה לא קנה בעלה ואף על פי שקנו מיד האשה בראייה
 חוזרת בכל עת שתרצה שיכולה לומר שלא מכרה ולא נתנה אלא
 משום שלום ביתה שלא יהיה לה איבה מבעלה שיאמר ענין נחת
 במיתה ובגירושין והיו נכסים אלו כולו שלך ולכך אינה רוצה
 למכור לפיכך אין לבעל ראייה כלל בנכסי אשתו היו מנכסי מלוג
 אלא אם כן קבלה עליה אחריות בפירוש שאם יסרפיה ממנו
 שיחזור עליה דאמרינן כולי האי לא היתה עושה משום שלום ביתה
 אם לא היתה מקנה לו בקנין גמור ואשה שמחלה עיקר כתובתה
 דהיינו

דהיינו מנה ומאתים ותוספות לבעלה מחילתה מחילה לכ"ע ולא שייך לה איבה מבעלה אם לא תמחול שיאמר עיניך נתתה בנירושין שהרי כל הנשים יש להן כתובה מבעליהן ולמ' תיגרע ואדרבה היא תאמר הוא נתן עיני בנירושין שתהא קלה בעיני להוציאה כיון שמבקש ממנה שתמחול כתובתה ועיקר כתובתה נכתבה משום זה שלא תהא קלה בעיני להוציאה, ובנכסי צאן ברזל אם מועיל בהם מחילה שתמחול לבעלה כל זכות שיש לה על בעלה מחמ' נצ"ב שלה אם לא בזה יש מחלוקת בין הפוסקים יש אומרים דרוקא מוכרת או הנותנת הנצ"ב לבעלה שאינה אלא כמסלקת שיעבודה הראשון מאותן קרקעות שלא תמרוץ אותם מן הקרקעות אבל ישאר שיעבוד אחריותה הראשונים על הבעל אם יש לו נכסים אחרים כהא שייך איבה לומר עיניך נתת בנירושין ומיתה ולכך אינה רוצה למכור וליתן כרי לגבות מנכסים אלו אבל מוחלת עוקרת שיעבודה הראשון מעיקרו והיא כמו מוחלת עיקר כתובתה דלא שייך איבה דאדרבה כל זמן שכתובתה מרובה לא תהא קלה בעיני להוציאה ואדרבה היא תאמר לו עיניך נתת בנירושין ולכך אתה מבקש ממני שאמחול כך כדי שתהא קלה בעיניך לגרשני לפיכך אם תמחול הויא גם כן מחילתה מחילה כמו בעיקר כתובתה ויש 'הולקין' וס"ל דאפילו מחילה לא מהני בנכסי צאן ברזל דלא דמי לעיקר כתיבה דנכתבה עיקרה משום טעם זה שלא תהא קלה בעיני להוציאה ואין כן בנצ"ב שאף אם תמחול עיניך ישאר עליו שיעבוד עיקר כתובתה ולא תהא קלה בעיני להוציאה לפיכך יכולה גם כן למעון נחת רוח כו' בנכסי צאן ברזל.

כלום שאיך תמכור או תתן בגדיה ותכשיטיה לאחרים והרי יחייב הבעל ליקח לה אחרים ואפילו הבגדים ותכשיטים שהכניסה לו מכית אביה אם היא תמכרם או תתנם לאחרים הרי יצטרך הבעל לקנות לה אחרים לפיכך אין במעשיה כלום ומה שאמר לה הבעל שתעשה היא ברב מוד שתצד לא היתה הכוונ' אלא שתוכל לפעמים להשאלם לאחרים או שתוכל להפקידם ביד אחרים כדי שהוא לא יבריחם מכנה אבל להוציאם לגמרי פורשותיה או לתתם לא היתה כוונתו.

ב ראובן שהיה לאשתו קרקע של נכסי מלוג ומחה בחיי בעלה ואחר כך הוציא שמעון שטר היב שראובן חייב לו וביאותו שטר לא נתחייבה עמו אשתו ואחר כך בא לוי והוציא שטר חוב על ראובן שחייב לו ונתחייבה אשתו עמו לוי גובה דיבוי מאותן נכסי מלוג ולא שמעון ואפי' שטר חוב של לוי הוא מאוחר לשמעון שכיון שבשטר של שמעון לא נכתבה עמו אשתו אין בה ביד ראובן לשעבד נכסי מלוג שלה כבייה ואף על גב דראובן כתב לשמעון ושיעבד לו כל הנכסים שעתידי לקנות והרי היה עתיד לקנות גם נכסי אשתו ועכשו בשעת תביעה כבר מתה וירשה מכל מקום הואיל והוא בעצמו נשתעבד עם אשתו ללוי בחייה הרי הקרקע משועבדת ללוי מיד בחייה ואף על פי שמתה אחר כך וירשה בעלה לא פקע שיעבודו של לוי מקרקע זו שנשתלק ראובן ממנה קודם שנא לכל ירשה והרי לא חל השיעבוד של שמעון מעולם על קרק' זו דשיעבוד דאקנה אינה חל עד שיבאו הנכסים לידו.

צא אשה שהכניסה מלחה לבעלה ומחלה וכו' ה' סעיפים.

א אשה שהכניסה שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלה אותו לבעל חובה אינו מחול אף עלגב דק"ל שהמכור שטר חוב לחבירו ומחלו מחול וכבר אמרנו למעלה שהבעל בנכסי אשתו לוקח הוי אפילו הכי אינו מחול מפני שירו כירה והיא אינה יכולה לעשות שום דבר בלא רשות בעלה לפיכך אפילו מלוה על פה גם כן אינה יכולה למחול וגם אינה נאמנת לומר על שום חוב שלא שהוא פרוע כל זמן שהוא תחת בעלה.

ב זכיון דחשבינן הבעל בלוקח בנכסי אשתו מ' שאמר לאשה נכסי לך ואחר כך לפלו' וניסת הרי הבעל בלוקח ואין לאחר כך במקום בעל כלום דקיימא לן נכסי לך ואחר כך לפלוני ומכר הראשון אין לשני אלא מה ששייר ראשון וע"ל בלבוש ע"ש סימן דמ"ח סעיף א' כמה דברים אמורים באומר כן לפלוני אבל האומר כן לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומתה אחר כך קונה ולא הבעל דכיון שהוא אומר כן כשהיתה נשואה הרי סילק את הבעל בהריא לפיכך האומר לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומתה מן הדיון היה הבעל יכול להוציא מיד הלקוחות שהרי לגבי הלוקח הוא לוקח ראשון ואחר כך היה יכול להוציא מיד הבעל שהרי הנותן סילק הבעל לגבי אחר כך והלוקח מן הדיון היה יכול להוציא מיד האחר כך דקיימא לן דאין לשני אלא מה ששייר הראשון וכן היה הדבר חוזר חלילה ואין לדבר סוף לפיכך אמרו חכמים ז"ל שישארו הנכסים מתחלה ביד הלוקח שהם בידו בשעת מיתת האשה ואין נזקקין לעשות מעשה להוציא מיד הלקוחות ולתת לבעל זמן הבעל לאדרוך וזמן האחר כך להחזירם ללוקח דאפוכי מטרתא למה לי ואף על פי שהיה נפקותא בהוצאה במעשה שאפי' כשהיו מוציאין מן הלוקח ליד הבעל שמא היה האחר כך מוחלים לבעל ולא היה מבקש להוציא ממנו והיו נשארים ביד הבעל ולא היו אז הוזרים ליד הלוקח לא רצו חכמים ליכנס בדברי זה שהיה יכול לבא ליד ערמות ועירעורים ומחלוקת וכתב דרכיה דרבינו עובד נ"ל.

ג עוד יש נפקותא כמה שאמר שבעל יזה בלוקח ולא הניחוחו להיות כיוורש שאם גבו לאשה קרקע מבעל חובה ונישאת ומתה וירשה הבעל אם הוה חשבינן ליה כיוורש היה צריך להחזירו למי שהיתה מתחלה בעד המעות ששמה לאשתו דהא ק"ל שומא הריא לעולם כמו שנתבאר בלבוש ע"ש סימן ק"ג סעיף ט' וי' אבל עכשו שעשאוהו בלוקח אינה חוזרת דהוי כאלו מכרתו האשה לאחרים דק"ל שומא שנמכרה אינה חוזרת וכן אם גבו ממנה לבעל חוב ונישא' ומתה וירשה הבעל כיון דהוא בלוקח אין הבעל חוב צריך להחזירה לו ואם היה יורש היו צריכים להחזירה לו.

ד היה עליה מלוה על פה קודם שנישאת ונישאת אינה נגבית מן הבעל שיכול הבעל למעון שמא פרוע הוא וחמלוה הוא דאפסיד אנפשיה דלא איבעי ליה לאוויזי' בלא שטר לאיתתא דקיימא לאינסובי ואפילו האשה מודה שאינה פרוע לאו כל כמינה לחייב בעלה בהוראתה ואין הבעל חייב לשלם מיהו אם המעות שהלוו לה עדיין הם בעני חייב הבעל לשלם מהם דהוי כגזולין בידה ואם בא המלוה קום שנישאת ורוצה למחות נישואיה עד שתפרעוה שלא יפסיד שלו הדין עמו ואע"פ שיעדיין לא הגיע זמן הפרעון, אבל אם

ז בעל שמכר נכסיו ואחר כך כתבה אשתו ללוקח דין ודברים אין לי עמך והכניסה למעשה בעלה אע"פ שקנו ממנה הרי זו טורפת קרקע זה מזה הלוקח בכתובתה שלא כתבה לו אלא כרי שלא תהא קטטה בינה ובין בעלה ויכולה לומר גחת רוח עשיתי לבעלי ואפילו כתבה לו שלא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלה אינו כלום שגם על זה תאמר זה עשיתי גם כן משום נחת רוח לבעלי אבל אם קנו מיד האשה תחלה שלא יהא לה שום שיעבוד על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל אינה טורפת אותו שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא תחיל' במקרה בעצמה בלא דעת בעלה וכן אם מכר הבעל ואמר לאשתו לכתוב ללוקח דין ודברים אין לי עמך והיא לא רצתה ולא הסכימה למעשיו ואחר כך חזר הבעל ומכר לאיש אחר בין אותה שדה בין שדה אחרת ואחרי שמכר הבעל המכר השני הסכימה היא למעשיו וכתבה ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך וקני מידה שאין לה שיעבוד על שדה זו שוב אינה יכולה למחות ולא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום איבה שאם היתה מורא איבתו עליה לראשון היתה עושה אלא ודאי גמרה והקנת' לשני וכן אם קבלה עליה אחריות בפירושו שאם יבא בעל חוב של בעלה ויטר' מן הלוקח שהיא תשלם לו אפילו אם עשתה כן לראשון אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דמשום נחת רוח בעלה לא היתה עושה כל כך כדכתיבנא לעיל סעיף י"ז, יש אומרים שאם האשה בעצמה קבלה המעות גם כן גמרה והקנתה ולא תוכל לומר שוב נחת רוח עשיתי לבעלי ראובן וזו גמרה ומקנה, אשה שהורית לבעל חוב זה שלותה המעות עם בעלה צריכה לשלם ואינה יכולה לומר בזה נחת רוח עשיתי לבעלי שכיון שהורית לבעל חוב בעצמו שהיא חייבת לו והרי היא וכל נכסיה משועבדים לו מעתה ומה לו ולמענת' שהיא אומרת נחת רוח עשיתי לבעלי והוא על דבריה סמך ועל פיה הלוח על ולא שייך טענת נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהוא רוצה למכור והיא שותקת ואינה מעכבת דלא סמך המלוה או הלוקח אלא אדריבורו של בעל אשתיקותה שאז יכולה לומר כשתיקותי עשיתי נחת רוח לבעלי ולא הייתי מחוייבת למחות בידך את הוא דאפסדת אנפשיך וסמכת על שתיקתי אבל כשהיא משעבדת עצמה בהוראת המלוה על דבריה סמך וחייבת לשלם.

יח בעל שאכר נכסי צאן ברזל של אשתו או נגנבו ממנו ומחלה אותם האשה לבעלה וקנו ממנה בעדים אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דלא שייך לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהיא נותנת לו או מוכרת לו דבר שהיא בעין שאז יכולה לומר נחת רוח עשיתי כדי שלא יאמר עיניך נתת בנירושין ותרצה לגבותו ממני ושייך איבה אבל בדבר שאינ בעין לא שייך לומר כן, אשה שסלקה איבה מנכסי בעלה אף על פי שמנכסים שיש לו עכשו אינ' מסולתת ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מסולקת היא מן הנכסי שיקנה הוא אחר כך ואם קנה אחר כך נכסים וחזר ומכר אינה טורפת מהן דלא שייך בהן גם כן לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא יהיה לו עלי איבה שהרי אין הבעל יכול לומר כהו בשעה שסלקה עצמה מנכסיו עיניך נתת במיתה או בנירושין ותרצה לגבות כתובתך מהן שהרי אינם ברשותי שתגבה בהו.

יט בעל שאמר לאשתו שתעשה בבגדיה ותכשיטיה מה שתצדע ועמדה היא ומכרה או נתנתן לאחר כמתנה אין במעשיה

אם היה עליה מלוה בשטר גובה מנכסים שהבניסה לבעלה .
 היתה משורכת לאחר ושלח לה סבלונות והלכה . היא ונישאת
 לאחר והלה תובע סבלונותיו דינה כמלוה בשטר דליכא למיטר
 איהו דאפסיד אנפשיה ששלח בלא עדים שדרך לשלוח הסבלונות
 בפומבי וידוע לכל כמו הלואה בשטר לפיכך גובה המשלח הסבלונות
 מנכסי מלוג שהבניס' לשני : וכן הדין באשה שהיתה חייבת מס
 לקהל ר"י בדין משלח סבלונות דכלאילו קלא אית להו ואין דרך
 לעשות בהן שטר לכן הוה כמלוה בשטר אבל נזיקין ומקח וכיוצא
 בהן שאין להם קול אין הבעל חייב לשלם אפי' מנכסי' שהבניסה
 לו . קהל שעשו תקנות ביניהם בקנסות ועברה האשה על התקנה
 בעלה חייב לשלם שהדי' יש בידו למדות ולא מיחה . אלמנה
 ששידכה את בתה לאיש ונתחייבה בנדוניה והיא עדיין לא נשבעה
 על כתובתה ואחר כך נשבעה ונשאת היא עצמה לאיש אחר
 והבניסה לו כל אשר לה אותו המשוך לבתה מוציא כל מה
 שנתחייבת לו בנדוניה מבעלה מנכסים שרכניסה לו דהוי כמלוה
 בשטר ואע"פ שבשעת שעשתה השידוכין לבתה עדיין לא נשבעה
 על כתובתה ולא היו הנכסים עדיין שלה ולא נשתעבדו למשוך
 בתה שהדי' לא כתב לו דאקנה מכל מקום מאחר דלכסוף נשבעה
 והגובה כתובתה אינלא מילתא למפרע שאלו הנכסים שלה היו
 מתחלה אלא שלא נתנו לה מחמת שהיתה חשודה בעיני יורשי
 בעלה דילמא צורי אתפסה או גבה מנכסיו וכה"ג ועכשיו נודע
 שלא עשתה וממילא היו הנכסים שלה ממינת בעלה . י"א הא
 דמלוה בשטר גובה מן הבעל מנכסים שהבניסה לו היינו דוקא
 שהבניסה לו קרקע או מטלטלין וכתבה לבעל חובה המטלטלין
 אנב קרקע אבל אם לא כתבה לבעל חובה אנב ולא הבניסה
 לבעלה רק מטלטלין אפי' מלוה בשטר אינו גובה מבעלה דאין ב"ח
 גובה מטלטלין המשועבדים וכן הלכה מ"מ אם הבניסה לבעלה
 דבר שאינה שלה כגון שלקחה משל בעלה הראשון יותר מכתובת'
 פשיטא שהבעל השני חייב להחזיר שוה גזילה הוא בידה ולא קנאה
 בעקה . וע"ל בלבוש ע"ש סוף סי' צ"ו .

ה הוסיף להתנות עמה שלא יאכל גם פירי פירות נכסיה
 שאמ' בנכסיה ובפירותיהן ופירי פירותיהן אינו אוכל לא
 פירותיה ולא פירי פירות אבל אוכל פירי פירות כיצד לוקחין
 הפירות הראשונים וקונים בהם קרקע ואחר כך לוקחים גם פירות
 של קרקע זו וקונים בהם עוד קרקע שנייה והוא אוכל פירות של
 הקרקע השנייה שהן פירי פירו' וכן ילך הדבר תמיד עד שתנה
 עמה שלא יהיה לו לא פירות ולא פירי פירות עד לעולם ואז לא
 יהיו לו שום צד פירות בחייה .

ו כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירי פירותיהן ולא הזכיר
 הפירות יש אומרים שאוכל הפירות ולא פירי פירות שלא סילק
 עצמו אלא מהם ויש אומרים דכלשונו זה סילק עצמו גם מן הפירות
 ואינו אוכל גם הפירות אבל עדיין אם מתה ירשנה .

ז ואם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירותיהן ובפירי
 פירותיהן עד עולם כחייך ובמתך אינו אוכל לא פירות ולא
 פירי פירות עד עולם וגם אם מתה אינו יורשה ואם לא הזכיר פירות
 אלא דין ודברים אין לי בנכסיה בחיך ובמתך הרי לא סילק עצמו
 מן הפירות אלא מגוף הקרקע לפיכך אוכל פירות כל ימי חייה אבל
 אם מכרה או נתנה קיים ואם מתה אינו יורשה שהדי' סילק עצמו
 מגוף הקרקע לגמרי ולא מן הפירות כל זמן שלא מכרה וכן אם התנה
 עמה אם תמות בלא בנים שיחזרו נכסיה לבית אביה הבל קיים
 לפי תנאו וכן אם התנה עמה שיירש מקצת נכסיה ומקצת לא יירש
 קיים דקיימא לן כל תנאי שבטמון קיים בכל מקום אפילו במתנה על
 מה שכתוב בתורה , כמה דברים אמורים שהתנה עמה אחר ש
 שנתארסה ובעודה ארוסה וקודם שתנשא או בכתובתה
 בשעת כניסתה דעל מנת כן נשאה אבל אם התנה עמה קודם
 שנתארסה שעדיין אין לו שייכות בה לא אמר כלום וכן אחר
 שנשאה שבכר וזה בירושלמי תנאו כשל דהוי כמתנה על מה
 שכתוב בתורה כאומר לא אירש מאבא שלא אמר כלום אפילו קנו
 מידו ואף על פי שלדברי קצת ירושת הבעל מדברי סופרים עשו
 חיזוק לדבריהם כשל תורה והא דאמרינן דלא מהני תנאו לאחר
 שנשאת היינו שאמר כלשונו זה שלא ירשנה דמבטל הירושה וזה אין
 בידו אבל אם כותב ומשעבד עצמו שכל מה שיירש ממנה יחזור
 ליורשה צריך לקיים תנאו דבזה לא כשל הירושה אלא חייב
 עצמו בחזרה .

ח ואם התנה עמה אחר גישואיה שלא יהיה לו דין ודברים
 בנכסיה ולא בפירי פירותיהן עד עולם בחייה ובמתה הרי
 זה סילק עצמו מן הפירות ואינו אוכל מן הפירות כלל כל ימי חייה
 אבל אם מתה ירשנה כיון שהיה התנאי אחר הגישואין כמו שאמרנו
 לעיל המסלק עצמו מנכסי אשתו ואח' כך גירשה וחזר ונשאה סתם
 מסתמא על תנאי הראשון הוא מחזירה והסילוק במקומו עומד .

צג דיני מזונות האלמנה וכו' ל"פ סעיפים .

א אף על פי שכתובה היא על הבעל כחובב מסתמא אין זמנה
 לגבות כל זמן שהיא תחתיו אלא לאחר מיתת הבעל או אחר
 שגירשה וה"ה כל מה שקבל בנדונייתא וע"ל סימן ס"ז סעיף י"א
 ודוקא הכתובה ונדוניה ושאר נכסיה אינה נגזרת בעודה תחתיו
 אבל אם כתב לה הבעל מתנות הם נגזרים ועודה תחתיו מיהו אם
 דרך המקום לכתוב כן לכבוד בעלמא ושלא לגבותן מהימם חלכין
 אחר המנהג ולא יוכל האב להתנות על בתו בשום דבר אחר שנשאת
 אבל בשעה שהוא משיאה יוכל להתנות על מתנותיה לשנות הסנהג
 כפי רצונו קודם שכנסה וע"ל בלבוש עיר שושן סי' צ"ז סעיף צ"ד .

ב אם נתגרשה האשה גירושינ גמרינ אין לה עוד עסק עם
 בעלה אלא נוטלת כתובתה והולכת ואם זרקלה גם ברשות
 הרבים ספק קרוב לו ספק קרוב לה אף על פי שכבר פרע לה כתובת'
 חייב במזונותיה עד שגירשה גירושי וראי' הדאיל הוא מעכבת
 מלנשא בשבילו ודוקא הוא בחייו אבל אם מת אין הורשין חייבים
 לזונה מנכסיו אפילו לא נתפרעה עדיין כתובתה שאין מציאין מל'
 הורש מספק .

צב האיש שסילק עצמו מפירות נכסי אשתו ומירושתה וכו' ה' סעיפים .

א אע"פ שהבעל אוכל פירות נכסי אשתו אם התנה עמה קודם
 שכנסה לחופה שלא יאכלם מהני תנאו כיצד הותב או אפי'
 האומר באמירה בעלמא לאשה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי
 בנכסיה מהני לה התנאי לזה שאם מכרה או נתנה נכסיה לאחר
 קיים ואין לו במעות המקח כלום דלא נשאת לו אלא ע"מ כן
 לפיכך אפי' אמירה בעלמא מהני לה בלא שום קניין שאינו צריך
 להקנות לה שום דבר שהדי' אין לו כלום על נכסיה כל זמן שלא
 כנסה אלא ארובה היא אתנאי דהיא אמירה נשאת לו ולא הקנתה
 לו נכסיה בכניסתה מיהו לשון דין ודברים אין לי בנכסיה אין
 משמעו אלא בנכסיה דהיינו בגוף הקרקע שהיא שלך לא יהיה לי
 דין ודברים בחיך רק תוכל למכרם או ליתנם למי שתצוה אבל כל
 זמן שלא תמכרם אינני מסלק כחי ממה שיש לי וזות בהם דהיינו
 מן הפירות ומן הירושה אנני מסתלק לפיכך כל זמן שלא מכרה
 או נתנה הוא אוכל הפירות ואם מתה הוא יורשה דמזה לא נסתלק
 בר"א בכותב לא אומר לה בעודה ארוסה שלא באו הנכסים עדיין
 לרשותו אבל אם כתב לה כן אחר הגישואין לא מהני בלא קניין
 שהדי' כבר קנה נכסיה לרשותו כעת הגישואין ואם הוא רוצה
 להסתלק מהם צריך להקנות לה בקניין כדרך מתנה ואי יהיו הנכסי'
 שלה לכדה ומכרה ומתנת' קיימים וקדם שכנסה שאמרנו נמי היינו
 דוקא שסילק עצמו אחר אירוסין דהואיל רשיך הוא קצת בנכסים
 מהני סילוק אבל קודם לכן שאין לו שייכות כלל בנכסים גם סילוקו
 לאו כלום הוא דממאי מסתלק .

ב כמה דברים אמורים בכותב או אומר לה בעודה ארוסה וגם
 הנכסי' היו בידה בעודה ארוסה אבל אם כתב או אומר לה כן
 בעודה ארוסה על נכסים שיפלו לה אחר שתינשא יש מי שאמר
 שאינו מועיל דמיד שיפלו לה אחר הגישואין היא זוכה בהן מיד .
 ויש מי שאומר דמועיל שהסילוק מבטל הוכייה שלא יגבה בהן כלל
 יש מי שאומר המסלק עצמו מנכסי אשתו סתם אין הנכסים
 הכתובים לה בכתובתה בכלל הסילוק .

ג הא דאמרינן בסעיף א' שהכתובת בעודה ארוסה או אומר דין
 ודברים' כו' שכל זמן שלא מכרה או נתנה הבעל אוכל הפירות
 ויורשה ה"מ כשלא קנו מידו אבל אם קנו מידו י"א דהקניין לטפוי
 אתא ונסתלק אפי' מגוף הקרקע ואין לו בנכסיה לא נזף ולא פירות
 לעולם אפי' יורשה אין לו בה ואפי' ערער על קניי' ואמר לא היה
 בדעתי שלא יהיה לי פירות וירושה בשביל הקנין אלא דעתי היה
 לענין זה שאם תמכור ותתן שיהא קיים אין שומעין לו אלא כיון
 שהק' לה בקבל קניין גם מגוף הקרקע נסתלק ויש חולקין ואמרי'

משודכת לאחר אין שם בעלה הראשון נקרא עליה שאינה נקראת אלא משודכת של פלוני.

ה מכה כתובתה כולה או משכנה או שעשתה כתובתה אפסוקי לאחר בין שעשתה דברים אלו בפני ב"ד מומחה כן בפני שלשה נאמני' בין שעשתה בחיי בעלה בין בעלה בן שעשתה לאחר מיתת בעלה אין לה מזונות מהדורשים.

פ מחלה כתובתה לבעלה הפסידה מזונות לאחר מותו אבל בחייו יש לה מזונות כל ימי חייו שהרי מעשה ידיה שלו ומזונות בחייו תקנו לה תחת מעשה ידיה ויש מי שאומר שאף בחייו הפסידה מזונות וכן אם מחלה כתובתה לירשים אברה גם מזונותיה אפי' למאן דאמר מחלה לבעלה לא הפסידה מזונות דלא דמי לימחלת כתובתה לבעלה דהתם סומכת היא עליו שלא ימנע לה מזונותיה ולא מחלה להו אבל מוחלת ליתומים כיון שאין לה עליהם כתובתה הא איסתלקא מביתיהו לגמרי ויזין לה עליהם מזונות.

ו במה דברים אמורים כשמכרה או משכנה או מחלת כל הכתובה עיקר ותוספת אבל אם שויה מקצת אפי' לא שויה אלא התוספות ומכרה או מחלה כל העיקר או מכרה אפי' גם מקצת התוספות ושויה מקצת התוספות נזונת בשביל אותו דמי צת מיהו אם ירצו הירשים יפרעו לה מה ששויה בע"כ ויפטר מזונותיה דאל"כ כל אשה תגכה כתובתה עד תשלום דינר ותתפרנס כל ימיה בשביל אותו הדינר החסר, וכל המיכרת או מוחלת כתובתה סתם מכרה או מחלה כולה התוספות עם העיקר דהכל בכלל שם כתובה סתם ואין לה מזונות.

ז לא תקנו חכמים זכרונם לברכה מזונות לאלמנה מן היתומין אלא כרי שתהא נפרעת עיקר כתובתה ותוספת כל זמן שלא נפרעת עיקר כתובתה דהיינו מנה או מאתים וגם תוספות כתובתה או אפי' מקצת של העיקר או התוספת יש לה מזונות לפיכך אם תבעה נדונייתא ונפרעה ממנה ושויה עיקר הכתובה או התוספות או מקצת של א' מן לא הפסידה המזונות.

ח אבל אם תבעה עיקר או תוספות בלבד ולא תבע' נדונייתא אפי' נדונייתא מאה מנה הפסידה מזונות לפיכך אם תבעה כתובתה סתם הפסידה ג"כ מזונות דסתם כתובה אין משמעותא אלא עיקר ותוספת.

ט יש מי שאומר שאם אין בפירות נכסי המת כגון בשכירות בתי ובפירות קרקעו כרי שתתפרנס מן הירוה אלא שצריכין למכור מן הנכסים כרי לפרנסה או אינה נזונית אלא כרי כתובתה דלא תקנו לה חכמים ז"ל מזונות ושתהא מכליא קרנא אא"כ יש בפירות ובשכירות הבתים כרי שליוזן נזונית לעולם דאז לא מכליא קרנא לעולם לפיכך אוכלת הירוה וישאר הקרן לכתובתה לעולם ויש מי שחולק עליו וס"ל רלעולם נזונית והולכת עד שישארו בנכסים כרי כתובתה ואז נוטלתן כולן בכתובתה.

יך אלמנה ענייה ששהתה שתי שנים ולא תבעה מזונות או ששויה ששהתה שלשה שנים ולא תבעה מזונות אמרינן הואיל ושתקה כל כך ולא תבעה ודאי מחלה על המזונות שעברו עד עכשיו שהיא תובעת ונותנין לה מכאן ואילך אלא אם היתה פחות מזה אפי' כ"ל לא ויתרה דלא מחלה אלא בתוך כושה לא תבעה ונותנין לה כ"ל מזונותיה אפי' למפרע וכן אפי' אם שהתה הרבה והיה כידה משכח בתוך איתן השנים או שלותה לא ויתרה.

יג מן אלמנה שתבעה מזונות מהירשים והיא עדיין תוך השנים או השלשה שנים והיא תובעת מזונות למפרע והירשים אמרים נתננו לה והיא טוענת שלא קבלה כל זמן שלא נישאת כל נכסי בעלה הן בחזקתה להתפרנס מהם לפיכך על היתומים להביא ראיה ואם אין להם ראיה נשבעת האלמנה היסת ונוטלת מזונותיה מן הנכסים בכל מקום שהן מפני שהן בחזקתה ואם נישאת כבר יצאו הנכסים מחזקתה ועליה להביא ראיה או ישבע הירש היסת שנתן לה ונפטר כדון כל כופר בכל.

יד מן מי שייחד קרקע לאשתו בשעת מיתת שותהא נזונית ממנה בימי מיגר אלמנותה אם אמר תהא קרקע זו לה למזונות הרי ריבה לה מזונות דלמזונות בלמ"ד משמע אם לא יתנו לך הירש' מזונות מרווחים אלא מצומצמים מלי קרקע זו להעדרה לפיכך אם היה שכר של קרקע זו פחות ממזונותיה הראויים לה נוטלת שאר מזונותיה משאר הנכסים ואם היה יותר מהראוי לה נוטלת הכל שהרי ריבה לה אבל אם אמר תהא קרקע זו לה במזונותיה בבית משמע שלא יהא לה אלא שכר קרקע זו במזונותיה ולא יותר לפיכך אין לה אלא פירות אותה קרקע בלבד והוא שהיתה היא שם בשעת צואה ושמתה ושתקה מסתמא הואיל ושתקה קבלה עלה ומחלת השאר אבל היתה שם או שהיתה שם ומיחתה אם אותו הקרקע שייחד לה אינו מספיק למזונותיה לאו כל כמינה של בעל לגרוע מזונותיה בעל כרחיה.

יז האשה ינהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואינה מבקשת אלא מזונות פשיטא דנזונות מ"ל שאם היתה משקרה והוא עורגו חי יש לה מזונות מנכסיו ואם הוא מת הרי היא כשאר אלמנה אלא אפי' אם היא רצויה בכתובה.

יח גתאלמנה האשה חייבים הירשים לזונה כל ימי משך אלמנותיה אפילו בלא שכנועה שכן הוא תנאי כתובה שתיקנו לה חכמים דכל ימי מיגר אלמנותה תהא יתבה בכיתו ומיחזא מנכסיו ואפי' אי לא גבתב בכתובה ואפי' אם צוה בשעת מיתה אל תזון אלמנותי מנכסי אין שומעין לו דלאו כל כמינה להפקיע חוב שנשתעברו נכסיו ואין הירשים יכולים לפרוע לה כתובתה בעל כרחיה כרי לסלקה מהמזונות אלא היא נזונית על כרחם כל זמן שלא תבע כתובתה אלא אם כן התנו כן בפירוש בשעת נישואין שלא תזון אלמנותו מנכסיו או שהיה מנהג המקום כן וברין זה איכא פלוגתא בגמרא אלא שפסקו הפוסקים כמו שכתבתי לפיכך יש רשות לכל בית דין לתקן במקום שיבולין הירשין לסלק האלמנה בכל פת שירצו.

יט ובהאלמנה הנזונית מנכסי בעלה אין חלוק כיו אם הנכסים מרובים למעטים אף על גב דגבי בת הנזונית יש חלוק בין מרובים למעטים כמו שנתבאר לפנינו בע"ה הכא אין חלוק בכל ענין אם יש אלמנה וב' או אלמנה ובת תזון היא עם הבן או עם הבת עד שיאכלו הנכסים שלא ירצו חכמים לתקן דין נכסים מועטים אצל האלמנה ולומר שתיטול האלמנה הכל והבנים או הבנות ישאלו על הפתחים כמו שתיקנו גבי בנים ובנות ונכסים מועטים דתקנו התם שהבנות ישלו כל הנכסים והבנים ישאלו על הפתחים דלא דמי דהתם הבנות גם הם יוצאי ירכיבו וראוי לירש אם אין בנים לפיכך גם אצל הבנים בנכסים מועטים תיקנו להם שישלו הכל והבנים ישאלו על הפתחים אבל האלמנה אינה ראויה לירש לפיכך גם אצל הבנים או הבנות שהם יורשים דאורייתא אפילו בנכסים מועטים לא ירצו לעקור דין ירושה דאורייתא מן הבנים או הבנות אצל האלמנה אלא אמרו יהיו שניהם נזונין יחד האלמנה והבן או האלמנה והבת עד שיאכלו הנכסים ואפילו אם תנישא הבת והכניסה הנכסים לבעל גם האלמנה תזון מהם אפי' אחר מיתת הבת אף על גב דבעל נכנס אשתו לוקח הוא ואין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים הכא שויה רבנן כיוורש משום פסידא דאלמנה אבל אם יש אלמנה ובן וגם בת והנכסים מועטים שאין בהן אפילו כרי שיוזנו הבת והבן לברך עד שתכבד הבת אז ירשו שניהם הבן והבת ותזון האלמנה לברכה עד שתגכה בכתובה והבן והבת ישאלו על הפתחים והואיל ואפילו לא היתה האלמנה היתה נדחית ירושה דאורייתא מן הבנים לגבי הבת בנכסים מועטים עכשיו שיש כאן גם אלמ' שאוכלת מתקנת חכמים והואיל ושתיהן אינן אוכלת אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה אליהו רבנן תקנת האלמנה ליתור מתקנת הבן ותזון האלמנה לברכה עד שתגכה בכתובה והבן והבת ישאלו על הפתחים ובמקום שהאלמנה דוחה את הירשים אם יש כאן נכסים מרובין מוציאין לאלמנ' מזון עד שאומדין בית דין שראויה לחיות אם זקנה ואם ילדה ונותנין יוד שליש והוא מפרנסה אחד לשלשים יום והמותר יתן לבנים ולבנות כפי דינם נ"ל.

כ אלמנה מיד שכתבעה כתובתה בבית דין לא תקנו לה עוד מזונות אפילו לא פרעה עדיין אבל אם תבעה שלא בבית דין לא הפסידה מזונותיה ואפילו אם תבעה בבית דין לא הפסידה אלא אם כן תבעה מעצמה אבל אם תבעה מדוחק שלא נתנו לה מזונ' או שרמזה ואמרו לה פלוני רוצה לישא אותך ימחמת זה תבעה בכתובה או כיוצא בזה לא הפסידה בזה מזונותיה אלמנה שבאה לבית דין לישבע על בתיבה ונשבעה בפני בית דין לא הפסידה בזה מזונותיה דשבועה לא הוי תבעה אלא שרצה להוציא עצמה מן החשר שלא יאמרו צרי אתפס' או מחלה או נפרעה או כי האי גוונא.

כא שכיב מרע שצוה שתהא אלמנותו נזונית מנכסיו כל מיגר אלמנותה יתר על כתובתה יש מי שאומר שאין אלמנותו מפרדת מזונותיה כתביעת כתובתה בבית דין ולא בשאר דרכים המפסידים מזונותיה דהתם אינה אוכלת אלא מתקנת חכמים כתנאי כתובה והנכסים זכרונם לברכה לא תקנו לה אלא דעת כן אבל בעל גותן לה מתנה סתם ומכה מתנתה היא אוכלת ולמה תפסין מזונות אלו מהמת תביעת בכתובה או מחמת שאר הדברים המפסידים אותה ומטעם זה גם כן אין מעשה ידיה ליתומים שלא תקנו חכמים ז"ל מעשה ידיה ליתומים אלא כנגד מזונותיה ומשום שלא יהיו להם איבה עליה והכא מה ליתומים עליה אביהם נתן לה מתנה יותר על כתובתה.

כב תבעה לישא אפילו נתפייסה לא הפסידה מזונותיה וכן אם כחלה או פירקה או זינתה לא הפסידה מזונותיה דאף ע"פ שעשתה כל אלו שם אלמנת פלוני עליה ובכלל תנאי כתיב' דימי מיגר ארמולתה היא אבל אם נתארסה הפסידה מזונותיה שהרי תנאי כתיבה אינו אלא משך ימי אלמנותה וכיון שנתארסה לאי אלמנה היא אלא אשת איש היא ויש אמרים מיד שנכתב לה שטר שידוכין עם אהר' אין לה מזונות שהרי מיד הפקיעה מעליה שם כבוד בעלה הראשון יימי מיגר ארמולתה משמע כל זמן שיש עליה הראשון נקרא עליה שאמרים זו אלמנתו של פלוני אבל

כתובתה נוספה שהרי נאמנת האשה לומר מת בעלי ותינשא כמו שנתבאר לעיל סימן י"ז סעיף מ"ג. וכשם שנאמנת לינשא כך נאמנת ליטול כתובתה דמספר כתובה נלמד דכתוב כה לכשתנשאי לאחר חטלי מה שכתוב לכי אבל אם אמרה גרשני בעלי אינה גיונית אלא עד כדי כתובתה שכיון שאינה נאמנת לומר גרשני כדי שתנשא הכי נמי אינה נאמנת לומר גרשני כדי ליטול כתובת' מ"מ כיון שהיא עצמה אומרת שגרשה נאמנת על עצמה שתפסיד מזונות' מבטי בעלה שגרשה אבל כדי כתובת' ניונית ממה נפשך שאם לא גרשה הרי חייב במזונות' ואם גרשה תחשוב לה לפרעון כתיבתה.

יד יש אומרים דאלמנה שאין שטר כתובתה יוצא מתחת ידה אין לה מזונות שמה מחלה כתובתה או מכרה או משכנה אותה.

יז ואם שטר כתובתה יוצא מתחת ידה ניונית אף על פי שעדיין לא נשבעה ויש חולקין ואומרים דאפילו בלא כתובה ובלא שבעה ניונית מתנאי בית דין וכן עיקר.

כ לא תקנו חכמים זכרונה לברכה שתהא אשה ניונית מבטי בעלה אלא מבטי חרי ולא ממקועברים מפני תיקון העולם שאם היתה יכולה לפרוף ממשועברים אין לך אדם שהיה לוקח קרקע מחבירו שמוזנות אין להם קול כל כך במה חייב בהן הבעל שיוודו בהן הלקוחות והיו כמו מלוה על פה לפיכך אין אלמנה ניונית אלא מקרקעות שהם בני חורין ולא מהמשועברים. ולא מבעיא אם מכר או נתן הבעל בחייו שאין מוציאין אותן למזון האשה והבנות אלא אפילו מכרו או נתנו היורשים לאחר פטית אביהם אין מוציאין למזון האשה והבנות ודוקא שנתן האב מתנת כריא אבל נתן מתנת ש"ס ניונית ממה דהא מתנת ש"ס אינה חלה אלא לאחר מיתה כשעה שמתחלת הירושה ליורשים ולא עדיפא כח המתנה מכת הירושה ומן היורשים כבר אמרנו שתקנו לה מזונות הוא הדין ממקבל המתנת' ש"ס ואם הקדיש נכסיו ואין כאן נכסים בני חורין אחרים הוי כמתנת כריא ואינה ניונית מהם ומדינא דנמרא אינה ניונית ממשלמין אפילו בני חורין דקיימא לן משלמין אינם משועברים לבעל חוב בלבוש לכתיבה עצמה אינן משועברים מן התורה כמו שנתבאר בלבוש בעל שישן אלא אם כן היתה תופשת משלמין אפילו לאחר מיתה הבעל לא חוה מפקינן מינה אבל עפשו שתקנו הגאונים שתגבה הכותב' מן המשלמין ותנאי כתובה הם ככתובתה ניונית האלמנה עכשיו מן המשלמין אפילו לא תפשה מידאם נתן הבעל משלמין לאחרים אפילו במתנת ש"ס יש אומרים שקנו המקבלים ואינה ניונית מהם.

כא ואף על גב שתקנו הגאונים שתיוון מן המשלמין לא אליף שיעבורא שעל המשלמין כמו שיעבור שעל המקרקעי כיון דמדינא דנמרא אינן משועברים כיצד הניח המשלמין ולא תפשה האלמנה אותם נופלים אותם היורשים והם מעלין לה מזונות ואינה יכולה לעכב עליהם ולומר יהיו המשלמין מונחין בב"ד לצאונן מהם שמה יאכרו ולא יהיו לי מזונות ואפילו לא התנה בפירוש שתיוון מהמשלמין אינה מעכבת אבל אם היתה קרקע יכולה היא לעכב עליהם שלא ימכרוהו ואם מכר אינה מוציאה אותן מיד הלקוחות והיא ניונית מרמי הקרקע עבדים. ויש מי שחולק ואומר שאינה ניונית מאותם דמים דכיון שנמכרו שוב פקעה שיעבודה מעליהם. ואם הקנה לה בקניין בפירוש על המזונות מוציאה אפי' למזונות מבכסים משועברים והוא שפירש בהדיא למזונות' שאחר מיתה אבל כסות אפי' שכתב לה מזונות בכתובת' וקנו מידו אינה מוציאה משועברים דלא נתכין זה אלא על מזונות' דמחיים.

כב ובין שאין האשה ניונית מבכסים משועברים כמו שכתבנו בסעיף ב' לפיכך אם הניח נשים רבות אפילו נשוא זו אחר זו כולן נוניות כשורה ואין דין קדימה לאחת על חבירתה שהרי אם היתה רוצה הבעל היה יכול למכור נכסיו והיה מפקיע שיעבוד המזונות אפילו מן הראשונה לפיכך הוי לגבייהו כל נכסיו כמשלמין שאין בהן קדימה ועוד שהרי אין חיוב המזונות אלא לאחר מותה ובשעה שמת הגיע שעת החיוב לכולן כבת אחת והיה ליה כלה ואחר ולזה ואחר כך קנה שחל שיעבור כולם כבת אחת וכולם שוין בו הכי נמי דבא.

כג אלמג' שתפשה משלמין כדי שתיוון מהם כן שתפשה מחיים כן שתפשה אחר פטית אפילו תפשה הדיבה כדי כבר זכח אין מוציאין מידה ומעמא משהם דלא ירעינן כמה תחיה וכמה הצטרף למזונות כי שמה יאכר מהם או שמה יחדלה והצטרף לרפואה שאין לה קצבה שהיא בכלל מזונות לפיכך אין מוציאין מידה אלא כותבין עליה ביד מת שתפשה ופוסקין לה מזונות ומחשבינן עליה כמה היא צריכה ללבוש או לענה והיא ניונית ממה שכירה עד שתמות או עד שיאנף העת שלא יהיה לה מזונות ויקחו היורשים את הנשים ויטוהו צריך שתהיה חיה גמורה

דהיינו שתפשה מדרכי הקניות עד שהם כרישונה לגמרי אבל לא תפשה רק מפתחות החדרים לא מיקרי תפשה דחדרים גרשות היורשים קיימו והכל ברשותם והם זנין אותה לפי צרכה וגם תפשה דמדי דוקא שתפשה הוא בעצמה אבל ע"י שליח לא מצי תפשה דהל' בתנאש לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קמי ועיין לקמן בלבוש ע"ש סימן ק"ח.

כד ואם תפשה כבת אחת יותר מדאיי להגבותה כבית דין והיינו כדי מזון שלשים יום ואחר שכלה מה שתפשה תבא לתבוע עוד מזונות לא יהיבין לה מדי עד שתשבע שלא נשאר בידיה ממה שתפשה ושלא נתנה לה בזבזה כלום.

כה הקילו חכמים כאלמנה שבאת לבית דין לתבוע מזונות שצרכה למכור מנכסי בעלה למזונות ואינה צריכה הכרח ולא בית דין מוסיפין ומעמא משהם שהיתה צריכה מורה וזמן רב לעשות כל אלה. ובין כך ובין כך תמות היא ברעב לכך הקילו לה חכמים מכל מקום צריכה שלשה אנשים נאמנים הבקאים בשומא אפי' הם הדיוטות ואין בהם אלא אפי' חד דגמיר שה דבר נקל הוא למצוא והם ימכרו בלא הכרה ואם מכרה בענה לבין עצמה שזה בשורה ולא טעתה כלום י"א שמכרה קיים ויש חולקין. כן ולא הצריכו בית דין של הדיוטות אלא כשרוצה למכור הנכסים אבל למשכנן אפי' כינוג לבין עצמה דיו שדרי יכולין היורשין לפרותן.

כו ואם לקחה הקרקע לעצמה בסכום ידוע ואפי' היא שנה כשורה ולא טעתה כלום אינו כלום אפי' הכריזה דאמרין לה מאן שם לך כלומר מי התוידך בנכסים שהדי אין אדם יכול לזכות במקח אלא מיד המקנה לו לפיכך אם נתייקר אח"כ צריכה להחזיר ליורשים או אפי' לא נתייקר אם ירצו יבטלו המקח.

כז ואם היו שם בית דין הדיוטות יש אומרים שמקחה קיים שהם הקנוה לה ויש אומרים כיון שהדיוטות הם ואינם ראויים לדין והקניאם אינם כלום עד שיהיו שם ב"ד מומחים שיקנוה לה.

כח אלמנה שצרכה למזונות האחריות על התומים שאם טרפחה מן הלקוחות חודים הלקוחות על התומים שהרי עליהם היה החיוב ואפי' כן בשבאה אחר כך לגביה כתובתה אינה יכולה לפרוף מן הלקוחות שמכרה להם לצורך מאונתה דאמרי לה נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עליוך אחריות דנפשא מי לא קבילת עליוך. ל ונשמוכרים למזונות אין מוכרין קרקע אלא כדי שיתכל ליוון מהם ולא יותר אבל אין נתנין כל המעות לידה מיד דש"א תינשא או מתכבצת בכתה ולא יהיו לה עוד מזונות אלא ישאר המעות ביד הלווקח או ביד שליש והוא נותן לה כבת אחת מת שצריכה לשלשים יום וכן מל' יום לל' יום ואם כלו המעות חודים ומכרים עוד לששה חדשים וכן מוכרת והולכת לעולם עד שישאיר מהנכסים כדי כתובתה וזו גובה כמותה מהשאר והולכת לה יש אומרים הא דמוכרת לששה חדשי' בבת אחת היינו דוקא בשמוכר' קרקע מפני שאין קונים מצויין לקנות קרקע קטנה מוז' אבל בזמן הזה דניוניות משלמין אין למכור אלא חפץ אחד כבת אחת אפי' אינו שורה אלא לחדש או לכ' וכשכלו המעות מוכרים עוד חפץ אחד וכן לעולם.

כט ואם אין מוציאין מי שיקנה קרקע קטנה כל כך כדי מזונות של ששה חדשים מוכרים ביותר הכל לפי ראו' עיני הדיינים כדי שיהיו לה מזונות ולא תמות ברעב.

ל בשפוסקין מזונות לאלמנה שאינה ניונית עם היתומים אין פוסקין לה פחות מל' יום וכן לאשת איש כדי שלא הצטרף להתבנות כמות דין על מזונותיה בכל זמן.

צד חיוב דירת אלמנה וזכות וכו' סעיפים.

א כדרך שאייבין במזונות אלמנה מתקנת חכמים כמו שנתבאר כך חייבין ליתן לה כמות וכל תשמיש ומיור' ליהד' זו לפי כבודה או יושבת במדור שהיתה בו בחיי בעלה ואינה צריכה להשתמש עם היורשין בכל הבית מעורב עמהם שאין זה כבודו אלא מיהוין לה פתח מיוחד לפי כבודה בבית שורה בו עם בעלה ואין יכולין לדחות' מהמדור ולהשכיר לה אחר שלא היה של בעל' מיהו יכולין היורשים לתת לה מדור הראוי לה בבית אחר שהיה של בעלה אף על פי שלא דרה בו עמו אבל המדור ששיחדין לה היורשים בבית בעלה היא אינה יכולה להשכירה לאותם ולדור' במקום אחר ומשתמשת בכרים וכנסות ובעבדים ושפחות שנשתמשה בהן בחיי בעלה מידו אינה משתמשת בכלן כמו שהיתה משתמשת בעת שהיה בעלה עמה בביתו אלא כמו שהיתה משתמשת בהן כשהלך בעלה למדינת הים והיא היתה לכהד בבית.

ב נפל המדור שדרה בו עם בעלה אין היורשים חייבים לחזור ולבנותו ולא עוד אלא אפי' אם תאמר היא אני אבננו משלי אין

לבוש הלכות כתובות הבו"א וארנמן לח

אין שומעין לה וכן לא תחזק כדקו ולא תטחח אותו אלא תדור כו כמו שהוא כל זמן שהוא קיים או תצא שלא שיעבד לה אלא בית זה שדר בו .

והוא נפל ובגאוהו הירשים אחר שנפל איכרה וזוהי ממנו שאינו עוד משועבד לה ולא תוכל עוד למחות ביד הירשים למכרו .

ד אבל כל זמן שהוא קיים משועבד לה לדיד' ואם מכרוהו הירש' לא עשו כלום אלא שיעבדה קיים עליו .

ה ואם נפל הבית או שלא היה לבעל בית שלו לחלוטין אלא היה שוכר בתים לדור בתוכם בחייו הייבים הירש' להשכיר לה פדור לפי כבודה אם היה כבודה גדול משל בעלה שאינה יורדת עמו ואם היה כבוד בעלה גדול מכבודה שוכרין לה לפי כבודו דעולה עמו כמו שנתבאר פעמים .

ו אם היא אומרת אינו זה מבית אבי תנו לי מוונת כבית אבי והירש' אומרים תשב עמנו אין צריכין לתת לה מוונת כבית אביה אלא רואין כמה תספיק לה אם תשב עמון כי ברכת הבית ברובה נר לאחד נר למאה וכיוצא בזה ולפי אותו הערך יתנו לה ואם יש לה טענה שאינה יכולה לדור עמהם מפני שהיא ילדה והם ילדים טענה טענה ונתנין לה מוונתיה משלם מיהו יש אומרים שאין טענה זו מעלת אלא כשאנים כניה כגון כאשת אב או שלא הגיה בגים אלא אחיו יורשין אותו אבל אם היא אמם אינה יכולה לטעון כך דגבי אמם ליכא למיחש להכי .

ז וחייבים לפרוע בשבילה כסף גלגלתה ומס שעליה כדרך שפרע בעלה בשבילה אבל אין חייבים בפדיונה וכרפואתה שיש לה קצבה ולא בקבורתה כמבואר לעיל סי' ע"ח וע"ט ופ"ט .

צה היוב מעשה ידיה לירש' וכו' ז' מעיפים .

א ולפי שתקנו לה חכמי' מוונת ימי מיגר צדמלותא כמו שנתבאר לעיל סי' צ"ג סעיף ג' תקנו כנגדן מעשה ידיה לירש' תחת המוונת אבל עיקר תקנת המוונת משום טובה דידה תקנו שמה לא יספיקו לה מעשה ידיה למזונתיה לפיכך אם אמרו הירש' מלי מעשה ידך במזונתיך אין שומעין להם אבל היא יכולה למר א' אפי' בתקנת חכמי' אינו ניוונת ואינו עושה להם .

ב ואם היא מניקה אינה צריכה להניק בנה חנם לירש' אלא אם צריכין ליתן לה שכר מניקה ואע"פ שאינה יכולה להגישא עד שיהיו לולד כ"ד חדש יכולה היא לתכוב כתובה מיד אפילו תוך כ"ד חדש .

ג וכל מלאכות שהאשה עושה לבעלה צריכה האלמנה לעשותה לירש' הואיל וניוונת מהם חוץ ממוזגת הבוס והצעת המטה והרחצת פנים ידים ורגלים שדברים אלו מקרבות חיבה והרגל דבר לפיכך אינה צריכה לעשותה לירש' .

ד ומציאתה לעצמה דמ'ט אמרו דתיהו מציאתה לבעלה משום דלא תיהוי לה איכה הבא תיהו לה איכה ואיכה וכן פירות נכסיה גם הם לעצמה דמ'ט אמרו רבנן שהם לבעל משום פרקנה שיפדה אותה אם נשכית והירש' כיון שאין חייבין לפדותה אינו בדין שאכלו הם פירות נכסיה .

ה נכיון שניוונת משל הירש' וגם הירש' חייבים בכסות כמו שנתבאר בסי' הקודם אם צמצמה והותירה ממה שפסקו לה הן במזונת הן בכסות הכל הוא של הירש' .

ו כשכאה האלמנה לב"ד לתבוע מוונתיה אין מחשבינן עמה על מעשה ידיה עד שיבאו הירש' ותבעוה אם ימצאו לה מעשה ידיה נוטלים אותו ואם לאו ילכו לדרבם כמה דברים אמורים בירש' גדולי' אבל אם הירש' קטני' הלא הכ"ד איבהם של יתומי' והיו כאלו היו הירש' בפנינו ומחשבינן עמה על מעשה ידיה ופוסקין לה על מעשה ידיה כדרך שפוסקין לה מוונת .

ז האלמנה שניוונת מן היתומי' והגיה בעלה קרקע והשביחתו היא יש מי שאומר שכל השבח שלהם שכיון שמעשה ידיה שלהן גם זה ככלל מעשה ידיה יחשב אע"פ שאין זה מלאכת' שאין דרך מעשה ידי הנשים אלא כפלך מה שעשתה עשתה ואפי' שכר טרחה היתירה אינה נוטלת ויש מי שאומר שלא אמרו מעשה ידיה לירש' אלא במעשה ידיה הקבועים לה כגון מוניה או אריגה אבל במלאכה אחרת שאין דרכה בכך לא וכיון שאינה יכולין לשנות' לעשות מלאכה אחרת אם עשתה הרי הוא לעצמה וצריכים הירש' לשלם לה שכר טרחה אם הם מעות ואם הם קרקע ידה על התחתונה שאם היא שדה שאינה עשויה לטעם אם השבח ית'על היציאה נותנים לה היציאה ואם היציא' יתירה על השבח נותנין לה השבח שהרי ירדה שלא ברשות . ואם אינה ניוונת משל היתומי' כגון שתבעה כתובה בב"ד דשוב אינה ניוונת והגיה בעלה נכסים מועטים שאין בהן כדי כתובה יש מי שאומר שאם אמרה דאו מה שהגיה לי בעלי והרי אין בו כדי כתובתי ואקחנו ככתובתי ואשביחנו לעצמי ומעצלו היתומי' או בית דין להשביעה ולהגבית לה כתובה אינה

דאפסידו אנפשייהו שלא השביעה וכל מה שהשביחה אפי' השביחו הנכס' אלף וזו הכל הוא לעצמה כיון שאמרה מתחלה ראו מה שהגיה לי בעלי כו' הוי ליה כאלו שמורה לה והחליטוהו לה אבל אם לא אמרה מתחלה ראו כו' אלא השביחה סתם אינה נוטלת אלא כתובתה והמתיר הוא לירש' ויש אומר' כיון שלא החליטוהו לה בית דין בין לא אמרה ראו בין אמרה הכל הוא ליתומים ואפילו כתובתה אינה גובה ממנה דמה שהשביחו הנכסים הוא של היתומים ולא היה של בעלה מעולם ונכסי היתומים אינם משועבדים לכתובה אלא נוטלת שכר טרחה וידה על התחתונה ובתב מורי ז"ל וז"ל וכן עיקר שהשבח כולו הוא של היתומים ואינה גובה מאותו שבח לא כתוב' ולא מוונת וכתב עוד וז"ל ולכן אלמנה שישבה זמן ארוך בבית בעלה וניוונת מהם עד שבודאי כלה הקדן שהגיה בעלה אף על גב שיש כאן הרבה מן השבח ששבחה אינה גובאת כתובתה משום ויש חולקין ואומרים כל מה שהוציאה מנכיון לה מן השבח וגובאת כתובתה מן הקדן ולא מן השבח ועיין לקמן סימן ק' עכ"ל .

צו שבועת אלמנה ונדושה על כתובתה וכו' כ"א סעי' .

א אין האלמנה גובה כתובת' עיקר ותוספות אלא בשבועה דאמר' שמה כבר נפרעה או תפשה מירי דבעל או הבעל בעצמו צרי' אתפשה או מחלה לו שכל דברים אלו וכיוצא בהן מצויין הן לפיכך משביעין אותה אפילו מספק ואין מנביין לה כתובת' בלא שבוע' ודוקא עיקר כתובתה או תוספ' אבל שאר נכסיה כגון נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל או נכסים שיוחד לה בכתובתה אם אותם הנכסים הם בעצמם קיימים או דברים שידוע שכאז מכחם נוטלת אותם בלא שבועה ואם נכסי צאן ברזל אינם קיימים ולא דברים הנבים מכחם וכאה ליפרע מנכסיו אינה גפרעת אלא בשבועה דשמה נפרעת הואיל ואינם בפנינו והוא הדין אם ייחד לה מטלטלין בכתובתה שיש לחלק בהם כמו שחילקנו בנכסי צאן ברזל ואם ייחד לה קרקע בכתובתה נוטלתו בלא שבועה דמסתמא לא סלקה במעות . וכל היכא שצריכה לישבע אם מתה קודם שנשבע' אין יורשיה יורשין כתובתה שאין אדם מוריש לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא בשבועה וע"ל בלבו' ע"ש סי' ק"ח יש אומרים הא דאין יורשיה יורשין כתובתה היינו בדלא תפשה דמספק אין מוציאין מן הירש' שמה נתפרעה אבל אם תפשה יורשיה יורשין כתובתה הואיל והן מוחזקין גם כן אין מוציאין מירם מספק ויש חולקין וע"ל בלבוש ע"ש סימן ק"ח . אשה שנשכחת ונתאלמנה אין יורשיה נוטלין כתובתה הואיל ואינה יכולה לישבע וע"ל סימן ק"ח ואלמנה שנשחתה ובידקה ברמיות ורמזה קודם מיתת' שלא נטלה כלום מכתובתה ורמזה שתקבל עליה תומרי שבועה על זה סגי ונכיון הירש' כתובת' רבין דשבוע' זו דרבנן הקילו בה לסמוך על רמיותה כאלו נשבעה יורשיה אומרים נשבעה יורשי הבעל אומרים לא נשבע' על יורשיה להביא ראיה שנשבע' פרעו לה מקצת כתובתה וקפזו לה שטר חוב על הנשאר יכולים יורשיה למר לירש' הבעל כיון שזקפתה עליה המתיר במלוח סתמא דמילתא שכבר נשבעה להם או מחלה' לה השבועה ככל זקיפה כפרעון דמי וכל זה לא מיירי אלא באלמנה אבל אם נתגרשה ומתה וכתובתה ביוה יורשיה נשבעין שלא פקדנה שתיא פרעו ונוטלין אפילו מירש' בעלה אם מת אחריה מעמא מא' אמר רבנן שאין אשה גובה כתובתה בלא שבועה משום דאמר צרי' אתפשה או מחלה וכי האי גוונא ובנתגרשה סתמא ליכא למיחש לכל זה כיון שהיה ריב וקטש ביניהם וא"כ גם היא כחיה התה גוב' בלא שבוע' ואין כאן משום אין אדם נרש' שבועה לבניו וכיון דשטר כתובה בידה גובין הירש' אותם כשאר חוב שגובין דאמרין דא"ל שטרך בידי מאי בעי ומכל מקום צריכין לישבע שלא פקדנו שהיא פרוע וסלא מצינו שטר בין שטרותיה שהיא פרוע כמו שנתבאר בלבוש ע"ש סימן ק"ח . וכן הדין באלמנה שתבעת כתובתה בב"ד ונשבעה ולא הספיקו להגבותה כתובתה עד שמתה יורשי הבעל פוענין בכר גנתה כתובתה בב"ד אחר מיד אחר שנשבעה אין טענת' טענה שהרי שטר כתובתה ביד יורשיה ומצו לממר שטרך בידי מאי בעי ונשבעין שלא פקדנו כו' ונוטלין . ב ומה שבועה משביעין אותה שלא התפסה הבעל צרי' וסלא תפשה היא בעצמה משלו כלום ויש מי שאומר שצריכה גם כן לישבע שלא מחלה לו כתובתה וסלא מכרה לו ואע"פ ששטר כתובתה בידה לא אמר' אם מחלה או מכרה היה הבעל נוטל השטר ממנה ולא היה מנחמו בידה דאפשר שכתבה לו שטר מכר או שטר מחילה ולפיכך לא חשש ליקח מודה שטר הכתובה . ואם נשבעה כחם שלא נהנית מכתובתה סג' ככך והגה גם כן להשביעה שלא בזכוה ג'ום שלא ברשות בעלה דאם בעלה אינו בר דעת אמרים לה סתם שלא בזכוה משל בעלה . ונתר מן הראוי .

ג ואם היתומים קטני' והאפטרופסים רוצים להשביע והיא אומרת שאינה רוצה לישבע עד שיגדלו בניה שמא יסחלו לה השבועה או תחפשו עמהם אין שומעין לה ואין צריבין ליתן לה כלום עד שתשבע .

ד אלמנה שאומרת בעלי נתן לי מנה קודם מותו כמתנה גמורה ע"מ שלא יחשב לי בכתובתי ועדים אין לה אם היא מוחזקת במנה כגון שיש לה כמון בעיה תחת ידה והוא באופן שיוכלה לטעון על אותו ממון אין בידו משל כעלי כל' נאמנת גם כן על מנה זה שנתנו לה במתנה כמנו דאי בעיא אמרה אין בידו משל כעלי כלום ובשבועה ואם אינה מוחזקת בממון בעלה אינה נאמנת .

ה אלמנה שמכרה או נתנה מנכסי יתומים קודם שנשבעה מה שמכרה או נתנה קיים ומנכין אותו מכתובתה ודוקא משלטי אבל מקרקעי אפי' נשבעה לסוף אין מברה ומתנתה קיימים אלא אם כן שמו לה בית דין אפי' של הדימות ויש מי שאומר שצריך שיגבו לה בית דין מומחין ויש אומרים דאף במטלטלין מכירתה ומתנת' אינם קיימים שהרי אין לה עליהם אלא שיעבוד בעלמא ואין הגוף שלה ואפי' נשבעה לאחר שמכרה או נתנה אינה קיימים דמכל מקום בשעת שנתנה לא היה לה כח בהן למוכרה ולנתנה אם לא שנשבעה כבר ויש אומרים שיש לרון כזה לפי ראות עיני הדיין כי במקום שנראה לדיין שלא אתפשה צררי כגון שמת פתאום או כדומה לזה יש לרון שמכירת' ומתנתה קיימים וכן אם מוחזקים המקבל או הקונה אין מוציאין מידה מספק וכתב מורי ז"ל וז"ל וכן ג"ל לרון ע"כ וכל זה מיירי כשהאשה חזרה בה לאחר שנשבעה אבל אם לא חזרה מכירתה ומתנתה קיימים מעכשיו ולכן אלמנה שלא נשבעה על כתובתה ונישאת לבעל והכניסה לו הרבה ממון בעלה הראשון שבע עדיין ואם מתה הבעל השני יורשה הואיל והיא מוחזקת בהן וע"ל סי' ק"א .

ו אלמנה שמחלה לבעלי חובות של בעלה חובותם אין מחילתה כלום שכל זמן שלא תגבה חובות בעלהאין לה בהן כלום ואין בידה ליתן ולא למחול .

ז פעמים שמשבעין אפי' גרושה אפי' לא יטעון הבעל כגון פוגמת כתובתה או עד מעירה שהיא פרועה וכן כשגובה מנכסים משועבדים והנפרעת שלא בפניו פוגמת כתובתה כיצד כגון שהיתה כתובתה אלף זוז והוא אומר קבלת כל כתובתיך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך אפי' יש לה עדים כמה קבלה דאיכא למימר דאם איתא וקבלת שפן היה פרע לה בעדים כמו שפרע זה בעדים אפי' דקדקה מה שנמלה אפי' בחצי פרוטה דאיכא למימר כיון דדקדקה בודאי אומרת אכת אפי' לא תיפרע אלא בשבועה .

ח או עד אחד מעיר שהוא פרועה כגון שזופרת בכל ואומרת לא נפרעתי כלום ועד אחד מעיר שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה נגד העד .

ט וכן הדין אם היא טורפת כתובתה מלקוחות אינה טורפת מהם אלא בשבועה והוא הדין כל מלוה המורף מן הלקוחות אינו גובה בלא שבועה וטעמא משום דאי הוה נזכה מה המלוה גופי' והוה טעון ליה אינשטע לי דלא פרעתיך דינא הוה דמשביעין ליה ואי לא טעון לא כענינן ליה הואיל ונקט שטרא כמכואר בלבוש ע"ש אבל בשביל לקוחות אנן טענינן דילמא אי הוית גבה מן הלזה הוה טעון לך אשתבע לי דלא פרעתיך וכעית אישתיכועי אם אין לך נאמנות כשטר השתא אנן טענינן דפתח פיך לאלם הוא וכן הדין הבא ליפרע מנכסי יתומי' והנפרעת שלא בפניו שיתבאר בסעיף הסמוך כילוי משום דאי טעמא מיהו אפי' אם יש לו למלוה נגד הלזה נאמנית בשטר שאין הלזה יכול לטעון אשתבע לי דלא פרעתיך יכולין הלקוחות להענינו דילמא פרע לך הלזה ואין נאמנו' שיתן לו הלזה מהני ליה נגד הלקוחות דלאו כל כמיניה להאמינו אפי' הלקוחות וע"ל בלבוש ע"ש סי' ע"א סעיף י"ט .

י וכן אם היא נפרע' שלא בפניו כגון שגירש והלך לו וכאה לכית דין לגבית כתובתה מנכסיו דמגבין אותה אפי' שלא בפניו אינה גובה אלא בשבועה והוא שיהיה הבעל במקו' רחוק שיש טורח להודיעו אבל אם הוא במקו' קרוב להודיעו מודיעין אותו וכמה קרוב כדי שילך השליח ויחזור תוך שלשי' יום מודיעין אותו ואם לא יבא וישביעה ותטול כתובתה והאשה נותנת שכר השליח ומוספת על כתובתה וכן אם היו לו שתי בשי' וגירש אחת צריכה לישבע לשנייה וכמו שיתבאר לקמן סעיף ט"ז .

יא כל אלו השבועות הם דרבנן ואפי' שבועה העד אחד מעירה שהיא פרוע' אע"פ שהיא נשבעת להכחיש העד אין זה שבע' דאורייתא דכל הנשבעין שבתורה כנגד עד אחד נשבעין ונפטרין והיא נשבעת וניטלת לפיכך אינה חשובה שבועה דאורייתא מיהו אע"ג דשבועות דרבנן ניהו ושבועה דרבנן אינה צריכה בנקיטת חפץ הכא החמירו עליה שתשבע' בנקיטת חפץ כמו בשביעה דאורייתא להפיס דעתו של בעל ומכל מקום יש חלוקה בין שבועה ללשבעה דאורייתא דשבועה דאורייתא אי תפשו ולא רצה לישבע

מפקינן מיני' והכא לא תקנו שבועה אלא כשעדיין לא תפשה ובאה לכיר לנכו' אבל אי קרמה ותפשה ואמר' לא משתבענא ולא מהדרנא דדידי שקלי לא מפקינן מינה כיון שהיא דרבנן (וע"ל בע"ש ס' פ"ז) מיהו דוקא כשתפשה מעות לא מפקינן מינה כיון דגם כשתשבע על כרחם יניחום בידה הגבותה בכתובתה לפיכך לא מפקינן מינה ונראה לי שמחיימין עליה כיון הכא להוציא מספק אבל אם תפשה מטלטלין כיון דנפשייה לא מקנולה שהרי כולין לסלקה במעות מפקינן מינה והדר הוא כאלו לא תפשה ולא גביא אלא בשבועה ושבועה זו גם אפיכ' לא מפקינן אף על גב דקיימא לן דשבועה דרבנן מפקינן הני מילי כשהנתבע יש לו לישבע ולפטר או יכול להפכה ולומר לתובע אין לך אצלי כלום או השבע וטול או תלך לך אבל הכא האשה היא התובע ויש לה לישבע ולטול ואם תצ' להפכה על הנתבע ולימר השבע והפטר יכול לומר לה אתה יש לך לטול או השבע וטול או תלך לך .

יב ואם היא חשודה על השבועה אם שכנגדה אינו חשוד יושבע ויפטר ואם גם הוא חשוד אין כן לא שבועה ולא תשלומין .

יג ובעד אחד מעירה שזיא פרועה יכול להביאה לירי שבועה דאורייתא כיצד יפרע לה כתובתה פעם שנית בפני העד הראשון ועד אחר עמו והרי יש כאן שני עדים על פרעון השני ואחר כך יתבענה בעד מה שנתן לה מתחלה ויאמר כהלואה נתתו לך שהרי נתקבלת כתובתך פעם שנית והיא כשתפסור ותאמר לא קבלתי אלא פעם אחת הרי העד הראשון מבחישה וצריכה לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שאכין לכך שאם לא יאמר לוכן תאמר היא באמת שקבלתי שתיהן אבל היו לי עליך שתי כתובות והרי העד הראשון מאייע אבל כשמודיע לעד תחלה שתי כוונתו אלא להביא לירי שבועה דאורייתא או אין הראשון מסייעה וכיון שאינו מסייעה אינה יכולה לומר שתי כתובות היו לי דמילתא דלא שכיחא היא .

יד הפוחתת כתובתה אינה צריכה שבועה הרי דמי פוחתת כגון שהוציאה כתובתה וכתוב בה שהיא אלף זוז וטעון הבעל שהיא נפרעת והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא ה' מאות זוז כי אמנה הית' ביני ובינך שנתחייבת לי בקניין אלף זוז והאמנת כי שלא אתבע ממך אלא ה' מאות זוז וניטלת בלא שבוע' דלא דמיא לפוגמות בתיבתה דסעיף ז' דצריכה לישבע דהתם היא עצמה מודה דשיעבוד שטר' הוה חולש ממה שהיה מתחלה שהאמת הוא שהיתה כתובתה אלף זוז מתחלה אלא שהיא מודה שקבלה קצת הרי זה דומה קצת למירה מצאת לכך הטילו עליה שבועה אבל הכא שהיא אומרת דכח השטר בחוזקו הראשונה ככחו אז כחו עתה אלא שאומרת שהיא אמנה בידה ומודה שאין הכתובה כל כך כמו שכתוב בה תע"כ ונאמנת בלא שבועה דמישיב אכירה היא ודוקא באומרת אמנה היתה כו' אבל אם אינה אומרת אמנה היתה ביני ובינך אלא שאומרת בתיבת' לא היתה אלא חמש מאות ושטר זה שלא כרין נכתב או בטעות או מוויף וכו' האי גוונא הרי שטר זה על פי הודאת עצמה חספא כעלמא הוא ופילו חמש מאות אינה נוסלת דכמאי תגבה שהרי אין לה שטר כתובה ונשבע הבעל היסת ונפטר' וע"ל בלבוש ע"ש סי' פ"ד סעיף א' וד' .

טו היא אומרת כתולה נשאתי ובתיבתי מאתי' והבעל כשגרשה או הורשי' כשנתאלמנה אומרי' אלמנה נישאת ואין לך אלא מנה והכתובה נאכרה או כמקום שאין כותבין כתובה אם יש עדי' שעשו לה כעת נישואיה כמנהג הכתולות ובמלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר דבר ידוע לעשות לבתולות לפי מנהג העיר כתובתה מאתים ואיזה צריך ערות גמור דילוי מילתא בעלמא הוא ועבר לגילוי לפיכך אפי' אם אחד מה העדים היה קפן כשראה הערות כיון שהוא עתה גדול ליש עיד עד א' שהיה גדול כשראה בן עמו סני וניטלת מאתים ואם אין עדות בזה אינה נוסלת אלא מנה והבעל צריך לישבע יש מי שאומר שנשבע הבעל שבועה דאורייתא שהרי צריך מודה מקצת ייש אומרים במקום שאין כותבין כתובה דבאותן המקומות אינו נאמן לומר פרעתי בעיקר הכתיבה אלא אם כן הביא ראיות דהוי ליה טעון אחר מעשה בית דין והטעון אחר מעשה בית דין לא אמר כלום הילכך האי מנה דמודה ביה צ"ל ליה הילך כיון שאין לו טענה לפטור מגנה ואירך מנה הוי לי כופר בכל ופטר משבועה דאורייתא ואינו נשבע אלא שבועה היסת ונפטר אבל כמה' שכותבין כתובה ונאכרה כיון שהבעל יכול לטעון ולומר פרעתי כשראו מידה ואומר לא פרעתי אלא אלמנה נשאתיה וכתובתה מנה והיא אומרת בתולה נשאתני וכתובתי מאתים הרי היא מודה מקצת ונשבע שבועת התורה ובי תימא שהרי הוא כפירת שיעבוד קרקעות ואין נשבעין שבועה דאורייתא על כפירת שיעבוד קרקעות אין זה קושיא שכיון שהגאונים תקנו שכתבה כתובה ממטלטלין חזרה כתובה להיות אינה נפירה שיעבדי קרקעות כלכר אלא גם כפיר' ממטלטלין ויחייב שבועה דאורייתא כמודה מקצת .

טז מי שזיה נשוי ארבע נשים שנשאן זו אחר זו ומת ובאין לגבו' כתובתן

כתובתו אם טוענת השנייה הואיל ואת באת ליטול תחלה השבעי לי שלא גבית משל בעלנו כלום דילמא לא משתיירי לי נכסים כשיעור כתובתי וכן השלישית תוכל לטעון על השנייה והרביעית על השלישית לפיכך הראשונה נשבעת לשנייה שאין לה משל בעלה כלו' והשנייה לשלישית והשלישית לרביעית והרביעית נשבעת ליתומים ואפי' הם גדולים אין נפרעת מהם אלא בשבועה.

יז היו כל הכתובות החתומות כיום אחד במקף שכתובין שעו' הראשונה תדרים ואם אין כתובין שעות אז שיעבוד כולן חל כאחד.

יח ואם הכתובה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו ג' מאות ושל זו ארבע מאות וכולן נחתמו כיום אחד ששיעבורם חל בבת אחת ואין לאחת דין קדימה על האחרת ומת ואין כאן נכסי' כדי כל הכתובות כיצד חולקות רואין אם כשיחלק המזון על מגיני הנשים שיגיע לפחותה שבהן כדי כתובתה או פחות חולקין בשווה ואם היה המזון יותר על זה חולקין ממנו כדי שיגיע לפחותה שבהן כשיעור כתובתה וחזרת וחולקות את המתור בין הנותרות על הדרך הראשון ומעמא עיין בלבוש עיר שושן סימן ק"ד סעיף י"א.

יט בזמן התנאים והאמוראים היו נמנעין מלהשביע את האלמנה בבית דין משום מעשה שהיה כאשר אחת שנשבעה והיתה סבורה שנשבעה באמת וטענה ונענשה ביותר שמת בנה ואמרו חכמים ז"ל מה מי שנשבע באמת כך הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה לכך היו נמנעים מלהשביעה בכ"ד שהיא שבעה חמורה מאד וחששו שמא לא תיקרק עצמה ותטעה בשבועתה והיו משביעין אותה חוץ לבת דין להקל עונשה שהיא אינה חמורה כ"כ שאינה בשם ולא בנקיטת הפיץ אלא בקללת ארור ותקנו עוד שאם לא רצו היתומים להשביעה חוץ לבית דין מפני שנרא' להם ששבעה זו קל בעיניה והיציא להדירה שהוא חמור בעיניה שנתנה נדרת להם על כל מה שיצו חרשות בידם ומדירין אותה אפילו בב"ד ואחר כך נוטלת כתובתה ויכולין להדירה בכל מה שיבחרו לה היתומים שהוא דבר קשה להדירה עליו כגון בדבר שיש בו עינוי נפש ותהיה באסור כל ימים כגון שתאמר יאסר עלי דבר זה אם נהנתי שום דבר מכתובתי אם לא כך וכך כו' והוא שיהא דבר שיש בו עינוי נפש אבל אם אין בו עינוי נפש או אפי' יש בו עינוי נפש ואינה באיסור כל ימיה כגון שאומרים לה משביעין אנו עליך שלא תאכל דבר זה אם גבית שום דבר מכתובתיך אפי' היא אורלת אותו בפנינו לא מהני שאינה חוששת על העניש אלא בנדר של עינוי נפש שעומדת בו כל ימיה ואין מדירין אותה מכל פירות שנעולם שהוא דבר שאי אפשר לעמוד עליו וה"ל כאומר שבועה שלא אישן שלשה ימים דמלקין אותו וישן אלאחר אלא צריכה שתשייר דבר שתוכל להיות בו וכשמדירין אותה וגיבה כתובתה אם נתקבלה דבר תחלה הדי נאסרת באותו מזון כל ימיה ולא חשידה לעבור על נדרה ואפילו אם תעבור אין עונשן של נדרים כל כך כעונשן של שבועת שנפרעין ממנו ומכל העולם ועוד שאימת נדרים עליהם יותר מאימת השבועה ולא מהני להדירה אלא כל זמן שלא נשאת אבל אם נשאת אינו גובה בהדרה שהבעלה יפר לה אפי' נדרה על דעת רבי' ואפי' אם נתן לה רשות שתדו' על דעת הב"ד יכול לחזור ממה שהרשה לה ויפר לה לפיכך אם נשאת אינו גובה אלא בשבועה.

כ ודוקא אלמנה אין משביעין אותה בכ"ד אבל גרושה כשמשביעין אותה כמו שנתבאר לעיל משביעין איתה אפי' בב"ד ומעמא משו' שלא נמנעו הראשונים מלהשביע אלא באלמנה משום דאלמנה פרחא קמי יתמי ובהדיא הגאה דטרחא קמי יתמי אתיא לאריוי לה התרא לעצמה כרב' מועט' ותמלנו בלשכר פרחא אבל גרושה דליכא למימר הכי משביעין אותה אפי' בכ"ד.

כא והאידנא משביעין אפי' אלמנה בבית דין ומעמא משום דבאותו ענין שאנו רגילין להשביע' שגורים עליה בחרם וכשבועת התורה שתורה על מה שקבלה בכתובתה אין העונש מרובה כל כך כמו היבא שהשבועה היוצאה מפה לשקר והוי כעין שבועת שאר דכתיב בה לא ינקה וכתב מורי ז"ל וז"ל וצריכה לישבע בפני שלשה כשרים שהם בית דין ואם נשבעה בפני שלשה שהם קרובים צריכה לחזור ולישבע ולתחלה צריכה לישבע בפני היתומים אבל אם נשבעה שלא בפניהם או שאין היתומים רוצים להיות אצל השבועה משביעין אותה שלא בפניהם. ויכולין היתומים להחרים אפי' אחרי השבועה על כל מי שידוע אם הפקידה האלמנה נכסים שלו נוסח שטר השבעת כתובה בפניו ח"מ אתא קמנא מרת פלונית בת ר"פ אלמנת רפ"ב לשבע על כתיבתה ושטר כתובתה בידה ובכח איימנו עליה ונדקדקו אחריה והשבועה בנקיטת הפיץ כעין ש"ר ע"ד המקום ועל דעתנו שלא מכרה כתובתה לא לבעלה ולא לאחרים ושלא מחלה ושלא נגבה לא בחייו ולא אחרי מותו ר"ל.

מנכסי בעלה ולא אתפסה בעלי צרי' כספאו שיה כספו שלא הבריחה מנכסי בעלה לא בחייו ולא במותו ושלא בזוה מנכסי בעל' יותר מן הראוי לאשת איש ולא בחייו ולא במותו וגם נשבעה בפנינו שכל הנכסים שהניח בעלה הנ"ל אינם מגיעים לסך כתובתה וכל הא דלעיל נשבעה בפנינו מרת' פלונית הנ"ל בנקיטת הפיץ על דעת המקום ועל דעתנו בלא ערמה ובלא מרמה בכיטול כל מזדעו' בלא שום הוראת היתר לעצמה על כל הנ"ל ומעתה כל מה שבירה וברשותה החלטנו להיות הכל שלה כי התפשנה הכל בכתיבתה ואין לורשי בעלה הנ"ל עליה מהו' והלאה שום דין ודברים מחמת נכסי בעלה הנ"ל וכל הא דלעיל עשינו ברשו' ובצינוי מה"רר' פלוני האב"ד ומה שנעשה נעשה בפנינו ח"מ היום יום פלוני ככך וכך' לחדש שנת פלוני לאלף פלוני לזכות ולראייה כתבנו וחתמנו.

פכ"ב פכ"ב פכ"ב

צז שאין הבעל יכול להשביע אשתו בטענת ספקו בו כ' סעי'

א הבעל כשמשביע את אשתו על כתובתה דהיינו אחר שגירשה יכול להשביעה גם כן על ידי גילגול על כל מה שנחמקה בו כל ימי היותה תחתיו שלא לקחה משלו אבל קודם לכן אינו יכול להשביעה בטענת שמא א"כ הושיבה חנונית או מינה אותה אפוטרופוס על ביתו להכניס ולהוציא פירותיו ולהשכיר פועלים וכו' האי גוונא אז יכול להשביעה כל זמן שירצה אפי' בטענת שמא של שתי כסף כדון שביעת השותפין שנתבאר בלבוש ע"ש מי' צ"ג אבל אם אינה נושאה ונותנת בבית אלא שמתעסקה בצרכי הבית בפלכה ובעיסה כדרך כל הנשים אינו יכול להשביע' בטענת שמא אם לא בטענת ברי אף ע"י גילגול כשמשביעה על כתובתה. ב ויש אומרים אפי' הושיבה חנונית או מינה אותה אפוטרופוס אינו יכול להשביעה בטענ' שמא אלא על ידי גילגול כשמשביע' על כתובתה ולפי זה אם ייחד לה קרקע בכתובה אין צריכון להשביעה לפיכך אע"פ שכתב לגנות כתובה לא מקרי' תובעת כתובתה ואינו יכול להשביעה כלל כיון שאינו יכול להשביעה על כתובתה.

צח פטרה משבועה או ייחד לה ממלמלין גובה בלא שבועה וכו' סעיפים.

א אם פטרה הבעל משבועה גובה כתובתה בלא שבועה ובפי משבועות לישן הפיטור היא נפטרת כיצד כתב לה נדר ושבועה אין לי עלך אינו יכול להשביעה שום שבועה אבל אם גירשה ומתה ויורשיה תובעין הימנו את כתובתה משביע את יורשיה דהא לא פטר אלא אותה ויורשיה נשבעין שבועת היורשים שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מצינו בין שטרותיה ששטר זה פרוע וכן יכול להשביע את הבאים ברשותה כגון אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעים כתובתה נשבעים שבועה שלא פקדתנו ודוקא שמתה אבל אם היא קיימת לא יגבו הלקוחות אלא א"כ תישבע היא שלא נפרעה אע"י שפטרה הבעל לא פטרה אלא לצורך עצמה אבל לא להגבות הלקוחות שמא עשו קנוניא ביניהם ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלקוחות ואם היא אומרת שנפרעה אחר שמכרה נאמנת במינן שיכול למחול אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר לא מהימנ' במנו דאי בעי מחלה דאין זו מנו טוב דאי מחלה השתא היתה צריכה לשלם דמי' שטרא מעליא אבל אם נפרעה קודם לכן אינה חייבת אלא הרמים שקבלה מן המכר ואף לדברי המפרשים שכל מחול שטר חוב אינו חייב לשלם אלא דמי המכר מ"מ לא כ"ע דיני גמירי והיא יראה למחול שמא תתחייב לשלם כל דמי השטר אבל מה שאומרה שנפרעה קודם המכר דבר הידוע היא כיון שהמקח בפועל היה אינה מחזרת אלא הרמים ועל' סימן ק"ה.

ב וכשמשביעין את היורשים ואת הבאים ברשותה שלא פקדתנו משביעין אותם ג"כ אם פגמו הם הכתיבה כלומר אם לא קבלו מקצת שאע"פ שאינו יכול להשביעם שלא נפרעו כל הכתובה דאם כן שטרך בירי מאי בעי מ"מ יכול להשביע' אם לא נפרעו מקצתה וכן יכול להשביעם אם נעשו אפוטרופוסים לתבוע לה כתובתה ואפי' אם נתן לה רשות למנות אפוטרופוסים תחתיה לתבוע כתובתה אין מועיל להם ליפטר בפטור שפטר אותה בעל שפטר את אשתו בשעת מיתתו מן השבועה נוטלת כתובתה בלא שבועה כראמין אבל אם רואין אח"כ מפסדת הנכסים צריכה לישבע שעל זה לא פטר אותה שתפסיד הנכסים ואם יש עדים שהפסידה או נתנה לאחרים או שהיא מודה צריכה לשלם ואינה נאמנת לומר שבעלת ציוה לה כך אבל אם עשאה בפירוש נאמנת על כל דבר בשני עדים נאמנת על הכל.

ג כתב לה נדר ושבעה אין לי עלך ועל יורשך ועל הבאים ברשותך אינו יכול להשביעה לא אותה ולא היורשים ולא הבאים ברשותה שום שבעה אבל יורשיו והבאים ברשותה כגון לקוחות שקנו ממנו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה כגון אם נתגרשה ומתה אבל אם נתאלמנה ומתה קודם שגשבעה אין יורשיה ולא הבאים ברשותה גובין כתובתה כמו שנתבאר לעיל סי' צ"ו.

אם אהרים נתנו לה בשעת נישואין אפי' מלבושים ותכשיטין ויהי שלה וכנכסי מלוג שלה חשיבין דססתמא לפתנה גמורה נתום לה ולא לו.

ק כתובה כמה נגבית וכל יתר היני כתובהו וי סעיפים

א מדינא דגמרא עיקר כתובה ותוספות דהיינו מנה מאתי ותוספות אינן נגבים אלא מן הקרקע ומטלטלי רתמי לא משתעבדי מדינא דגמרא אבל הגאונים תקנו שיהו נגבין אין ממטלטלין והוא הדיון לכל תנאי כתוב' הנין מכתובות בנין דכיון כמו שיתבאר בע"ה בסיון ק"א לפיכך אם גבו היורשים מעות בהובת אביהם לא גרע ממטלטלי וגובה מהם מיהו אם רוצים היורשי' לסלקה בקרקע הרשות בידם ודוקא ממטלטלי בני חרי אבל אם מכרם הבעל או נתנם במתנת ברי' אינ' גובה מהם ומטלטלי לית בהם דין קדימה כמו שנתבאר פלבוש ע"ש אם לא שעבדם לה באגב קרקע ואם מכרם היורשים אחר מות בעלה גובה מהם אפילו לא שעבדם לה באגב דמיד שמת שיעבדה עליהם מתקנת הגאונים ולא כל כמיניה דירש להפקיע שיעבדה והא דאמרין אם נתנם במתנת בריא אינה גובה מהם י"א דדוקא בשנתן הבעל לאחרים אבל אם נתנן ליורשיו אפילו במתנת בריא אשה גובה מהם כתובתה שכל מה שנתנן ליורשיו אינה אלא כירושא ואשה גובה כתובתה מהם מי שצוה לתת מנכסיו לאחר מותו כך וכך דאע"פ שצוה כך כשהיה בריא אינה אלא במתנת שכיב' מרע ואשה גובה כתובתה מהם וע"ל בלבוש ע"ש סי' רנ"א ורנ"ב ורנ"ג יש נוהגין לכתוב ככל הפתובות ששיעבד לה כל נכסיו מקרקעי ומטלטלי אגב מקרקעי דקנאי ודאקני ומ"מ לא נהגו לגבות לה מטלטלי שמכר והוא בחייו או נתנן במתנת בריא ולא אפי' ממטלטלין שמכרו היורשין ועיין לקמן בלבוש ע"ש סימן קי"ג אם אשה חייבת לקבור בעלה קודם שתגבה כתובת' על סיון קי"ח.

ב אין עיקר כתובה ותוספות נגבין אלא מן הזיבורית שבנכסיו אע"ג דשא' בעל חוב בבינוני היינו משו' שלא תעיל דלת בו' אבל הבא יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא וכן מהאי טעמא אע"ג דשא' ב"ח גובה את השבח האשה אשה גובה מן השבח שהשביחו גכסים לאחר מות בעלה לא שא' השביחו יורשין לא שא' השביחו לקוחות ובאתה לטרופ' מהם ואינה נגבית אלא מן המוחזק ולא מן הראוי וסלוח שחיבין לבעל נקרא מוחזק ונגבין ממנה אפילו היא על הגוי דכיון שהיה משועמד לבעל בחייו משועבד גמי לאשה בחייו מרבי נתן ואין זה נקרא ראו אב שצוה לתת מת' לכתובתו לאחר שנים או שלש שנים או שצוה עבד לתת לו חלק ירושתו עד אחר שנים או ג' שנים הרי זה נקרא ראו לגבי הבן ואין אשת הבן גובהת' מזה י"א שאב מת יעקב כה"י ראובן בנו והניח אלמנה הגיזנית מנכסיו ומת ראובן גם כן אחר כך אין אלמנה גובהת' כתובתה מאותן נכסים הואל והיו משועבדי' לאלמנת' אכיו כשמת ראובן ה"ל ראו ודוקא במק' שאין רשות ליורשי' לסלק האלמנה ממוזנותיה אבל במק' שיכולין לסיק האלמנה אלמנת' ראובן גובה מהם דהוה ליה מוחזק הואל ויכולין לסלק אלמנת' יעקב ממוזנותיה. היה לבעל שכר בעולה אצל אחרים שלא היתה בידו מעולם מיקרי ראו ואינו דומה להלואה כיון שמעות אלו הוי בידו מעולם היתה לו גניבה ביד גנב כשמת ואחר כך הוחזרה הגניבה הרי זה כמוחזק שהרי גם כשמת מיתה היתה שלו וכל זה לא מיירי אלא בעיקר הכתובה ותוספות אבל נדוניא ושאר צאן ברזל דינו כשאר בעל חוב ויש אומרים דאפילו הכי אינן נגבין אלא מן הזיבורית דאף על גב דשא' בעל חוב בבינוני היינו משו' נעילת דלת כדכתבנו אבל הכא מטעמא דיותר משהאיש רוצה לישא בו' אוקמיה לה אדוניא דבעל חוב שרוא מן התורה מן הזיבורית כמו שנתבאר בלבוש עור שושן.

ג אם נמצא לו קרקע בן חורין גובין ונתנתי לה בכתובתי ואם לאו מורפת מקרקע שמכר או שנתן הבעל בין במתנת בריא בין במתנת שכיב' מרע שהרי כל נכסיו אחריו וערבאין לכתובת' ואפילו נתרצית היא למה שמכר או נתן וקנו מיהא אינו מועיל אלא אם כן קנו ממנה תחלה כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ו מכר קרקע לאחד ולא נתרצית' לו ואחר כך מכר לאחד לא שנתן אותו קרקע לא שנתן קרקע אחר ונתרצית' וחתמה קנח ואינה גובה ממנה כתובתה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שאם היתה רוצה לעשות לו נחת רוח לראשון היתה עושה ולענין אם יכולה לגבות מן הראשון איכא פלוגתא יש אומרים שגובה וי"א שאינה גובה וע"ל סימן צ"ו סעיף י"ז.

ד מי שהיה נשוי שתי נשים זו אחר זו ומכר שדהו וכתבה דראשונה ללוקח שדין ודברי' אין לה ענין על שדה זו באגב' שמועיל

ד כתב לה נדר ושבעה אין לי גלורשי ולא להבאי ברשותי לא עלך ולא על יורשך ולא על הבאים ברשותך אינו יכול להשביעה לא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותה לא אותה ולא יורשיה ולא הבאים ברשותה ואפי' אם פגמה היא אלא היורשים בתובתה או אפי' יורשים מן היורשים פטורים משביעה וכן אם עשאה הבעל אפטרופא על ממונו בחייו מועיל הפטור שאפי' על ידי גלגול בשעת גבית כתובתה אין היורשים יכולין להשביעה אבל אם נעשית אפטרופ' לאחר מיתת הבעל לזה אינו מועיל הפטור אלא משביעין אותה על אותו אפטרופסת דאע"ג שפטרה ממנו ומירשיו לא פטרה אלא מאפטרופסת של ממונו שאף היורשים לא ישיביעה על שנעשית אפטרופוס על ממונו אבל בשמת יצא הממון מרשותו ונכנס לרשות התומים ומאפטרופסת של ממון יורשים לא פטרה אע"ג דלענין פגמת כתובתה אמרין דמועיל הפטור אפי' לגבי יורשין היינו משום דסתמא מסקא אדעת' דלמא לא יוכלו יורשיו לפרוע כתובתה בבת אחת ותיצטרך לפונמה על כן בקשה ממנו שיפטרה מן השביעה גב מירשיו אבל לא מסקא אדעתה כלל שיוירשיו ימנוה אפטרופא לאחר מותו וא"כ ממילא לא פטרה משביעה ויש מי שאומר שעל אפטרופסת שנעשית בחי' בעלה אפי' לא פטרה משביעה אין היורשים יכולים להשביעה אפי' על ידי גלגול הואיל ולא השביעה הוא בחייו.

ה ועל מה שמכרה בין מיתה לקבורה לצורך הקבורה אין משביעין אות' אפי' ע"י גלגול אפי' לא פטרה משביע' וזה משום תקנת המת שאם היו משביעין אותה על זה שמא היתה מתעצלת במכירה ויבא המת לירי ניוול.

ו כתב דלא נדר ושבעה אפי' אמר מנכסי אילין הוי כאלו כתב לה שבעה אין לי עלך והוא אינו יכול להשביעה אבל היורשים יכולים להשביעה אלא א"כ פטרה בפירוש מהיורשים.

ז אע"פ שפטרה משביעה והאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו אין הפטור מועיל לגבות מהלקוחות בלא שבעה דלא כל כמיניה להאמינה על הלקוחות ואפי' קדמה נאמנות למכר שמכר אה"כ בשמוכר פקע נאמנותה ואינה גובה מן הלקוחות אלא בשביעה וטעמא משום דנפיש רמאי ויש לחוש לקניני' שאם פרעה והחזיר לה השטר לטרופ' מן הלקוחות שלא כדיון וכן יש להורות בכל שטר שיש בו נאמנות שאין מועיל הנאמנות לגבי משועבדין על כל מה שכתבנו בסיון זה פטור ונאמנות מועיל לגבי יורשין יש חולקין ואומרים שאין שום פטור ונאמנות מועיל לגבי יורשים אפי' פטרה בפירוש מירשיו כדי שלא ליעקר תקנת חכמים שאמרו דלעולם אין גובין מנכסי יורשים אלא בשביעה מיהו דוקא כל זמן שהיא קימת הואיל והיא התנה לעקור תקנת חכמים עשו חכמים חוקן לדבריהם שלא לעקור תקנתם בתנאי אבל לגבי יורשים אם מתה או אם אינה יכולה לישבע בגון שהיא חשודה על השביעה לא חשו לעקירת תקנת חכמים כיון דדינא הוא יורשי' או היא גוטלים כתובתה בלא שביעה וכתב מורי ז"ל וז"ל ונ"ל דבן ראו לחירות עכ"ל.

צ שמין לאשה אלמנה בגדיה ובו ב' סעיפים.

א אלמנה שבאה לגבות כתובתה שממן כל בגדיה בין של חול ובין של שבת ומכנין אותם מכתובתה דאע"ג שהיא עשאה לה והקנים לה אותם כי הקנים לה אדעתא למיקם קמיה דאדעתא דלמישקל ולמיפק לא אקני לה ודוקא שמין אותה ומכנין לה ומניחין לה הכנדים בשומא אבל אינן יכולין לסלקה במעות מן הכנדים שזה אינו כדיון שיפשיטוה ערוסה ותלך לה כד' באלמנה וחלצה דינה כאלמנה אבל גרושה שמגרשה בעלה מרעתה ובעל ברחא בלא טענה אלא שמצא אחרת נאה חימנה אין שמין לה כגדי חול שהרי הוא לקחם לה וכתה בהן היא והיא מוציא אותה ולא היא אותו ולמה יקחו לה בגדיה שזכתה בהן מיהו כגדי רגל ושבת שמין לה דפשיטא שלא הקנה לה אדעת' זה שחטלם כשגרשו אבל אם מגרשה משום שמצא בה ערות דבר שמין לה כל מה שעליה בין כגדי חול בין כגדי שבת.

ב וכל זה דוקא במלבושים וכיוצא בהן אבל מתנה שנתן לה אע"פ שהיא מגרשה מחמת ערות דבר מתנה שלה שכבר זכתה בה וכ"ש אלמנה שנחלת מתנה כל שאינו מלבושים או תכשיטין העשויין להתנאות בהם אבל מלבושיה ותכשיטים שמין לה כמו שנתבאר מעמא בסעיף הקודם מיהו דוקא שעשאה לה הבעל אבל

השנייה כלן שקנתה באשה והדרה בעלה זמת הבעל השנייה שלא הקנתה כלן ללוקח מציא מיד הלוקח והראשונה מציאה מן השנייה שהיא היא קרמה לה ולא הוסר שיעבודה רק מן הלוקח וכן הלוקח וחזרה ומציא מיד הראשונה שהרי הסירה שיעבודה ממנו וכן חזרה חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם .

ג' יטי תן לי כתובתי והוא אמר לא גרשתיך חייב ליתן לה עיקר כתובה דבין דאוקמה אחזקה להאמינה שהיא מגורשת ולינשא ממילא חייב גם בכתובתה הנהוגה בכל אדם אבל על התוספות לא האמינו ואינה גובה את התוספות עד שתביא ראיה שגרשה או שיצא הגט עם הכתובה מחמת ידה ויש אמרים שאם אינה מכיאה ראיה על הגירושין אפי' עיקר כתובתה אינה גובה דמאחר שחובעת כתובתה אינה נאמנת על הגירושין לגביית כתובתה כמו שנתבאר לעיל סי' י"ז סעיף ב' וכתב מורי ז"ל וז"ל וכן עיקר .

יא ואם אמר לה הבעל אמת הוא כי גרשתיה אבל נתתי לה כל הכתובה עיקר ותוספות ונתנה לי שובר על הכל ואבד שוכרי אם יש לה עדי גירושין אינו נאמן דטוען אחר מעשה בית דין הוא ואם אין לה עדי גירושין מתיר שיכול לומר לא גרשתי ולא יתחייב לה בתוספות נשבע היסת ונאמן על התוספות אבל על העיקר לית ליה מגו דכיון שהיא נאמנת באמרת גרשתי לינשא לאחר גלמוד מתוך הספר כתובה שחייב גם בכתובה שכתוב בה לבשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי אבל על התוספות לא דרשינן הכתובה וכל זה לפי סברא הראשונה שכסעף הסמוך ולא לדעת חיש אמרי' .

יב הוציאה גט ואין עמה שטר כתובה דינה כמו אלמנה דהיינו אם דרך אותו המקום שלא יכתבו כתובה גובה עיקר כתובתה בגט שבידה דטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום אבל נדוניה ותוספות אינה גובה ואם דרכן לכתוב כתובה אפי' עיקר אין לה דורא פרועה היא והחזרתה לו השטר כתובה וגשבע הבעל שבעות היסת על כענתה ונפטר .

יג הוציאה שני גיטין ושתי כתובות וזמן כתובה ראשונה קודם לגט הראשון וזמן השנייה קודם לגט השני גובה שתיהן שהרי גרשה והחזיר וכתב לה כתובה שנייה אבל אם קדמו שתי הכתובות לגט הראשון גובה אחת שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה ועל מנת כתובה הראשונה החזירה ואינה גובה אלא אחת כמו שיתבאר בסעיף הסמוך .

יד הוציאה שתי כתובות שכתב לה זו אחר זו וגט אחר אינה גובה אלא כתובה אחת ואיזה מהן גובה אם שתיהן שוות בטלה החזרונה את הראשונה דמסתמא מחלה על הראשונה ואינה טורפת אלא מזמן האחרונה ואם היתה באחת משתי תוספות על חבירתה ולא כתב לה ואוספת לך כך וכך על הראשונה אין כאן ביטול לפיכך אם היא רוצה לגבות הראשונה טורפת לקוחות מזמן ראשון ואם רוצה שנייה טורפת מזמן שני ותרווייהו מיהא לא גביא מולא כתב לה גביתו ואוספת לך מרילי הך אקמייתא אלא שטר כתובה יתירה כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קאמר לה אם תתצי לחזיל שיעבור של ראשונה גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המועטת הלכך הי מנייהו רבי' גביא אבל אם כתב לה ואוספת לך כך וכך על הראשונה גובה שתיהן הראשונה מזמן הראשון והתוספות מזמן שני כמה דכריס אמורים ששתיהן מן הארוסין או שתיהן מן הנישואין דאוראי נכתבה השנית לתוספות כמו שכתב ואוספת לך כו' אבל אם אחת מן הארוסין והשנייה מן הנישואין בכל ענין אינה גובה אלא אותה שמן הנישואין דאף על גב דאיכא תוספות בשנייה אמרינן ביטל שנייה את הראשונה וטעמא משום שמהנה הוא לכלול יחד בכתובת הנישואין המנה ומאיתם ותוספות אמרנא דרעתא הוא שזהו עיקר תחלת שיעבור זמן הראשון וכתב הארוסין לא נכתב אלא שאם תתאלמן או תתגרש מן הארוסין אבל כשנא לכלל הנישואין ונכתב הכל בשטר אחר נתבטל הראשון לגמרי .

טו הוציאה כתובה אחת ושני גיטין הרי גרשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה אין לה אלא כתובה אחת שהמגרש אשתו והחזירה על דעת כתובתה הראשונה החזירה . מן מת בעלה והוציאה גט וכתובה אם הגט קודם הכתובה רואין אם אין דרך לכתוב כתובה גובה בגט עיקר כתובה מחמת הנישואין הראשונים ובכתובה גובה כל מה שכתוב בה שהרי החזירה וכתב לה כתובה וכתבה בה כמיתת הבעל ואם הכתובה קודמת לגט אין לה אלא כתובה אחת שעל דעת כתובה הראשונה החזירה .

קא עד כמה גובה כתובתה ובור' מעיפים .

א אלמנה כל זמן ששטר כתובתה בידה גובה כתובתה לעולם בין אם נתנין לה מזונות בבית אביה או בבית בעלה ואפילו נשאת נשבעת אחר שנשאת וגובה כתובתה ואפילו עכבה עליה שמישה אינה נשמטת מפני שהיא מעשה ביד ואם פגמה בתיבתה שנכתבה מקצת אפילו שלא פגמה אלא שזקקה עליו כמלוא יצאה מכלל מעשה ביד ונעשית כשאר שטר חייב ושכניית משמטת ואם אין כתובתה בידה וכתב לה לנבי' הלנאי כ"ד כגון במקום שאין סתבין כתובה אם נתנין לה מזונות בבית אביה או שנשאת לאחר אינו גובה אלא עד ביה שנים אבל אם שתקה כ"ה שנים ולא תבעה מסתמ' מחלה

ה אם כתב בכתובה עיקר כתובתו ותוספות מעות סתם אינה גובה אלא כפחות שבמטבעות כיצד אם נשא אשה במקו' אחר וגירשה במקו' אחר והאשה שם עמו במקו' שמגרשה שם אם מעות של מקום הגירושין הם טובי' ממעות מקו' הנישואין נתן לה מעות מקו' הנישואין ואם מעות של מקו' הנישואין הם טובים ממעות של מקו' הגירושין נתן לה ממעות מקום הגירושין אע"ג שבשאר חוב נתן לעול' ממעות של המקו' שנשתעבר שם בכתובה הקילו מן הטעם שכתבנו שיותר משאיש רוצה לישא כו' וכל זה דוקא כשיש כשיורי המטבע שהוא מגבה לה שיעור מאתים ומנה שתקנו לה חכמי' אבל פחות מכאן אי אפשר דהא קיימא לן כל הפחות לכתולה ממאתי' ולא למנה ממנה הרי בעילתו בעילת אנת וכל זה דוקא שהיא עמו שם במקו' שמגרשה אבל אם אינה שם והוא יטולה לה הגט למקו' הנישואין הולכין אחר מקו' הנישואין ואם פירש בכתובה מטבע ידוע בין בעיקר בין בתוספות לעולם גובה ממנו כמו שכתוב בכתובה דמה שכתוב בה הוא כאלו הלוהו לו כך והוא שלא יפחות ממאתי' ובכספי צאן ברזל הולכין תמיד אחר מקו' שנשתעבר שם כמו בשאר בעל חוב ובמקו' שמוסיפין שלישי על מה שנחתם לו . כמו שנתבאר לעיל סי' י"ז יש לו דין צאן ברזל ולא דיון תוספות שאין נקרא תוספות אלא מה שמוסיף על מה שכתבתי חובת נישואין ותוספו' אותו השלישי אינו משו' חובת הנישואין אלא מחמת זול השומא .

ו במקו' שכתבין כתובה אין אשה גובה אפי' עיקר כתובתה אם אין שטר כתובתה בידה בין אלמנה בין גרושה דשמא נפרעה ונשבע המתבע היסת ונפטר אבל במקו' שאין דרכם לכתוב כתובה אלא סומכים על תנאי בית דין זו גובה עיקר כתובתה אע"פ שאין שטר כתובתה בידה בין נתאלמנה בין נתגרשה והוא צריך להביא ראיה שפרע ובמקו' שכותבין נמי אם יש עדי' שנאכרה בכתובה או נשרפה הוי דינא כמו במקו' שאין כותבין ויש אמורים דאפי' במקו' שכותבין גובה את כתובתה בלא שטר כתובה בידה ואין נאמנין לומר פרע הוא וצריכין להביא ראיה שפרעו הואיל ומעשה ביד הוא והטוען אחר מעשה ביד לא אמר כלום ולא מבעיא עיקר כתובה אלא אפי' התוספות' שנהגו להוסיף בכל המדינות הוי נמי מעשה ביד וגובה בלא שטר כתובה בידה וכן הוא סברת האחרוני' ובמקו' שאין המנהג פשוט לגבות בלא שטר כתובה יש אמורים אפי' שטר כתובתה בידה ואינה מקיימת אינה גובאת בה ואין נוהגין כן אלא גובין לכל אשה שכתובה בידה אפי' אינה מקיימת דלא חיישינן לכתובה מזויפת ואם הפשה האלמנה ויש לה מינו שיתובל לכפור בכספי' נאמנת לכ' אפי' על מה שאומרת שחוסף לה כמנוכ' וע"ג סי' ס"ז יש אמרי' דאם כבר נשאת לאחר אינה נאמנת עוד לגבית בלא שטר כתובה דכיון הנשאת מסתמא כבר נתקבלה כתובתה וכל מקו' דאמינן נאמנת צריכה לישבע שלא נפרעה ובמקו' דאמינן שאינה נאמנת אם הבעל חי צריך לישבע היסת שפרעה ואם אינו חי היתומ' פטורין בלא שבעה אלא מחייסין סתם על מי שיוודע אם לא נפרעה היתה שטר כתובתה בידה ונחטבה בספן אינה גובה כלום אפי' במקו' שגובין בלא שטר כתובה דהך גרע טפי הואיל ונחתכה חתיכה מוכיח עליה שנפרעה אע"פ שאינו אלא חתך אחר ואינו קרע שתי וערב איתרע לה ואינה גובה בה .

ז אשה שכאה לב"ד ואמרה מת בעלי התינוני לינשא ולא הזכירה שם כתיבה בעול' מתירין איתה לינשא ומשביעין אותה ונתנין לה בכתובה ואם באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה וטעמא עיין לעיל סי' י"ז סעיף מ"ג .

ח באה ואמרה מת בעלי התינוני לינשא ותנו לי כתובתי מתירין אותה לינשא ונתנין לה כתובתה אבל אם באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי והיתרוני לינשא מתירין אותה ואין נתנין לה כתובה ואם תפשה אין מציאין אותה מידה ויש מי שאומר דבין זו ובין זו אין מתירין אותה כיון שהזכירה כתובה וע"ל סי' י"ז סעיף מ"ד .

ט במקו' שאין כותבין כתובה והביא עדים שכתב לה כתובה יש מי שאומר שיינו במקו' שכותבין ואינה גובה בלא כתובה יש אמרי' שגובה בלא כתיבה כיון שבאיתו מקום לא נהגו לכתוב איהו דאפסרי אנפשיה שכתב ולא ישתנה הרין בכל אותו המקום ששכיל לפיכך לא מהימן לומר פרעתי אע"ג שכתב ואין הכתובה בידה .

י אשה שאמרה לבעלה גרשתי ואבד גיטי נאמנת דחזקה שאינה מעיז פניה בפני בעלה אם לא היה האמת אתה לפיכך אם הוציאה שטר כתובה ואין עמה גט ואמרה לבעלה גרשתי ואבד

נכסי צאן ברזל היא שוה לשאר בעל חוב בכל דיניה לפיכך אם הינן כתובין בכתובה נכסי צאן ברזל וטענה שאברו או שלקחן הבעל דרי היא בנכסי צאן ברזל כשאר בעלי חובות ונשבעת שלא לקחה אותם ולא נתנה ולא מחלה וחולקת עם שאר בעלי חובים .

הערב לאשה בעיקר כתובה ותוספות אינו מתחייב אפילו בקניין ואפילו אם יש נכסים לבעל שנוכל לומר ודאי סמך על אלו הנכסים ושיעבר נפשיה אפילו הכי לא משתעבד דאמרינן הואיל ולא מדי חסרה לאשה אינה מכיין אלא לטובה רטב למיתב טן דו הרי מצוה קעביד שעל ידי ערבותו הם מתרצים לזיווג ולא היה דעתו לפרוע אלא כדי לאווגם ולא שיעבר נפשיה במה דברים אמורים באשה דעלמא אבל הערב לכלתו בשביל כתובתה מתחייב בקניין אפילו אין נכסים לבנו שהאב לגבי הבן שיעבורי משעבד נפשיה והני מילי בערב בעלמא אבל בקבלן שאמר לה הנשואי לזה ואני קבלן או אני אתן לך משתעבד אפילו בלא קניין ואפי' לאשה דעלמא דהוי כמו ערב בשעת מתן מעות דמשתעבד לכל אפי' בלא קניין י"א דבקניין כל ערב משתעבד אפילו אינו קבלן ולכלתו משתעבד אפי' בלא קניין י"א דערב לחתן בעד הנדוניא הוי כמו ערב לאשה בעד הכתובה דמצוה קעביד ולא מדי חסרה לחתן כמו באשה ויש חולקין ואמרים דערב נדוניא משתעבד כשאר ערב מיהו כל זמן שלא גשאה יכול לחזור בו אפי' לאחר הקניין .

הערב לאשה בכתובה בעניין שהוא משתעבד וגיירשה בעלה ואין לו נכסים לבעלה לפירעה ותבעת כתובתה מן הערב לא יפרע לה אא"כ ידרינה בעלה הנאה על דעת רבים שאין לו התרה שלא יחזירנה שלא יעשו קנוניא עליו שיגרשנה כדי שתגבה כתובתה מהערב ויחזירנה אח"כ ואפי' לא הדידה בשעת הגירושי' ידרינה אח"כ כשתבענו הכתובה ואסור לאדם שישאנו עצה שיגרשנה כדי שתגבה הכתובה מהערב דשמא לא ידרינה הנאה ויחזירנה מיהו וז"ל האב ערב לכלתו כנגד בנו והבן ת"ח והשעה דחוקה לו ואין האב מהנהו מנכסיו מותר להשיאו עצה לגרש כדי לגבות הכתוב' מהאב הערב לאשה בנדוניא וכתב בשטר שכל זמן שיתבעוהו שניהם חייב לשלם להם ומת הבעל אפילו הכי היא גובאת מה שכתב לה שהרי הנדוניא שלה היא כשמת הבעל .

וכן אם הקדיש כל נכסיו ומגרשה לא תגבה מן ההקדש אא"כ ידרינה שלא יעשו קנוניא על ההקדש . אבל מן הלוקחות גובה אפילו בלא הדידה ואם ירצה להחזירה אח"כ יחזירנה שכיון שיערו הלוקחות שיש עליו כתובת אשה אינה דאפסיד אנפשייהו שקנו ממנו .

אלמנה שמירבת נכסיה לכתובתה אם צריכה למכור על פי ב"ד וכו' ח' סעיף א' .

אלמנה בין מן האירוסין וכתב לה כתוב' בין מן הנישואין אפילו לא כתב לה מזכרת מנכסי בעלה לגבות כתובתה שלא בב"ד ושלא בהכרזה כדכתיב' מעמא לעיל סי' צ"ג סעיף כ"ה לא שנא אם מזכרת לגבות כל כתובתה בחד ל"ש אם מזכרת ג' או ד' פעמים לגבות מעט מעט ככל פעם מזכרת בלא הכרזה ובלא ב"ד מומחין אבל צריכה ב"ד הדידות דהיינו שלשה אנשים בקיאים בשמות קרקע ודוקא עיקר הכתובת והתוספות אבל אינה מזכרת שלא בב"ד מומחין לגבי נדוניא שאינה רק כחוב בעלמא ואם מכרה לגבות עיקר הכתובה ותוספות בינה לבין עצמה שוה בשוה מכרה קיים ויש חולקין .

ואחריות המכר על היתומים בין אם תמכור היא או ב"ד ולכן אף אם מכרו ב"ד בטעות כגון שמחלה האשה וכתובה ליתומים בסתר והב"ד לא ידעו אין היתומים יכולין לטרופ' מן הלוקח שהרי האחריות עליהם .

ודוקא באלמנה אמרו שתוכל למכור שלא בבית דין וחז' טעמא איכא בגמרא משום דמסתמא אין אדם רוצה שתתכחז אשתו בב"ד אבל בגרושה לא איכפת ליה שתתכחז בבית דין לפיכך גרושה לא תמכור אלא בבית דין מומחים וכן אלמנה נמי אם גשאת לאת' לא תמכור אלא בב"ד מומחין וטעמא משום דבהא דאמרינן אלמנה מזכרת שלא בב"ד איכא נמי טעמא בגמרא משום חייא ופי' ר"ח כדי שתהא נדוניא לנשים שבשביה ימצאין בעיני האנשים וישאו איתם וכשגשאת כבר בטל האי טעמא לפיכך אמרו בה גמ' כן שלא תמכור אלא בב"ד מומחין .

אלמנה שמכרה שלא בפני ב"ד מומחין צריכה לישבע שלא התפייסה בעלה צריי' ושלא גבתה יותר ושלא זלילה בנכסים ואע"פ שהיו שם ב"ד הדינות גשומא שמא לא דקדקו כליי האי אבל אם ב"ד מוכרים וניתנין לה אינה נשבעת אלא שלא תפשיה צריי' ושלא תפשה משלו ואינה צריכה לישבע שלא זלולה בנכסים שהרי לא מכרה היא אלא הב"ד .

מחלה ואם תבעה תוך כ"ה שנים מונין לה כ"ה שנים מיום שתבעה וכן אם נשבעה ומתה יורשיה צריכין לתבוע כתובתה תוך כ"ה שנים למיתת' ואם שתקו יותר מכ"ה שנים מחלו וכל שזכרה ואמרה שמה ששוקת לאו משום מחילה הוא הוי כתבעה ואם לא נשבעה ומתה ע"ל סי' צ"ו סעיף א' .

ב ואם נזינית בבית בעלה אפי' שתקה יותר מכ"ה שנים אינה מחילה דמשום מזונותיה היא בושה לתובעה ושתקה ואפי' אם נזינת בבית אביה אם היורשי' מכבדין אותה שמוליכין לה מזונותיה בעצמם אין שתיתקה מחילה שמפני הבושה והיא שותקת ולא מפני שמחלה להם .

ג ואין הוכח' השתיקה מחילה אלא לעיקר כתובה ותוספות אבל הדנויא שנתנה לו אינה מוחלת לעולם וגובה אותה אפי' שהת' כמה שני' אם יש לה עדי' שנתנה לו נדוניא שאינה אלא כשאר חוב בעלמא ואין אדם מיחל על חובו אפי' בכמה שנים .

ד ודוקא באלמנה הוי שתיקה מחילה כשאין כתובתה גיירה אבל גרושה גובה לעולם כשאר בעל חוב דגרושה סתמא אינה מוחלת .

קב דין גביית חוב וכתובת אלמנה וכו' ט' סעיפים .

א מי שמת ואלמנתו או גרושתו באה לגבות כתובתה ועליו בעל חוב אם זמנו של אחר מהם קודם ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאחר מהם מי שזמנו קודם יגבה והאחר ירחה בין האלמנה בין בעל חוב ואפי' תפש המאוחר מוציאין מידו ואם היתה הכתובה קודמת והניח יותר מכדי כתובתה לא תוכל האלמנה לומר לא אגבה כתובתי עכשיו רק אהא נזינית בבית בעלי עד מה שהניח יותר מכתובתי ואחר כך אגבה כתובתי דהא אין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים אלא ניתנין כתובתה מיד והמותר על כתובתה ניתנין לבעל חוב וע"ל בלבוש עיר שושן סי' צ"ז סעיף כ"ד .

ב לא הניח אלא מטלטלין שאין בהן דין קרימה כגון דלא אקני לה מטלטלי אגב מקרקעי יתנונו לבעל חוב אפי' הוא מאוחר משום שלא תנעול דלת כו' ותדחה האשה מלגבות עיקר ותוספות ולא חיישינן משום חניא כו' דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לנשוא ומיהו אם תפשה אפי' שלא בבית דין אין מוציאין מידה ויש אמרי' דאפי' אם תפשה מוציאין מידה וכן הורו האחרונים מהר"ל ומהר"י ז"ל ואין חלוק בזה בין מלוה בשטר בין מלוה על פה שהיא ידוע שאינה יכולה למעון שהיא פרועה אבל אם אינה ידועה יכולה לומר שמא פרוע הוא או שמא אינו חייב לך כלום ולכולי עלמא אם תפשה פקדון שהיה ביד בעלה משל אחרים צריכה להחזירו שהרי אין שיעבורה חל על הפקדון אין אנו גוזנין לכתוב במדינות אלו אגב בכתובה מיהו אפי' כתב בזמן הזה אין לחוש כמו שנתכאר לעיל סי' ק' סעיף א' .

ג ואם זמן שניהם שוים או שנשא ולזה ואחר כך קנה או שלחה ונשאו ואחר כך קנה שחל שיעבור' באחד בשעה שקנה בין הניח מקרקעי בין הניח מטלטלי יתנונו לבעל חוב ותדחה האשה מגביית עיקר ותוספות מטעמא שכתבנו יותר משהאיש רוצה לישא כו' ואם קדמה האשה ותפשה קרקע אם קדמה וגבתה בבית דין כגון שהגבירהו ב"ד קודם שידעו שהיה שם בעל חוב אין מוציאין מידה אבל אם גבתה מעצמה אפי' על ידי שומת בקיאי' דלויכא למימר מאן שם לך מפקינן מינה ודוקא מקרקע דלא שייך בה לומר מוחזקת היא בידה דכ"מ שהיא בחזקת בעלה עומדת אבל אם תפשה מטלטלין אפי' שלא בב"ד הואיל והם בידה וברשותה לא מפקינן מינה .

אלמנה שבאת לגבות כתובתה והיתומים שומעין שתתן ערבות שאם ימצא אחר כך בעל חוב מקדמים שתחזיר מה שגבתה אין שומעין להם וגובאת כך בלא ערבות ופשוט הוא .

ד ואם יש בעובדן הבעל כדי לפרוע לשניהם ויש כאן קרקע ומעות אם זמנם שוה נתנים לבעל חוב מה שירצה הן קרקע הן מעות דלעולם יד הבעל חוב על העליונה משום נעילת דלת בפני לוי' ויד האשה על התחתונה משום דיותר משהאיש רוצה לישא כו' ואפי' אם יש לה נדוניא עם הכתובה הואיל וצירפתן וכללתן עם הכתובה יש לה בזה דין כתובה דלא אלים שיעבור הנדוניא יותר משיעבור הכתובה כיון דכללתן יחד בשיעבור אחד ואפי' קדמה האשה וגבתה הן קרקע הן מעות יש מי שאומר שמוציאין מידה ונתנין לבעל חוב מה שרוא חפץ ואם אין זמנם שוה נתנין למקדמ' מה שירצה דידו על העליונה ואפי' המקדמ' היא האשה לא חיישינן למעמא דנעילת דלת להקדים הב"ד דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה ואפי' אם קדם המאחר ותפש המעות יש מי שאומר שאם ירצה המקדמ' מוציאין ממנו .

ה כל מה שאמרנו בסי' זה שחורף כתובה נגד בעל חוב וז"ל בעיקר כתובה ותוספות שלא תמרה כלום אבל בנדוניא שהיא

ה אלמנה ששמה בעצמה ולקחה לעצמה לא עשתה כלום אפילו הכריזה עליו וצריכה להחזיר ליתומים כשירצו דאמרינן מאן שם לך כלומר מי החזיק באלו הנכסים שאין אדם יכול לזכות במקח אלא מיד המקנה לו אלא אם כן היו שם בית דין של שלשה והם נקראו אבי היתומי ועומדי במקום אביהם ומקנים לה יש אומרים דמני בבית דין הדייטת הבקאים בשומא ויש אומרים שאינו כלום עד שיהיו שם בית דין מוחזין .

ו אלמנה המוכרת נכסי יתומים לגבות כתובתה יד היתומים על העלוונה לפעמים חשבינן לה לשלוח ולפעמים חשבינן היא עצמה ללוקח כיצד אם היתה כתובתה מאתים ומכרה קרקע שווה מאתי' במנה והוול שעכשוו אינו שווה אלא מנה ורוצה האלמנה שישלמו לה כתובתה לא אמרינן כיון שהיה המקח בטעות לגבי לוקח לא יצא הקרקע מעולם מחזקת היתומים וכרשותם הוול וישלמו לה היתומי' כתובתה והם יהיו דינם עם הלוקח אלא כיון שבשעת שקבלה הקרקע להבניסו לרשות הלוקח היה שווה מאתי' הרי הוא כאלו כונה היא בעצמה כאותו הפעם שמכרה הקרקע לקנתה בעד שווה שהיתה שווה מאתים ונתקבלה כתובתה וחזרה והזוילה לגבי לוקח ואם טעתה נגדו תרון עמו אבל אם מכרה שווה מנה במאתי' והקרי ועומד עכשוו על מאתים אמרינן היא לא היתה אלא שליח של היתומים והרי היא נתקבלה כתובתה שהרי קבלה מאתים והריחוק ליתומי' ואם רוצה הלוקח לחזור בו ידון עם היתומי' .

ז במה דברים אמורים שאם על פי שטעתה מקחה קיים ונתקבלה כתובתה כשהיתה כתובה מאתי' ומכרה שווה מאתי' במנה שכיון שהיה לה רשות למכור כל מה שמכרה אמרינן דהוי כאלו כונה היא בעצמה לקנותה כו' אבל אם לא היתה כתובתה אלא מנה ושטעה ומכרה בפחות משווייה כגון שמכרה שווה מנה ודינר במנה אפילו לא טעתה אלא ככל שהוא שמכרה בפחות ממה שהיה שווה ואתו כל שהוא לא היה רשות בירה למוכרו מכרה בטל אפילו אם היא רוצה לתן ליתומים מה שטעתה וטעמא כיון שאותו דינר שהיה הקרקע שווה יותר מכתובתה לא היה לה רשות למכור נמצא שכל המכר טעות הו' וחוזר מכולו כיון שהיה כולו בבת אחת .

ח היתה כתובתה ארבע מאו' ומכרה לזה במנה שווה בשווה וכן לשני וכן לשלישי ומכרה לרביעי שווה מנה ודינר במנה ליש מכרתה להן לכל אחד ואחד בשטר בפני עצמו ליש מכרתה לכלול בשטר אחד להראשונים מכרן קיים ולהאחרון מכרו בטל כיון שמכרה לו יותר ממה שהיה לה רשות למכור מכרו הכל בטל אבל לא אמרינן כיון דלחד בטל בטל לגבי כולו .

קד

בית דין שמכרו וטעו וכן שאר שלוחי וכו' ו' סעיפים .

בטל פחות משתות מכרם קיים ואם מכרו קרקע בעת שאינם צריכים להכריז עליה כמו שיתבאר בסמוך והם הכריזו! ומכרו וטעו ו' כיון שהכריז אף על פי שלא היו צריכים אפי' אם טעו בכפל המקח קיים ו' א' אע"פ שהכריז כיון שלא היו צריכים להכריז כמאן דליתא דמי ואם טעו ופחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל פחות משתות מכרן קיים ואינו צריך להחזיר האונאה אפי' לא הכריזו דפחות משתות מסתמא הוי מחילה ואיזה הוא שאינם צריכים הכריזה בעת שימכרו קרקע לצורך קבורה או למוון האשה והכנות או ליתן מנת האלך כל אלו אינם צריכים הכריזה לפי שהדבר נחויץ ולא יוכלו להמתין וכן אפי' למי שמלוה לצורך אחד מרבדים אלו בשמוכרים לפורען מוכרין בלא הכריזה ואינו משהי' אותה עד שיכריזו שלשים יום כדי שלא תנעול דלת בפני גומלי חסדים המלוים לכך .

ך וכן בית דין שמוכרין דברים שאין מכריזין עליהם מטעמא שיתבאר וטעו בשתות מזכרם בטל פחות משתות מכרם קיים ואלו הם הדברים שאין מכריזים עליהם עבדים ושטרות ומטלטלין עבדים שמא ישמעו ויברחו ושטרות ומטלטלין שמא כשיכריזו עליה' ויאספו הרבה קונים לקנותם יגנבו לפיכך שמי' אותן בבית דין ומוכרים אותן מיד ואם השוק קרוב למדינה מוליכין אותם לשוק וכן במקום שאין נוהגין לרכוז אפי' קרקעות מאוה טעם כגון במקום שיש שם קצת כ"א שאינם רוצין לקנות קרקע שמכריזין עליה שלא יקראו אותם אוכלי נכסי דאכריתא כלומר מכיון אותם בזה שהם קונים קרקע שאחרים צריכין למכר מפני הדחק והנא מדת אכריות וכה"ג הוי דינן כדברים שאין מכריזים עליהם דבשתות מכרן בטל כו' .

ה והיכא דטעו בית דין ואירע אונאה במקח בשתות דאמרינן המקח בטליש אומרים שאם ירצו ב"ד לקיים המקח ולהחזיר האונאה הרשות בירם שלא יהא כח הדייט חמור מהם שהרי בהדייט הדין כן שקנה ומחזיר אונאה ויש חולקין בזה וסבירא להו שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד הב"ד לבטל המקח אם ירצו אין מייפין כח היתומים יותר מכח הלוקח ויש רשות ג"כ ביד הלוקח לבטלו ואם ירצו הבית דין להכריח הלוקח שיתקיים המקח ויחזירו לו האונאה אין שומעין להם דאי מייפין כח היתומים טפי מלוקח הוי ריעא לתמי ולא מובני מנייהו לפיכך משוין כח הבית דין וכח הלוקח .

ו שליח בין שהוא שליח ב"ד או שליח כל אדם שמכר וטעה ונתאנה אפי' בכל שהוא המכר בטל שיכול המשלח לימור לתקוני שדרתיו ולא לעוותי אבל אם הטעה הוא את הלוקח עד שתות המקח קיים וזכה המשלח ביתרון דלא גרע הוא מהמשלח בעצמו אם היה מוכר היה זוכה עד שתות ה"ג שלוהו .

קה דין המוכרת או מוחלת כתובתה וכו' ו' סעי' .

א יכולה האשה למכור כתובתה שלוקחת דבר מועט עכשווי מאדם אחד ומוכרת לו כתובתה שאם ימות בעלה תחלה יגבה הוא כתובתה ואם תמות היא תחלה הבעל יורש אותה והלוקח יפסיד מעותיו וכן יכולה לתנה לאחרים בין כולה בין מקצתה והלוקח והמקבל עומדים במקומה שאם תתאלמן או תנדרש יקחו הם כתובתה ואם תמות בחיי הבעל אין להם כלום ואם מכרה לבעלה המכר מכר אבל אסור להשהות עמה בלא כתובה כדאיתא לעיל סימן ס"ו לפיכך צריך לכתוב לה כתובה אחרת בעיקר הכתובה בלא תוספות .

ב מכרה כתובתה לאחרים ומת הבעל בחייה ואח"כ מתה היא אם מתה קודם שנשבעה על כתובתה אין ללוקח ולמקבל כלום מן היורשים דשמא נתפרעת או אתפסה בעלה צררי בד"א בשנתאלמנה ומתה שהיא לא היתה יכולה לפרע מן היתומים אלא בשבועה אבל אם נתנדה ומתה לקוחות נשבעין שלא פקדנו ונטולין וע"ל סימן צ"ו מ"ט גם גרושה וקא שמתה אבל אם היא חיה צריכה לישבע שלא נפרעה ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלוקחות ודינן עמה ואם אמרה שנפרעה אחר שמכרה נאמנת במנו שאם היתה רוצה היתה מוחלת עכשוו אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר אינה נאמנת וע"ל בלבוש ע"ש ס' ס"ו סעי' ט"ז .

ג כל זמן שלא נשבעה האלמנה על כתובתה הנכסים בחזקת היורשים מאביהם הן ולא זכתה האלמנה בהן כלום לפיכך מי שמת והניח בנים ואלמנה ויש בכור בין הבנים ומתה האלמנה קודם שנשבעה על כתיבתה הככור נוטל פי שנים שהרי הוי מוחזקי' לאב ך המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה שום דבר מתנאי כתובה דמוכר בעין רעה מוכר ומסתמא לא מכרה תנאי כתובה שלה עד שתפיש אבל המוחלת כתובתה לבעלה אע"פ שאסורה לישב תחתיו מחילתה מחילה נמורה דמחלת בעין יפה מוחלת ואיברה כל תנאי כתי' וזו אפי' נדונייתא ופסידה אם אינה בעין ויש אומרים שלא אינה נדונייתא אלא א"כ אמרה כל מה שבשטר מחול לך .

ה המחלת עיקר כתובתה לבעלה אינה יכולה לטעון נחת רוח עשיתי לבעלי משום איבה שהרי כל הנשים יש להן כתובה ולא תהיה לה איבה אם לא תמחול ואדרבה היא יכולה לומר לו שהוא ניתן עיניו לגרשה כשמבקש שתמחול כתובתה מיהו דוקא במחלת שלא באונס אבל אם אונסה למחול ויש לה עדים על האונס כגון שהיה מתקוטט עמה תמיד כרי שתמחול לו והוציאה מביתו ונתפייסה ומחלה לו כדי שתשב עמו בשלוח מחילתה בטלה אע"פ שלא מסרה מורעא דאנן סהרי באונסה ואם לא נאנסה ומחלה הוי מחילה ואינה צריכה קניין דמחילה אינה צריכה קניין כמו שנתבאר בלבוש ע"ש סימן רמ"א וכן אין צריך להיות בפני עדים שאם מחלה אפי' שלא בעדים והיא מודה בה הוי מחילה דלא איברו סהרי אלא לשיקרא והוא שיהיו דברים שהדעת סומכת עליהם ולא יהיו דברי שחוק והיתול או דברי תימה אלא ברעת נכונה .

ו כבר נתבאר בלבוש ע"ש סימן ס"ו סעיף כ"ו דהמזכיר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחל לפיכך האשה שמכרה כתובתה לאחרים ומת הכעל ואח"כ מתה היא בנה יכול למחול והמכר בטל ואפי' אין לה יורש אחר אלא זה הבן ונמצא פרועון הכתובה עליו יכול למחול לעצמו כדי לבטל המקח והוא יורש הכתובה מכח אביו .

ז בן שמכר בחי אביו כתובת אמו שאם ימו' אביו ואח"כ תמות אמו ויירש הוא את הכתובה שיהיה הלוך עומד במקומו לנכותה ורתנה שאם תערער אמו על המכר שהוא לא צריך לסלקו מערערה ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקום אמי עומד וכמו שהוא יכולה לערער ולבטל המקח גם אני מערער ואבטלנו דגרו דאחריות דאמיה לא קביל עליו אחריות של עצמו ודאי קבל עליו .

קן הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא וכו' בי' סעיפים .

א המחלק כל נכסיו לבניו בין לזכרים בין לנקיבות בין הוא כריא ובין הוא ש"מ וחלק לאשתו ג"כ עתים קרקע כקרקע כח שהוא או דקל לפירותיו או פירות מחוברים והם צריכים עדיין לקרקע דהוי בקרקע הואיל ועשה אותה שותף בין הבנים אפי' לא עשה זה בפניה אלא שלא בפניה וכששעשה שותקה ולא מיהתה הרי זו איברה עיקר כתובתה ותוספות דהואיל ושותקה אמרינן דנחת לה שעשה לה כבוד שהשיה איתה לבניו ולבנותיו ומתוך כך מחלה ולכך שותקה ואינה טורפת בכתובתה מנכסים אלו כלום מחמת כתובה ותוספות דקולי שהקילו בכתיבה אבל גרונייתא לא מחלה דלא גרע דגוייטא משאר ב"ח ומחמת גרונייתא טורפת מיהו לא אמרינן שמחלה עיקר כתובה ותוספות לבעלה לגמרי אלא מחלה לכנים השיעבוד שהיה לה על אלו הנכסים אבל אם כאו לבעלה נכסים אחרים ממקום אחר חל שיעבודה עליהם וגובה מהם ואפי' אם חזרו ובאו לידו אולם הנכסים עצמם כגון שמת אחד מהם ובעלה יורשו גובה אלא בכתובה מהם ולבעלה לא מחלה כלום .

ב ודוקא שחלק לה קרקע וחלק כל נכסיו דבין שחלק לה קרקע חשיב' לה ימחלת השאר וכן כיון שחלק כל נכסיו וידעת שאין לה עוד ממה לגבות בכתובה ושיתקת ודאי מחלה אבל אם כתב לה מטלטלי עמהם אף על גב' שחלק כל נכסיו לא חשיבי לה ולא מחלה וכן אם לא חלק כל נכסיו אלא שישיר לעצמו קרקע כל שהוא בתיבה קיימת דבין שרואה שמשווי' לעצמו קרקע כל שהוא וישאר שיעבוד בתיבה עליו לאחר מותו לא מחלה כל שיעבודה שאומרת ממה ששייר אני גובה וכשתרד לאחר מותו לגבות איתל קרקע כל שהוא בכתובה מנו דגובה מקצתה גובה כולה אלא אם לא שיר לעצמו קרקע אלא מטלטלי הרי אין לה עוד דבר לשיעבוד בתיבה שאין המטלטלים משועבדים לכתובתה והיא שותקת ודאי מחלה וזה לדין התלמוד אבל לפי מה שתקנו הגאונים עכשיו שכתובה נגבית גם מן המטלטלין אפי' שיר מטלטלין כל שהוא בתיבה קיימת שהרי היא אומרת ממה ששייר אני גובה ומתוך שתרד למה ששייר תרד לשאר נכסים ותטרף מי שצוה לתת לבניו או לאחריים כך וכך וצוה כך לפני אשתו ושותקה י"א הואיל ושותקה מחלה וצריכה לקיים ויש חולקין דיכולה לומר הא דשותקה כדי שלא תטרף דעתו עשיתי ולכ"ע אם אמרה למקצת דבריו אין ולמקצת דבריו שותקה דלא הוי מחילה במה ששותקה דבין דיעל קצת דבריו אמרה אין למה ששותקה אמרינן משום דלא נתרצית שותקה כדי שלא תטרף דעתו אבל למה שאמרה אין מחלה וצריכה לקיים ואינה יכולה לומר פזה שלא תטרף דעתו עשיתי דהוה לה למישתק כמו ששותקה לשאר ואם קבלה קניין לקיים מתנותיו ואח"כ אומרת שלא משום מחילה בתיבה עשיתי הקניין אלא משום שהנכסים היו ביד' וברשותה והיתה סוברת שהנכסים יחיו יותר מכתובתה הדין עמה וגובהת בתיבה .

קן הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב וכו' י' סעיפים .

א הכותב כל נכסיו לאשתו בין בריא בין שכיב מדע אף על פ' שקנו מידו לא עשאה אלא אפטרופא על יורשיו בין שהיו יורשיו בניו ממנה בין היו מן האשה אחרת או אחיו או שאר יורשין ופעמא משום דאימר הגעת הוא דאין ארם מניח את יורשיו כולן ונתן את הכל לאשתו לפיכך אמרינן דעתו דלא נתכוין אלא לעשותה אפטרופא כדי שיחלקו לה יורשיו כבוד משום דאוקי אברוין נכסי ברושותה לפיכך מהם כפי אומר דעתה והיו כפופים לה ואם שיר כל שהו' בין קרקע בין מטלטלין הרי זה השיור הוא מניח ליורשיו וקנתה כל מה שכתב לה והם שיה כמתנה גמורה ובין כך ובין כך לא איברה בתיבה מחלו הנכסים שאם כתב לה כולם הרי לא נתן לה כלום ולמה תמחול דבהויא הגאה שעשה לה הכבוד לעשותה אפטרופא על כל יורשיו אינה מוחלת בתיבה וכשנתן לה הכל במתנה חוץ משיר כל שהוא אף על גב' שהיתה לה הגאה במתנה אינה מוחלת שיעבוד בתיבה מן השאר דאימרת ממה ששייר אני גובה ומתוך שתרד לשיר תרד לכולה שאם יצא ש"ח על בעלה שהוא קודם למתנה זו וטרפום ממנה מכח המתנה תטרף גם אלו הנכסים מחמת בתיבה .

ב בר"א באשתו נשואה דבין דגייס בה חש לכבודה ולכבודה איכיון ולא למתנה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו ארוסה או לגרשה דלא גייס בה אינו חושש לכבודה על כרחך למתנה איכיון וקנתה הכל אף על פי שלא שיר כלום ואיברה בתיבה דמסתמא מחלה בהנאת המתנה אא"כ שיר מקצת הנכסים דאומרת מן השיור אגבה בתיבתי ואינה מוחלת כל שיעבודה ולא איבר בתיבה גב' כן המתנה אם יטרפה ממנה .

ג וכתוב כל נכסיו לאשתו ארוסה או גרושה דאמרינן שקנתה הכל כמתנתה ואיברה בתיבה אם יצא עליו שטר חוב שרוא מוקדם למתנה זו והלכו כל הנכסים בפריעת החוב תישאר היא בלא כלום ולא תחזור ותטרף מחמת כתובתה שקדמה לחוב דאומרן דעת הוא שבהנאה שכאה לה כשמייעה זו שכתב לה כל נכסיו מחלה ואיברה כל זכות שהיה לה בנכסיו מצד בתיבה בין מאותם שהיו לו כבר ומכרם או נתן קודם לכן בין מנכסים אלו שרוא נתן לה עכשיו והיא לא נתנה א"ל לבה שמה יבא ב"ח וטרפם בחובו הילכך הוי כאלו נקיעה בתיבה לגבי הגי נכסים ולא תטרף בה וכשיבא הב"ח וטרפם ממנה נמצאת קרחת בתיבה וממתנתה וב"ח א"כ מחילה בטעות היא הא לית' דההיא שענתה מתנה גמורה היתה דהא אי בעי בעל הוי מסלק לבעל חוב בזווי לפיכך מסתמא מחלה בתיבה בהנאת מתנה מיהו לא מחלה בתיבה אלא מהני נכסים אבל אם יקנה נכסים אחר כך גובה מהם בתיבה דהא כתוב בתיבה דקנאי ודעתיד אנא למקני .

ד יש מי שאומר דהא דאמרינן בגרושה וארוסה דכששיר לא הפסידה בתיבה מפני שהיתה דעתה לגבות מן השיור ולא מחלה היינו שלא הזכיר במתנה לשון כל נכסיו אלא כתב לה סך כך וכך אני נתן לך מנכסיי ואפי' הסכים הוא גדול ממה שיש לו כגון שכתב לה מחציתם או שני דלקים מהם שלא הוצרך להזכיר במתנה חוץ מן השיור אלא שכך וכך הוא נתן לה ולא יותר אבל אם כתב לה שרוא נתן לה כל נכסיו ופירש השיור לומר שמשיר לעצמו כך וכך אפילו היה השיור הרבה איברה בתיבה מנכסים שיש לו עכשיו מפני שכבוד הוא לה ביותר כשכתוב לה כלשון זה שהוא נתן לה כל נכסיו אף על פי שכתוב אח"כ שמשיר לעצמו דבר ואותו הכבוד גורם המחילה וכ"ש באשתו ששואה כשהיא כתוב לה כן שאיבר' בתיבה שהרי כמה שמשיר לעצמו הוא עושה לה יותר טובה שאם היה כתוב לה סתם כל נכסיו לא היתה קנה כלום דהוה אמרינן שלא עשא' אלא אפטרופא כדאמרינן בסעיף א' .

ה יש מי שאומר שאם הוברר הדבר שהערים במתנתו כמתכוין להטעותה כדי להפסיד בתיבה"לא איברה בתיבה דאין סהרי אלו ידעה שדרך שגאה היא עושה להפסידה בתיבה שלא מחלה .

ו היו לו שתי נשים וכתב כל נכסיו לשתייהן לא הנתה שום אחת מהן אלא שתייהן אפטרופא עשאו' אבל אם כתב חצי נכסו לאשתו פלוגית ודאי נכסיו לאשתו פלוגי' דהאשונה קנתה שהרי שיר והשנייה לא קנתה .

ז כתב כל נכסיו לאשתו ולבניו ויש לו בנים אחרים אין הדעת נתן שיעשה האשה אפטרופא לכידיה עם הבן אלא אשתו קנתה החצי לשם מתנה ובנו עשאו' אפטרופא לאחיו על השאר .

ח ויש מי שחולק ואומר דשניהם אפטרופוס' לא היה לו אלא בן אחד ואשה ואמר כך וכך נכסים לבני והשאר לאשתו ודאי נתכוין לה למתנה גמורה שאם היה רוצה לעשותה לאפטרופוס על הבן לא היה נתן המקצת לבן שהרי הכל שלו .

ט כתבם לאשתו ולאחר האחר קנה החצי ואשתו הויא אפטרופא .

לבוש הלכות כתובות הכוזב וארנמן פב

ב הא דאמרין דכי אמר בכתובת' ויה על עליונה בשלא חלק נכסיו אבל אם חלק נכסיו נתבאר משפטו כפי ק"ו .

ג ואם אמר תנו מאתים וזו לאשתי סתם יש מי שאומר דה"ל כאומר בכתובתה וידה על העליונה ויש מי שאומר דהוי מתנה כאומר בראוי לה ונטלתן לבד מכתובתה ואם אמר בפירוש תנו לה מתנה נוטלתן לכ"ע לבד מכתובתה ועיין בלבוש ע"ש סי' רנ"ג סעיף ה' .

ד ש"מ שצוה שיתנו לאשתו בגדיה נוטלת כל בגדיה בין של חול בין של שבת ואם אמר מלבושים גם הסרבל ואונקלי ומטפת' וסודר בכלל דכל דבר שארם לובש ומתעטף בו נקרא מלבוש ו"א שאם נתן לה כן במתנה בשעת מותו אף צמידים שכנרדים בכלל אבל אם כתב לה כן בשעת שנשאה אין צמידים בכלל .

ק שכותבין שיכר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה וכו' ב' סעיפים .

א אשה שכאה ליפרע מכתובתה ואין כותבתה כידה כגון שהיא במקו' שאין כותבין כתובה או כגון שכותבין והכיא' עדי' שנאבדו כתובתה דהוי דינא שפירעין לה וכותבין שובר לבעלה שנתפרעה מכתובתה וכו' למופר שיכתוב לה שובר כותב לה אע"פ שאין בעלה עמה דהא זכות הו' לבעל וזכין לאדם שלא בפניו וכלבד שיהיו מכירין שניהם שם האשה ושם הבעל שלא תערים ותכתוב השובר על שם איש אחר ששם אשתו בשמה או על שם אשה אחרת ששם בעלה כשם בעלה אבל כשמכירין שם שניהם כולי האי לא חיישינן דתרתמו שמת' האיש והאשה ות"ח שחתם על שובר של כתובת אשה שנפרעה ובאת האשה שכתובה בו ואמרת הרי לא צויתי לכתובי אלא אחרת ששמי בשמה צוית לכתוב והורה לדבריה ואמר סעיתי כי אמת הוא זו לא צוית לכתובי נאמן ויכול לחזור בו מדבריו הראשונים ואין כאן משום דחזור ומגיד שדרך ת"ח הוא שאין דרכו לדקדק בנשים אבל אם אמר בתחלה ב"י לי שיהא זאת אינו יכול לחזור בו דאע"פ דלאו ארחה למדק כיון שאמר שדק דק .

ב המוציא שובר כתוב על שם האשה שנפרעה בכתובה בזמן שהאשה מודה שנתתו לבעל וחיירנו לו אינה מודה אלא אמרת ממני נפל לא יתנו לא לאיש ולא לאשה .

ק דין כתובת בנין דכרין וכו' י"ז סעיפים .

א מי שהיו לו נשים רבות בין בבת אחת בין בזה אחר זה תקנו חז"ל שיהיו הכנים הזכרים יורשים כתובת אמן ונדונייתא שריביתה לו בתורת נכסי צאן ברזל ויש אומרים שאף התוספות בכלל וכל זה הוא מתנאי כתובה וקראוה כתובת בנין דכרין שאפי' לא כתב לה כן חייב בה ואפי' אם מתה היא כחיי הבעל כשימ' האב נוטלין בניה כתובת אמן של בנין דכרין בתחלה ואחר כך חולקין המתור עם אחיהם בשוה ואפי' לא נתב' בכתובה או אין לה כתובה והטעם שתקנו כן אמרינן בגמרא כדי שיקפין אדם ויכתוב נדוניא יפה לבתו ככנו פי' בעוד שלא היתה התקנה זו והיה הבעל יורש את אשתו אחר כך כשמת הבעל היו הכנים האחרים שהיו לו מאשה אחרת חולקים עם בניה של זו בנדוניא של זו שהיתה זו מכנסת לו והיה זה עגמת נפש לקרוביה של זו ולפיכך היו נמנעין מלתת נדוניא גדולות לבנותיהן שהיו חוששינן שמא תמות וירשנה בעלה ויכאו הנכסים ליורשי בעלה לפיכך תקנו כתובות בנין דכרין כשידוע שיחזיר הנכסים לבני בתו דוקא לא יקפיד ויכתוב נדוניא יפה לבתו כמו שכותב לבנו ופריך בגמרא ומי איכא מדרי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא לירות דכתוב איש כי ימות וכו' אין לו גומר דמשמע הא יש לו בן בנו יורשו ולא בתו ואתי רבנן ומתקנין דתירות ברתא כלומר שיתן לה האב ממנו שהיו בניו ראוין לרש ומשני הא נמי דאורייתא כלומר הא נמי הכיא מפי הקדוש ברוך הוא אמר שכן אמר הנביא ירמיה קחו נשים גדולות בניס ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תתנו לאנשים ומקמינן על פסוק זה בשלמא בנו כידו לבקש לו אשה שדרכו של איש להור' על אשה אלא בתו מי כידו וכי דרך אשה לחזר על איש ומתריצין הא קמשימץ לן דגילבשה וניכסה וניתב לה מדי כי היכי דקפצו עליה ואותו נכסי לה ועד כמה ער עישור נכסיה ופריך תו ואימא דאב לירות דבעל לא לירות פי' כיון דטעמא כתי שיתן לבתו היא דתיקון נמי א"כ נדונייתא דיהיב האב לבתו ליתתן בניס רילה אבל שאר הכתיבה נכסי הבעל כגון מנה ומאיתים ותוספות דבעל לא לירות ומשני אם כן דלא ירתו שאר הכתיבה אב נמי מימנע ולא כתב לבתו אחרי שזה מקפיד על שלו מלהוריש לבני בתו אף אני אמשך ידי מלהרבות לו נדוניא ופריך ואימא היכא דכתב אב לכתוב בעל היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל פי' דכיון דטעמא משום שיקפין אב לתת נדוניא לבתו

אפוטרופא בשאר החצי דכהא כ"ע מורו שלא עשה האחר שאינו יורשו אפוטרופ' לכבודו עם אשתו וכל היכא שיש להוכיח מתוך השטר דלא נתכוין אפילו באשתו לאפוטרופא אלא למתנה גמורה כגון שכתוב בשטר שהוא מקנה לה במתנה גמורה ולא בתורת אפוטרופסית א"נ שפירש בשטר שתהא רשאה למכור ולתת במתנה לאחרים הוי מתנה גמורה וקתה .

ט אם אמר אשתי תמשול בכל הנכסים אינו לשון מתנה אלא לשון אפוטרופסית ואם כתב כל נכסיו לאשתו ואחריה ליורשו הוי מתנה ולא אפוטרופס' דאי לאפטרופסית דבי גס עכשיו הוא של יורשו ולמה אמר אחריה ליורשו .

י הוי לו ג' בנות ואשה אחת ואמר חמישים זהובים לבתי פלוגית וחמישים זהובים לבתי פלוגית ולשלישית לא נתן כלום ואמרתי וואשתך מה תהא עליה ואמר להם השאר שלה דבריו קיימין וכל שאר נכסיו הם של אשתו ולא אמרינן דלא עשאה אלא אפוטרופא כיון שחלק לשתי בנותיו שהן יורשו חמישים חמישי' אין נקרא זה כותב כל נכסיו לאשתו ומניח יורשו דודאי אלו לאדם נכרי נתן עם אשתו מקצת נכסיו לא היתה אשתו אלא אפוטרופוס אבל עכשיו של יורשו כתב עם אשתו אף על גב שלא כתב לכל יורשו הרי העמיד ירושת התורה וקצת יורשו ואין צריך יותר שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל נכסיו למי שירצה והשאר שנתן במתנה קיים כן כתוב בתשובות הגאונים ונ"ל דלא פליגי אמה שכתבנו בסעיף ז' שכתב כל נכסיו לאשתו ולכנו בו' דבנו עשאו אפוטרופא העיל מיירי שנתן לאשתו ולכנו הכל בבת אחת בלא שויר לכך הוי הכן אפוטרופא ולי"א שניהם אפוטרופוסים אבל הכא כתב לכל אחת בפני עצמה חמישים והיא שויר בין כל אחת ואחת לפי' קנו שתיהן לגבי השלישית והאשה גם היא קנתה מטעמא שכתבנו והשלישית תצא חנם נקי מנכסי אביה נ"ל .

ק דין שלם שאמר תטול אשתו כאחד מן הכנים וכו' ג' סעיפים .

א ש"מ שאמ' או בריא שקנו ממנו שתטול אשתו חלק כאחד מן הכנים נוטלת כאחד מכניו ית' ע' בכתובתה אף על גב דאמרין לעיל סימן ק"ץ סעיף א' דהואיל ועשה לה כבוד שהשיא אותה לבניו מחלה כתובת' התם מיירי במחלק נכסיו אבל זה מצוה ואינו מחלק ולטפוי על כתוב' קאתי לפיכך נוטלת חלק זה ית' על כתובתה ואם נולדו לו בנים אחר הצואה מצטרפין עם אלו שהיו בשעת הצואה ונוטלת חלק עם כולם דהא שתטול קאמר משמע חלק שיגיע עליה בשעת חלוקה קאמר ניצור הוי לו ש"שה בנים בשעת הצואה ולאחר זמן נולדו לו עוד שנים נוטלת ית' על כתובתה כאחד מן החמשה שהיא שתות כל האמן הנשא' על כתובתה ואינה נוטלת עמהם אלא בנכסים שהיו לו בשעת הצוה אבל נכסים שכאו לו לאחר זמן הצואה אין לה חלק בהם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לרשותו ואם היה ספק בנכסים אם היו לו בשעת הצואה אם לא על האשה להביא ראיה ואם לא הביא' ראיה לא תיטול חלק מהם דהמוציא מחברו עליו להביא ראיה .

ב אם היו הכנים מרובים בשעת הצואה ונתמעטו בשעת חלוקה יש אומרים דהולכים ג' כן בתר שנת חלוקה כיון שתטול קאמר ונוטלת חלק גדול המגיע עליה בשעת חלוקה לפי חלוק הכנים ויש מסתפקים בזה ואומרים דעולם ידה על התחתונה שאם היו מועטין ונתרבו נוטלת חלק קטן כמי שהוא כשנתרבו ואם היו מרובין ונתמעטו נוטלת חלק שהיה מגיע עליה בשעת הצואה .

ג אם מתו כל הכנים רואים כמה היו בשעת הצואה ונוטלת חלק הראוי לאחד מהם והשא' ליורשו וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל הכותב לבתו ולחותנו שישלו חלק ב' מבניו הוי כאלו כתב כך לאשתו ואינו נוטל אלא בנכסים שהיו לו בשעת הכתיבה ומה שנוהגין עכשיו בשטר חצי זכר שכותבין לבנות שנוטלין בכל אשר ימצא לו כמו הזכרים משום דכותבין להם חלק דהואה שחייב להם סך כך וכך ולא יפטר מסך זה אלא כשנותן להם כמו הזכרים ובדרך זה יכול להקנות אף מה שאינו ברשותו הן ראוי הן מוחזק .

גנותן מתנה לאשתו או לבנותיו אסור להערים אחר כך וליתן מנכסיו לבניו או לאשתו כדי להפקיע ממקבל מתנה מה שהיה ראוי לו .

ק ש"מ שאמר תנו מאה זהובים לאשתי דהוה בכתובתה וכו' ד' סעיפים .

א ש"מ שאמר תנו מאתים וזו לאשתי בראוי לה לבד מכתובתה משמע במתנה וניטלתן לבד מכתובתה ואם אמר תטול מאתים וזו בכתובתה לא תיטול שתיהן אלא ידה על העליונה אם מאתים וזו הן ית' מכתובתה נוטלתן כמו שאמר ואם הם פחות מכתובתה נוטלת בכתובתה דלא כל במיניה לפחות מכתובתה .

לכתו הוא היכא דכתב אב גרוניא לכתו נכתוב בעל תנאי כתובת
 בנין דכרין והיכא דלא כתב גרוני' לא נכתוב בעל תנאי כתובת
 בנין דכרין ומשני לא פלוג רבנן כלומר לא חילקו בין כתובה
 לכתובה אחרי שרוב כתובות יש בהן גרוניא לא חלקו ופריך תו
 ואימא בת בין הבנים נמי תירות פירוש כשיש לו בת מן האשה
 אחת ובנים מן האחר' תיטול בת היחידה כתובת אמה ולירש
 גרוניא שנתן מן האחר' תיטול מ"ש דתיקון בנין דכרין ומשני כנחלה
 שווה רבנן- דירתון תנו ואין בת יורשת בין הבנים ופריך בת בין
 הכנות תירות פירש כשיש לו בת מאשה אחת ובנות מן האחרת
 תיטול בת היחידה כתוב' אמה לירש גרוניית אבי אמה דהא אי
 נמי שוויה כנחלה יש משפט נחלה לבת בין הכנות ומשני לא פלוג
 רבנן במשפט כתובת בנין דכרין דבת בין הבנים לא תישקל ובת
 בין הכנות תישקול ופריך תו ותגבי ממטלטלי פ' כיון דמעמא
 משום גרוניות אבי האם הוא אלמא אמרינן שאין הבנים יורשין
 כתובת בנין דכרין אלא מן הקרקע ליגבו נמי ממטלטלי שהרי
 גרוניא נמי היבין מטלטלי ומשני בכתוב' שוויה רבנן פ' ומטלטלי
 דיתמי לא משתעבדי לטטרא ופריך ותטרופ ממשעבדי פ' אי
 ככתובה שוויה רבנן להו ככתובה לטרופ ממשעבדי ומשני ירתין
 תנו כלומר כירושא שוויה רבנן וירושא אינה במשועבדין ופריך
 דאימא אע"ג דליכא מותר דינר פ' דאמרינן בפשנה שלא תקנו
 כתובת בנין דכרין אלא כשיש מותר דינר יתר על כתובות כל
 הגשים שהיו לו אבל אם אין שם מותר דינר לא תקנו כתובת
 בנין דכרין ומ"ט ומשני במקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא לא
 תיקנו פירש לא תקנו כתובת בנין דכרין אלא כשיוכלו לקיים
 ביניהם נחלה דאורייתא לפיכך כשיש כאן מותר דינר שיחלקו
 הירשים ביניהם ויוכלו לקיים נחלה דאורייתא משום נחלה
 בנין דכרין אבל אם אין כאן מותר דינר שיוכלו לחלוק ביניהם
 נחלה דאורייתא ואם כן מעיקרה נחלה דאורייתא משום נחלה
 דרבנן לא תקני בת נת בנין דכרין דלא מתקני רבנן דבה דמעיק'
 דאורייתא ע"כ שיטת הגמרא ומכל הלן טעמי תקנו ז"ל כתובת
 בנין דכרין כיצד נשא אשה וכתובתה וגרונייתא אלה זוז וילדה בן
 ומתה בחייו ואחר כך נשא אשה אחרת וכתובתה וגרונייתא מאתי'
 זוז וילדה בן ומתה בחייו ואחר כך מת הוא והניח אלפיים בני מן
 הראשונה יורש אלה שככתובת אמו ובנו מן השנייה יורש מאתים
 שככתובת אמו והשאר יורשין אותו בשוה נמצא ביד בן הראשונה
 אלה ות' וביד בן השנייה ת"ר .

כשוה שכיין שנשבעה השני הרי בניה קודמים לגבות כתובת
 אסם שאינם כאים לגבות מכת התקנה אלא מכת ירושה דאורייתא
 שירשים את כתובת אמן מן הרין ואותה שמתה בחייו אף על פי
 שלא נשבעה בניה נוטלין כתובת בנין דכרין מפני התקנה שהרי
 לא היה עליה שבעה שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים ואף על
 פי שלא היה מותר דינר על שתי הכתובות הא נתקיים בנכסים
 אלו נחלה דאורייתא במה שהוצרכו לפרוע חוב כתובתה של השנייה
 ע"י השבעה שנשבעה וכיון שנתקיים בנכסים אלו נחלה דאורייתא
 אין צריכין מותר וא"ש יש כאן מותר נוטלין בני כל אחת כתובת
 אסם בני הראשונה מפני התקנה ובני השנייה מדין תורה והמותר
 יחלקו בשוה וכל שכן אם מתו שתיה אחרי מתו ונשבעו
 שתיה על כתובתן שכני כל אחת נוטלין כתובת אסם אפי' אם
 אין שום מותר שהרי באים בתורת חוב וכן אם גירש אחת ומתה
 אחת בחייו ואחר כך מת והניח בנים משתיה בני המתה נוטלין
 כתובת בנין דכרין אפילו אם אין שם מותר דינר דכתיבת הגרושה
 שהיא חוב נעשית מותר לחברתה לפיכך בני הגרושה נוטלין תחלה
 ונתקיים נחלה דאורייתא ואח"כ נוטלין המותר בני המתה .
 ט מתה אחת בחייו ואחת אחרי מתו ונשבעה על כתובתה
 אותה שמתה אחרי מתו ואין שם נכסים אלא כרי כתובה
 הראשונה לא אמרינן בני הראשונה ירעו לבני השני' שבאין
 בתורת חוב ויחשב להם פירעון זה לקיום נחלה דאורייתא והמותר
 יקחו בני הראשונים בתורת כתובה בנין דכרין אלא אין כאן כתובת
 בנין דכרין דכיון דבשעת מיתת אביהם לא היה שם מותר על
 כרי כתובות אמן ולא היו יכולין לקיים נחלה דאורייתא בשעת
 מיתה במלה תקנת כתובת בנין דכרין וזו מיד בני השניה שיש לה
 כתובה והקנה לחלוק הוא דבר שנתחדש אחר כך בן הירשים
 כתיבתה ובאתה לנכותה הוא דבר שנתחדש אחר כך אמר על
 דהא ק"ל ב"ח מכאן ולהבא הוא גובה ואינו מכבול הזכות שזמ'
 כבר בני הכתובה הקטנה מירי דהוי אפועטין ונתרבו דאמרינן
 לעיל טעוף ה' דאולינן בטר שעת מיתה לפיכך בני השניה יטלו
 כתובת אמן והמותר יחלקו שוה בשוה אבל אם יש מותר על
 כתובת הראשונה אפילו דינר ירעו לבני השנייה כתובת אמן
 ונתקיים נחלה דאורייתא והמותר יקחו בני הראשונה בתורת כתובות
 בנין דכרין .

ב כמה דברים אמורים שהניח יותר על שתי הכתובות דינר אחד
 או יותר כרי שיחלקו השאר בשוה בתורת נחלה דאורייתא אבל
 אם לא הניח דינר יותר חולקים הכל בשוה כמו שנתבאר טעמא
 בסעיף הקודם .

י אחת אחת בחייו והשנייה קיימה דינר כיון מתה אחת בחייו
 ואחת לאחר מתו שדין בני הראשונה עם השנייה כירגום
 עט בניה שאם יש שם כרי שתי הכתוב' בני הראשונה נוטלין
 כתובת אמן והשנייה נוטלת כתובתה ואם יש מעט יותר על כתובה
 הראשונה השנייה נוטלת כתובתה והמותר לבני הראשונה אע"פ
 שכני השנייה אינם נוטלין כלום ואם אין שם אלא כרי כתובת
 הראשונה השנייה נוטלת כתובתה והמותר יחלקו בני הראשונה
 ובני השנייה .

ג אם אין שם יותר על שתי הכתובות דינר אפי' היה ראוי לפול
 להם ירושה מאבי אביהם בענין שיהיה שם מותר לא חשיב
 מותר לענין זה ואפי' מת אבי אביהם קודם שיחלקו לא תקנו שם
 כתובת בנין דכרין כיון שלא היה שם מותר בשעת מיתה .
 ד ולא דוקא כשהיו לו שתי נשים אלא ה"ל למי שהיה נשוי נשים
 רבות בין בזו אחר זו בין בבת אחת ומתו כולן בחייו ולו מהם
 בנים זכרים אם היה שם יותר על כרי כל הכתובות דינר אחד כל
 אחד ואחד יורש כתובות אמו והשאר חולקים בשוה .

יא היה נשוי ב' נשים והיה לו בנים מהם ומת ואחר כך
 מתו הנשים אם נשבעו ואחר כך מתו כל אחד ואחד יורש
 כתובות אמו בירושא של תורה ולא בתנאי זה לפיכך אין משניחין
 אם יש שם מותר או אין שם יורשי הראשונה קודמין לירשי השנייה
 ואם לא נשבעו אין שם שום תקנה שאין להם כתובה .
 כל זמן שלא נשבעו כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ז לפיכך חולקין
 כל הבני' בשוה ואין שם ירושת כתובה .

ה ואם לא הניח על כרי כל הכתובות דינר אחד ואמרו התימים
 הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יותר דינר כרי שישלו כתובת אמן
 אין שומעין להם אלא שמין את הנכסים בב"ר כמה היו שוין
 בשעת מיתת אביהם ואע"פ שנתרבו הנכסים או נתמעטו אחר
 מיתת אביהם קודם שיבאו לחלוק אין שמין אותם אלא כמו שהיו
 שוין בשעת מיתת אביהם והוא שהוקרו או שהוולו הנכסים או
 נשתדפו אבל אם נמצא שדה שאינו שלו איגלאי מילתא למפרע
 שלא היה שם מעולם מותר דינר .

יב אם אחת נשבעה ואחת לא נשבעה זו שנשבעה בניה
 יורשי' כתובתה ונוטלים אותה תחלה והשאר חולקים
 אותו בשוה .

ו ויש אמרים שאפי' החוב יותר מהמותר שעל כל הכתובות
 וכשישלמו החוב יחסר להם מכתובת בנין דכרין שלהם אפי'
 הני ירעו לבעל חוב והשאר יחלקו כפי ערך הכתובות וכל אחד
 יפסיד מכתובות אמו כפי ערך .

יג כל הירוש כתובת אמו שמתה בחייו אביו אוני מורף מנכסים
 ממשועבדי' אלא מכני חורין ככל הירשים דירוש שוויה רבנן
 כמו שנתבאר בסעיף א' וע"ל סוף הסימן .

ז והיה שם יותר על כרי הכתובות דינר או יותר אע"פ שיש עליו
 ש"ח כנגד היתר אינו ממעט אלא כל אחד מהם יורש כתובת
 אמו דהואיל והשטר יוצא על כולם ועל כולם מצוה לפרוע חוב
 אביה' זו היא נחלה שלהם שמקימין במותר מצות פריעת
 חוב אביהם .

יד יש אמרים שאין כתובת בנין דכרין נחלה אלא כשיביח
 קרקע כרי שתי הכתובות אבל אם אין שם אלא מטלטלי לא
 מיהו אפילו אין המותר על שתי הכתובות אלא מטלטלי שפיר רמו
 ויש מי שאמר דהאידינא דכתבין בבתיכ' דיל' מטלטלי אנב
 מקרקעי גם כתובת בנין דכרין נבית מהטלטלי/תנאי כתוב' ככתוב' .
 טז המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחר' מסתמא לא
 סברה כתובת בנין דכרין למכרי כעין רעה מוכר , ואם
 תמות בחייו יאחר כך מת היא בניה נוטלי' כתובת אמן
 כאלו לא מכרה אבל אם מחלה כתיבתה לבעלה מסתמא מחלה
 הכל דבעין יפה מחלה והפסידו בניה כתובת בנין דכרין לפיכך אין
 הבנים יורשין כתובת בנין דכרין עד שיהיה שטר הכתיבה יוצא
 מתחת ידם אבל אם אין שטר כתובה יוצא מתחת ידם אין להם כלום
 שמא מחלה אמה ואם הוא במקום שאין דרכן לכתוב כתובה יש
 להם רמסתמא לא נימא שמחלה .

ח והוא דבעינן שיהא שם מותר דינר דוקא כשמתו כל הנשים
 בחייו שאז כל הנשים כאים מכת התקנה לפיכך בעינן דינר
 מותר שיחלקו ביניהם לקיים בו נחלה דאורייתא אבל
 אם לא מתו כולן בחייו כגון שהיה נשוי שתי נשים ומתה
 אחת מהם בחייו ואחת אחר מתו ולו ביום משתיה אף על פ'
 שלא הניח יותר על שתי הכתובות אם נשבעה השנייה על כתובתו
 קודם שמתה בני כל אחת נוטלין כתובת אמן ואינה חולקת

יז מי שצוה בשעת מיתה שלא ירשו בניו כתובת בנין דכרין אין
 שומעין לו דלאו כל כמיניה לבטל תקנת הכמים אבל אם התנה
 בן בשעה נישואין הוי תנאי שבמסמון וקיים יש אמרים שאין
 כתובת

כתובת בנין דכרין נהוגת האידנא שיעקר התקנה לא היתה אלא כד שיתן אדם לבתו ככנו ועכשיו נהגין ליתן לבת יותר ויותר וכן נהגין במדינות אלו .

אין נתן לל נכסיו לאחרים כמתנת ש"מ הואיל ומתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה הרי המתנה וחייב התנאי כתובה באין כאחד אלימא תקנת חכמים ממתנתו וקרמה שיעבוד כתובת בנין דכרין למתנה לפיכך הבנים יורשים כתובת אמם שמתה בחיי בעלה ואם נתנם כמתנת בריא מהיום ולאחר מיתה דינה כדון מתנת בריא לענינין זה .

ק"ב מוזנות הבנות ממה ניוזנית ועד כמה הכול דיניה וכו' י"ח סעיפים .

א תנאי כתובה שהיהנה הבנות ניוזנות מנכסי אביהן אחר מותו עד שיתארסו או עד שיבגרו אפי' לא נכתב בכתובה או אפי' אין לה כתובה במקום שאין כותבין ויש אומרים אפי' במקום שכותבין כתובה ואין שטר כתובה בידן יש להן מוזנות דאפי' מחלה האם כתובה בפירושו אין בידה למחול מוזנות הבנות דלא דמי לכתובת בנין דכרין שתוכל למחול כדכתבנו בסעיף י"ז סימן הקודם דהתם עיקר התקון הוא משום דירה כרי שיתן לה האב נדונייא ופה לכך יכולה היא למחול אבל התנאי זה לא משום תקנה דירה הוא אלא משום כבוד הבנות בעצמן שלא יחזרו בנות ישראל על הפתחים לפיכך לאו כל מינה דאם למחול עליהם מיהו לא עשו תקנה זו אלא אגב שאר תקנות הכתובה ובמקום שיש לה כתובה אבל במקום שאין לה כתובה גם תקנה זו לא תקנו כמו שיתבאר במ"ז והוא טעמא נמי אפי' גירש האם חייב במוזנות הבנות דלאו באם תליא מילתא .

ב בת הגיוזנות מן האחין כמה שירשו מנכסי אביהן אחר מותו מעשה יריה ומציאותיה לעצמה ולא של האחין אע"פ שהיא קטנה ואלו היה אביהם חי היו מעשה יריה שלו כמו שנתבאר סימן ל"ז סעיף א' ואפי' אינו מפרנסה כמו שיתבאר בסימן זה האחין אינו זוכין במעשה יריה אף על פי שמפרנסין אותה מנכסי אביהן דכתיב גבי עכרים כנענים והתנחלתם אותם לבנים אמרתי ודרשו ו'ל' אותם מיעוט' הוא כלומר אותם העבדים אתם מחילין לבנים ואין אתם מנחילין בנותיכם לבנים מגיד שאין מוריש זכות שזכתה לו התורה בכתו לבנו .

ג כבר אמרנו שלא תקנו מוזנות לבת אלא עד שתבגר אם לא תתארס ואם תתארס אפי' בעודה קטנה שוב אין לה מוזנות מן האחין והאיום חייב במוזנותיה וי"א שלא איברה מוזנותיה מן האחין אלא א"כ נתארסה מעצמה אבל אם נתארסה מדעת אחיה יש לה מוזנות דלאו כל כמיניהו דירשיש להשיאה עצמה שתתארס ותפסיד מוזנות' ויש אומרים דלעולם קטנה יש לה מוזנות אפי' נתארסה מעצמה דהא מן התורה אין קדושה קידושין ראין מעשה קטנה כלום אא"כ נתארסה כשהיא גערה שאירוסיה אירוסין גמורין מן התורה ואז איברה מוזנות אפי' נתארסה מדעת אחיה .

ד קטנה יתומה שהשיאה האחים ומיאנה בכעלה וחזרה אצלם יש לה מוזנות עד שתבגר דאריגין עקרתינהו לנישואי קמאי מעיקרין וה"ל כמי שלא נשאת נשאת בחיי אביה ונתגרשה או נתאלמנה אפי' לאחר מיתת אביה וחזרה לבית אביה ועדיין לא בגרה הרי זו ניוזנית מנכסי אביה עד שתבגר או עד שתתארס ויש אומרים דוקא נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אבל משנשאת אינה חוזרת לרשות האב ואין לה מוזנות ויש אומרים עוד דוקא שנתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה דכשמת אביה היתה ברשותו ונתחייבוהאחים סיד במוזנותיה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה לאחר מיתת אביה הואיל ונתארסה בחיי אביה איברה מוזנותיה וכתב מורי ז"ל וכן נראה עיקר .

ה יכס אשת אחיו וילדה לו בת אם לא היו לאחיו המת נכסים שאז חלה חייב הכתובה וכל תנאיה עליו הבת ניוזנית מנכסי אחרי מותו שקרי יש לאמה ממנו כתובה ותנאיה אבל אם היו לאחיו המת נכסים לא חלה חייב הכתוב' על נכסי היבם רק כל שיעבוד הכתובה ותנאיה נשאר על נכסי המת כמו שיתבאר בע"ה בריני יבם סימן קס"ח אז אין להבת מוזנות דמנכסי המת אינה ניוזנית שהרי אינו בתו ומנכסי אביה נמי אינה ניוזנית שהרי לא היתה לאמה ממנו כתובה ולא תנאי כתובה וכן מי שנשא שנייה והיתה לו בת עמה וקי"ל שאין לשנייה כתובה והיה תנאי כתובה וכן אם אנס נע ה שנתחייב לה קנס מן התורה חמישים כסף ונשאה אחר כך וקי"ל שאין לה כתובה ממנו דיצא כסף קנסה בכתובה ואין לה עוד כתובה אחת ממנו וה"ה תנאי כתובה וכן על ארסתו וילדה לו בת בעודה ארסה ואחר כך נשאה ומת אין לבת מוזנות רבעיה ארסה לא היה באמה תנאי כתובה כל אלו אינן ניוזנית מנכסי

אביהן אחר מותו ודוקא אחרי מותו אבל בחיים הרי הן כשאר בני' ובנות שחייב האב לפרנסם מתקנת חכמים עד שש שני' .

ו פוסקין לבת מוזנות כמות ומדור מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנה ומוכרין למזון הבנות ובכותן בלא הכר' כדרך שמוכרין למזון האלמנה ובכותה אלא שהאשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה ולבת פוסקין לה דבר הספיק לה בלבד רגבי האשה אמרינן עולה עמו ואינה יורדת ולא גבי בת ואין הבנות נשבעות שאין משביעין את הקטנים וליכא למיחש גבי בנות הגיוזנות מן האחין למחילה דאין מחילתה כלום בעודה קטנה ולא תפסו צררי נמי לא חיישינן גבי אחין דלגבי אחין למה יתפיש לה צררי לא ניחה ליה בהרוחה דירה טפי מבהרוחה דבנים .

ז מדינא דגמרא אין הבנות ניוזנות אלא ממקרקעי אבל עכשיו שהכתובה גופה נגבית אפי' ממטלטלי גם הבנות ניוזנית מהם דתנאי כתובה ככתובה ואינן ניוזני' אלא מבני חרי' אבל לא ממשעבדי כגון אם מכר האב או נתן האב כמתנת בריא מעכשיו או אפילו מכרו הבנים אחרי מיתת אביהם או משכנו או נתנו אין ניוזנית מהן דאין מוציאין למזון כלל דלא אלימו תקנה זו כל כך אבל אם נתן האב מתנת שכיב מרע מוזנות הבנות קודמין כמו שנתבאר טעמא דכתובת בנין דכרין בסיומ הקודם בס"פ .

ח ואפי' קנו מיניה והיו הבנות בשעת קניין כגון שהיו לו בנות ממנה וגרשה והחזירה וקנו מיניה לפרנסן אפי' אינן ניוזנית ממשעבדי כיון דבתנאי ב"ד אכלי וגם ניחא ליה בהרווחה דבנות יותר מבהרוחה דלקוחות לפיכך חיישינן לצררי לגבי משועבדים ולהשביעה אי אפשר שהרי היא קטנה לפיכך הפסיד מוזנות לגבי משועבדין ללקוחות או למקבלי מתנה . וי"א הא דלא מהני להו קניין דוקא דקנו מיניה בשעת נישואין בכלל מאי דקנו מיניה כתובה ושאר דוקא כתובה ולא כתב לבנות שטר באפי' נפשיהו אבל אי כתב להו שטר באפי' נפשיהו אי נמי קנו ממנו לאחר נישואין בפרט למזון הבנות ואפי' לא כתב לה שטר סתם קניין לכתובה עומד והרי אלים שיעבוריהו בכתובת שטר בפני עצמן או בקניין אפי' בלא כתובה וגבי ממשעבדי כשאר ב"ח רמאידנא דקנו מיניה גמר ומשעבד נפשי' ואם איתא דאתפישא צררי אבעי ליה למנקט שטרא רז מיניהו או למכתב תכרא עליה .

ט מיהו זימנין דמשכחת לה דמתוני בנות ממשעבדי אפי' לא כתב להן שטר בפני עצמו ולא קנו מיניה בפני עצמו כגון שפסק עמה שנתפרנסו בנות' אפי' לאחר שיבגרו שזה תנאי ב"ד הוה ליה כאלו הקנה להן בפני עצמן וגבו ממשעבדי ולצררי נמי לא חיישינן כדכתבין טעמא צמוק סעיף הקודם לזה .

י מי שצוה בשעת מיתתו אל יונו בנותי מנכסי אין שומעין לו דלאו כל כמיניה לעקור תקנת חכמים אבל אם בשעת נישואין התנה כן שלא יונו הבנות מנכסיו הוי בכלל תנאי שבסמוך וקיים .

יא מי שמת והניח בנים ובנות אם הנכסים הם מרובים דהיינו שיש בהם ככרי שאינו הבנים והבנות עד שיבגרו הבנות ירשו הבנים כל הנכסים שישארו הנכסים בחזקתן והם יפרנסו אחיותיהן עד שיבגרו או עד שיתארסו ואין מחייבין הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו וגם אין מחייבין אותם לצמצם במוזנות אלא אם ירצו יותירו במוזנות ומכל מקום אם בית דין רואין שכלקין המזון ואין משגיחין בישב העולם חייבין בית דין להשגיח בתקן הכנות ולהפריש להן חלקן הואיל והן מרובין אבל אין בנכסים כרי שיונו אלו ואלו עד שיבגרו הבנות אז נקראים מועטים ומפרישין מהן חלק הבנות עד שיבגרו והשאר נותנים לבנים ואם אין שם אלא כרי מזון עד שיבגרו הבנות בלבד נותנים לבנות לזון אותן עד שיבגרו או עד שיתארסו הבנים ישאלו על הפתחים יש אומרים שאפילו בנכסים מרובין אסור לבנים למכור נחלתן שמא יצרכו הבנות יותר אם לא לפדיון שבויים וכיוצא בזה אבל בנכסים מועטים אפילו בכה"ג אסור ואם עברו יתבאר כסמוך סעיף י"ד .

יב כסה דברי' אמורי' במקרקעי דהכי תקנו להן אבל במטלטלי אם הנכסים מועטים יונו אלו ואלו יחד עד שיכלו הנכסי' דכיון שאינן ניוזנות ממטלטלין אלא בתקנת הגאונים די להן שתהינה בבניה ולא שיפה כחן יותר מן הבנים ליקח הכל ואם יש מטלטלי ומקרקעי והמקרקעי הם מעטים ועל ידי המטלטלין יהיו מרובין יירשו הבנים ואין הבנות יכולות לומר כיון ששיעבודינו על הקרקע והרי הן מועטין יפרישו לנו מוזנותינו אלא המטלטלים מצרפין עם הקרקע לעשות מרובים מיהו השתא שנהגין שכותבין בכתובות שמשעבדין ממטלטלי אגב מקרקע איכא למימר דמטלטלין הוו כמו קרקע וכמו שנתבאר לעיל סימן ק"א סעיף י"ד .

יג היו מרובים בשעת מיתה ונתמעטו אח"כ כגון שהקורין המוזנות או שתקלקלו הנכסים ואין בהן כרי מוזנות אלו ואלו עד שיבגרו כבר יכו בהן הבנים ויש להן דין מרובין ויוזנו יחד מי שיקלו הנכסים .

יד לעולם יש לבנים תפישת יד בנכסים שהרי הם היורשי' מן התורה לפיכך אם היו הנכסים מועטין בשעת מיתה ונתרכו אח"כ יש להן דין מרובין ואפי' העמידום כבר בדין ופסקו להם ב"ד לבנות דין נכסים מועטין כיון שנתרכו חזרו לדין מרובין ויעמידום לחזקת הבנים והם יונו הבנות מידי יום יום ואפי' חזרו אחר כך ונתמעטו יש להם דין נכסים מרובין ונתמעטו ויונו אלו עם אלו ולפי שיש לבנים תפישת יד בנכסים והרי הם כמו חזקתן כמו שאמרנו לפיכך אפי' אם לא נתרכו הנכסים וקדמו הבנים ומכרו אפי' בנכסים מועטים מכרן קיים ונרחו הבנות אפי' מן המעות שקבלו מן המקח ויש אומרים דוקא קודם שהחזיקו הב"ד הבנות בנכסים אבל אם החזיקו הב"ד הבנות בנכסים כבר זכו בהן הבנות ואין לאחד מעשה ב"ד כלום.

מן היו הנכסים מרובים ויש עליו בעל חוב או חייב מוונות בת אשתו או חייב עישור נכסים לפרנסת בתו וכשיוציא אחד מאלו ישארו מועטין יש להם דין מרובים ויפרעו החוב שעליהם ויונו הבנות מתחת ידיהם אבל כתובת אלמנה כיון דתנאי ב"ד אית לה עדיפא משאר בעל חוב וכמאן דגבו דמי וממעטת ועושין אותם נכסים מועטין ומוונות האלמנה ו"א שממעטים ו"א שאינם ממעטים מן הניח אלמנה וכת ממנה או מאשה אחרת ואין בנכסים כדי שיונו שתיהן האלמנה ניונית והבת תשאל על הפתחים דאשתו ניהא ליה שלא תתכוה ויש חולקין כמו שנתבאר בס' צ"ג.

מן מוונות הבת קודמין לכתובת בנין דכרין דייפו כח הבת שלא תתכוה.

מן מי שמת והניח בנות ולרלות וקטנות ולא הניח בן אין אומרים ויונו הקטנות עד שיבגרו ויחלקו שאר הנכסים בשוה אלא יחלקו בשוה וכל אחת תיזן ותפרנס משלה.

קנין דין עישור נכסים ממה נגבים וכו' מעיפים

א מי שמת והניח בת שצריבין להשיא תקנו חז"ל שישארו אותה מנכסיו וזהו הנקרא פרנסת הבת ואינו כשאר תנאי כתובה אלא תנה תקנו חכמים על היורשים משום כבוד אביהם שלא תזול בתו שיהנו בה מנהג הפקר אם לא ישיארו לפיכך אם צוה בשעת מיתה אלתפרנסו בנותי מנכסיו שומעין לו שכיון שאינו משועבר מתנאי כתובה וגם הוא אינו חושש לכבודו מי יחוש חוץ ממנו וכשמת סתם צוה צוה כלום כמה נותן לפרנסתה רואין אם השיא שום בת בחייו נותנין לה כמו שנתן לאותה שהשיא אותה בחייו אפי' לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה ויש אומרים שבית דין אומרים דעתו מה שהיה נותן לשנייה ואם אומרים שהיה נותן לה כל מה שהניח והוא היה טורח לחזור אחר נכסים אחרים כופין גם היורשי' לתת לה כולן ואם לא השיא שום אחת אומרים דעתו כמה היה נותן אלו היה חי ולפי עשרו ולפי כבודו ולפי ותרונתו וכך יתנו גזאת ואם היה עשיר והעני או ותרן ונשתנה דעתו אפי' השיא אחת בכר אומרים אותו כפי ממונו ודעתו האחרון ואם אין יודעים לשער דעתו כגון שלא היה חז' בינינו ולא עמרנו על סוף דעתו אם היה נותן או קמצן שיערו חז"ל שיתנו לה לפחות עישור נכסיו שכן שיעורו חז"ל דעת כל היותר קמצן שבישראל שאינו נפחת לה מעישור נכסיו ו"א דכשם שנותנין לבת פרנסת נדוניה מנכסיה האב כך נותנין לה פרנסה מנכסיה האם ויש חולקין.

ב וכשיודעין אומדן דעתו ונותנין לה לפי אומדן דעתו כמו שאמרנו אין חילוק בין מקרקעי למטלטלי אלא אם השיא כבר בת אחת כל מה שנתן לה בין מטלטלי בין מקרקעי כך יתנו לזאת ואם לא השיא ואומרים דעתו שכך היה נותן מטלטלי ומקרקעי כך יתנו לה אבל כשאין יודעין לשער דעתו ונותנין לה עישור נכסים אין נותנין לה אלא ממקרקעי אפי' לפי תקנת הגאונים שתקנו לכתובה ותנאיה יהיו נגבין אף ממטלטלי כבר אמרנו דפרנסה אינה מתנאי כתובה לפיכך בפרנסה לא תקנו כלום ואינה נגבית אלא ממקרקעי כדון כל שיעבודין מדין הגמרא ושכירות בתים חשיב מקרקעי ואפי' מה שעבר כגון אם השכיר בית לשנה ודר בו השוכר חצי שנה מגבין אותה פרנסתה אפי' משכירות החצי שנה שעברה ואפי' עלה השכירות בחיי האב דכיון דשכירות אינה משתלמת אלא לכסוף חשיב במקרקעי אבל אם כבר גבו אותה היתומים היו כשאר מטלטלי ודוקא לבנות אינה נגב' אלא מקרקעי אבל כשמשוין לידע השיעור מנכסיו שמונה עישור שכל נכסיו שהניח הן מטלטלי הן מקרקעי כמה הוא ומגבין לה הכל ממקרקעי כדון בעל חוב ואם רצו האחים לסלקה כמעות הרשות בידם ונותנין לה מעות שאינה אלא כבעל חוב עליהם מתקנת חכמים. היו כן בעל חוב והבנים אומרים לסלק את הבעל חוב בקרקעות והבנות אומרת שישלך אותן במטלטלים כדי שישארו הקרקעות בידם וישלו מהן עישור נכסים הדין ע"כ הבנים וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל ונ"ל דה"ה לענין עי"ר חצי זכר

הנהוג בינינו ונודנין שאין הבנות נוטלות בחלקם בחצי זכר חלק מן הקרקעות אכ היה כאן בעלי חובות הרשות ביד הבנים לסלק את הב"ה במטלטלים כדי שישארו להם הקרקעות ולא יהא לבנות חלק בהם עכ"ל. ו"א כשאומרים דעת האב מה שהיה נותן אומרים סתם מה שהיה נותן האב לבתו בין למעט מעישור נכסים בין להרבות לה על עישור נכסים ו"א שאין אומרים אלא למעט מעישור נכסים אבל לא להרבות ובזמן שכל בני אדם רגילין להשיא בנותיהם במטלטלים חשיב כמו אמרוהו למטלטלין וגובה מהם.

ג הבת בעישור זה כבעל חוב של אחין היא לפיכך נוטלת אותו מהן מן הבינונית ובלא שנועה כיון שהם עצמם בעל חוב שלה ויכולין ליתן לה איזה קרקע בינונית שירצו ולסלקה בזויו ואם מתו האחים קודם שנטלה עישור נכסים אינה גובה בינונית אלא גובה אותו מכניהם מן היבירות וכשבעה כדון האב ליפרע מנכסיו יתומים.

ד אין חייב הפרנסה חל על האחין אלא כשיגיע זמן נישואיה שהפרנסה היא לצורך נדונייתה לפיכך אם הניח בנות רבות להשיא כל אחת שתבא להנשא ראשונה נותנין לה עישור נכסים הראשון ולשנייה נותנים גם כן בעת נישואיה עישור כמה ששייר הראשונה וכן לשלישית נותנין לה עישור כמה ששיירה השנייה וכן כולן זו אחר זו ואם באו לינשא כולן בבת אחת ראשונה נוטלת עישור נכסיה והשנייה עישור כמה ששיירה ראשונה והשלישית כמה ששיירה שנייה וכן כולן וחוזרים וחולקות כל העישורים בשוה ולא אמרינן שכל אחת זכתה ועישור שלה דכיון שאין החיוב לתת לה פרנסתה חל עד שתנשא ועבשו כולן באין לינשא כאחת אין באן לאחת דין קדימה על חברתה לפיכך חולקין העישורין בשוה והמותר משלך הבנים אף על פי שעישור נכסים אינו נגבה עד שתבא הבת להנשא מ"מ אין משערים אלא לפי מה שהניח בעת מותו וכן אם אומרים דעתו אומרים אותו מיד שמת ואינה נוטלת עד שתנשא וממה שמשערינן הנכסים בעיות מיתה עד שתנשא אינה נוטלת עישור מן השבח אבל נוטלת היא מן הראוי כיצד כגון אם מת אביה בחיי זקנה ולא היו נכסים לאביה ואחר כך מת זקנה וירשו אחיה נוטלת מהם עישור נכסים.

ה וכיון דהבת היא בעל חוב של האחין אם מכרו האחים או משכנו קרקע אביהם הבת טורפת מהלקוחות פרנסת נדונייתה וכשבעה כדון כל ב"ח הטורף מהלקוחות.

ו מי שמת והניח אלמנה ובת אין הבת נוטלת עישור נכסים מפני מוונות האלמנה דאלמנה קודמת מפני שהיא בעלת חוב של האב והבת היא בעלת חוב של האחין ואפילו אין שם אלא מטלטלי דלא שייך בהו דין קדימה כי היכי שהיא קודמת כי איכא מקרקעי קודמת במטלטלי דכי תקנו הגאונים לגבות כתובה ומוונות ממטלטלי כעין דינא תיקון ולענין דינא היכי דאיכא מקרקעי אלמנה קודמת הכי נמי במטלטלי ואפי' מתה הבת אחרי שנשאת ולא נתנו לה פרנסתה עדיין אין הבעל יורש פרנסתה הראויה להנחן לה שהרי הנכסים כולן בחזקת האלמנה הן שתהא גיונית מהן ופרנסת בנות קודמת לכתובת בנין דכרין דבנין כיוורש שוייה רבנן ופרנסה הוא בעל חוב ובעל חוב גובה מן היורשים.

ז קטנה יתומה שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה ולא נתנו לה לנדונייתה כיום או נתנו לה מאה או חמשים זו ואין זה מגיע לעישור נכסים יכולה היא משתדיל להוציא מידם מותר פרנסת נדונייתה הראויה לה לפי אומדן דעת האב או לפי עישור נכסים ואפי' שתקו זמן רב משתדיל יכולה אחר כך לתבול פרנסתה ולא אמרינן שמחלה שאין מחילת קטנה כלום ואפילו לא היו האחים גנים אותה ואף על פי שלא מרתה בשעת נישואין לומר דעו שאינו מודלת על פרנסתו מפני שהקטנה אינה בת מחאה במה הכרים אמורים כשנשאת ועודה קטנה אבל אם נשאת אחר שגדלה קודם שבגרה אלא היא נערה ולא תבעה פרנסתה איבדה פרנסתה דמסתמא מחלה היאיל ולא תבעה פרנסתה אלא אם כן פסקו לה האחים לתת לה עוד מוונות אפילו אחר נישואיה והיא ידעה כן בשעת נישואין אז לא איבדה פרנסתה אפי' היא עבשו בוגרת דאמרין משום דידעה דפסקו לה דקמתה. מ"י ידעה היא דשתקה ולא מיחתה בשעת נישואין ולא מש' המחילה. ואם מחת' בשעת נישואיה הרי זו מציאה את דאיהא לה בין על ידי אומדן דעת האב בין העישור כל זמן שתצת אף על פי ששתקה אחר כך מים רבים ואם בגרה ועודה בכית אביה בין שבגרה אחר מותו בין שהניחה בוגרת אם פסקו האחין מלתת לה עוד מוונות שהרי מדינא אין לה מוונות ושתקה ולא תבעה פרנסת נדונייתה. מסתמא מחלה ואברה ופרנסתה אפילו לא נישאת ואם מחתה לא איבדה ואם לא פסקו האחין מלוונה אלא זנו אותה אפי' בכנגד אע"פ שלא מחתה לא איבדה פרנסת נדונייתה כל זמן שאם זנין אותה שיש לה לענין מפני שהם זנין אותה אע"פ שאינם חייבין לא תבעה פרנסתה והוא שעדיין לא

לא נשאת אבל אם בנה ואחר כח נשאת ושתקה אע"פ שפסקו לה אחיה ליתן לה עוד מזונות איברה פרנסתה אלא אם כן מוחתה דכיון שהיתה בוגרת בשעת נישואין היה לה למחות אע"פ שרוצים לזונה עוד ומלא מוחתה מהלה יש אומרים אם שמת והניח בת שהיא בוגרת אין לה פרנסתה כלל שלא תקנו חכמים עישור נכסים אלא במי שמת והניח בנות קטנות מפני שאמרו חכמים דעתו של אדם שאינו מניח בתו עד שתזכיר אבל זאת שבגרה בחיי האב כיון דאשתיה אשתו מי שצוה לתת לבתו שליש נכסיו או פחות או יותר והישארה אחיה ולא נתנו לה צריכין לתן לה אח"כ וכן מי שמת והניח שתי בנות וכן יקדמה ראשונה ונמלה עישור נכסים שלה ולא הם יקה הש ייה לגבות עד שמת הבן ונפלו כל הנכסים לשתייה אין השניה נזכרת עישור אלא חולקת בשוה דכבר זכתה הראשונה בעישור שלה ויש חולקין וס"ל שגם השניה נזכרת עישור שלה תחלה ואחר כך חולקין .

מ לא תקנו פרנסת נדוניא לבת אלא במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנות יחלקו הכל בשוה אפי' נשאו הגדולות בחיי אביהן ואומרות הקטנות גם אנו נישא מהממן קודם חלוקה אין שומעין להם שמה שנתן להן אביהן הוא מתנן להן ועכשיו הן באות לירש אבל אם נשאו הגדולות אחר מיתת אביהן ולקחו נדונייתן מן העובדן מה שלקחו מהממן לא לקחו אלא בתורת ירושה לפיכך ישאו גם הקטנות תחלה ואח"כ יחלקו .

י פו שצוה בשעת מיתה אל תפרנסו לבנותי פרנסת נדוניא מנכסי ג שומעין לו כמו שנתבאר טעמא לעיל מעיקר א' אבל אם התנה בשעת נישואין שלא יתפרנסו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו וטעמא דכיון דפרנסה לאו מכה כתובה קא אתי' אלא מתקנת חכמים כיו אתני בשעת נישואין עם האשה מאי הו' אע"ג דמכל מקום נלוי דעת הוא שאינו רוצה שינשאו בנותיו מנכסיו וכבר אמרנו דהכל תלוי באומדן דעת האב ה"מ כי גלי דעתיה בתי נישואין כשהשיא בנותיו או שראינו ותרנותו או קצמנותו או שצוה בשעת מיתה אבל גילוי דעת בשעת נישואין לאו גילוי דעת היא שאי"ש אחר כך כשהיה רואה בנותיו שהגיעו לפרקן הוה משתנה דעתו ומרחם עליהן ומשיאן לכך אין אומדין אלא הרעת שהיתה לו בשעת מיתה וכ"ש בשצוה בפירוש בשעת מיתה .

משלם ולא לפי ברכת הבית אלא דינת כמי שזן אשתו ע"י שלי' אבל אינו חייב ליתן לה לא לפי כבודו ולא לפי כבודה אלא לפי צרכה בפחות שבסיפוקן ויש חולקים וסוברים הואיל וקבל עליו לפרנסה מסתמא דעתו היתה שתיה מתפרנסת כאחד מבני ביתו ולא שישנה אותה לרע מכל בני הבית שיאכלו הם בשר וישתו יין והיא תאכל זרעונין ותשתה מים ואם מאכילה על שולחנו ניוזנית עמו כאחד מאוכלי שולחנו ובין כך ובין כך אינו חייב ברפואתה שלא קבל עליו אלא לזונה ואין רפואה בכלל אע"ג דגבי מזון האשה אמרינן דרפואה שאין לה קצבה היא כמוזנות ה"מ כשאיכלת בתנאי בית דין שהוא חייב להספיק כל צרכה אבל המקבל עליו לפרנס אין רפואה בכלל .

ז וכן הדין כמי שנתחייב מפרנסת אדם אחר כמו בת אשתו וע"ל בלבוש ע"ש סימן ס' .

ח נשאת לאחר ופסקה גם עמו שיוון את בתה אחר זנה ואחר נותן לה דמי מזונות משלם .

ט ואם גירשה גם השני שניהם חייבים במזונותיה וכל אחד וא' אומר אני און אותה ולא אתן דמים הרבה תלוי בה שתבחר איזה מהם שתצוה שיוון אותה ואם היא חרשת שאין בה רעת לבחור זגין אותה לפרקים זה שכת וזה שכת .

י נשאת הבת תוך הזמן היי היא אצל בעלה ובעלה חייב במזונותיה והשני' כל אחד ואחד נותן לה דמי מזונות משלם . כתב לה אני און את בתך כל זמן שאת עמי ומתה האם אינה חייב עוד לזונה וכן הדין אם נתגרש ואפי' חזר ונשאה אינו חייב עוד לזון בתה דכל זמן שאת עמי שכתב לה מאלו הנישואין משמע .

יא כל המזיב עצמו מדעתו לזון שלא בתנאי ב"ר אינו במלבוש אא"כ פירש און וארנס ליכי ואם כת' לאח' אם ישא בת פלני לתן לו סך זה לצורך פרנסת מזונות חייב לתן לו אע"פ שמתה הבת ישרי לא קצב לו זמן המזונות אלא קצב לו סך למזונות ואלו היה רוצה ליקח ממנו הסך ביחד היה חייב לתן לו אך אם כתב לו ולאשתו אינו יורש חלק אשתו שהוא ראוי .

קדו דיני הוצא בלא כתובה והמפסקת כתובתה וכו' מעיפים .

א אלו יוצאת בלא כתובה העוברת על דעת פ' המענייה את בעלה על דת משה ויהודית ואינו היא זת משה מאכילתו דברים שאינו מעושרי' וכ"ש אחר מכל שאר האיסורים כגון דם או חלב שהכשילתו ואכלו על פיה או שמשתי נדה ונודע לו אח"כ כגון שאמרה פלני חכם תקן לי הכרי הזה או התיר לי חתיכה זו או טירה לי הרם הזה ונמצאת שקרנית ודוקא שהוכחשה בערד' כגון שהעידו שבאמת' שעה שאמרה שפלני תקן לה היה אותו פלני בעיר-ונם יש ער' שאמרה לו שהוא מתוקן ושהוא אכלו על פיה אבל אם אין עדים והוא כופרת שלא האכילתו או שמכחשת החכ' שאומר שלא תקן לה והיא אומרת שתקן לה נאמנת ודוקא שהכשילתו ואכל על פיה אבל אם רצתה להאכילו דבר איסור ונודע לו ופירש ולא אכל או שהיא בעצמה אכלה דבר איסור לא אברה כתיבת' דלא מפסידתן כזובה אלא היבא דעברה חציפות כבעלת או שיש חשד זנות אבל אכילתה בעצמה דבר איסור למה נפסידתה כתובת' נזכיה אותה על פניה בעונשים אחר' .

ב החוקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת כנדי נדתה ואמרת לו סחורה אני וכא עליה יוצאת בלא כתובה ואפילו אמת שהיא סחורה מפני שמשאתו שם רע שיאמרו עליו שבעל נדה . ג הנודרת יאנה מקיימת תצא בלא כתובה שמטית את בניו דבעין נדר' בני' מתו' וכן אם עברה על השבועה או על החרם אבל אם היא מכיאה עדים שגם הוא עובר על נדר' ושבועה וחרם לא איברה כתובתה אפילו אם גם היא עוברת דהאיד' יוצאנא משים רבעין נדרים בני' מתים כיון דהוא נכריא לא בעי בני שהרי הוא עצמו עובר אשה שהמירה דתה וחריה בה אינה אלא כתיא עצמה עוברת על דת ולא הפסידה כתובתה אלא אחר התיאה .

ד אינה היא דת יהודית הוא מנהג צניעות שנהגו בו בנות ישראל ואם עברה על אחת מהן עברה על דת יהודית ויוצאה בלא כתובה ואלו הן היוצאת לשוק או למכני מפולש או בחצר שריבים כוקעים בו וראשה פזיע ואין עליה רדיד' ככל הנשים ואע"פ ששערה מכוסה במפסחת או שהיתה טוה בשוק וררד וכיוצא בו נגר פניה על פדתה או על לחיה כדרך שעושות הנזיות הפרוצות או שמוה בשוק וסראה זרעותיה לבני אדם והיא שיגילה בכך או שהיתה משחקת עם הכחורים או שהיתה תוכעת בתשמיש בקול רם מבעלה עד ששכנותיה שומעית אותה מדברת על עסקי תשמיש שכל אלו יררי' פרוצות הן והבעל בוש מפנה לכך תצא בלא כתוב' וכן המקללת אבי בעלה בפני בעלה ויש אומרים חזיה אם קללה אבי

קדו דיני מי שקבל עליו לזון בת אשתו וחבירו וכו' מעיפים .

א כל אלו הדברים אינו חייב אלא בכתי שילדה לו אשתו אבל קאם יש לה בת מאיש אחר אינו חייב כלום אלא מה שהתנתה עמו בפירוש כגון הנישא אשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים חייב לזונה במאכל ובמשקה חמש שנים הראשונים שאחר הנישואין שיר בין אם המזונות בייקף או כולל ואם לא זנה בה' שנים הראשונ' והזולו המזונות אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה כרמים כומן היוקר שהרי כך נתייב לה והוא עכב ואם היא עכב' אינו נותן לה אלא כדמי' הוול דאע"ג דכבר נתייב לה לפי היוקר איהי היא דאפסידה אנפשה שיעכבה עד עכשיו ולו היה נקל לתת לה מזונות בזמן היוקר אחת אחת משיהן לה עכשיו שכת אחת אפילו לפי הוול היו כולל והקרו בין שיזכבה היא בין שעכב היא אין נותן לה אלא כדמי' הוול דאע"ג דעכשיו הקרו ועכב היא עד עכשיו ק' ל' כל הגזלנין אינן משלמין אלא בשעת הגזילה דהיינו הכא שעת הגזילה הם אותם השנים שהיו כול' .

ב ואע"פ שהוא זנה מעשה יריה הם שלה ואינם שלו דלא דמי לאשתו דמעשה יריה שלו משים המזונות דהתם תקנו לו מעשה יריה כעד המזונות משום איבה כיון שעל כרחו צריך ליתן לה מזונות' אבל הכא הוא מרצונו הטוב שיעבר נפשיה ולא שייך איבה . ג ואם האם פוטרת אותו מזונות אחר שפסקה עמו לזונה אין שומעין לה שכבר זכתה בהן הכת משעת פסקה ולא כל כמינה דאם להפסיד בתה .

ד מת והבעל הבת מוציאה מזונותיה מנכסים משועבדים כשאר בעל הלב ודוקא שקנו מידו או שחייב עצמו במזונותיה אע"פ כלי' שצוה לכתוב' השטר אפי' בלא קניין הוי כמו קניין אבל אם פסקו בשעת קידושין' בלא היה שם קניין הן הן הדברים שלא ניתנו לכתוב כולמ' לא נדברו הדברים הללו אלא משו' חיבת החיות ולא עלה על דעתם לגבותם ממשועבדים אלא מבני חורי לפיכך אפילו נכתבו בשטר אינו כלום ואינה ניוזנית ממשועבדים . ה מתה הבת אין יורשה יורשין מזונותיה' שלא חייב עצמו אלא לה כל זמן שהיא קיימת לפיכך אפילו חלתה צריך ליתן לה מזונות כאלו היתה חיה .

ו נתגרשה האם בתוך הזמן שקבל לזון את הבת לא יכול לומר כשתבא הבת אצלי אתן לה מזונות אלא נותן לה מזונותיה כמקו' שהיא אצל אמה דלעולם אין נטילין הבת בין גרולה בין קטנה מלחיות' אצל אמה שזוהו כבודה ולפיכך צריך ג"כ ליתן לה מזונותיה

אני בעלה בפני עצמו שלא בפני הבעל וי"מ דה"ה המקללת בעלה בפניו בכל ארץ מאלו תצא בלא כתובה ומכל מקום לא איבדה כתובתה אלא אם כן התרה בה תחלה ויש עדים שהתרה בה ולא השגיחה בדבריו ועברה על התרתו ואם אין עדים תשבע שהוא כדבריה וגיבה כתובתה ואם היא רוצה לקיימ' אחר כך אפילו יש עדים שעברה אין כופין אותו להוציאה ומכל מקום מצוה הוא שיוציאה כיון שהיא מעוזה באחת מכל אלו פריצו' רב הוא ונקראת עוברת על דת ויכיל לגרש אותה בעל כרחא אפילו בזמן הזה ואין בזה משום תקנות רבינו גרשם אשה שגומה לבעלה שריצ' לשכור גוים להורגו אם יעשה לה דבר הרי ונקראת עוברת על דת וכן אשה שרגילה להתייחר עם גוים נקראת עוברת על דת ויש לה דיני עוברת שאמרנו .

אבל יתן כתובה הואיל ואין לו עדים ואם הודית שנסתרה אחר שהתרה בה נאסרה עליו'מ. התורה ותצא בלא כתובה לפיכך הואיל והוא עצמו ראה שנסתרה משיעוזה על זה ואחר כך נתן לה כתובה .

י אם השביע את אשתו שלא תדבר עם איש פלוני ועברה ודברה עמו הרי זו בכלל עוברת על דת והואיל ונשבעה שלא לדבר עמו ומדבר' עמו הרי זו עוברת על שביעות' בדבר של פריצות כשאר עוברת על דת דסעיף א' והפסידה כתובתה והיא שהתירה בה תחלה אם תעברי על שביעתך תפסידו כתובתך כמו שנתבאר לעיל סעיף ב' דעוברת על דת צריכה התראה אבל אם לא התרו בה לא הפסידה כתובתה .

ה כל אלו אין להן לא עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים ולא תנאי'כתובה ולא תוספות אבל תכול מה שהכניסה לו והוא בעין בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג ואם כלה או נגנב או נאכזר אין מוציאין ממנו וכן הדין במי שזינתה או שיוציאה משום שם רע שאיבדה עיקר כתובתה ותוספת ונוטלת מה שהיא בעין מכל מה שהכניסה וכן הדין בכל אותן ששינינו בהן תצא מזה ומה כיון שמצד נזות היא מופסת כתובתה .

קמז דין כתובה ותנאיה ודין הנושא אשה באיסור וכו' סעיף

א הנושא אשה פעבירה כגון חיובי לאוין תפשי בהו קידושין כמו אלמנה לכהן גזיל גרושה וחלוצה לכהן הדיוס ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר או פצוע דכא שנשא ישראלית אע"ג שהכיר בה שהיא אסור' עליו והיה מן הראוי לקנוס שניהם לא מצאו חכמים מקום לקנוס אחד מהם בענייני תקנת הנישואין שאם יקנסו אותו שלא יזכה בנכסים שלה כמו שזכרנו בנכסי אשה כשרה היתה היא חוטאת וחסרה וכן אם יקנסו אותה שלא יהא חיוב לתת לה מה שחיובוהו לתת לאשה כשרה היה הוא חוטא ונשכר לפיכך אמרו שיש לה עיקר ותוספות וכל תנאי כתובה כמו אשה כשרה ויקבלו עונשם ממקום אחר מהו מוונות לא חיובוהו לתת לה אלא לאחר מיתתו כגון שלא הספיק להוציאה עד שמת חיובין הירודים לזונה מנכסיו אבל קצתו לא חיובוהו במוונות ולא משום קנס אלא כיון דבעמוד והוציא קאי אי יחיב לה מוונות חישינן שמא תתעכב אצלו אבל אי לא יחיב לה מוונות היא עצמה תשתדל שיוציאה לפיכך אפי' הלך למדינת הים ולותה ואכלה אע"ג דלא בא עליה ולא עבד אסורא אינו חיוב לשלם כלום ואם זן אותה מעשה ירידה שלו דלא תהא עדיפא מאשה כשרה שזן אותה בעלה ומעשה ידיה שלו דה"ל חטאת ונשכרת ואם לא הכיר בה שהיא אסורה עליו גם כן אין כאן מקום לקנוס דאנוס הוא מכל מקום אמרו שאין לה עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים אבל תוספות יש לה וטעמא משום דמנה ומאתים בכשרה לא תקנו חז"ל אלא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והך תהא קלה בעיניו להוציאה אבל תוספו' מתנה הוא ומשום חיבת ביאה כתב לה ולא רצו חכמים לקחת את שלה וליתנו לבעלה אבל אמרו שלא יהא לה שום תנאי כתובה שאם עיקר כתובה אין לה כל שכן דתנאיה אין לה דחרר בעמא הוא ואפי' מוונות אחר מותו אין לה ואינו חיוב בפרקנה ואפי' אינו חיוב לשלם פירות שאכל מנכסיה אע"ג דתקנו פירות תחת פרקנה הואיל וכבר זכה בהם אע"פ שהם עדיין בעין אצלו לא חיובוהו לשלם לה אע"פ שנשבו' וטעמא נ"ל כיון שהיא עצמה תשתדל שיוציאה כוללעל ונכסיה שהכניסה לו אם הן בעין בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל תשלם שלא רצו חכמי' לקחת את שלה כיון שהן בעין ואם אינן בעין שאברו או נגנבו בין שנשחטו בין וכלו או נשחקו כיון שאין כאן איסור גמור עשו דיני' הפך מכל הנש' ואמרו נכסי צאן ברזל כיון דלא ברשותה קיימי אלא שהבעל היה חיוב באחריותו שאם פחתו לו ואם הותירו הותירו לו אוקמה בחזקת מי שהן עבשיו ואין צריך לשל' לה אבל נכסי מלוג דברשותה קיימו ולא לבעל כיון אלא פירו' אוקמה ג"כ בחזקתה שהם שלה וחיוב לשל' לה .

ו אם אין עדים שזינתה אלא שהיא אימרת שזינתה אין חוששין

לדבר זה לאוסרה דשמא עיניה נתנה כאחר אבל נאמנת היא על עצמה דהוראת בעל דין כמאה עדים דמי ואבדה כתובתה עיקר ותוספות ומה שאינו בעין ממה שהכניס' לו ודוקא שאין רגלים לדבר אז אינה נאמנת להוציא' אבל אם יש רגלי' לדבר נאמנת וחוששין אף לאוסרה וכן אם רגלים לדבר וחזרה בה ונתנה אמתלא לדבריה למה אמרה כן בתחלה נאמנת ולא איבדה אפילו כתובתה ותוספות וכל שכן מה שהכניסה ואם היה מאמינה ודעתו סומכת על דבריה הרי צריך להוציאה לצאת ידו שמים אבל אין כופין אותה להוציאה ואם נאנס' לא הפסיד' כתובתה לא אשת ישראל ולא אשת כהן וטעמא דאשת ישראל הא לא נאסרה על בעלה כשנאנסה ואשת כהן אף על פי שנאסרה על בעלה יכולה למימר ליה אנא הא קאימנא גרמא הוא דנסתחפה שדחו כלומר שקדושת כהונתו גרמה שתהא אסורה לו דהא אונס' בישראל משרי שרי הלכך מולו גרם ולא הפסידה כתובתה , ועל סימן קע"ה סעיף ט' ואם יש עד אחד שזינתה אינו חיוב להוציאה בדיני אדם אבל בידי שמים וכ"ש אם הוא סומך עליו ומהימן ליה כבי תרי אסור לו לעמוד עמה וצריך ליתן לה כתובתה ואם אמר אחד על אשה אחת שזנתה עמו נאמן עליה כעד א' דפלגינן דבבוריה ואם היא הודית לפני אחר שנשטא עמו מצטרף הנאחר עם האחר לאוסרה על בעלה הודית בפני אחד שזינתה ואחר כך אימרת ששקר הוא ומכחשת העד המעיד עליה סותרת לבעלה אף אם מאמין הבעל לעד המעיד שכך הודית בפני דאמרנין אמת הוא שהודית אלא בשעה שהודית נתנה עיניה באחד ועכשיו חזרת בה , אשה שאמרה לבעלה שזינתה אף על פי שאינה נאמנת לו אם עמד וגרשה אסור לו להחזירה שיאמרו הבריות הגירושינן מיכיהן שרדי' לו שזינתה ולכך גירשה והרי נאסרה לו והאין מחזירה ואפילו אם עבר והחזירה יש לחוש לאוסרה עליו .

ז מי שראה אשתו שזינתה או שאמר לו אחד מקרוביו או מקרובה שהיא מאמינה וסומכת דעתו עליהם שזינתה אשתו בין שהיה האומר איש בין שהיתה אשה הואיל וסמכה דעתו לדבר זה שהוא אמת הרי זה חיוב להוציאה ואסור לו לכא עליה ויוציא ויתן כתובה יש אומרים שלא יוכל לומר שהוא מאמין לעד אלא אם כן ידוע שהוא מאמין לו גם בדברים אחרים אבל אם אינו מאמין לו בשאר דברים רק בדבר זה משום דנחשדת לו קצת בלאו הכי לא נאסרה עליו משום זה ואם הודית לו שזינתה תצא בלא כתובה כדכתיבנא לעיל שהוראות בעל דין כמאה עדים דמי לפיכך אם ראת בעצמו שזינתה והיא נכופרת מביע' בנקיטת חפץ שלא יזנתה תחתיו ואחר כך נתגבה כתובתה כזיון שהוא טוען שבעצמו ראה שזינתה הוה ליה כטוען פרעתוך הכתובה והוא ציא שטר חוב על חבירו והלך טוען פרעתוך כעל השטר צריך לשבע ואחר כך גובה הכי נמי הכא אבל אם הוא עצמו לא ראה שזינתה אלא עד אחד אמר לו שזינתה אינו יכול להשביעה דהיי ליה כטוען שמא פרעתוך דלאו כלום הוא ואם יש הרבה עדים וכלים קרובי' כולם אינם נחשבי' אלא כעד אחד ועל סימן צ"ו .

ב וחיובי עשה לא קנסו כלל ואמרו בין דביר בה בין לא הכיר בה דינם כחיובי לאוין שהכיר בה וטעמא כהכיר בה כטע' חיובי לאוין שדכיר בה ובלא הציר בה לא רצו להחמיר בנש' שהחמיר בחיובי לאוין שלא הכיר בה כיון שאיסורין קל .

ג ואילונית יש ג"כ איסור גדול בנישיאה לכתחלה דהא לא מקי' בה פריה ורביה ומשחית זרעו לפי' אמרו אם הכיר בה ונשאה דינם כרין חיובי לאוין שהכיר בה אבל זו אפי' פוגי' י' לת ואפי' בחייו דלא חמיר לגמרי בחיובי לאוין דלאו בעמוד והוציא קאי דלא חיובוהו חכמים להוציא ואם לא הכיר בה דינה ג"כ כדין חיובי לאוין שלא הכיר בה .

ד והנושא באיסור דרבנן כגון שניות לעריות אף ע"ג שנים אלו איסורין קל החמירו בהן לעשות חיזוק לדבריהם בענין אחר ואמרו בין הכיר בין לא הכיר כה דינם כרין חיובי לאוין שלא הכיר בה אבל בכבסי צאן ברזל ונכסי מלוג הגיחו בהן דינה כרין כל הנש' דמילי האי לא רצו להחמיר בהן משאם נש' כיון שאיסורין קל .

ה המצאנת הוצאת במיאין אין לה מנה ומאתים' שלא תקני לה חכמים כתובה אבל התוספות שכתב לה הוא חיוב בו דמשו' חיבת ביאה כתב לה וזכתה בו וחיוב לזונה ולפירות כל זמן שהוא תחתיו ואוכל פירותיה אבל אם הלך למדינת הים וליתה למזונותיה או לפדיונה ואח"כ נמיאנה אינו חיוב לשלם וגם הפירות שאכל מנכסיה

ח האוסר לאשתו בפני עדים אל תתרי עם אנש פלוני ויש עדים שנכנס' עמו בסתר ושהתה עמו כדי טומאה ואע"ג דקייסא לן דאין אוסרין על הייחוד הואיל וקנא לה ילפינן לה מקראי יתירה גבי סופה דאיסורין בסתירה בעלמא לפיכך אסורה לבעלה ותצא בלא כתובה ואסור לו להתייחד עמה שמא יבא עליה וכופין אותו להוציאה מביתו ודוקא שאמר לה כלשון קנינו ופודך שיתבאר לקמן ס' קע"ה בע"ה .

ט אמר לה בינו לבניה אל תסתרי עם איש פלוני וראי' אותה ענקתיה ושתה' עמו כדי טומאה אסורה לו יחיוב להוציאה

ונכסיה אפי' הם עדיין בעין שלקטן ומונחין ברשותו אין צריך ליתן לה דמה שזכה בו זכה רבין דברשות זכה בהן . וקטנה היוצאת בגט דינה כגדולה היוצא בגט ככל דיניה .

קין דין כתובה באשה שאין לה וסת או שאר מומין ודין קטלנית וכו' י"א סעיפים .

א אשה שאין לה וסת לא תשם' אלא ע"י בדיקה כמו שנתבאר בלבוש ע"ז סימן קפ"ו סעיף ב' ואם נשאת ובדקה עצמה ונבעלה ובעת שקנחה עצמה היא והוא נמצא דם על עד שלה או על עד שלו אם אירע זה פעם אחר פעם ג"פ ממיכות זו לזו הרי זו הוחזקה לראות דם מחמת תשמיש ואסורה לישב עם בעלה ותצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות ולא שום תנאי מתנאי הכתובה שהרי לא כתב לה אלא ע"מ שתהא אשתו הראויה לתשמיש וזו אינה ראויה לתשמיש ויוצא ולא יחזיר לעולם אפי' אם תתרפא שאם היה רשאי להחזירה כשתתרפא יש לחוש שמא היא תלך ותינשא לאחר ותתרפא תחת השני ויאמר זה אלו הייתי יודע שכך היה אפי' הייתם נותנים לי מאה מנה לא הייתי מנרשה ונמצא גט בטל ובניה מן השני ממזרים הלכך אומרים לו הוי יודע שדמגרש את אשתו משום וסת לא יחזיר עולמית ואפי' היא חוזרת וקובעת יתו לא מצי למימר אלו הייתי יודע כ' דהא תרתי בו ואעפ"כ גמר ונירש לפיכך לא יחזיר עולמית כד"א שהיתה כך מתחלת נישואי' שמיר מבעילה ראשונה ראתה דם אבל אם לא ראתה דם מבעילה ראשונה ואירע לה חולי זה אחר שנשאת שראתה פעמים זה אחר זה כשעת תשמיש נסתחפה שדרה ויוצא ויתן לה כל כתובתה ותיספות ותנאיה ולא יחזיר עולמית י"א שאם אינו רוצה לישא אשה אחרת ורוצה להשהותה ולשרו' אות' על ידי שלישי שנה ארת ולא ילך אצלה אלא בעדים אין צריך לגרשה וכ"ש אשה שזינתה תחתיו דשרי ליה להשהות' בכה"ג דליכא למיחש כ"כ שיבא עליה רבין שזינתה סתמא שנואה ליה ומאיסיה ליה .

ב הטוען על איתנו שאינה ראויה לאיש והיא אומרת שהיא ככל הנשים דבר זה יברק ע"י נשים הגונות וכשרות אם הן אומרת שהיא ראויה לאיש הרי היא ככל הנשים וכל זמן שלא נבדקה אינו חייב במזונותיה .

ג הנושא אשה ונמצא עליה נדרים שנתבארו בסימן ל"ט תצא בלא כתיבה לא עיקר ולא תוספות .

ד וכן רבונס אשה כתם ונמצא בה מום מומי נשים שנתבארו בסי' ל"ט ולא ידע הבעל במום זה תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות .

ה ואם יש מרחץ בעיר והוי לו קרובים שם אינו יכול לומר לא ידעתי מימין אלו ואפי' מומין שבסתר מפני שהוא בודק ע"י קרובותיו וחוקתו ששמע ונתרצה ואם אין שם מרחץ או שלא היו לו שם קרובים יכול לטעון במומין שבסתר ונכפה לעתים ידועים הרי הוא כמומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון שחוקתו ששמע ונת"יים המשנתת במטה תמיד י"א דלא הוי מום וי"א דהוי מום וכתיב מורי ז"ל וכן נ"ל עיקר ע"כ ולי נראה שאין מום גדול מזה שאין הרע' סובלתו שישכב עמה במטה אחת והפרישה ממנה אחר התשמיש ברעת קצת קשה ממנו נ"ל הטוען על אשתו שהיא מצורה הרי זה מום .

ו כד"א דבמומין שבגלוי אינו יכול לטעון במקום שמנהג הנשים להלך בשוק ופניהן גלויות אבל במקום שאין דרך הכנת לצאת בשוק כלל ואם תצא תצא מתכריה הרי זה טוען אפי' מומין שבגלוי אם יש שם מרחץ אם יש לו קרובים אינו יכול לטעון שבדאי הכל רואין אותה עיומה במרחץ ואם דרכן להתחבא במרחץ יכול לטעון אף מומין שבגלוי וי"א דאפי' אין לו קרובות בעיר יש לו רעים ובודק ע"י נשותיהם .

ז כיצד היא טענת המומין אם הוי המומין שנמצאו בה מומין שוראי והוי ב"ד קודם שנתארס כגון אצבע יתירה וכיוצא בו על האב להביא ראייה שידע הבעל ונתרצה או שחוקתו שידע ואם לא הביא ראייה תצא בלא כתובה כלל .

ח הוי בה מומין שאיפשר שנגללו בה אחר האירוסין אם נמצאו בה אחר שנכנסה לבית הבעל על הבעל להביא ראייה שעד שלא נתארסה הוי בה והיה מקורח טענת ואם נמצאו בה והיא בבית אביה על האב להביא ראייה שאחר האירוסין נגללו ונסתחפה שדרה וי"א דאם האב טוען וראי על הבעל להביא ראייה וי"א דאם הגיע זמן ליכנס אע"פ שלא נכסה הוי כאלו היתה ברשות הבעל .

ט הביא הבעל ראייה שעד שלא נתארסה הוי בה או שהודית לו בכך והביא האב ראי' שרא' ושתק ונתפיים או שחוקתו שידע בהן ונתפיים הרי זה חייב בכתובה .

י בא על אשתו ושהה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה אפי' היה בתוך הקמטים או בכף הרגל אין שומעין לו חזקה אין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו וידע ונתפיים וא' שהיה עמה ל' יום אינו נאמן לומר שלא בעל .

יא מי שנודע לו שאשתו נכפת ורוצה לגרשה ואינו משיג כרי כתובתה כופין אותה לקבל גטה ואין בזה משום תקנת ר"ג .

יב ויתן הנמצא בידו לכתובה והמתיר כשתשיג ידו ואם תמאן לקבל גט ימנע ממנה שאר כסות ועוניה ודוקא במום גדול כזה שאילו היה כאיש היו כופין אותו לגרש מדין התלמוד ולא תקן ר"ג שתהא האשה עדיפא מאיש אבל משום שאר מימין אינו יכול לגרשה בעל כרחו אבל מכל מקום אין כופין אותו להיות עמה מאחר דמאיסיה עליו ורוצה לגרשה ולתת לה כתובתה .

ק"ח תקנת נישואין של קהל מוליטלה וריני נדוניא וכו' י"ט סעיפים

א עיקר תקנת מוליטלה עיין בפנים כי לא רצינו להארי' בהן מחמת שאין נהוגות בינינו כאלו הארצות אלמנה שיש לה לחלוק עם יורשי בעלה מכח דתקנה של מוליטלה שמין בגדי שכת שעליה אבל לא בגד חול .

ב מי שגרש את אשתו סמוך למיתו אע"פ שלא גרשה אלא כדו שלא תזקק ליבם דינה לעניין כתובתה בתקנת מוליטל' כדו' גרושה . אבל אם לא גרשה ממש כגון שלא יצא עליה קול גרושה מחייו וכשמת היתה בחזקת אלמנה רק אחר מיתו הוציאה גט ואמר' נתגרשתי אינה נאמנת וצריכה ראייה על דגירושין דוראי לא נכתב הגט רק להכרח' בעלמא להכריח הנכסים מן הבעל חוב .

ג אם שהת' מלחלוק עם היתומים כפי התקנה קצת זמן לא איבדה מונו' אותו הזמן שתקנ' הקהל אינה יכולה להפסיד לאלמנה מזונותיה שהם תנאי כתובה מחכמים הראשונים חכמי דמשנה והתלמוד ז"ל .

ד אלמנה שפרעה שלא ע"פ ב"ד חוכות הגויים מנכסי בעלה כרי שלא ילולו במכירת קרקעותיו יפה עשתה .

ה אלמנה שהורירה בית דין כהצי נכסי המת בכח התקנה ויש למת קרקעות ממושכני' ביד אחר אע"פ שיש לו נכסי בני חורין נוטלת חצי קרקעות ממושכנים לפי מה שנהגו ע"פ התקנה לחליק ככל דבר ודבר חציו .

ו דבר שאינו מפורש בתקנה נעמידנו על דין תורה וכן כל ספק שיש בתקנה על יורשי האשה להביא ראייה דאין מוציאין ירושת רבעל מספקא .

ז כל דין שיש לה בנביית כתיבתה כפי דין תורה יש לה בחצי נכסים שנוטלת מכח התקנה .

ח אשה שנתנה לבעלה או לאחר שזוכה אחר מותה בחצי נדוניתא שהיו ראויים לירש יורשיה על פי התקנה שעשו במוליטלה אינו כלום דלאו כל כמיניה להפקיע התקנה שיעשית שם שיורשיה יטלו חצי נדוניתא אחר מיתה אבל אם מחלה או נתנה לבעלה מעכשיו כל שטר חוב שיש לה עליו כאופן שאינה יכולה לטעון נחת רוח עשיתי לבעלי הואיל ואין דבר זה נוגע בתכנה כלום ואינה מפקעת בזה התקנה הויא מחולת' מחילה ויש לילך בזה אחר לשון התקנה דאם משמע שם דאינה יכולה למחול בלא היורשים או שעל מנת כן נתן הנותן אין בידה לשנות ואם היא בעצמה נותנת הנדוניא יכולה למחול לבעלה או לרתנות לתן לאחר כפי מה שתחפוץ ובלכך שתעשה בפני עדים ובלא זה זוכים היורשים מכח המנהג במקום שיש תקנה שיורשי האשה יחלוקו עם הבעל כשמתה האשה תחלה וכשכאן לחלוק אחר מיתת האשה על פי התקנה יפרעו תחלה כל החובות שהבעל חייב ונאמן הבעל לומר כמה חייב ובשבעה במנו דאי בעי היה כופר ואומר שלא הניחה כל כך .

ט הכותב לאשתו כשעת נישואין ש"ח ומחייב עצמו בסכו' ידוע ומפרש שתוכל לגבותו בכל עת שתדעה הרי חוב זה יש לו כל דין נכסי מלוג והיינו כל זמן שתדע' טוב' להניחו בידו וכשתדע' תגבנו וילקח בו ק"קע והוא אוכל פירות שכל נכסים הבאים ליד אשה האריך שבאו לידה הן בירושה הן במתנה כולן זכה בהן הבעל לפירות ולא ימי' להא דאמרינן הנותן מתנה לאש' קנת' ואין הבעל אוכל פירות דהתם מיירי שנתן לה אחר שנישאת שבעין יפה ונתנו לה ואינו משייר לעצמו כלום אבל מתנה שכתוב לה קודם שנישאת היא כאח' מג' שרות שהכנים לה שום משלו אלא שאותן נקרא' שיעבוד כתוב' ואינן נכסין בחייו ובחוב זה יש לה יפוי כח יותר שתוכ' לגבותו בכל עת שתדעה אבל כשתגבנו יחזיר להיות נכסי מלוג לפיכך אם יש עליה חוב שלותה קודם שנשאה גובה ממנו מדר' נתן רבי היכי דמשועבד לה להגבותה מחיים משועבד נמי לבעל חוב בידה וכמו שהיא תוכל לגבותו מבעלה בכל עת שתדעה גם כ"ח דירה ויכל לגבות ממנה בכל עת שירצה אבל חוב שלותה אחר שנישאת אין בעל חוב גובה ממנו דאף ע"ג שתוכל לגבותו בכל עת שתדעה מכל מקום חוזר להיות נכסי מלוג שהבעל אוכל פירות יחזיר זכות הבעל בפירו' קודם לבעל חוב לפיכך אינו גובה ממנו ואם אינה יכולה לגבותו

בכל עת שתמצא אלא כתב לה לכשתתאלמן או לכשתתגרש אפי' יש עליה בעל חוב שלותה ממנו קודם שנישאת אינו גובה ממנו ולא אמרינן שתמכור השטר חוב בטובת הנאה שאם תתאלמן או תתגרש שיגבנו הלוך וטובת הנאה זו יכול הבעל חוב בחובו או הב"ד ימכרו השטר חוב לבעל חוב הזה בעצמו בטובת הנאה ויעכב המעות בחובו ואחר מיתתה או גירושה יגבה החוב וכל לגבי בעלה ודאי תמחול השטר חוב ואם נצרכה למוכרו ודאי תמחול אותו לבעלה ואטרוחי כי דינא בכדי לא מטרחינן.

י בטת דברים אמורים במחייב עצמו לאשתו בתורת חוב כמו שאמרנו אבל אם נתן לה הבעל מתנה וכתב לה שטר כהלכתו זכתה בה האשה ואפי' בעל חוב שהלוה לה אחר שנשאת גובה ממנו לבין שאין לבעל זכות באותם נכסים אפי' לפירות הרי הן משועבדין לבעל חוב וחיבת לפרוע מהם.

תובעת מוזנות או שיכופו לגרשה אף עפ"ב צריך לקיים שבועתו דהא אפילו אם היה מוכר נכסיו ק"ל שאין מציאין למוזן האשה והבנות מנכסים משועבדי' אע"פ שאין השיעבוד חל על גופו שאין שום שיעבוד חל על גופו של אדם בשום מקום כל שבין זה שישעבד גופו בשבועה דשבועה חלה על הגוף של אדם דהא אם לא נשבע לא היתה המתנה כלום כי נתן דבר שלא בא לעולם אלא כשביל השבועה שנשבע שחלה על גופו צריך לקיימה.

יז אשה שמחלה כתובתה ונרדויתה לבעלה במחילה גמורה ועכשיו היא טוענת שעתשה המחילה מפני שהיה מגום לה לגרשה או לישא אחרת מפני שאינה יולדת אין זה טענת אונס לבטל המחילה כי בדין היה עושה לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה והיא שיחרתו בממנה שלא ישא אחרת ועוד שאין האונס ידוע שהרי לא מסרה מורעה מעיקרא.

יח ושמט מתנה שלא נכתב כהלכתו כגון שנכתב בו בזה הלשון הווי עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לפלוגית אשתי כך וכך בתים במתנה גמורה כו' אינו כלום שהרי לא כתב בו שהוא נתן לה מידי אלא זוהי לעדים שהם יתנו ושמה דעה לומר משלהם מיהו דוקא בקרקע שייך לומר כן וכן במטלטלי' ולא נתנו ליד העדים אבל אם היו מטלטלין נתנו ליד העדים ואמר להם תנו ממון זה לאשתי וזכתה האשה רתן כוכי דמי לפיכך אם נתן לה קרקע יכתבו בו בשטר הווי עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לפלוגית אשתי להיות בידה לזכות ולראייה מחמת שרציתי בייצן נפשי ונתתי לה כך וכך כו' ודוקא בקרקע מהני זה הלשון ונתתי לה כך וכך כו' שהרי הוא מסיים במצרים שנתן לה אלו הקרקעות ואין חילוק אם הוא נתן לה עכשיו או אם נתן לה כבר מכמה ימים מ"מ מורה שאלו הקרקעות הם שלה שנתן לה וכן במטלטלים אם הוא פורט' המטלטלים ומסיימן לה בשטר וכשכתב לה כך תוכל היא להוציא ממנו וכן בעל חוב ד"יה מורבי' נתן וכל מה כתב לה פתח הווי עלי עדים שנתתי לה אלה' והובים או כך וכך אלא אם מטלטלים אינה מוציאה בו כלום מן הבעל לא היא ולא בעל חוב ד"יה שאינו מחייב עצמו ליתן לה אלא שהיא בותב לה ומורה שנתן לה כבר והם כבר בידה ולא היא ולא כ"ח ד"יה יכולין להוציא בו ממנו כלום.

יח אלאמה שגבתה כל הנכסים של בעלה בכתובתה אף על פי כן אינה חייבת בקבורתו שאין שיעבוד קבורתו מוטלת עליה יותר מעל כל ישראל והיא חובתה גבתה ואפי' אין כאן רק כדי קבורה היא גובאת בכתובתה והוא נקבר מקופה של צדקה ולא דמי לאומר לא תקברוני מנכסי שאין שומעין לו דהתם הירושם זוכים מכת המת שהרי מוריש לקרוב קודם ואלו כל הימנו שיעשיר את בניו ויפיל עצמו על הצבור אבל אינה זוכה מכתו אלא את שלה היא נוטלת ואינה מחוייבת יותר משאר כל ישראל מיהו אם תפשו היתומים מטלטלין וקברו אותו בדמיהם אין צריכין לשייב לה שעדיין לא זכתה בהן.

יב הנהגין בשאשה מכנסת קרקע לבעלה היא כותבת לו שטר מתנה עליה והוא כותב לה כגדון שטר חוב על עצמו ואין מוכרין באותו שטר הקרקע שנתנה לו אין באותה קרקע דין נכסי צאן ברזל אלא היא כשאר נכסיו שהן שלו שהרי היא יכולה לגבות השטר חוב בכל עת שתמצא והוא דמי הקרקע והיאך תהיה הקרקע בחזקתה.

יט המתנה עם בעלה בשעת נישואין שאם תמות תחתיו בלא ולד קיימא היא שליש נרדויתא לירשיה וגירשה והחזירה סתם אמרינן על דעת תנאים הראשונים החזירה תקנת קהלות שו"מ שאנו נוהגין בזמן הזה נרדויתא תנאים כמו שנתכאר לעיל סוף סימן נ"ב י"א שהתקנה לא נתקנה רק בנרדויתא אבל לא בירושא שנפלה לאשה אחר שנשאה וכן במתנות שנתנו לחתן טעמא משום דברדויתא יש עגמת נפש אם לא יחזור דאדעתה דהכי לא נתן לה האב או קרובה ואסמכוה אקרא דותם לריק כחכם אבל בירושא שנפלה לה וכן במתנות שנתנו לו לא שייך האי טעמא לפיכך לא תקנו בהן רבנן והכי דלא לסיפ' עליה' כשמשויאין בתולה או אלאמה ואין האב נתן הנרדויתא אלא שאר קרובה וכשיבא לכלל זה שצריכין להחזיר נרדויתא מכת התקנה י"א דחורין לנתני נרדויתא דבהם שייך טעמא דותם לריק כחכם ויש אמרים שמחזירין לירושא וכתב מורי ז"ל שכן מנהג הקהלות ולא ברירא לי מילתא כי ראייתו בכמה קהלו' מחולקין בה ואולי במקומו היו נוהגין כן. ואין חילוק בתקנת החזרה בין אם האב נתן הנרדויתא או אחרים ונתנים אותה אבל כשיש לאיש או לאשה עצמה מעות והם עצמם הכניסו הנרדויתא וכתו לא תקנו דין חזרה. וכל מקום שיש מנהג הולכין אחר הנהגה ואפילו לא התנו בשעת נישואין כאלו התנו שכל הנשוא על דעת המנדג הוא נשוא ואפי' אם נשאה במקום שיש מנהג להחזיר והלך למקום שאין נוהגין הולכין אחר המנהג במקום שנשאה שם. לא תקנו תקנת החזרה תוך שנה או שנתיים כמבאר לעיל סוף סימן נ"ב אלא כשמת אחד מן הזוג אבל אם לא מת אלא נהרג או שנתמד יש אומרים דלא שייך בזה תקנת החזרה ואפילו לא נתן האב מה שפ"ב צריך עדיין לתן דמילתא דלא שכיחא לא תקנו ביה דנפ' האב לא כסיק אדעתיה שהחזיר לו במאורע כזה דלא שכיחא שיבא כך בתוך שנה או שנתיים אבל במקום שיש תקנה להחזיר אם לא יהיה לו זרע קיימא אפילו לאחר כמה שנים אין חילוק בין נהרגו למתו. אבל בנשואו יש להתיישב אם אסיק על דעתו אם לא.

יג אשה שהיה לה שטר חוב על בעלה כפי התקנה שלא היה בעלה יכול לירשה אלא יורשיה והיה לה בן ומתו היא ובנה הבעל אומר היא מתה תחלה וירשה בנה ואח"כ מת הבן ואני יורש אותו וירשי האשה אומרים לא כי אלא הבן מת תחלה ואח"כ היא ואנחנו יורשים אותה על יורשים להביא ראייה שהנכסים הם בחזקת הבעל.

הלכות גיטין

יד המתנה עם אשתו בכתובה שלא ישא עליה אשה אחרת ואם ישא עליה אשה אחרת יוציאנה לזו ויתן לה כתובה לא אמרינן דהיי' כמתנה על מה שכתוב בתורה דנימא היאך יכול להתנות שמה שתראה עמו עשרה שנים ולא תלד ואז הוא מחייב לישא אחר' והוא כבר התנה שלא לישא אחרת והרי התנה על מה שכתוב בתורה דקיימא לן שאינו תנאי ויכול לישא אחרת ולא מחייבין בכתובת הראשונה לא אמרינן הכי שאין תנאי זה לא מעלה ולא מוריד דאף אם שהתה עמו עשר שנים ולא ילדה שצריך לישא אשה אחרת ורוצה לגרשה ולישא אשה אחרת קיימא לן שצריך ליתן לזו כתובה דדילמא הא דלא ילדה מיניה הוא וא"כ אפי' בלא תנאי צריך ליתן לה כתובה לפיכך תנאי זה אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה וצריך ליתן לה כתובה כשישא אחרת ועוד שהרי לא התנה של אשה אחרת לעולם אלא שלא ישא אחרת שלא מרצונה הא אם תתמצא יכול לישא אחרת ויכול לפייסה במעו' או לפרוע לה כתובתה ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה ועוד אפי' בלא כל טעמים אלו אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה אלא היכא דבשעת תנאו ידוע שהוא עוקר דבר מן התורה כגון על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ועל מנת שלא תשמטנה שביעית וכי האי גוונא אבל בנדרן זה אינו ודאי עוקר דשמת תלד ואף אם לא תלד יכול לגרשה ולישא אחרת ולא יעקור דבר מן התורה.

קכ מה דבה ימצא באשה שתתגרש וכו' י"א מעי' א כתיב כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה עדות דבר וכתב לה ספר כריתו' ונתן בידה ושלחה מביתו ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר ודרשנין ליה לקרא הכי אם לא תמצא חן בעיניו מחמת שמצא בה עדות או שמצא בה פשיעת דבר אחר שפשיעה כנגדו אפילו לא עשתה אלא הקריח' תבשילו וכתב לה ספור כריתות דאם לא כן דבר למה לי כי מצא בה עדות והיה לו לומר אלא לרבות כל דבר של פשיעה וכי תמצא אם כן עדות למה לי לומר לך מחמת מציאות דבר עדות מצוה לגרשה ומחמת פשיעת דבר אחר אינה מצו' אלא מותר לגרשה לפיכך מותר לו לאדם לגרש את אשתו אם פשעה כנגדו באיזה דבר שהיה אבל אם לא פשעה כנגדו אלא שלא מצאה חן בעיניו מחמת שאינה נאה או ליקח נאה הימנה לא יגרשנה דהא כתיב בתריה ושנאה האיש האחרון משמע שלא יגרשנה אלא מחמת

מז הנושא אשה שפסקה מלדת והוא ידע ואף על פי כן נשאה ונשבע לה שלא ישא אשה אחרת עליה שלא מרצונה אין יכולין להתיר לו שבועתו שלא מודעתה שעל דעתה נשבע.

מז ראינן שנשבע לשמעון ליתן לו חצי מה שירייה ועתה אין מספיק לראובן לפרנס את אשתו בחצי ריוח האחר ואשתי